Rodrig

DEO sit honor.

Tractatatio scholastica de ineffabili sanctissimo Trinitatis mysterio.

Proœmium.

Si à Deo opt. max. semper capienda sunt dicendi primordia, maxime cũ de mysterio totius religionis ipsius oĩũ obscurissimo, difficillimo, dignissimo, atq; arcanis nãq; quã longissime remoto dicimus: inquo adeo Deus lucem habitat inaccessibilem, vt dixerit suo. 1. de trin. cap. 3. vbi quærit vnitas trinitatis Pater, Filius, et Spũs sanctus, nec periculosius alicubi erratur, nec laboriosius alibi quæritur, nec fructuosius alibi inuenitur. Sane errandi periculu nascitur ex obscuritate, inquirendi labor ex difficultate, inuentionis fructus ex rei dignitate. etenim quid obscurius mysterio, inquo, Ther. teste, totus orbis ingemuit, et Arianum se esse miratus est, hoc est a trinitatis veritate aberrantes; adeo caste, et caute hic loquendus, vt veligniarum prolabaris in hæresim, si vel latum vnguem à prescriptis sanctorum Patrum tris deflexeris.

Quid eo difficilius, in cuius contemplatione suprema Intelligentia, et Doctorum Aquila velut natus ad solem nr pdecessores fide face, caligant, vtn immerito exclamet Bern. 5. de consideratione: quidem sibi vult iste alibi num numerus, sibria, quomodo non numerus, si vnum, vbi numerus?

Quid mysterio dignius, inquo vltro nunc captiua mens in obsequium fidei alte de maiestate sentit, vt de fidei velo surgat ad diuinitatis lumen, ibique cum oculatissimis spũbus sacrum Trisagium pangat sanctus, sanctus, sanctus: cuius repetitio trina, pulchre interrogat Amb. 2. de fide cap. 4.) nisi, quia Pater, et Filius, et Spũs sanctus vnum sunt, non dicit semel ne Filium sequestraret, non bis, ne Spũm præteriret, non quater, ne creaturam, sibi coniungeret, et vt ostenderet Trinitatis vnam esse Deitatem, cum tertio dixisset sanctus, addidit singulariter Onus Deus Sabaôth. igitur cum tenebris inuoluti loquaturi sumus de æternum Dei, Patris, Filij, et Spũs sancti, tribue nobis verborum significatũ, intelligentiæ acumen, dictorum honorẽ, veritatis fidem, vt quod citra

hesitationem credimus, sine errore loquamur, prout latius exorat Hilarius l° de trinit. prope finem.

Et vt consonet distributio mysterio tripartita nostra erit de trinitate tractatio: cumq̃ personarum trinitas nequeat conuitere absq̃ relationibus, nec relationes absq̃ processione, seu emanatione vnius persone ab alia, ordiar cum ℣. Th. à processionibus, gradum deinde ad relationes faciens, sistamq̃ tandem annuens curiosum in exacta personarum notitia.

Clauis terminorum, et regula aliquot ad proprie loquendum de Trinitate.

Liceat Pho, qua voluerit locutione vti, nobis autem Theologis (ait Aug. vo de ciuit. ℣ei cap. 24) ad certam regulam loqui fas est, quia, vt sapienter Hieron. ex verbis inordinate prolatis hæresis incurritur propterea in gratiam sacri verbi oratorum, et vitandæ æquiuocationis gratia, aliquot regulas præfigere erit operæ pretium.

Prima sit regula: nomina neutrius generis singulariter enunciandæ sunt in diuinis, pluraliter si masculini generis sint, si vero sint indifferentia ex adiunctis determinanda. hæc regula definita est in Lateran. sub. Innocent. 3. rationem tradit ℣. Th. hic. q. 31. art. 2. ad 4m. sc. nomen neutrum vt pote informe refertur ad essentiam communem, et quasi formabilem per personas; masculinum vero vt pote formatum, refertur ad suppositum. Sic interroganti quid est homo? respondetur per rationem communem, et formabilem; interroganti vero quis est? respondetur per rationem individuam, et formatam. Clarius Idem S. ℣. q. 39. q° nomen neutrum vt pote substantiuum, et per se stans refertur ad essentiam, quæ singularis ē, at masculinum vt pote adiectiuum refertur ad personas, quæ sunt plures.

Hinc primo deducitur in ℣eo non esse aliud, et aliud, sed alium, et alium: alius, inquit Aug. ust, est filius, q̃ non est ipse, qui pater, et alius Pater, quia non est ipse qui Filius, non tamen aliud, sed hoc ipsum ē Pater, et Filius iuxta illud Dñi Ioan. 14. ego, et Pater vnum sumus. Vbi diserte Cyrillus: audi vnum, et sumus, et a Carybdi, et Scylla liberaberis: quod dixit vnum liberat te ab Ario, separante filium à substantia Patris. quod dixit sumus, liberat te à Sabellio confundente personas Patris, et Filij sine distre-

tione

tione. si vnum, non ergo diuersum, si sumus, ergo Pater, et Filius.

Hinc à contrario deducitur 2° in Xpto ℔ no ñ esse alium, et alium, sed aliud, et aliud, cum in Xpto sit vna persona, et duplex natura. ℔ deducitur 3° hanc propositã: Pater, et Filius sunt idem esse equiuocam, ng si ly idem accipiatur masculinè est falsa, sin vera, et iuxta Athanas. sine addito, est vitanda locutio, satius q̃ cum Gaudmundo dices Pater, et Filius sunt idem ipsum, non idem ipse. similiter hæc propositiones sunt vera, Pater, et Filius sunt vnum, Pater ñ est aliud, nec alterum à Filio, falsa vero hæ, Pater, et Filius est vnus, Pater est aliud, vel alterum à Filio nisi addas est aliud, vel alterum suppositum. Item hæc propositio, Pater est idem ℔eus quis Filius concedenda est; Pater est idem ℔eus quis Filius cum Athanas. neganda, q̃ in posteriori relatiuum quis refert immediate Patrem, in priori ℔eum. ℔eum falso dicitur ℔eus genuit alium ℔eum, vel eundem se, aut alterum se; vere tamen ℔eus genuit ℔eum, vel alius genuit alium, eo quod indiuidua sit alius, et alius, non alius, et alius ℔eus.

Secunda regula: concreta substantiua de re absoluta, vt ℔eus, creator, etc. non nisi singulariter prædicantur de tribus personis, adiectiua v° pluraliter de eisdem prædicantur; vide tradita est a ℔. Th. dicta q. 39. art. 3. quia nomina substantiua significant aliquid per modu substiæ; hæc autem sicuti per se habet esse, ita per se habet vnitatem: q° vbi forma in concreto substantiuo significata est vna ñ poterit prædicari in plurali, tametsi de pluribus suppositis prædicetur; concreta v° adiectiua, cum significent per modum alteri adiacentis pro multiplicatæ suppositorum multiplicantur. sic est triplex album cum vnica albedine, licet non sit triplex homo vbi est vna humanitas.

Ex hac regula conficiendæ sunt duæ locutiones ad speciẽ contrariã, quibus vtitur Athanasius in symbolo. non cum prius dixisset non tres increati, nec tres æterni, etc., sed vnus increatus, et vnus æternus, proxime inferius subiunxit, tota tres personæ

coeterna sibi sunt, et coaequales; conciliando inquam, q vbi negat predicari posse, in plurali sumuntur ea nomina substantiue; vbi vero affirmat, sumuntur, vt sum possunt adiectiue; et tunc perinde est, sunt tres aterni, immensi, etc, ac sunt tres habentes aternit, immensit. Quocirca cum verba passim subeant naturam adiectiuorum, ideo recte implurali dicitur. Pater, Filius, et Sptus Sanctus intelliguntur, creant, pununtur, et miserentur.

Tertia regula: In diuinis non minus cauenda sunt nomina quae sapiunt diuersitatem, quam quae a Deo personarum consortium excludunt. ita D. Th. q. 31. art. 2. ob priorem partem regula excludendo: sunt ha propositiones. Pater est diuersus a Filio, Pater e differens, separatus, dissimilis, alienus a Filio; admittendo vero sunt Pater est distinctus, aqualis, oppositus Filio; ratio est nam cum differentia, et dissimilitudo sit a forma, et forma a natura; vbi vnica natura est, nulla diuersitas esse potest. Ob posteriorem partem regula non debent admitti propositiones exclusiuae, ex. g. Deus est solitarius, Deus est solus, etc, quia videntur excludere non solum consortium Deorum, sed etiam personarum: at si ly solus sumatur syncathegorematice, vt cum dicis, solus Deus est immensus, tunc non ponit solitudinem in Deo, sed exclusionem predicati diuini ab omni, quod non est Deus.

Similiter excludi debent ha propositiones solus Pater creat, cognoscit, vult, etc; debent vero admitti ha, solus Pater generat, etc, q dictio exclusiua nequit adiungi termino personali respectu predicati essentialis, bene tamen respectu termini notionalis. cum vero Xptus Deus dicit, nemo nouit Filium nisi Pater: ly nemo non distribuit personas, sed naturam, nec aequiualet huic propositioni, solus Pater nouit Filium, sed huic sola intellectualis nta, quae e in Patre, nouit perfecte Filium.

Quarta regula: nomina partitiua, vt nullus, omnis, aliqus etc, non debent adiungi terminis pure essentialibus, et prima intentionis, quia talia nomina dicunt collectionem, vel exclusionem plurium sub aliqua nta contentorum. sic male dicitur, omnis Deus creat, vel nullus omnipotens est creatura. Dixi proprie essentialibus, et

primae

primæ intentionis, quia terminis transcendentibus, vt realitas, entitas, et terminis secundæ intentionis, vt diuina attributa, bene possunt applicari. sic dicimus omnia attributa Dei sunt diuina, omnis realitas diuina est Deus; item terminis notionalibus, vt omnis persona diuina creat, aliqua generat, nulla est creata.

Quinta regula: Locutiones eligendæ sunt, quæ simul, et vnitatem essentiæ, et personarum pluralitatem explicent; inter quas præeminet vox trinitas, quæ per inde est ac trium vnitas, et licet dici soleat trinitas in vnitate, id quidem est explicationis gratia; nam re ipsa quod explicite significat vox vnitas, implicite significatur voce trinitas. Hinc est vt soli Deo proprie conueniat, homo enim non continet collectiue sua omnia individua, vti Deus continet sua supposita. Hinc fit secundo vt ponit dici homo est triplex, vel multiplex, non vero Deus est triplex, vel multiplex; quia nomen triplex duntaxat significat numerum, nomen vero trinitas saltem implicite importat vnitatem.

Sexta regula: nomina notionalia concreta prædicantur de essentialibus concrete sumptis, non vero abstracte; sic dicitur Deus est trinus, non vero Deitas est trina; q. Deitas in abstracto ex modo significandi supponit pro essentia; in concreto vero supponit pro Deitate prout in supposito, adeoq. vt in personis. Dixi notionalia concreta, quia abstracte sumpta recte possunt prædicari de qualibet perfectione diuina, ng. in abstracto faciunt sensum identicum, atque adeo vt vera prædicatio sit, sufficit identitas prædicati cum subiecto. Quo circa hæ propositiones veræ sunt Deitas est spiratio, Deitas est trinitas, essentia est relatio, etc. et a fortiori veræ sunt hæ voluntas est intellectio, omnipotentia et sapientia, etc. Potest etiam dici voluntas diuina est intelligere, Deitas est generare, seu voluntas est intelligens, Deitas est generans; q. hæ in actu exercito faciunt sensum formalem, et innuunt exercitium dimanare formaliter ab eo, cui tribuitur.

Postremo: Supponendo sunt pro fundamento totius tractationis quatuor propositiones iuxta fidem certo. 1. vnum duntaxat esse Deum contra Gentiles. 2. tres esse personas realiter distinctas Patrem, Filium,

et Sptũ sanctum ꝟra Sabellianos. 3ª Patrem esse Deum, et Filium esse Deum, et Sptũm esse Deum contra Arianos, et Macedonianos. 4º esse vnum Deum contra Thritheitas. quas omnes complexus est Ioannes Diport. in sua epist. ibi, tres sunt, qui testimonium dant in colo, Pater, Verbum, et Sptus sanctus, et hi tres vnum sunt. vt late exponunt August. quindecim lib. de Trinit. tom. 3. Magist. in 1. sent. à distinct. 1ª vsque ad 24. D. Th. à qª 27. vsq ad 43.

LIBER I.ˢ

de diuinis processionibus.

Processio diuina dupliciter sumitur. Primo pro ipsa productione alicuius rei à principio, quod quidem dupliciter contingit. Vno modo per modum actionis transeuntis in aliquid extrinsecum, quod producitur de nouo, sicut dicimus, quod ars producit domum in esse. Alio modo per modum actionis manentis in agente, sicut intelligere et velle. Et hoc modo processio diuina dupliciter sumitur. Vno modo pro ipsa productione personæ diuinæ, quæ quidem productio est secundum actionem manentem in agente. Alio modo pro relatione originis, qua vna persona diuina refertur ad aliam. Secundo modo processio diuina prout proscindit à processione, qua fit generatio, vel spiratio sic definitur à D. Th. hic. art. 1. est ductio, seu emanatio ad intra principiati à suo principio. Breuius: id ratione cuius vna persona diuina trahit originem ab alia. Dicitur ad intra, nam quemadmodum creaturæ procedunt a Deo ad extra non quod sint extra locum, vbi Deus est, sed quia sunt extra naturam Dei, idest accipiunt naturam distinctam à Diuina, ita personæ dicuntur procedere ad intra, non prodire quod maneat principiatum intra suum principium, vt etiam manet intellectio creata intra creatum intellectum, sed quia Filius, et Sptus sanctus accipiunt à Patre eandem naturam cum ipso.

Quæstio 1ª

an in Deo sit realis processio, et quotuplex?

Caput 1ᵐ

In Deo esse duas processiones reales probatur ex Scriptura, et theologice.

Alteram, qua Filius à Patre procedit; alteram, qua Sptus sanctus à Patre, et Filio. Priorem probat Paul. 2. ad Hebre. ex psal. 2. ego hodie genui te. idemq expressius dese testatur Verbum incarnatum Ioan. 7. ego ex Deo processi. Posteriorem affirmat ipse Sptus Sptus, qui à Patre procedit, probaturq ex Athanasij symbolo, qui ex Patre, Filioque procedit.

Theologice preterea probatur conclusio. de fide est dari trinitatem personarum in vnitate diuina essentiæ xª illud Math. 28. baptizate omnes gentes in nomine Patris, et Filij, et Sptus sancti: et Ioan. 1. ver. 5. tres sunt, qui testimonium dant in colo Pater, Verbum, et Sptus sanctus et hi tres vnum sunt. Ad quæ loca, vt Patres

tres obseruant, in prima fidei professione non proponerentur tres personæ vt credendæ, nisi essent diuinæ; nec omiterentur aliæ, si plus quam tres forent. tunc sic: sed absq; duplici processione reali vnius personæ ab alia nequit consistere trinitas personarum in vnitate diuinæ essentiæ: ergo debet adstrui duplex processio realis. minor probatur. absq; processione reali vnius personæ ab alia nequit dari relatiua oppositio, qua vnice in reali processione fundatur: sed absq; relatione oppositionis nequit dari realis distinctio vnius personæ ab alia: in diuinis enim omnia sunt idem, vbi non obstat relationis oppositio, vt est in communi Theologorum proloquio: ergo absque processione reali nequit dari relationis distinctio vnius personæ ab alia, et ex consequenti nec tres personæ realiter distincte absq; duplici processione reali.

Dices. etsi hoc discursu vrgeatur hæreticus, ac perfidus Iudæus, non poterit tamen eo conuinci ethnicus sacræ paginæ contemptor, ni maior præmissa naturali ratione ostendatur. at si neges ita ostendi posse, cum Veritas sit omnino supernaturalis, non poterit infidelitatis suæ arguis paganus; etenim infidelis formaliter loquendo non est, nisi qui fidem proterue negat; proterue autem esse non potest, nisi qui negat, cum assentiri euidenter teneatur.

Nihilominus non dest argumentum, vi cuius ethnicus teneatur credere fidei mysterijs, proterueq; sit, nisi credat; quod ita formatur. nihil eorum, quæ Deus summa, et simplicissima veritas suis creaturis reuelauit, potest subesse falso: ueret enim illico tota Dei autoritas, si vel in vno deliperet, præsertim in eo quod omnium maximum est; atqui reuelauit Deus vnicam, sinceramq; religionem christianam, quæ trinitatis mysterium tanquam cæterorum caput deprædicat: ergo tale mysterium verissimum est. Consequentia est legitima; maior lumine naturæ est euidens, minor qua parte affirmat mysterium trinitatis contineri in religione christiana liquido constat ex testim. proxime allatis contra hæreticos. quod autem christiana religio sit vera, euidenterq; credibilis, et prudenter credenda ostenditur tract. de fide ex tot miraculis, Martyribus, ex viris q; sanctissimis iuxta ac doctissimis ore, calamo, opere, ac sanguine orthodoxæ fidei mysteria attestantibus.

At poterit terquiersari ethnicus sic retorquens argumentum: nequit esse euidenter credibilis religio, nec Deus eius auctor, qua traditur dogma repugnans illi principio lumine naturæ noto, quæ sunt eadem uni tertio, sunt idem inter se: sed talis est religio Christiana, quæ docet personas diuinas identificari cum natura absq; identitate reali inter se: ergo falsa est Christiana religio, et consequenter trinitatis mysterium abea traditum, nec indirecte credibile est. Et quatenus ex obiecta repugnantia misterij trinitatis poterit ethnicus negare assensum veræ fidei trinitatem docenti, vti nos à contrario obiecta euidentia morali nostræ fidei, conamur extorquere ab infideli saltem indirecte assensum mysterij trinitatis, et re ipsa extorquemus, negata minori, vt decursu quæstionis constabit.

Caput secundum.

Vtrum per naturalem discursum possimus extorquere ab infideli assensum mysterij trinitatis?

Sunt non nulli, qui occasione proximi argumenti contendunt cum Raimundo Lullio infidelis proteruiam reuinci posse, ac debere argumento directo, et positiue extorquenti assensum circa mysterium trinitatis, id q naturali discursu, quin ad fidei nostræ certitudinem confugere opus sit, atque ita argumentantur:

Naturali discursu ostendi potest trinitatem non esse impossibile nec rationi naturali contrariam: ergo naturali discursu ostendi potest trinitatem esse possibilem, acconsonam rationi naturali. Antecedens praterquam quod videtur ab omnibus admitti, uno demptio Holkot, probatur: nam vt ostenderetur trinitas rationi naturali contraria, deberet naturaliter ostendi principium aliquod vniuersale, cui trinitas repugnaret: sed eius modi principium naturaliter ostendi nequit: ratio enim naturalis duntaxat sumit principia ex rebus finitis; cum autem Deus vt pote simpliciter infinitus, sit supra omnem rem finitam, nunquam poterit naturali ratio ostendere rem simpliciter infinitam eisdem legibus, et principijs dimentiendam, quibus metimur res finitas: ergo vel illud principium, quæ sunt eadem uni tertio, etc. non debet extendi ad tertium simpliciter infinitum, vel si extenditur, debet ita accipi,

vt

vt quo adequate sunt idem vni tertio debeant esse idem inter se.

Iam consequentia probatur: medium sufficiens ad ostendendum aliquid non esse impossibile, sufficiens pariter est ad ostendendum esse possibile: possibile enim est quod non est impossibile: si ergo naturali discursu, et ex consequenti in vi medij naturalis, ostenditur trinitatem non esse impossibilem, ostendi etiam debet esse possibilem, et alioqui cum in terminis perinde sit esse, ac posse, vt docuit Phylos; consequitur ratione naturali ostendi existentiam trinitatis.

Verum argumentatio hæc prorsus est fallax, si attentius conferatur interse probatio antecedentis, et consequentis: nam ex probatione antecedentis duntaxat sequitur naturali discursu posse colligi, non demonstrari impossibilem trinitatem; ex consequenti vero, eiusq; probatione infertur non esse impossibilem trinitatem, in quo est fallatia, cum fiat transitus de non demonstrari impossibile ad non esse impossibile, seu de esse rei ad esse iudicati. Etenim licet inter possibile, et impossibile non sit medium à parte rei, et bene valeat hoc non est impossibile, ergo est possibile; est tamen medium inter non demonstrari impossibile, et demonstrari possibile: nec valet consequentia: hoc non demonstratur impossibile, ergo demonstratur possibile: quia potest esse suspensio iudicij respectu vtriusq; partis ob defectum medij determinatis ad alterutrum. Sic non est medium inter stellas esse pares, vel impares, licet sit medium in ordine ad demonstrationem vnius partis: nec valet consequentia: non demonstrantur stellæ pares; ergo demonstrantur impares, vel è conuerso: Consimiliter dicimus non sequi lumine naturæ demonstrari possibile mysterium trinitatis ex eo quod naturæ lumen probet non posse demonstrari impossibile.

Et vt penitus tollatur æquiuocatio præsbiterit obseruare bifariam aliquid posse probari non ostendi impossibile, scilicet vel positiue, et per medium, vi cuius probetur possibile, vel negatiue, id est per negationem medij assumpti ad probandam impossibilitatem. quod dicimus, est mysterium trinitatis lumine naturæ non demonstrari impossibile negatiue, quatenus soluuntur argumenta ethnicorum contra mysterij possibilitatem; non vero demonstrari positiue, nec posse

inui medij ostendentis possibilitatem mysterij.

Nihilominus replicabis, et argumentaberis ꝛ: saltem negatiue demonstrari potest mysterium trinitatis, vt proxime diximus: ergo et positiue: probatur consequentia: quis quis potest quod maius, et difficilius est, potest etiam quod minus: at maior difficultas trinitatis consistit in possibilitate negatiua, quam in positiua, hoc est in soluendo argumenta contraria, quam in eruendis rationibus positiuis; facilius enim ha eruis possunt, quam argumenta diruis: ergo si suppetunt naturæ vires ad demonstrandum negatiue: suppetent etiam ad demonstrandum positiue. Atq; hoc argumento nobilis Recent. adductus est, vt concederet sortiri naturam vires physicas ad positiue saltem probabiliter demonstrandum trinitatis mysterium, licet ad id neget vires morales, quasi diceret: potest demonstrari, sed nunquam demonstrabitur; temere enim quisq; de se præsumeret posse assequi mysterium, cui per retroacta sæcula tot insignes Phylosophi restitere.

Verum facile in Recent. retorquere possumus argumentum: etenim si ex negatiua possibilitate valeret ad positiuam, quemadmodum naturalis ratio tam viribus physicis, quam moralibus potest negatiue probare, et de facto probat possibilitatem mysterij soluendo argumenta in oppositum, ita de facto vtrisq; viribus positiue probare posset, et inuenire medium positiuum, ex quo possibilitatem mysterij demonstraret. quod inficiaris, et merito contra Lullum.

Absolute nego facilius esse inuenri medium, vi cuius extorqueatur positiue assensus trinitatis, quam vt soluantur argumenta: primum enim non cõtinetur in secundo: quis quis enim potest positiue ostendere aliquid, inuitatis medij poterit elidere argumenta in oppositum, non è conuerso, sicut quis positiue ostenderet stellas esse pares, facile solueret argumenta pro imparitate stellarum, quin ex solutione argumentorum illico sequatur esse pares: non enim quidquid mihi non apparet repugnare, statim possibile asseuerare potero; nam cum plus sit iudicare possibile, quam non videri impossibile, non magis poterit de negatiua possibilitate trinitatis duci argumenty ad positiuam, quam de affirmatione animalis ad affirmationem hominis.

Accedit, quod vt satisfiat argumento, oporteat excitari speciem ratio-

nitatis, qua excitata mirum non est, vt mediocriter calleny naturæ simpliciter infinitæ excellentiam, possit soluere argumenta contra eius fœcunditatem, siquidem, quæ petuntur ex creaturis solum oppugnant creatæ naturæ fœcunditatem, hoc est vt communicetur vna ex formalitatibus identificatis, non cõmunicata alia; quod ideo increatis repugnat, quia cum de natura entis finiti sit, vt accessione alterius fiat melius, non poterit cõmunicari alicui enti creato tantundem perfectionis cõmunicata vna formalitate, ac cõmunicatis omnibus; quælibet enim formalitas creata præter indiuiduale super addit perfectionem. Hoc autem ratio non tenet respectu Dei, ob cuius infinitatem, cõmunicata dũtaxat filio natura diuina, tantundem perfectionis cõmunicatur, ac si simul cum natura cõmunicaretur Paternitas.

At cum nulla facta reuelatione trinitatis aque possient solus argumẽta negantia trinitatem, quam dualitatem, aut quaternitatem, non est cur seclusa fide iudicetur non impossibilis trinitas pro quaternitate: firmato aut intellectu perfidem trinitatis, quærit disparitates ad dualitatem, aut quaternitatem personarum; omnino q hærerent in assignando discrimine, non prolucente fide, alioqui cur inter tot sublimis ingenij Philosophos nemo hactenus inuentus est vel probabiliter assentiens trinitati pro dualitate; vel cur Plato in Thimæo, Epitecto, alijsq priscæ aũ Philosophis, penes quos inueniuntur vestigia huius mysterij, denegabimus probabilem assensum trinitatis, si in natura sunt vires physicæ ad tale mysterium.

Caput tertium

Stabilitur vera sententia triplici Conclusione.

Prima conclusio: Per naturalem discursum nequit trinitas probabiliter cognosci, et multo minus demonstratiue. ita passim Theologi cum D. Angelico hic q. 32. et Ex. Suarez lib. 1. de trin. cap. 10, et 11. Probatur: ratione Aug. Doc. ea tantum obiecta naturali ratione cognoscimus, quorum species ordine naturali habere possumus, vt per se liquet; sed sanctissimæ trinitatis species naturali ordine habere non possumus: ergo. Probatur minor, nam species Dei naturales acquiruntur ex creaturis prout sunt effectus Dei; sic autem non ducunt in trinitatis notitiam: cum Deus non operetur ad extra vt distinctus in proprietatibus relatiuis, sed vt indiuisus secundum perfectionem absolutam

Explicatur ex eodem Doct. frio. et Eximio Suar: omne medium demonstrationis, vel est â priori, et per causam, vel â posteriori, et per effectum; attrinitatis nulla esse potest causa, vt liquet, nec â Deo vt trino effectus vllus est cum omnis effectus â Deo vt creatore, et vt vno procedat; ergo nequit esse cognitio demonstratiua trinitatis.

Verum hoc ratio, vt concludat, debet exponi sic, vt cum dicitur â priori et per causam non accipiatur copulatiue, quasi idem sit esse â priori, ac per causam, sed disiunctiue, hoc est vel rationem â priori, vel per causam: etenim nō nulla demonstrantur â priori, respectu quorum nulla est causa: sic Metaphysica demonstrat â priori de ente proprietates, sic in Theologia demonstrantur â priori attributa omnipotentiæ, voluntatis, etc, quin ens respectu suarum proprietatum, aut natura diuina respectu attributorum sit vera causa, sed duntaxat ratio â priori.

Sed si ita, inquies, exponitur ratio, etiam trinitas personarum poterit â priori demonstrari, cum non minus sit natura diuina ratio â priori, et quasi radix relationum, ac proprietatum personalium, quam attributorum: ergo si per inde est demonstrari â priori, ac per rationem â priori trinitas â priori erit demonstrabilis. Nego consequentiam non defectu rationis â priori entitatiue sūpte, et inse, quæ reuera datur respectu trinitatis, vt probat obiectio, sed defectu rationis â priori sūpte representatiue mō dō ad vires naturæ: ideo enim attributa demonstrantur de Deo â priori, quod diuina natura saltem quoad an est possit viribus naturæ euidenter cognosci prout est radix intelligendi, amandi, etc. Cum autem ab intellectu creato suis viribus relicto non sit cognoscibilis natura diuina prout est radix relationum nec quidditatiue, et prout est inse â natura cognoscatur Deus, hinc est, vt non possit ex medio diuinitatis tāquam per rationem â priori demōstrari trinitas personarum.

Secunda conclusio: Adhuc supposita reuelatione trinitatis non potest naturaliter demonstrari trinitas. Probatur ex dictis conclusio, etenim ex tota ratio carentiæ demonstrationis naturalis respectu trinitatis nascatur ex inconnexione intrinseca obiectorum naturaliter cognoscibilium cum deo vt trino, si hæc inconexio cum Deo vt trino, etiam posita fide, et reuelatione mysterij perseueret, plane fit adhuc supposita reuelatione non posse natura-

raliter demonstrari trinitatem: quod autem incõnexiõ perseueret probat vel ex eo quod reuelatio, et fides trinitatis sit prorsus extrinseca obiectis naturaliter cognoscibilibus; cõnexio autem debet esse intrinseca, cum sit essentialis respectus ad rem, cum qua cõnectitur; ergo si ante reuelationem sunt in cõnexa obiecta creata cum Deo vt trino, erunt supposita adhuc reuelatione.

Obiicies: in sententia negante cõnexionem omnipotentiæ cum possibilitate creaturarum, solet dici inesse omnipotentiæ virtutem absolutam producendi possibilia supposita eorum possibilitate, secus possibilitate negata, tametsi possibilitas mere extrinseca sit omnipotentiæ: consimiliter ergo poterit in præsenti dari cõnexio supposita reuelatione, tametsi ante reuelationem non detur.

Sed nulla est paritas, nisi dicas, quod quem admodum in prædicta opinione conceptus absolutæ virtutis possibilium intrinsece claudit possibilitatem creaturarum, licet denominatio virtutis abstractiue tantummodo cadat supra objectum; ita conceptus medij connexi cum Deo vt trino intrinsece claudat reuelationem, esto denominatio medij connexi solum caderet supra entia naturalia. Et sic ita est, non est ad rem paritas, quæ potius in aduersarios potest retorqueri: nam quæ admodum objectum esse connexum, vel inconnexum cum possibilibus non pendet ex suppositione extrinseca admissa possibilitatis, vel negata, sed exprædicato intrinseco ipsius omnipotentiæ, ita connexio, vel inconnexio effectus creati cum Deo vt trino non debet pendere ex reuelatione Trinitatis, admissa, vel negata, sed ex prædicatis intrinsecis ipsius effectus creati.

Tertia, et vltima conclusio: respectu nullius effectus supernaturalis possumus deuenire in notitiam Dei vt trini considerato effectu vt medio connexionis. Probatur ex 1ª conclusione: ideo naturales effectus non ducunt in notitiam Dei vt trini, quod per se non pendeant a Deo vt trino; sed etiam effectus supernaturales per se non pendent a Deo vt trino; ergo non ducunt in notitiam Dei vt trini. Probatur minor, nam licet supernaturales sint, sunt nihilominus effectus ad extra; sed omnia opera ad extra sunt indiuisa trinitati, ergo in effectu etiam supernaturali non influit Deus efficienter vt trinus; atque ita sentit Ex Doct. post Doct. Ang.

Caput 4.

Soluuntur argumenta contra primam conclusionem.

Præter illa, quæ obiecimus cap. 2. nunc contra rationem conclusionis obiicies: creaturæ vt sunt effectus Dei dicunt respectum transcendentalem ad veram Deum; sed verus Deus est formaliter Deus trinus: ergo creaturæ dicunt respe-

ctum transcendentalem ad Deum vt trinum. Nego conseq^{ns}, nam ex premissis duntaxat sequitur creaturam dicere respectum transcendentalem ad verum Deum, qui formaliter est trinus, secus ad verum Deum formaliter vt trinum: ad 1^{m} sufficit quod Deitas formaliter exigat trinitatem; ad 2^{m} opus preterea est, vt ipse effectus formaliter vt talis exigeret trinitatem, quod est falsum, nam adhuc prescindendo à Trinitate consideratur in Deo quidquid posse effectus requirit vt ab ipso producatur. Sic scientia media consensus, v.g. posse non requiritur, vt existat consensus, licet aliunde à Deo requiratur: sic quod decretum Dei sit aternum non requiritur ex parte effectus producti in tempore, qui solum exigit Dei decretum. Very quia Dei decretum, si revera est, aternum esse debet, ideo materialiter, et peraccidens, seu per aliud petitur aternitas decreti, posse vero effectus prescindit à decreti aternitate.

Ratio autem, cur concessis premissis, iure negatur consequentia, est syllogismi fallacia similis huic, potentia visiua respicit formaliter colorem, sed color formaliter est ens; ergo potentia visiua respicit formaliter colorem vt ens. quæ consequutio ideo est falsa, quia reduplicatio aliter appellat in premissis, ac in sequenti.

Obiicies 2°, et replicabis: quia non est verus Deus nisi sit aternus, actio creatiua Angeli v.g. essentialiter, et posse exigens verum Deum, posse et essentialiter verum Deum, vt aternum; atqui non est verus Deus, nisi sit trinus in personis; ergo creatiua angeli posse, et essentialiter exigens verum Deum; posse etiam exigit Deum vt trinum. Reo distinguendo causalem maioris, quia non est verus nisi sit aternus, tam in esse rei, et quoad se, quam in esse cognoscibili et quoad nos mediate cognoscentes concedo, precisse in esse rei nego, et distinguo min^{s}: non est verus Deus, nisi sit trinus in esse rei, et quoad se concedo, in esse cognoscibili, et quoad nos nego minorem, et consequentiam. etenim discursu naturali euidenter colligimus aternitatem Dei ex eo quod sit à se, et ex nihilo creet, secus trinitatem, quin potius natura sibi relicta resistere videtur identitati trinitatis cum unitate essentiæ.

exigit

Obiicies 3°, et replicabis iterum: natura sibi relicta etiam videtur resistere concordiæ immutabilitatis Dei cum sua libertate, nec efficatiæ diuini dominij cum creata libertate: et nihilominus hæc, et alia id genus mysteria non minus supernaturalia, quam mysterium trinitatis, sunt lumine naturæ positiue demonstrabilia; ergo et mysterium trinitatis. Nego maiorem, scilicet quod natura sibi relicta resistat

pre-

prædicto concordia quoad an est, sed ad sūmum quoad quid est: Difficultas enim non consistit in eo quod Deus sit liber, et immutabilis, sed qualiter hoc sit: Hoc 2m est quidem difficile, 1m vero facile, et euidens vel ex effectibus creatis contingenter productis; mysterium vero trinitatis etiq quoad an est redditur sūme difficile ex effectibus creatis, tantum abest, vt ex eis demonstretur.

Bene autem cohærere aliquid esse nobis certum quoad an est, et maxime dubium quoad quid est, non est ad intelligendum difficile; ng ex eo quod euidenter nouerim aliquid esse altero ẽ duobus, vel pluribus modis, non teneor asserere, quonam modo determinate sit, cum scire determinate sit difficilius, quam scire vage, idq obseruare prostiterit, vt te expedias à non minus inepto, quam frequenti arguendi genere, quo non nulli deducunt negatis conclusionis vagæ ex impugnatione cuiusuis partis determinatæ, non animaduertentes eam inde dari hæreticis impune negandi prouidentiam, libertatem, cæteraq Dei attributa: nam si catholico licet ita argumentari contra absolutas profinitiones Dei Vg. profinitio diuina non potest per actum Dei essentialiter liberum, constitui nec item per actum Dei contingenter liberum: q dari non potest profinitio absoluta operationis liberæ creaturæ; posset pariter hæreticus ita argumentari contra libertatem Dei: si in Deo foret libertas deberet constitui, vel per intrinsecum prædicatum contingens, vel per extrinsecum, sed nec perspicuum est constitui per intrinsecum, nec item per extrinsecum; q perspicuum non est dari libertatem in Deo. similiter posse negari prouidentia respectu creati arbitrij; nam vel prouidentia Dei conciliatr per scientiam mediam, vel per decretum prædeterminans; sed nec certum est conciliari per sciam mediam, nec certum per prædeterminationem; q nec certum est dari in Deo prouidentiam respectu creati arbitrij. Verumq autem consequens est hæreticum, et vtraq consequentia mala ob variatã suppositionis vagæ indeterminatam; atq adeo vt syllogismus esset informa, deberet ita formari propositio minor; sed perspicuum non est constitui libertatem Dei vel per intrinsecum, vel per extrinsecum; idem dic de prouidentia; tunc enim legitime inferetur consequentia, veram negando est minor, siquidem quod perspicuum est, aliqualiter deberet explicari; perspicuum etiam est: optime ergo stat aliquid certum esse quoad an est, et incertum qualiter determinate sit

Ad id autem, quod opponebatur, mysteria scilicet prouidentiæ, et

libertatis diuine non esse minus supernalia, quam trinitatis mysterium. Respondeo esse æque supernalia entitatiue, et in esse rei, seu in esse obiecti cognoscibilis à posteriori. Pro quo aduerte duplicit' aliq̃ posse cognosci, vel qddam̃ue, et inse, vel abstractiue, et in effectu: 1° modo cognoscibilitas sequitur ad esse, vt tenet prouerbium; atq̃ adeo cum entitas Dei sit supernaturalis, non potuerit inse cognosci à natura creata nisi supernaturaliter: 2° modo cognoscibilitas non sequitur ad esse rei inse, sed ad esse effectus, et medij, in quo cognoscitur: quo circa, si effectus naturalis connectitur cum existentia talis rei dicitur cognoscibilitas naturalis. Cum autem effectus creati connectantur cum existentia Dei vt causa 1° producentis ad extra per intellectum, et voluntatem, hinc est vt ex creatis effectibus sit Deus maxime naturaliter cognoscibilis quatenus ens liberum, et prouidum in operando: ob contrariam vero rationem, scilicet ob carentiã connexionis cum Deo vt trino non potest nec abstractiue, et quo ad an est cognosci trinitas personarum ex effectibus creatis.

Obiicies 4°, et replicabis adhuc: trinitas personarum perse requirit ad productionem ad extra; & quælibet actio ad extra perse cõnectitur cũ trinitate personarum. Negato antecedenti cum Ex. Suar. tom. 1. in 3. part. disput. 27. sect. 4. ruit argumentatio. Ratio autem negandi ea est nam etsi ad productã ad extra requiratur Deus subsistens, sufficit subsistentia absoluta; et esto requireretur subsistentia personalis, et relatiua, adhuc non requireretur qua triplex est, sed qua omnes conueniunt in conceptu subsistentiæ personalis, et relatiuæ. Verum si cum P. Ruiz concesso antecedenti, negetur consequentia, vel ex eo quod optime stat trinitatem perse requiri ad productã ad extra perseitate causæ, quin requiratur perseitate effectus, non est admodum facilis solutio, contra quam, sic obiicies:

Quidquid perse requirit causa vt producat effectum, perse requirit effectus vt producatur à cãa, sunt quidem correlatiua: & implicat perseitate cãæ perse requiri trinitatẽ ad productã ad extra, quin perse requiratur trinitas perseitate effectus, vt à Deo producatur. Nihilominus retenta vt probabili solutione P. Ruiz, distinguo antecedens; quidquid perse requirit causa vt simpliciter producat effectum, perse requirit effectus, vt producatur à causa, concedo, sic tantũmodo sunt correlatiua: quidquid vero perse requirit causa vt talis, vel tali perfectione producat requiritur perse ex parte effectus, subdistinguo, si effectus explicet talẽ perfectionem causæ, concedo; si non explicet, nego ans, et sequentiam: cum ergo perfectio fœcunditatis naturæ diuinæ in tribus suppositis

non

non explicetur in effectibus creatis, hinc est, ut licet Deus titulo perfectissimæ causæ peteret fœcunditatem in tribus suppositis (quod difficile) ut ad extra produceret, non propterea effectus deberet exigere trinitatem.

Obicies 4°: lumine ipso naturæ constat esse perfectionem in agente generare perfecte sibi simile; sed etiam lumine naturæ constat Deo debere tribui omnem perfectionem, ergo ex lumine ipso naturæ tribuenda est Deo perfectio generantis perfecte sibi simile, id autem sine generatione ad intra fieri non posse perspicuum est. In primis hoc argumento non trinitas, sed ad summum probaretur dualitas, ut respondet Suarez ad nescio quam demonstrationem Lutij benificantis, et benificati, quam referre non arbitror operæ pretium, licet ipsi Lulio adeo perspicua visa est, ut ob eius evidentiam se carnisse fide trinitatis testatus sit.

Absolute respondeo distinguendo maiorem, lumine naturæ constat esse perfectionem absolute concedo, esse perfectam sine ulla imperfectione nego, et concessa minori de omni perfectione sine imperfectione, negatur consequentia. Lumine autem naturæ nunquam constare poterit, an illa perfectio generantis sibi simile possit depurari ab imperfectione multiplicatæ naturæ ingenerante, et genito.

Dices: licet imperfectio sit naturam dividi, et multiplicari in plura supposita, nihilominus perfectio est naturam esse in pluribus suppositis; sed Deo concedenda est omnis perfectio sine imperfectione, ergo divinæ naturæ concedenda est perfectio esse in pluribus suppositis sine imperfectione divisionis naturæ. Distinguo maiorem quoad 1m par. est perfectio lumine naturæ separabilis ab imperfectione multiplicationis, nego; non separabilis per vires naturæ concedo, et concessa minori, nego sequentiam.

Et revera secluso fide, et revelatione tanti mysterij, si leveret discursus, et omnis argumentatio prorsus cessaret ob defectum naturalis obiecti, vi cuius excitari posset apprehensio trinitatis, quin potius homo, vel angelus certus de unitate Dei, nunquam dubitaret de pluralitate personarum, aut si forte dubitare inciperet, statim crederet perinde esse, ac cogitare de pluralitate Deorum, ut recte docet Suarez.

Caput. 4.

Argumenta contra 1m et 3m Conclusionem solvuntur.

Contra 2m sic obijcies: inferius ex coniunctione ad superius perficitur; ergo licet intellectus non sit naturaliter intellectivus trinitatis antecedenter ad revelat.; ex coniunctione tamen cum supernaturali revelatione poterit perfici in

ordine ad directum assensum trinitatis. Distinguo añ, inferius â superiori perficitur, si utatur superiori tanquam comprincipio eleuanti, vti utitur intellectus lumine gloriæ in ordine ad claram visõ trinitatis: nego añ, et consequentiam.

Explico retorquendo argumentum, quia intellectus creatus nequit naturaliter, seu antecedenter ad eleuatã visõ Dei producere, nec post eleuatã poterit visõ producere, nisi ea utatur tanquam principio eleuante: sed intellectus non utitur reuelatæ supernaturali trinitatis tãquam comprincipio eleuante, si duntaxat naturali discursu cognoscit trinitatem: q̃ si ante reuelatã non poterat naturaliter cognoscere, nec post reuelationẽ poterit naturaliter cognoscere trinitatem.

Obiicies 2º. et replicabis: licet intellectus non utatur reuelatæ vt principio eleuante, nihilominus post reuelatã elicit saltem probabiliter assensum trinitatis, quem non poterat ante reuelatã: q̃ similiter poterit elicere assensum euidentem post reuelatã, licet non potuerit ante reuelatã. Consequentia tenet paritate rationis. añ probatur 1º: Hæreticus non utitur vt principio eleuante reuelatæ, aut fide trinitatis, cum eam propter hæresim amiserit: et nihilominus post reuelatã trinitatis elicit probabilem assensum non eliciturus ante reuelatã, vt experientia liquet. q̃. 2º: licet notitia certa thesauri abscondit non tribuat vires physicas vt effodiatur, nihilominus ea notitia est conditio vt facilius thesauri inuentor se applicet, vt obices remoueat, et media inquirat, quibus promptius eruat thesaurum: q̃ licet notitia certa trinitatis non teneat ex parte principij eleuantis, erit nihilominus conditio, vi cuius intellectus instructus fide huius mysterij, facilius se applicet, vt inquirat media extorquentia assensũ trinitatis.

Illustrissimus Godoy trat. 11. disput. 89. §. 6 concesso antecedente, negat consequentiam, redditq̃ disparitatem, quod assensus euidens, et demonstratiuus nitatur connexione medij cum re, quam demonstrat; cum autem reuelatio non possit ponere connexionem cum medio naturali ante reuelatã in connexo cum trinitate, hinc est vt de materiali se habeat reuelatio ad naturalem demonstrationem trinitatis. at in ordine ad probabilem assensum non opus est connexione medij, sed remotione difficultatum, quæ detinebant intellectum, vt præberet assensum, hinc fit (inquit vbi supra hic author) vt reuelatione supposita, sit possibilis probabilis assensus naturalis ante reuelatã impossibilis, non per hoc, q̃d motiua creata vires â reuelatæ participent, sed per hoc, quod difficultas vin-

catur

catur, quæ obstabat, ne ex illis motivis generaretur assensus probabilis, et sic concedit potuisse viros sanctissimos uti post revelatis rationibus probabilibus ad assensu huius mysterij.

Probabilis solutio, sed qua absolute concedit antecedens non est mihi probanda; igitur respondeo distinguendo ans: potest elicere naturalem assensum, qui sit probabilis quasi ab intrinseco, et deductus ex discursu directo circa trinitatem, nego ans; qui sit probabilis quasi ab extrinseco, et innixus authoritate attestantium tale mysterium, concedo ans, et nego sequentiam. Duplex motivum dari potest assensu probabilis, vel extrinsecum scilicet authoritas dicentis, vel intrinsecum scilicet medio extremorum saltem obscura. Ad priorem assensum fateor plurimum conducere revelatis mysterij, ex qua perficitur intellectus quasi indirecte et negative ne cedat difficultatibus, et ne retardetur à principio illo, quæ sunt eadem ut tertio, ut prabeat assensum tot viris attestantibus hoc mysterium. Perficitur insuper ut exquirat congruentias aliquas, et similitudines, quibus aliquomodo mysterium explicet: id q. et non amplius probat paritas manifestati thesauri: Cæterum revelatio non conducit, ut ex objectis naturalibus quasi ab intrinseco, et directe eliciatur discursus, quo naturalis ratio prudenter assentiri possit mysterio trinitatis.

Ratio est, quia intellectus nequit assentiri nisi vero saltem probabiliter apparenti, cum autem revelatio non possit facere ut appareat probabiliter vera connexio in obiectis naturalibus cum DEO ut trino, si talis connexio nec erat, nec apparebat vera ante revelatis, huius est, ut communiter loquendo, non minus debeat excludi naturalis discursus probabilis ab intrinseco circa existentiam trinitatis, ac eadem revelatione adhuc supposita. Atq hoc fuit mens Doct. Angelici, et Eximij Suarez in præsenti lib. 1. de trin. cap. 12. ubi docet hæreticum assentiri huic tam difficili mysterio obsolam hominis authoritas, vel quia ig sibi persuasit hoc mysterium non repugnare, vel quia putat se credere testimonio divino, cum revera fallatur, et suo arbitrio alia mysteria credat, alia despiciat tanquam hæreticus. et D. Thomas q. 32. art. 1. his verbis: qui probare nititur trinitatis personarum naturali ratione, duplicater derogat fidei. 1° quantu ad dignitatem ipsius fidei, quæ est de rebus invisibilibus rationem humanam excedentibus. 2° quantu ad utilitatem trahendi alios ad fidem: cum enim aliquis ad probandam fidem inducit rationes, quæ non sunt urgentes, cedit in irrisionem infidelium: credunt enim quod hujusmodi rationibus moveamur, et propter eas credamus quæ igitur concludit, fides sunt, non sunt tentanda probari, nisi per authoritates.

ius, qui authoritates sufficiunt, apud alios vero sufficit defendere, non esse impossibilem. Hactenus D. Thomas, qui licet non nullis argumentis utatur, non sane vt persuadeat mysterium, sed vt disponat naturale lumen, et removeat difficultates, quo possunt removari assensum fidei.

Contra 3am et 4tam conclus. ita obijcies: Per visionem beatam cognoscitur DEVS vt trinus, et nihilominus visio vt operatio ad extra non procedit à Deo vt trino: falso ergo intellimus non posse cognosci trinitatem in vllo effectu supernaturali, eo quod nullus sit à DEO vt trino. Non nulli Recentiores cum P. Becano respondent se duntaxat loqui de cognitione naturali trinitatis, secus de supernaturali, qualis est visio beatifica; Verum licet naturale prescindat à supernaturali, negare non possunt illi authores medium ab eis assumptum, vt probent in obiecto naturali non posse cognosci trinitatem, non prescindere, cuius sit effectum ad extra vt potè ortum à DEO vt uno, non posse ducere in notitiam trinitatis; quæ ratio, cum formalissime militet in quovis ente supernaturali prout est effectus ad extra, vel non vtantur hoc argumento, vel inconsequenter prescindunt.

Propterea distinguo maiorem: per visionem beatam cognoscitur tanquam id quo, et formaliter DEVS vt trinus, concedo (idem dic de actu fidei, vel de scientia infusa, quæ fuit in Christo Dño nostro mysteriosa), tanquam id quod, et vt immediatè cognitum, subdistinguo, vi connexionis effectus cum trinitate vt causa, nego; vi alterius connexionis cum trinitate vt terminante visionem, transeat maior, et assumpta minori, negatur consequentia. Etenim, vt valuisset nostra conclusio, sat est nullum effectum vt talem ducere in notitiam trinitatis, seu DEI vt trini, eo quod nullus licet supernaturalis procedat à DEO vt trino; qd vero sit naturalis, vel supernaturalis dematerialis se habeat non secus, ac cognitio, qua cognoscitur: ng quemadmodum effectus naturalis licet supernaturali cognitè attingeretur, non propterea foret medium ducendi per modum effectus in notitiam trinitatis, quia vt effectus non nectitur cum illa; ita licet effectus sit insuper supernaturalis, si tamen vt effectus non oritur à DEO vt trino, nunquam ducet in notitiam trinitatis, licet supernaturaliter cognoscatur.

Obijcies 2o, et replicabis: Visio beata adhuc vt effectus est efficienter à DEO vt trino: ergo in illa tanquam in effectu supernaturaliter cognito potest evidenter trinitas cognosci. Consequentia tenet: vt probetur ant, distinguenda est duplex dependentia visionis beatæ à DEO, et prout est ens; at ita dependet visio à DEO vt à causa, non secus ac reliqui effectus ad extra; et prout est visio clara DEI; et sic dependet ab ipso vt ab obiecto: tunc sic; concursus obiectivus

DEI

DEI in visã beatam est in genere cãe efficientis vt cõmunis fert sententia; sed ocurrit obiectiuum DEI in suã visã est à DEO vt trino: g° ocurrit effectiuum DEI in visã est à DEO vt trino: g° visio vt est specialis effectus DEI obiectiue concurrentis ducet in notitiã DEI vt trini. Sola minor, quæ probat eget, ita probatur: DEVS eo modo obiectiue ocurrit in visã, quo est obiecty visionis; sed est obiecty visionis beatæ prout ine est trinus, sic enim obiicitur mentibus beatorum: g° ocurrit obiectiue vt trinus.

Reg° negando min^m, ad cuius probatã distinguo maiã: eo modo ocurrit in visã, quo est obiecty motiuy visionis, concedo; quo est obiecty terminatiuy, nego; et distinguo min^m: est obiecty terminatiuy visionis beatæ vt trinus, ocedo; obiecty motiuy motiuy, nego min^m, et sequentiã. tota trinitas formaliter, et immediate terminat visã beatã, per quã DEVS distincte vt trinus repræsentatur, non tamen trinitas immediate, et prout talis è, mouet, sed mediate, et prout eminenter stenta in diuina essentia, cuius duntaxat est mouere per modum speciei in visã totius Deitatis. eteni, licet bene valeat: aliquid mouet immediate, et ratione sui; g° terminat, è contrario tamen non valet; terminat immediate et ratione sui; g° mouet: quia minus est terminare, quã mouere: ad mouẽdum requiritur vt sit pro signo, quo mouet, secus ad terminandum: sic creaturæ possibiles immediate terminant, quin possint mouere: sic Spus sanctus terminat visã comprehensiuã Patris aterni pro priori illo signo, quo est Pater; sed pro eo priori non est Spus sanctus: g° pro signo, quo non est, terminat: g° terminat quin moueat: g° minus immediate terminandi non ouertitur cum munere immediate mouendi: g° licet essentia diuina non posit terminare visã beatã vt est una, quin etiã terminet vt est fecunda in personis, poterit nihilominus mouere, quia obiectiuum influxum sit à DEO vt fecundo, et trino.

Sed dices: saltẽ trinitas prout talis immediate terminat visã beatã, et cum illa vt cum termino connectitur visio: g° in visione tanquã in medio connexo cognoscetur euidenter trinitas. idq argumentum formari potest respectu omnium hypostatice essentialiter connexa cum Verbo vt cum tro intrinseco. Very vt prox^e dixi, per min^m sequentiã, nil potest inferri ultra 3^m conclusã; ng quæ ad modum visionis per modum tendentiæ intentionalis, et tãquã id, quo, formaliter beat, quã beet tanquã id, in quo, et per modum termini visi, ita licet non ducat in notitiã trinitatis per modum effectus, poterat ducere per modum imaginis expressæ trinitatis.

An vero sic dendum sit absolute sequentiam strouerturus Authores. Negat Quiroz. disp. 25. de trin. sect. 5. affirmat Lugo Cardin. disp. 20. de incarn.

sect. 3. Ratio huius est: ng casu quo tres diuinæ personæ assumerent tres humanitates, qui apprehenderet has tres vniones, sane videret plus eas differre interse, quã si omnes terminarentur ad eandẽ personã, alioquin non apprehenderet vniones: q. ex vi earũ euidenter cognosceret differre personas interse. Respondet Quiroz cognosci quidẽ à apprehendente vniones terminari ad personas diuinas diuersas, quin propterea cognoscatur, an illæ personæ identificentur cũ distincta, vel cũ eadẽ natura diuina. Sed mirũ est posse euidenter cognosci tres personas esse diuinas, quin euidenter pariter cognoscatur fore eiusdẽ naturæ diuinæ, cũ prorsus euidens sit nec posse esse tres naturas diuinas, nec personã diuinã posse identificari cũ nãa creata.

Eximius Suarez, qui etiã stat pro parte negatiua disp. 27. de incarn. sect. 6. respondens argumto simili, hæc habet: licet vnio in re terminetur ad solã personã Verbi; tamen quanty est ex ratione sua solum requirit terminũ, qui sit substantia incommunicabilis, et ita ex vi cognitionis illius vnionis, solũ apprehenditur cognoscatur esse in DEO subsistẽs, quæ possit terminare illã vnionẽ, non tamen videtur qualis sit inse, an relatiua, vel absoluta. tandẽ q. concludit animã Xpti Dñi duntaxat habuisse euidentiã trinitatis (seclusa visione) intestificante, quatenus euidenter nouit reuelatã huius mysterij esse veram, et à DEO factã.

Ex qua doctrina similiter dicendy in hypothesi trij vniony cognosci vniones plus differre interse, quã si terminarentur ad vnã subsistẽs, simulq cognosci dari tres subsistentias incommunicabiles, an vero subsistentiæ relatiuæ sint, vel absolutæ, idest, an vna procedat ab alia, vel omnes sint à natura diuina non cognosci in tribus vniombus, atq adeo nec in illis mysterij trinitatis.

Hæc solutio est probabilis, quã vel ipse Lugo approbat casu quo cognitio non sit apprehensiua, sed solũmodo intuitiua vniony, quia intuitio, inquit, suscipit magis, et minus. Verũ nescio an sequenter dicty: ng cognitio intuitiua trij vniony ve posse quidditatiua res inse debet exprimere diuersitatẽ vniony interse, alioquin non intueretur vniones prout sunt in se diuersæ: q. si nihilominus potest forte videri intuitiue tota illa diuersitas vniony, quin discernatur adhuc, num personæ illæ sint inter se relatæ, et una 1a, altera 2a, poterit et apprehensiue: apprehensio enim, et intuitio eiusdẽ obiecti non differunt in ratione representationis quidditatiuæ, sed in eo quod plures, vel pauciores effectus cognoscantur.

Pra

Præterea probatur solutio P. Suarez paritate ꝺmuꝝ: Non minus actio creatiua angeli Vg. est essentialis determinatio ad hoc numero principij, quã unio ad hoc numero extremi; sed potest iuxta Lugo, et authores ꝺmcõmiter attingi hoc numero actio creatiua, quin attingatur hic numero Deus trinus, prout ꝺ tradistinctus â nostrino; ꝯ potent attingi ꝺprehensiue hoc numero unio ad Verbi, quin cognoscatur vt Verbi, sed duntaxat vt persona diuina. Ratio â priori est: ng quæ ad modi ad creandi non requiritur perse saltẽ attenta exigentia effectus creati, quod Deus sit trinus, ita ad infinite personandi naturã creatã non requiritur quod hæc persona diuina sit ℭ, sed quod sit persona diuina; citqui ꝺprehensio solum exigit, vt cognoscatur terminus alicuius ꝺnexionis secundi ratis illi, secũdi quæ formaliter exigitur â ꝺnexe: ꝯ si unio hypostatica in ordine ad personandi infinite soli exigit personã diuinã, non debebit ex vi ꝺnexionis attingi persona Verbi vt talis, sed soli vt persona diuina.

Addo ex ipso modo tendendi unionẽ posse inter se distingui, licet tenderent ad eandẽ personã diuinã non secus acquisitio creatiua differt â generatiua, tametsi eundẽ terminum respiciant: ꝯ qui videret tres uniones diuersas posset adhuc dubitare, talisne diuersitas procederet ex termino uniti diuerso, vel ex modo, et ratione formali uniendi diuersa.

Atq hæc sufficiant ad quæst. 32. D. Thomæ art. 1. et ad Mag. in 1m dist. 3. §. 6. ibi: non enim per creaturam ꝺtemplatã sufficiens notitia trinitatis haberi potest

Quæstio Secunda
âquo proprie sint processiones diuinæ?
Caput primum
Processiones diuinæ sunt proprie per intellectum, et voluntatem.

Ita Theologi ferme omnes post Mag. in 1m, et Doct. Ang. hic q. 27. art. 3, et 4. necnon Eximius Suarez lib. 1. cap. 4. aduersus Duran. in 1m dist. 6. q. 2. et Herueus, quibus ex parte subscribunt Grep. Gabriel, et Okan. Probatur conclusio ex multiplici testimonio Scripturæ, vbi Filius dicitur Verbum Dei, et Sapientia, Spus sanctus dilectio, Charitas, et amor, vt Apoc. 19. epist. 1. Ioan. cap. 4. et sæpe alibi: sed Filius non posset proprie dici Verbum, ac Sapientia Patris, ni procederet per intellectum, nec Spus sanctus amor, ni procederet per voluntatem: ꝯ Filius, et Spus sanctus ex proprietate procedunt per intellectum, et voluntatem.

In quo illatione obseruandum est non disputari in præsenti, quomodo determinate procedat, an scilicet intellectus, et voluntas, sint principij quo proximi, an remoti, an actio, vel ꝺditio, deque inferius; sed duntaxat, an

aliquomodo perse requirantur, et non aque identice, ac de materialibus habeant ad generatis, sicut se habet eternitas, immenitas aliaue Dei attributa, prout ostendit Durandus, qui loco proxime citato nº. 10: exclusis inquit à Deo per intellectu nostru intellectu et voluntate cu omnib; suis actibus, adhuc esse generatis Filij, Spiratis Spus sancti ex sola fecunditate nature, quã habet Deus ex sua infinitate, non vero ex eo, quod sit intelligens, et volens. hac Durandus.

Ad authoritates Scripture, ad cilia, et Patres respondet fidenter Durandus dist. 26. q. 6. nº. vlt. perquãdã appropiatis ad ea que inueniuntur »
in natura intellectuali creata processio Filij q. est i. in Deo dicitur à »
doctis processio per intellectu; et processio Spus sancti, q. 2. est (inquit) »
imitatur processus amoris creati, qua vltima est) vocatur processio per »
voluntis: cu tamen reuera proprie loquendo nec processio Filij sit per intellectu, nec emanatio Spus sancti sit per voluntatu. »

Verũtamen expositio hec adeo aliena est à vera, et omnũ regula Augustini astrictis; semper interpretanda verba Scripture in proprietate sermonis, vbi nulla apparet absurditas, quod sententia Duran. ãn nullis cu Vasq. heretica, ab aliis cu Molina, et Valentia periculosa in fide, et à pleriq; cu F. Suarez vtmin̄my temeraria erroriq; proxima vt pote in re grauissima, et supernaturali singularis. Et sane pari licentia posset quis asserere verba Scripture de processe Spus sancti à Patre et Filio non debere accipi proprie, sed per aparatis ad creatu amoris qui procedit ab intellectu, et voluntate. Pari insuper licentia posset dici 3ª persona trinitatis non esse proprie Filius, atq; adeo nec 1ª Patris, sed accomodatitie, non enim sapius, nec expressius in Scripturis 2ª persona dicitur Filius, quã Verbum, indeq; facile erit prolabi in hæresi Sabellianorũ deprimentiu ad inanes metaphoras grande mysteriu trinitatis.

Preterea theologice reiicitur Duran: De fide est processus Verbi prioris esse procesione Spus sancti: nec non illã prãhac generatis esse. de fide itq; est duas tantũmodo esse in Deo processiones reales: at omnia hec ruerent, si vera est opinio Durandi; prorsusq; est falsa. Probo mins: si vtraq; processio est certe immediate à nãa diuina vt proxima ab intellectu, et voluntate, nulla ratio, nullaue congruentia excogitari potest cur vna processio sit prior alia, nec cur vna, et non vtraq; sit generatio, nec cur non sufficiat vna processio, quo totã naturã fecunditis exhauriat, vel si plures, cur due processiones pra centu, vel mille. Sane nil excogitabile

bile est, quod praedicta ordine, et numero limiter, nisi destruat Durandy quod supponit, scilicet non debere bipartiri naturam diuinam in duas potentias intellectiuam nempe, et volitiuam, vt sub diuersa ratione formali ab ipsa procederet generatio, et spiratio.

At in vera sententia facile redditur ratio insinuata à Toletano Synodo 11ª. cap. 1. vbi postquam dixerat, Filium Dei naturae esse Filium, non adoptione, quam Deus Pater nec voluntate, nec necessitate, (id est indigentia) acquisisse credendus est; statim rationem subiungit: quia nec vlla in Deo necessitas cadit, nec voluntas sapientiam praeuenit. quasi diceret: cum intellectus praeueniat voluntatem in operando, et non voluntas intellectum, prius quam sit cognoscere obiectum, quam amare, merum non est, vt Filius, qui procedit per intellectum, prior sit processione Spiritus sancti procedentis per voluntatem. Rursus cum in natura pure spirituali non nisi duae sint operationes vitales intelligendi, et amandi, facile in Deo supremo Spiritu taxatur processuum numerus, vt prior respondeat intellectui, et posterior voluntati.

Verum à priori probat Suarez, quia cum Deus sit agens summe intellectuale, et perfectissimum, implicat, vt necessaria Dei operationes non sint per intellectum, et voluntatem; etenim, si stultum est (inquit Cyrillus lib. 1. thesauri, cap. 7) arbitrari, nil ab humano intellectu prodire, quomodo non erit absurdum, supremum intellectum infecundum opinari.

Caput Secundum.

Roboratur conclusio, reiecta quadam instantia.

Magister Gonet tom. 2. int. par. tract. 6. n. 73. vbi communem rationem sibi obiicit hanc instantiam: etiam si duae processiones sint immediate à natura diuina, potest inter illas excogitari sufficiens ordo prioris, et posterioris; quia ex hoc capite male impugnatur Durandus. Probat ans: etiam si diuina attributa sint immediate à natura, v.g. intellectus, et voluntas, est inter illa ordo prioris, et posterioris, ita vt voluntas sit posterior, et dependens ab intellectu: potest quidem dari dependentia, et ordo emanationis inter duas processiones, tametsi vtraque sit immediate à natura.

Leueram hanc instantiam in illustrissimo Lodoy tomo 3º in 1ª par. disp. 72. n. 12. exquo quidquid nuclei in suis tomis habet Gonet sustulit, non vt doctor digereret, sed vt discipulus transcribens ex manuscripto, quae prius habuit

idq; tolerandy si fateretur, sed parum syncera ingenuitate, postquam in prefatione 1. tomi prolixe laudaverat Magistrq; Lodoy, poteram, inquit, scriptorem hunc preterire cum et ceteri, satis, superq; me juvare potuerunt. poterat quidem, retorquet modeste Magister Ayllon Dominicanus, in prefatione ad tom. 3. 1mæ partis illustrimi Lodoy, sed vbi preterijsnec profunditatem, nec rationum efficatiam, ac robur reperies. Hæc dicta sine, vt sua laus cuiq; tribuatur.

Respondet q; Illustrissimus Lodoy, et ex ipso Conet discrimen in eo consistere, quod cum operationes emanent naturæ medijs potentijs proximis, ab his debet oriri ordo prioris, et posterioris; attributa vero cum sint ipsa potentia, non possunt gaudere prioritatis ordine medijs alijs potentijs ne in infinitq; abeamus, atq; adeo a se ipsis gaudent ordine prioris, et posterioris.

Non satisfacit solutio: quia Durandus ostendit processionem oriri immediate a natura secunda, quin obstet immediationi ordo prioris, et posterioris, vti non obstat respectu potentiarq; immediate procedentium a natura: q° respondere ideo inter operationes propotentijs non posse dari ordinem, quia operationes non sunt immediate a natura, sed a potentijs, est petitio principij. Preterquam quod etiam inter operationes soleat esse ordo prioris, et posterioris, etiamsi sint immediate ab eadem potentia, vt liquet in judicio, et apprehensione, et in assensu conclusionis respectu assensus premissarq; q° si aliud non obstet poterunt processiones esse immediate a natura divina.

Propterea respondeo negando antecedens; ad cuius probat^m nego suppositq; antecedentis; nq; ideo datur ordo prioris inter intellect^m, et volit^m, quod intellectio dirigat ad volendq; at potentia intellectiva nec dirigit, nec causat hoc volitumq; q° non ordo prioris, sed comitantiæ erit in vtraq; potentia respectu naturæ; atq; ad summ poterit dici intellectus prior voluntate obiective, et in operando, sicuti potest dici prior intellectus vt agens intellectu vt possibili, vel intellectus vt apprehensivus semetipso vt judicativo prior, quatenus prior est species impressa, quq apprehensio, et hæc prior judicio. Permissa tamen prioritate subiectiva, et in essendo in potentia intellectiva respectu volitiva, disparitas est, quia ideo intellectus erit in essendo prior, quia, cum sit prior in operando, quq voluntas ex intrinseca ratione, et ordinat^e ad priores operat^s, poterit gaudere prioritate emanationis respectu natu-

ra

ra iuxta trity prouerbiq, nempe modq operandi imitari modum essendi, at cq generatio Verbi nec sit iuxta Durandq formaliter ab intellectione, nec formaliter à natura vt intellectiua, sed duntaxat à natura prout infinite fecunda, inquo formalissime conuenit cq Spiratione passiua, nonest curr sit in essendo prior Spiratq magis, quam duo iudicia, quæ subeadq ratione formali procederent abeadq potentia intellectiua.

Caput tertium, et vltimum
Præcipua Durandi fundamenta conuelluntur.

Primo obiicit Durandus: proportione seruata secundq idem conuenit Deo fecunditas, ac creaturis: sed fecunditas conuenit omnibus creaturis secundq rag prescindendo à virtute intelligendi: g et Deo. Maior videtur certa, q fecunditas creata participatio est diuinæ fecunditatis, et ex creata ad uing proportionate discurrimus iuxta illud Dni per Isai. cap. 66. numquid ego, qui alios parere facio, ipse non pariam? et qui alijs generatq tribuo, sterilis ero? Minor probatur per partes: ng natura pure corporea, vt bruto conuenit generatiua fecunditas sibi simili in natura, negata virtute intelligendi; itq natura mixta, vt hominj conuenit fecunditas generatiua prescindendo ab intellecta, licet intellectiua sit; natura vero pure spirituali vt angelo non conuenit fecunditas generatiua, nulli ergo naturæ creatæ conuenit fecunditas ex eo, quod sit intellectiua.

Confirmat Durandus: Calor ex g: licet foret intelligens, et volens, non foret virtuosus ad calorq sibi similem qua intelligens est; sed qua calor est: g licet Deus sit intelligens, et volens, non ideo exit formaliter fecundus relate ad terminu sibi similq in natura qua intelligens est, sed qua Deus formaliter est. Respondeo maiorq ty absolute, ty ad hominq esse falsq: absolute, q relate ad fecunditatem generatiuq Dei adintra nulla nobis suppetit in creaturis similitudo, nec verba sacra eo tendunt, vt nobis explicent vnicq, et æternq Verbi generatq, sed temporalq, et multiplicq, quæ relucet in filijs Dei adoptiuis regeneratis per gratq. Ad hominq, ng si liceret ex creaturis ad Deq discurrere, quemadmodq nulla potentia generatiua creatura consistit in subsistentia, sed in ipsa natura, ita nec potentia generatiua Dei consistet in personalitate, sed in natura, contra quam docet ipse Durandus.

Deinde permissa maiori secundum aliquam analogiam distinctione minoris: fecunditas spiritualis, et immanens nego (hec enim convenit ei intellectui et voluntati) fecunditas corporea, et transiens dico minorem, et nego istius, ratione eorum que ex creatura Deo attribuuntur, qui debent esse per similitudinem ad imperfectiores, sed ad perfectiores creaturas, quales sunt pure intellectuales: quia fecunditas nature nostre spiritualis, magis debet assimilari fecunditati immanenti, et pure spirituali nature angelice, quam corporee fecunditati subtilis materialis. Nec obstat quod verbi in angelo esse accidentale, et in natura corporea substantiale; quia proportio non debet esse in tribus, sed in modo vitali, et immanenti operandi, et adhuc in hoc non est integra proportio cum persona divina ob suam excellentiam infinitatis producat non tria accidentalia, sed aliquid prorsus in se ipsa immanente.

Ad primum. Dicendo quod antecedens, nego istius; fecunditas enim caloris est ad extra, et corporea, fecunditas vero nature divine ut pote vitalis, debet esse ad intra operatio autem ad intra nature nostre spiritualis, esse non potest, nisi per intellectum, et voluntatem: vel dicat Durandus, cum sicut calor calori, angelus angelo prorsus non possit. Sane non est disparitas in eo quod substantia angelica finita non sit ex homine homini prorsus possit: quia ideo ex eo quod substantia pure spiritualis angelica non potest nisi immanenter operari per intellectum, et voluntatem: quia Deo nostre spirituali non est alia attribuenda operatio immanens, quam intellectiva, et voluntativa formaliter. Sed replicat, et obiicit.

Obiicit Durandus. Si angelo operaretur natura adeo fecunda, ut posset prorsus sibi simile, non gigneret forte per intellectum, sed per naturam; sed natura divina ob infinitatem suam fecunditatis prorsus sibi sile: quia non debet prorsus forte per intellectum, sed per naturam. Dicitur maior. Si prorsus sibi silis esset immanens, nego, si esset transiens vel est prorsus hominis ab homine, concedo; et dicitur minor: prorsus sibi simile immanenter, concedo; transeuntes nego, et consequentia.

Obiicit quis, et replicat. ergo si natura divina prorsus sibi sile, et immanenter, debet illi provenire tale, et prescindendo ab intellectu operetur fecunditas: quia nulla est solutio. Pro ista a priori: illi predicato divino debet formaliissime convenire infinita fecunditas, cui convenit simpliciter infinita species: sed natura divina fortiter vel tali, et prescindendo ab intellectu convenit simpliciter infinita species, quidem aliud est natura divina, quam summa in ei prorsus plenitudo essendi: quia natura divina fortiter vel tali debet convenire infinita fecunditas.

Confirmatur. Predicatum Dei convenientis titulo speciei, debet convenire prædi

dicato perfectiori, seu complectenti omnem perfectŝ; at fœcúditas Dei venit titulo pfœnis, cŷ non ex indigentia pfert, sed ab excessu pfœnis: g° si aliunde nãa divina fortiter vt talis ꝺplectitur ôꝫ perfectŝ, illi provt tali debet ꝺpetere fœcunditas grãis. Confirº: extermins perfectior est cæteris paribus natura provt talis formaliter fœcunda, quã exse non fœcunda, seu infœcunda: g° vel natura divina provt talis non est formaliter perfectior omni natura excogitabili, vel provt talis est fortiter fœcunda.

Argumentŷ hoc cŷ ꝺfrationibꝫ magis probat nãã dinŷ ꝺsistere fortiter in cumulo oñŷ perfectŝ, quã quod ꝺueniat ei fortiter perfeo fœcunditatis, si semel fortiter prescindat à perfecte intellem: cum autẽ argumtus Durandi supponat nãã dinŷ provt talẽ fortiter prescindere ab intellectẽ non potest ex illo efficaciter probari nãã divina provt talitr perfem debere ꝺpetere fœcunditatẽ. Quare respº fœcunditŝ ꝺuenire nãã eo modo, quo ꝺuenit oñ perfeo; cŷ autẽ nãã provt prescindenti exse ab intellectẽ non fortiter, sed radicaliter ꝺueniat perfeo intellem, nec debet ꝺuenire fortiter, sed soly radicaliter perfeo fœcunditatis.

Et hinc patet ad 1m ꝺfcat, quã imitatur aperte intellectẽ, si enim nãa ꝺplectitur fortiter, et ratione sui omnŷ perfectŝ, cur fortiter, et ratione sui non est intellectio, quæ est prædicatŷ ꝺuenies nãã titº perfem? 2ª ꝺfmatio similiter imitatur: etenim licet cæteris paribus perfectior sit natura, quæ ratione sui sit fortiter intelligens, quã exse non intelligens, prascindis nihilominus in natura divina à prædicato fortiter, et exse intelligentis, g° et à prædicato, et exse fœcunda. Et si dicas non esse perfectŝ in natura quod sit fortiter intelligens, sed radicaliter, cui rogº, erit perfectio vt sit exse potius fortiter fœcunda, quã radicaliter? immo si Durandus sibi sitet, debet negare nãã fortẽ fœcunditŝ, cŷ iuxta illŷ sit fœcunda ratione paternitatis, vt virtutis proxima generandi.

Ipse siue Dei natura ꝺsistat fortiter in omnŷ perfectŝ cumulo simpliciter simplicŷ, vt valde probabilis fert sententia, siue iuxta alios in prædicato sũmi boni, aut entis à se radicante has omnes perfectiones, semper processio verbi divini erit à natura provt explicante intellectŝ, vel provt radicante intellectŝ; quare prescindendo à ratione intellem, non erit perfeo nãã divina provt sic prosima immediata, et formalis fœcunditas, sicut non est prescindendo à paternitate, nec propterea dicetur natura fortiter infœcunda, cŷ semper exigat ratione

sui intellectꝰ, vi cuius proxime, et fortiter, sit Verbi diuini fecunda.

Obiicit 4º et replicat Durandus: nequit nãa diuina proxime, et formaliter reddi fecunda per id, quod ratione sui opponitur fœcunditati; sed talis est intellectio fortiter; 2º abilla non potest nãa reddi fortiter fœcunda. Pr minor 1º ex Phº. 9. Met. docente operatᵉ immanentes intelligendi, et volendi esse suapte nãa termini infœcundi: vel exeo, quod actus immanens talis dicitur, quod intra principiꝰ maneat, productio vero aliquomodo transit à principio in terminꝰ productꝰ. 2º ng intellectio, et volitio sunt actꝰ mere intentionales, quã vt tales non versãtur productiue circa sua obiecta, sed representatiue, nec nisi pure grãmaticaliter agunt quatenꝰ suꝰ obiectꝰ denominant cognitꝰ, vel amatum. Demꝰ: ng intellectio, et volitio sunt vltima actualitas, et perfectio nãa vt intellectualis: 2º non possunt fœcundare naturg in ordine ad vltimo rg perfectꝰ, alioquin non forent vltima actualitas naturæ.

Respondeo negando mmꝫ; ad 1ᵐ probatꝫ dico Phꝰ ad sũmꝰ potuisse loqui de actione immanente creata, non vero de actione immanente vt sic prout ẽndendo à creata, et increata: ng quẽ admodꝰ actio immanens creata est accidens, quin ratio accidentis sit de sceptu actionis immanentis vt sic, ita licet fœcunditas excluderetur à sceptu intellectionis creatæ, non propterea deberet excludi aboperatᵉ immanente increata, sicut nec ratio substantiæ, proprietꝰ cꝰ nonsit excogitabilis alia perfectio in Deo, cui vitalis Verbi generatio respondeat, ni velimus fingere in ipso potentiꝰ generatiꝰ ad instar potentiæ generatiuæ viuentis creati, quæ sine respectu ad intellectꝰ producat.

Dixi ad sũmꝰ, ng iuxta plures eiꝰ intellectio creata gaudet verbo distincto tãqꝫ termino âre producto, quin obstet immanentia, ng actio immanens in hoc à transeunte differt, quod transiens necessario respiciat terminꝰ, sitꝫ propter illꝰ; actio vero immanens, nec necessario respicit terminꝰ, nec cꝰ habet est propter illꝰ, sed potius terminus propter actionẽ: sic distinguentes verbꝰ ab intellectᵉ creata dicunt intellectꝰ non esse propter verbꝰ, sed potius verbꝰ propter intellectꝰ, vt in illo tanquꝫ in medio intellectio vltꝑetur obiectꝰ.

Ad 2ᵐ probatꝫ mmꝰ permitto de actibus creatis, et nego de increatis ob rationẽ proxime allatã. Ad tertiꝫ similiter respondeo intellectionẽ esse vltimꝰ actualitꝰ ordine intentionis, non ordine exequtionis, quatenus productio verbi nontꝫ intenditur propterea, quꝫ propter per

fectꝰ

fectâ intellectiõis, vel potest dici esse vltimũ perfectũ in linea intentionali, et relate ad obiectũ, non vero in linea quasi physicâ, et relate ad terminũ, quẽ intellectio producit; quod potest explicari exemplo verbi creati per intellectũ iuxta plures producti.

Obiicies 5º ex Durando: nil præter intelligere, et velle potest procedere ab intellectu, et voluntate: sed processiones diuinæ vt pote relatiuæ non sunt intelligere, et velle; ergo nec ab intellectu, et voluntate. Retorqueo: â natura diuina vt pote supreme spirituali, et intellectiua nulla operatio vitalis esse potest, quæ non sit intellectualis, aut volitiua: sed processiones diuinæ sunt operationes vitales Dei: ergo processiones non sunt â natura diuina; atque adeo simpliciter non sunt: 2ª iuxta omnes negranda est maior, quia præter intelligere, et velle sunt species, et verbũ spectantia ad intellectũ; vel potest distingui propositio maior: nil præter intelligere potest procedere ab intellectu supto essentialiter, concedo; supto notionaliter, et prout in Patre, nego.

Postremo obiicit Durandus: Filiatio, seu origo passiua prout est terminus productionis actiuæ non est magis de linea intellectiua, quæ omnipotentia, aut immensitas; ergo nec est magis per intellectũ formaliter, quæ immensitas, vel omnipotentia: ergo est formaliter â natura. Hæc obiectio quæ minus experta est instantiæ, instatur tamen, nam si origo passiua â quo cũq; procedat, non magis proprie est filiatio, quæ Verbi generatio, si scripturam, et Patres attendamus: sed qua Verbi generatio plus ad lineã intellectiuã spectat, quæ immensitas, aut omnipotentia: ergo qua filiatio plus spectat ad lineã intellectiuã, quæ omnipotentia, aut immensitas. Reddere autem rationẽ cur plus spectet quæstionẽ decursu ostabit.

Quæstio 3ª

An per actus intelligendi et amandi sint Processiones diuinæ?

Ap. 1ª

Proposita ratione dubitandi refertur et refellitur negatiua 1ª.

Ratio dubitandi ea est: nã 1ª processio, seu generatio Filij ita per intellectũ esse debet prout vtra Durandũ eximus, vt sit per actionem propriam Patris: sed si esset per intelligere vt tale, foret quidem per intellectũ, non vero per actionem propriam Patris: cũ intelligere vt tale non sit producere terminum, sed percipere obiectum, quæ perceptio toti Tri-

nitati est communis: q̄ ita debet esse 1ª processio per intellectu, vt non sit per intelligere vt tale. Idem argumentum, proportione seruata, fieri potest de 2ª processione respectu voluntatis.

Hac fortassis dubitandi ratione permotus est Scotus in 1m dist. 2. q. 7. vt assereret duas actiones immediate oriri ab intellectu paterno nempe dicere, et intelligere; quarum altera sit essentialis, et communis, altera notionalis, et propria Patris, qui per intelligere non generat, cum etiã Filius intelligat, sed per dicere, atq̄ ita videtur satisfacere rationi dubitandi, nec non postremo obiectioni Durandi: quia quod cõsequitur passiue non sit formaliter de linea intellectiua, qua est terminus productionis paterne, sed solum connexiue, probat quidem non correspondere principio, et actioni, quæ sit formaliter intellectio, sed dictioni, quæ vt talis non est formaliter intellectio, sed connexiue.

Hæc opinio Scoti fere omnibus displicet, et sane debet his, quibus non placet sententia Durandi, à quo deuere parum, aut nihil recedi[tur]. quod ita probo: Durandus non negat aliquam actionem terminari ad Filiationem prout est terminus productionis paterne, sed solum non procedere eiusmodi actionem à natura diuina vt intellectiua, quia cum sit actio propria Patris, non debet habere pro termino formali intellectionem, sed Filiationem: atqui Scotus negat dictionem esse formaliter intelligere, negat etiam procedere formaliter ab intelligere, aut habere pro termino intellectionem: q̄ in via Scoti non est cur dictio sit ab intellectu Paterno formaliter, et prout est intellectiuus, sed ab intellectu vt tantum est virtus productiua: id autem minime negat Durandus, quando asserit intellectum de materiali se habere in ordine ad generationem Filij: quia de materiali se habet virtus intellectiua vt talis relate ad actionem, quæ nec ratione sui est intellectio, nec perse oritur ab intellectione, nec respicit terminum, qui vt talis sit de linea intellectiua. et quidem Durandus ideo negauit generationem Verbi esse ab intellectu vt tali, quia non poterat esse ab intellectione vtpote ratione sui infecunda: q̄ si semel iuxta Scotum non est ab intellectione prout tali, non est cur sit ab intellectu prout est virtus intellectiua, sed præcise prout est productiua.

Sed dicet Scotus, iuxta ipsũ dictũ pendere ab intelligere, licet non dependentia causalitatis, saltẽ dependentia ordinis, quatenus prius operans debet perficere se ipsũ, quũ producat aliud à se: Inde cũ intelligere perficiat ꝑa

ꝑs

treq; in ordine adre: dicere ꝑ in ordine ad aliq, debet ꝓsuppoñ intelligere ad dicere, non vt causa dictiõis, sed vt conditio requisita à Patre vt possit dicere.

Contra; q̃a nec Durandus negat sic ꝓsuppoñ in Patre intelligere ad actionẽ generatiuã, q̃a quidẽ intellectꝰ sic ꝓsuppoñ magis est requisitꝰ per-fectiõis supponi generanti, quã termini geniti. Nec ignorauit Durandus processiones, non ex indigẽtia, sed ex fœcunditate nãe diuinæ procedere; atq; adeo tit perfectiõis præintelligi ad generatã naturã diuinã intellectiuã, et intelligen-tã, vti præintelligitur omnipotens, et immensa: q̃ autẽ asseruit de materiali se habere, per inde fuit, ac si asseueret se habere concomitater, id quod expresse docet Scot. vbi supra cũ docet nec dicere esse ab intelligere, nec intelligere à dicere; sed vtrũq; actꝰ immediate oriri ab intellectu paterno tanquã ab vno vtriusq; principio: q̃ x̃ Scoty de materiali se habet intelligere relate ad dicere: et ex hoc de materiali se habebit intellectus prout talis in ordine ad dicere: cũ intellectus prout talis primario ordinetur ad intelligere.

Vrgetur ex P. Arriaga: Intellectus paternus prout talis de materiali se haberet ad dictꝰ, si Pater posset dicere Filiũ, etiã si per impossibile non præintelligeret, at si intelligere, et dicere pure concomitãter se habent, Pater posset dicere tametsi non præintelligeret: de materiali q̃ se habet intelligere ad dicere: Pr minor vel ex ipso Scoto in 2m dist. 1. q. 1. art. 3. vbi hæc habet: Si compa-retur causa ad duos effectus ordinatos, essentialior est comparatio causæ ad effe-ctum vtriusq; quã vnius effectus ad alterum: ng propter dependentiã eorũ ab eadẽ causa dependens ad inuicẽ, et non è conuerso. vnde si per impossibile, ibi des-truatur ordo effectuum inter se, non propterea negandus est ordo, et dependen-tia vtriusq; ad causã, quia propter minus impossibile, non est concedendum ma-ius impossibile. tunc sic: sed perte essentialius se habet intellectus paternus ad intelligere, et dicere, quã se habeat intelligere ad dicere: q̃ si per impossibile intellectus paternus non præintelligeret, non id circo desineret dicere. Patet hæc vsq; à fortiori, cũ iuxta Scot. non sit ordo causalitatis inter intelligere, et dicere, sicuti est inter calefacere, et ignire; in quibus vbi supra ponit exemplum, et ait, quod si per impossile ignis non posset calefacere, non propterea negandũ est ignẽ posse ignire, si supponatur essentialius se habere ignẽ ad vtrũq; effectum, quã ignire ad calefacere.

Absurditas autẽ sequela vel inde apparet quod fieret Filiũ vi suæ proce-ssionis non esse Verbum, nec Sapientiã genitã; qui enim fieri potest, vt vi suæ proce-ssionis sit sapientia genita, ac intellectuale Verbum terminus, qui eodẽ modo

procederet à principio, licet per impossibile non foret intelligens.

Sequitur primus ex opinione Scoti actus illg esse, et non esse intellectualg dictg, esse, et non esse Verbi productg, esse, et non esse à memoria secunda Patris, seu ab intellectu prout tali. Esse, qđ supponit; non esse, q intellectualis dictio est locutio intellectualis: locutio autg intellectualis, vel formaliter est ab intelligente prout intelligens est, vel per illg constituitur in ratione intelligentis, vt cernere est in productg nostri Verbi mentalis, quo vel nos facit formaliter intelligentes, vel presupponit: q si actio illa non est à Patre aterno vt intelligente, nec per illg Pater intellexit, non magis, aut verius esse poterit dictio, et intellectualis locutio, qug sit vox Patris, alterius ue animalis intellectu carentis.

Sequitur demg non esse ab intellectu prout tali, ng actio, quo nec est productio speciei intelligibilis, nec intellectio, nec per se oritur ab actu intelligendi, nequit esse ab intellectu sub speciali ratę pōe intellectivus, sed subcōmuni ad potentiam intellectivam, et pure productivam; sed ita se habet dictio illa, si non est ab intellectu vt potente intelligere per ipsg, aut prior ad ipsg intelligente: q non erit illa actio magis intellectiva, qug alterius potentiæ. Et quod hinc sequitur, non est cur eiusmodi actio sit generatio potius, qug spiratio, vel cur sit duplex potius, qug multiplex processio, vt contra Durandy inclinamus: ng si eque de materiali se habet paternus intelligere ad dictg, ac se habet iustitia, vel bonitas, sicut exeo, quod sit vnica tanty Dei bonitas, vnag iustitia, non infertur esse vnig processg per intellectu, ita exeo, quod sit vnus intelligere, non debet admitti vnig tanty dicere

Caput secundum

Profertur affirmatiua Sententia et probatur.

Quę si Scoti assecla excipias, omnes Scholastici eam cum Doct. hinc. art. 4. nec non qq. 34, et 36. et Doct. Ex. lib. 1. cap. 7. exquo probatur 1°. Saltg iuxta Scotu Pater dicit substantiale verbu quatenus est principiu sume perfectu in gradu intellectuali; sed perfectius principiu concipitur in gradu intellectuali, si concipiatur vt per se actu intelligens, qug vt intellectivus duntaxat: g producit, et dicit Verbu vt actu intelligens, et non precise vt intellectivus. Primus: Principiu in illo gradu perfectius concipitur, quo actualius est in eo gradu: sed actualior concipitur intellectus Patris vt actu intelligens, qug precise vt intellectivus: g et perfectius.

Confirmatur ad hominę: ideo Verbu natu mentale non oritur iux-

ta

ta Scoty ab intellectu vt intelligente, sed vt praecise intellectiuo, et per speq̃ secundo, q̃ nos verby producimus ex indigentia et vt per ipsu tãquã per frã intelligendi intelligamus; at Pater eternus n̄ p̃ducit Verby dñiny ex indig̃ et vt per ipsy intelligat, sed ex facunditate, vt non negat Scotus: ẽ p̃ducit Verbu q̃ intelligit, atq̃ adeo Verby oritur ab intellectu?

Explicatur: Saltẽ iuxta Scoty Pater produxit quando ẽ intelligit, licet non qua intelligens: q̃ saltẽ priorite aliqua constitutiõi presupponitur actu intelligens vñ immensu, et omnipotens: atqui eternel intelligens presupponitur, nõ est cur dictio, et dñiny Verbi productio non sit ab intellectu Patris qua intelligente. Pr 1°: ng si in nobis Verby mentis oriretur ab intellectu ẽ intelligente, ine fundam̃to negaretur oriri ab intellectu qua intelligente: q̃ si Verby dñiny oritur à Patre ẽ intelligente, non debet negari oriri ab intellectu Patris qua intelligente. 2°, q̃ ne ita oriatur fundari debet in aliqua repugnantia: nisi em̃ alia appareat repugnantia, magis ratiõi stony est, vt dictio, et intellectio sint eq̃ordine dependentie interse, q̃q quod simultanee, et quasi disparate se habeat: at nulla repugnantia apparet in eo quod dicere paternu sit à Patre vt intelligente, qua pariter non militet in eo quod sit à Patre vt intellectiuo prout ex dictis constat, ulteriuq̃ soluit argumentu; stabit: q̃.

Dem̃u ẽ: q̃ ratio dubitandi initio capitis proposita, vel periret adhuc in via Scoti, vel aquo soluitur, tametsi dictio sit ab intelligere. etem̃ licet intellectus, qui est in Patre sit omnino totus trinitati, nihilominus per se prout in Patre est fœcundus, vt à Patre qua intellectiuo egrediatur dictio: licet ẽ intelligere, quod est in Patre, sit omnino trinitati, nihilominus prout in illo erit fœcundus vt à Patre prout intelligente dictio egrediatur: Non em̃ video cur proprietas personalis sit in causa, vt Pater qua intellectiuus sit fœcundus pro Filio ad Verbi generati, et non possit esse, vt Pater qua intelligens sit fœcundus? Itq̃ si filiatio, et origo passiua, potest esse formaliter à Patre vt intellectiuo, licet talis origo non sit formaliter de linea intellectiua, cur non poterit esse à Patre vt intelligente, quando intellectiuus vt tale primario ordinatur ad intelligere.

Caput tertium

Soluuntur argumenta pro Scoto.

Primo potest contra ratẽ ex Scoto obiici: Dictio Verbi dñiny praecise ex conceptu dictionis non petit oriri ab actu intelligendi, tametsi petat semper oriri à principio vt intellectiuo: per pere q̃ inuidimus non debere esse dictẽ à Patre vt intellectiuo, nisi simul sit à Patre vt intelligente. Pr ãy: quid quid conuenit dictioni Verbi dñiny praecise ex ceptu dictionis, conuenit omni dictioni: at productio verbi nostri

mentalis est vera dictio, quin petat esse à principio vt intelligente, licet petat esse à principio vt intellectiuo: g° dictio prout talis magis pendet à principio intellectiuo, quę à principio vt intelligente.

Distinguo añs quoad 1m partę: exceptu dictionis non petit oriri à principio vt intelligente, si ipsa dictio sit intellectio, aut habeat pro termino producto intellectę, nego añs, si in nec dictio sit intellectio, nec habeat pro termino intellectę, nego añs. cę autę iuxta Scoty dictio Verbi diuini, nec sit intellectio, nec terminus dictionis sit formaliter intellectio, sequitur nec'io dictę esse debere ab intellectę, si semel petit oriri ab intellectu, vel si non petit oriri ab intellectu vt intelligente, nec petet oriri ab intellectu sub ratę principij intellectiui, sed productiui duntaxat. Hinc fit solutio ad probatę añtis, ng dictio prout talis nec petit, nec excludit intellectę vt principij sui, sed ratione differentiarę creatę, vel increatę perquas contrahitur.

Obiicies ex Scoto: Non debet negari diuino intellectui perfectio, et fęcunditas reperta in intellectu creato: sed hic esse solo sufficiens est, et fęcundus ad productę verbi mentalis: g° et intellectus diuinus prescindendo ab intellectę erit sufficiens ad Verbi diuini productę. Concessa maiori, distinguo minorę: esse est sufficiens ad productę verbi mentalis, quod ratę sui sit intellectio, concedo minorę, quod ratę sui non sit intellectio, sed termini, et medij, inquo intellectio contempletur obiectę, nego minę, et cons. Casu enę, quo verba creatę, vt Thomistis placet, distinguatur realiter ab intellectę, prius debet intellectus producere intellectę, vt simul cę ipsa producatur verba, vel duntaxat ex intellectę resultet: cę autę id, per quod Verba diuina trituntur in ratione talis virtualiter distinguatur ab intellectę, nil mirę, vt diuinus intellectus esse solo non sit fęcundus Verbi non presupponit a intellectę.

Immo, quia intellectus diuinus fęcundior est intellectu creato, debet producere Verba ex intellectę. cę diuina fęcunditas porcat, ne à Patre sit Verba vt intelligat, sed quia intelligit, quando ob infęcunditę intellectus creati mentale Verba producitur, non q̄ intelligit, sed vt intelligat. vnde simlus est quoad fęcunditę Verba diuina nostro verbo vocali, quod q̄ oritur à loquente non ex indigentia sui, et vt loquens cognoscat, sed ex fęcunditate illa et vt cognoscat audiens verba vocale perse procedit ex intellectę loquentis: g° si Verba diuina oritur ex fęcunditę patrem intellectus, debet oriri à Patre vt intelligente.

Obiicies 3°: fęcunditas diuina in intellectu non potę producere Verba ex intellectę, nisi in Verbo reluceat formalitas aliqua, tto cuius exigatur ocursus intellectionis: sed talis formalitas non relucet in Verbo diuino: g° Pr minor: in Verbo diuino nulla formalitas reperitur, quę non reperiretur in intellectę diuina,

si

si per impossibile realiter esset producta ab intellectu Patris; quid enim aliud est verbum, quam intellectio expressa, seu producta? atqui in hypothesi intellectionis diuinæ productæ, non reluceret in tali intellectæ formalitas, quæ sufficienter non continueretur in intellectu Patris præcindendo ab intellecta: ergo nec in Verbo diuino relucet formalitas, quæ exigat discursy intellectionis. Very hoc argumentum patitur instantiam in via Scoti; nam saltem mediate diuinum Verbum præsupponit in Patre intellectum tales perfectiones paternas, et vt prius sit Pater constitutus in actu intelligendi, quam producendi: at in hypothesi impossibili intellectionis productæ, nec sic præsupponeretur intellectio in Patre: aliter ergo ab omnibus discurrendum est de facto, ac in illa hypothesi impossibili. Nec mirum quod tunc Pater non produceret Verbum ex fœcunditate, sed ex indigentia, nec quia intelligit, sed vt intelligeret.

Absolute respondeo negando minorem, ad cuius probationem negandum etiam est minor; nam in illa hypothesi careret intellectio producta formalitate summe actualitatis, siquidem tunc non ferret expressio intellectus vt actuati, et intelligentis, sed duntaxat actuabilis, et intellectibilis: qua formalitate cum non careat Verbum diuinum de facto existens, hinc est, vt præexigat in Patre intellectum, vicinum sit perfecte actuatum, et intelligens.

Hinc sequenter dicendum est verbum nostrum non gaudere formalitate ommodo actualitatis in linea intellectiua, cum non nascatur ab intellectu, vt intelligente, sed vt intellectiuo: et hoc est, quod explicare volumus, dum dicimus verbum creatum non oriri ex fœcunditate mentis intellectus, sed ex indigentia, quæ non præsupponit, sed tribuit actualitatem intelligendi.

Dicendum præterea est diuinum intellectum præcindendo ab intellecto non gaudere omnimoda actualitate in linea actualitatis actiuæ, cum nondum intelligatur fœcundus ad dicere donec actuetur per intellectum.

Dicendum demum est Scoti sententiam non displicere qua parte asserit Patrem generare Verbum per dictum, quo sit actio propria Patris (id enim magis esse mysterio dicam suo loco videbimus), sed qua negat dictum ratione sui præsupponere intellectum: nec in hoc fauet ei August. sæpe asserens Verbum oriri ex memoria fœcunda Patris: accipiendum enim est, non de memoria quasi habituali, et duntaxat per speciem fœcunda, sed de memoria actuali, et fœcunda per intellectum, ni velimus sibi contradicere Augustinum sapissime asserentem Verbum Patris esse sapientiam de sapientia, et Patrem, ac Filium se ad inuicem scire, Patrem generando, Filium nascendo. quod stare non posset, nisi Pater media scientia generaret,

et filius ex vi generationis acciperet sapientiæ Patris. Scio August. lib. 5. de trin. cap. 14. dixisse verbum nostrum de nostra scientia nasci, quæ admodum Verbum diuinum de scientia Patris natum est. Verum nec melater à pluribus accipi similitudine respectu nostri verbi vocalis, vel si respectu mentalis verbi, accipiatur Augustinus proporte accommodate: nam sicut nostrum nascitur, qui imperfecti est, à scientia potentiali et imperfecta, diuinum, qui perfecti est, à scientia actuali et perfecta.

Ad quæstionis calcem, obserua, idem proportione seruata sentiendum est de processione Spiritus sancti per actum amoris, ac de processione Verbi per actum intellectus.

Quæstio 4ª

Per quos actus intelligendi, et volendi sint diuinæ processiones, seu cur una pro alia sit per intellectum?

Hactenus statuimus diuinam processum Verbi esse à natura diuina prout intellectiua aduersus Durandum, et vt actu intelligente aduersus Scotum, inquirendum nunc restat per quem intellectus tabi actio procedat, an scilicet sit notionalis, vel communis, seu quidsit illud, vicinius intelligere essentiale transfertur in Patre ad intelligere notionale; circa quod sit 1ª conclusio.

Caput 1m

id, quod ad intelligere essentiale superadditur in Patre non est prædicatum, quod ratione sui sit intellectio, vel differentia intellectionis.

Ita cum Doct. ang. hic art. 2. ad 1m, et Trim. Suar. lib. 1. cap. 7. fere omnes theologi Ricardus, Marsilius, Argentinus, paucique antiquiores excipiat relator à Ruiz disp. 46. de trin. sect. 1. Pro conclusio: quod superadditur in Patre ad intelligere essentiale, reliqua prædicata communia, aliud esse non potest, quam Paternitas, seu relatio producentis; sed nec paternitas, nec producentis relatio est formaliter, et ratione sui intellectio, differentia ue intellectionis: ergo quod superadditur in Patre non est ratione sui intellectio, differentia ue intellectionis. Consequentia est legitima; maior perspicua, nam quod addit in Patre intelligere notionale supra essentiale distinguit personam producentem à producta: sed quod distinguit formaliter personam producentem à producta est paternitas, et relatio producentis: ergo.

Iam probatur minor quoad 1m partem: si paternitas ratione sui, et prout virtualiter distincta ab omni prædicato absoluto, et essentiali, foret intellectio

re

relatiua, et notionalis, vel per illg Pater idg intelligeret, quod per intellectg essentialg, vel diuersg? si diuersg: g intellectio essentialis, et absoluta non est perfecte apprehensiua, cg non adaquet omneg intelligibilitg obiectg, virtuteg g intellectug Patris, qug sane non adaquaret, si per intelligere notionale diuersg obiectg attingeretur, qug per intelligere essentiale. si propterea affirmes idg obiectg attingi per vtrag intellectg, alterutra foret essentialiter superflua, cg qualibet exhauriat totag intelligibilitg obiecti primarij, et secundarij.

Dices: non superfluit in Deo triplex scientia, scilicet simplicis intelligentia, additionata, et visionis, tametsi idg sit omnig obiectg, eo quod diuersi mode attingitur
attingendi sint diuersi: g nec superfluet in Patre scientia notionalis, et absoluta, tametsi vtrag idg obiectg attingat, eo quod modes attingendi sit diuersus. Transeat ans, et nego sequentiag; ng triplex illa scientia solg distinguitur penes nostros inadequatos eiusdg intellectionis essentialis in ordine ad diuersos status, quos scientia triplex facit, aut supponit in obiectis secundarijs: at intellectione essentiali supra adequate respectu obiecti primarij, et secundarij, nequit vltra illg excogitari alia intellectio notionalis in Patre, quo non sit essentialiter superflua, nivelis dari in Patre duplicg scientig simplicis intelligentia, alterg notionalg, essentialg alterg totidemg scientias visionis, et additionatorg, quod ridiculg est, qug legitime illarg ex solutione: ng si vtrag illa scientia non distinguitur ex diuerso obiecto, sed ex diuerso modo attingendi, scilicet essentialiter, et notionaliter: g Pater se, et alia a se attinget notionaliter, et essentialiter: g licebit partiri intelligere notionale in scientig simplicis intelligentia, in scientig additionatg, et visionis, non secus ac per nostros inadequatos partimur intriplicg scientig intelligere essentiale.

Et quod hinc sequitur licebit ratione nostra distinguere in Patre duplicg intellectg, alterg essentialg, notionalg altera, ita vt alter non includatur in altero. Siquet sequela: ng intelligere essentiale adequate suptg sufficienter adequat intensiue, et extensiue intellectg essentialg: Deus enim vt Deus habet actg intelligendi intensiue, et extensiue adequatg suo intellectui; et tamen Deus vt Deus non explicat intelligere notionale: g per intelligere essentiale omnimodo adequatur, et exhauritur vis intellectiua essentialis: g si vlterius datur intelligere notionale exiget essentialiter intellectg notionalg. Rursus intellectus notionalis essentialiter exiget voluntatg notionalg, potentig, iustitig, ceteraq attributa notionalia, qua sequenter exigent sug naturg, et essentig notionalg, cg attributa essentialia non minus sufficienter adequent naturg essentialg, ac intelligere essentiale sufficienter adequat intellectg essentialg, ex quo actus est de mysterio trinitatis.

Demq inquiro, an sicut Pater intelligit notionaliter per paternitatq taq; per intellectq notionalq, intelligat etiq Filius per filiatq, vel non? Si non intelligit, praterquq quod inconsequenter proceditur, cq par utriusq sit ratio, sequitur amplius, vel multiplicius cognoscere Patrq, quq Filiq: atq adeo non omnia causse omnia prater esse Patrq, nec Filiq esse Verbq adequatq Patris. Si intelligit etiq Filius notionaliter? rursus inquiro, an idq obiectq, eodemq modo, atq ita non erit intellectio notionalis, et propria Patris, sed omnis utriq. Si diverso modo: q exvi processionis Pater non omnicat Filio totq suq intelligere, nec Filius erit Verbq adequatq Patris, quin potius sicut in Filio est peculiaris intellectio notionalis, erit etiq peculiare verbq, dabiturq verbq Verbi, cq non sit maior ratio, ob quq intelligere notionale Patris sit fecundum Verbi, quq intelligere notionale Filij, si semel diversq est ab intelligere notionali Patris. idq q argumentq formari poterit respectu ipsius sancti, non enim carere poterit suo notionali intelligere, nisi minus intelligens adstruatur, quq Pater.

Quod non sit differentia constitua intellectionis, uti paternitas est differentia propria persone diuine, et intuitio differentia cognitionis, eisdq fere argumentis probatur: nq differentia constitua intellectionis includit in suo conceptu formali representatq obiecti, non secus ac intuitio includit cognitq, et paternitas personalitq: at in paternitate nulla obiecti representatio formaliter includitur, ut probatq est: q paternitas non est differentia propria intellectionis. idq amplius illustrabitur conclusione 2a.

Caput 2us

Nec in Filio id quod superadditur ad intelligere essentiale importat formaliter intellectionem, aut expressionem obiecti.

Hec exclusio est etiq eximij Suarez, et omnis in omni schola, probaturq expriori: nq implicat in termino ut producto reluscere aliquq formalitatq, quq non reluceat in principio ut producente: at in Patre ut producente Filiq tantq superadditur paternitas, et relatio producentis, quq nec ratione sui est intellectio, formalis ue representatio: q nec filiatio, aut relatio producti superaddita in Filio erit ratione sui intellectq aut representatio notionalis.

Explicatur argumentq à pari: si paternitas non foret ratione sui generatio activa, non posset filiatio esse ratione sui generatio passiva: q si paternitas ratione sui nec est intellectio activa, nec formalitaq contrahens intellectq, nec filiatio ratione sui erit intellectio passiva, aut formalitas de linea intellectionis.

Explicatur iterq: sic comparatur dictio adverbq, uti actio ad terminq; sed implicat in termino reperiri formalitatq in facto esse, quq non reperiatur in actu ut

in

in fieri: q̃ implicat reperiri in Verbo diuino aliquã formalitã delineu intellectiuã tanquã in termino, quæ non reluceat indicãt paterna tãquã in fieri.

Hinc videntur mihi minus consequenter procedere Recent. nonnulli, q̃ dicunt filiatã formaliter, et ratione suã esse notionalẽ sapientiã genitã, ex aliunde negent paternitatã ratione suã esse notionalẽ sapientiã generantẽ: non secus ac si assererent filiatã esse ratione suã bonitatẽ notionalẽ, seu relatiuã, et negarent paternitati relatiuã bonitatẽ: ng quã admodũ ratione relatiuæ bonitatis diceretur Filius saltẽ extensiue melior Patre, ita ratione sapientiæ relatiuæ, et notionalis, deberet dici filius extensiue sapientior Patre; et saltẽ quidquid sit de Patre deberet dici Filius extensiue sapientior Spũ sancto, in quo non admittunt Recent. hi sapientiã notionalẽ, ne inanis sit ipsorũ ratio, nempe Filiũ gaudere sapientia notionali vt possit dici sapientia genita pro Spũ sancto.

Cui docto Recent. id opponerem scilicet ex sua opinione sequi Filiũ dici sapientiorẽ Spũ sancto, negauit sequelã, quia licet filiatio, aiebat, sit ratione suã notionalis sapientia in abstracto, non ideo foret sapiens in concreto, atq̃ adeo, nec sapientior Spũ sancto. Very id sine fundam^to dicitur: ng sicut filiatio est ratione suã subsistentia subsistens, et sapientia absoluta est ratione suã sapientia sapiens essentialiter, quia sunt formæ per se stantes, ita si filiatio ratione suã foret sapientia notionalis, deberet ratione suã esse sapientia notionaliter sapiens: q̃ vel negandũ est filiationẽ quod sit sapientia notionalis, vel concedenda ei est denominatio sapientis notionaliter.

Accedit prædicta solute non vitari inconueniens obiectũ in argum^to, etenim si conceditur fore contra æqualitatẽ personarũ diuinarũ, quod Filius ratione filiationis sit in concreto sapientior Spũ sancto, etiã erit contra æqualitãs, quod filiatio sit maior sapientia in abstracto, sicut foret contra æqualitatẽ vt esset maior bonitas, maior immensitas, etc. Nec video, cur ad saluandũ Filiũ pro Spũ sancto dici sapientiã genitã necessariũ sit pertẽ, vt filiatio ratione suã sit sapientia notionalis, et non sit necessariũ, quod sit ratione suã notionaliter sapiens, cũ nec Patres, nec Scriptura plus obsistunt vni locutioni, quã alteri.

Mitto in Spũ sancto debere etiã adstrui sapientiã notionalẽ, eo quod ratione suã, vt faceris, esset notionalis amor: atqui notionalis amor regulari debet cognitione notionali, sicut amor essentialis cognitione essentiali, et amor infinitus cognitione infinita, non alteriũ, sed eiusdẽ suppositi amantis: q̃ si Spũs sanctus est ratione spirationis positiuæ notionalis amor, deberet etiã esse ratione eiusdẽ sapientia notionalis, et ẽ contrario Filiũ ob eandẽ rationẽ notionalis amor: quo fieret, vt non distinguatur ab Spũ sancto ratione prædicati accepti; vel si adhuc filius dicitur pro Spũ sancto sapientia genita, non ratione rei acceptæ, sed exmo-

do accipiendi, cur non poterimus prescindendo à sapientia notionali, et ea negata vocare Filiu sapientiæ genitæ, eo quod ex vi processionis accipiat à Patre essentialē sapientiæ, quæ ex vi processionis non accipiat formaliter Spūs sanctus, prout infra statuetur.

Propterea præferendi in hoc videntur docti alij Recentiores, qui licet adstruant in Filio prædicata notionale delinea intellectiua, vi cuius sit sapientia genita potius, quæ omnipotentia genita, aut amor, negant tamen eiusmodi prædicata esse ratione suæ sapientiæ, sed expressæ sapientiæ, nec deseruire, vt filius denominetur notionaliter intelligens, aut notionalis intellectio, sed vt obiecta, quæ Pater cognouit, denominentur formaliter intellecta. Similiter asserunt relatū Spūs sancti esse amorē passiuū, non quo Spūs sanctus denominetur formaliter amans, sed quo obiecta denominentur formaliter amata: nq; quæ admodū, inquiunt, præter generatū actiuū, quod est in Patre, datur generatio passiua in Filio, quin vna sufficiat formalitas, vt Pater generans, et Filius denominetur genitus, ita præter intellectū actiuū, qua Pater denominatur intelligens se, et omnia à se, debet dari intellectio passiua, vi cuius in Filio omnia obiecta denominentur intellecta, et expressa.

Atq; hoc esse munus proprium Verbi, ex paritate Verbi creati realiter distincti, vt volunt, ab intellectu: ex non nullis Patrū locutionibus prolixe probant, et præsertim, quod aliter explicari non poterit, cur persona Spūs sancti sit verbum, et per intellectum, insequentiaq; arguunt Thomistæ, qui Verbum creatum ab intellectu distinguentes, oblitisunt respectu Verbi increati, vbi pro explicatione mysterij maxime opus erat tali distinctione.

Dixi hos Recentiores in hac re præferendos, quod melius intelligatur ratione Verbi oriri ab intellectu, quā intellectū ab intellectu, vnde minus consequenter procedunt memorati supra Recentes, qui ex vna parte aduersus Scotū propugnent processū Spūs oriri ab intellectu vt intelligente, et ex alia asserunt ipsum processū esse formaliter, et ratione suæ notionalis intellectū.

Verum nec ei acquiescam hoc dilemma me mouet: vel enim dicitur, generatio actiua, seu Paternitas importat per se aliquid formaliter contrahens intellectū essentialē, vel non. si aliquid, rogo quid sit; non intellectio notionalis, nec formalis differentia intellectionis, non species impressa, non intuitus, quidue simile, vt ipsi fatentur, ne incidant in inconuenientia cap. 1. ponderata: restat ergo vt sit pura productio non specians ratione suæ ad intellectionem, quæ est alia pars dilemmatis tunc sic: ergo terminus productus per talem actū, seu generationē

per-

passiua non est aliquid formaliter, et ratione sui spectans ad lineg intellectuq. Pr
conseq, tum ex dictis initio capitis; tq ad hominq ng si paritas creati verbi tenet, pro-
ductio verbi mentalis est formaliter intellectio, intuitio, et attingentia obiecti expressi, et
representati per verbu, vt fatemini: q et productio Verbi diuini, vel si in hoc paritas n
est, immerito ab eis arguuntur inconsequentia Thomistae, alijq exnis aliterq de verbo cre-
ato, ac de diuino discurrentes.

Rursus, Pater per vos est actiue dicens Verbu, ac sapientia generans, quin
addatur in Patre aliquid de linea intellectiua supra intellectu essentialq: q Filius
erit Verbu dictu, et sapientia genita, quin filiatio addat, vel importet aliquid
rat sui de linea intellectiua supra intellectu essentialq communicatq a Patre. Ideq
est apertu, tq a priori, q implicat dari interminu productionis formalis in facto esse
qua non reluceat in producte in fieri, cu productio sit fieri termini: q formalitas de li-
nea intellectiua, si qua reluceret in filiatq deberet etiq relucere in paternitate
veluti in producte filiationis. tq apari, ng si posset concipi paternitas, quin ratione
sui esset de linea relatiua, consequenter diceres filiatu ratione sui spectare ad
lineg relatiuq: q si potest concipi paternitas per vos, quin ratione sui sit de linea in-
tellectiua, poterit concipi filiatio, quin ratione sui sit de linea intellectiua.

Si propterea difficultate pressus diceres cu Thomistis productu actiuq
Verbi non formaliter in paternitate consistere, sed in ipsa intellecte essentiali ali
notata paternitate, vt ita sua sit proportio inter actu, et terminu, vt si termi-
nus est Verbu, actio sit intellectio, prout euenit iuxta hos Recent. in creatis. prae-
ter quq quod falso supponunt, adhuc non uitaretur difficultas: ng si paritas verbi
creati obligat, vt productio Verbi diuini sit intellectio, uti productio verbi creati est per
vos intellectio, obligare etiq debet, vt quq admodu productio verbi mentalis non po-
test esse materialis, si verbu sit spirituale, nec abstractiua, si verbu sit expressio intuiti-
ua, ita nec productio Verbi diuini possit esse essentialis, si Verbu sit expressio notio-
nalis.

Explicatur praterea argumenti vis destruendo paritatq contrariq: ideo pra-
ter generatu actiuq, qua Pater generans denominatur, ponitur in filio distincta
generatio passiua, vt denominetur genitus, quia vtraq est degenere relatiuo: si
enim generatio consisteret in absoluto, nemo prudenter eam distingueret; sed eandq
actionq, perquq terminus denominatur genitus, principiu denominaretur generans,
vt patet in creatis: at per vos non per relatiuq formaliter, sed per absolutq, et
formalq intellectu pater denominatur actiue intelligens omnia obiecta: q non per
aliquid relatiuq formaliter, sed per eandq intellectu absolutq, et essentialq obiec-
ta denominabuntur passiue intellecta.

Explicatur amplius: esto permittatur intelligere, et intelligi non fieri per eandē formā, nec se habere instar vocis activæ, et passivæ, saltē ea servanda est proportio, vt si intelligere sit spūaliter, intelligi esse nequeat materialiter: et si intelligere sit intuitive, intelligi nequeat esse abstractive, aut ē converso: atque sunt 2ª diversa ex suis rationibus formalibus absoluta, et relativa, ac spūale, et materiale, vel intuitivum, et abstractivum: g; si ratione huius diversitatis implicat obiecta denominari materialiter, et abstractive intellecta, si potentia denominatur spūaliter, et intuitive intelligens, implicabit vt Pater denominetur absolute, et essentialiter intelligens obiecta, et quod hæc per Verbū denominentur relative, et notionaliter intellecta = Alijs rationibus reijcietur hæc opinatio, quas modius dabimus inter explicandam nostram, et omnē sententiā interim pro proponendā.

Caput 3ū

Ideo 2ª persona pra 3ª est Verbum, et per intellectum, quia formaliter ex vi processionis accepit sapientiam essentialē à qua fruitur Patre procedit.

Hoc 1º, vt non dissentiant aduersarij, est omnibus in schola D. Thomæ, Scoti, et Societatis. Ex quo 2º probatur: Nā in re adeo grauī non est discedendū à omnium Theologorū sententia, si in ea modo potest explicari mysterium, et reddi ratio, cur 2ª persona pra 3ª sit Verbum, et per intellectum: at eo præcisse quod ex vi formali processionis communicetur sapientia essentialis 2ª personæ pra 3ª, datur sufficiens ratio, cur pra illa sit Verbum, et per intellectum: g; non est discedendum à omnium sententia. Maior à nemine negabitur; minor conditionate sumpta etiā videtur perspicua: quia terminus productionis prout talis accipit denominatiū ab eo, quod habet formaliter ex vi productionis, et quasi exprimaria intentione producentis: g; si Pater ex vi processionis primariæ, et formaliter intenderet communicare sapientiā 2ª personæ pra 3ª, illa diceretur Verbum, et procedere per intellectum.

Quod autē ita accidat, quæ est minor propositio absolute supta probatur: Ex vi processionis habet 2ª persona pra 3ª vt sit Verbum, cui vt docet noster fides, sit Verbum, et non sit à se, sed à Patre: at præcisse est Verbum, quia ex vi processionis cōmunicatur sapientia essentialis: Pr: præscindendo ab alia formalitate eo præcisse quod concipiatur terminus recipiens formaliter ex vi suæ productionis ipsummet intelligere essentiale personæ producentis dicitur Verbum productum ex fœcunditate, et intellectualis representatio obiecti: g; præcisse est Verbum, g; communicatur ex vi processionis ipsa sapientia essentialis producentis.

Confirmatur: eo præcisse, quod media actione realiter produceretur

ab

ab intellectu Patris actus intelligendi, eiusmodi actus foret Verbum, non ex fecunditate, sed ex indigentia, vt pote non à Patre vt intelligente, sed vt impotentia intelligendi ad instar creati intellectus producentis Verbum: q̃ eo præcisse quod à Patre vt intelligente oriatur terminus recipiens formaliter ex vi suæ productionis intelligere paternum, eiusmodi terminus erit Verbum ex fecunditate, et non ex indig.ª

Confirm.ª 2.ª munus Verbi diuini prout contradistincti ab intellect.ª essentiali non est vt per ipsum denominentur obiecta passiue intellecta, nec ita vt sit medium in quo Patri represententur obiecta: solum q̃ munus Verbi erit, vt sit terminus ex vi productionis formaliter accipiens ipsummet intelligere Patris producentis. Conseq.ª hanc, quam Recent.ª negat quoad vnam partem, pars quoad aliam. Prob.ª quoad vtram, et 1.ª quoad 1.m Pro priori ad Verbi generat.ª, et in eo signo, quo duntaxat concipimus predicata absoluta Dei, concipitur Deus se ipsum prehendens, et in se omnia relatiua, nec non creaturas, Verbum enim diuinum iuxta omnes procedit ex scientia ipsum prehensiua sui tui ipsius met Dei, et Patris: q̃ in eodem priori concipitur Deus, omnia q̃ relatiua, et absoluta ipsum prehensa à Deo: q̃ cognita, et representata: at in illo priori non concipitur subiectiue, et exercite Verbum diuinum secundum personale quod addit, sed duntaxat terminatiue, et obiectiue: munus q̃ Verbi non est, vt denominentur per ipsum obiecta cognita, et representata.

2.ª iuxta omnes Verbum diuinum oritur ex fecunditate Dei in linea intelligendi: sed non oriretur ex fecunditate, sed ex indig.ª in linea intelligendi, si munus Verbi foret, vt per ipsum obiecta denominarentur intellecta: Prob.ª tum q̃ non est perfecta linea intelligendi, si potentia non denominatur intelligens, atq̃ adeo non ex fecunditate, sed ex indig.ª requireretur coniunctio, vt pòa denominetur intelligens: q̃ non ex fecunditate, sed ex indig.ª requireretur Verbum, si munus Verbi requireretur secundum personale quod addit, vt obiecta denominarentur intellecta. tum q̃ nec hi authores, nec nemo alius negabit, Verbum creatum oriri ex indig.ª in linea intelligendi, et nihilominus x.ª hos authores munus creati verbi non est vt pòa per ipsum intelligat, sed vt obiecta denominentur intellecta: q̃ si idem munus appeteret Verbum diuinum secundum personale superadditum essentiæ, non oriretur ex fecunditate, sed ex indigentia.

Quoad 1.m partem pro primi argum.ti adh.r: ng tamen si x.ª Thomistas, et non nullos Recent.es ex nostris, creatum verbum requiratur tanquam medium in quo intellectio obiecta, producitur nihilominus, non ex fecunditate, sed ex indig.ª intelligentiæ: q̃ si Verbum diuinum foret medium in quo Pater se, et alia à se templaretur, produceret Verbum ex indig.ª: quo enim magis indiget pòa in linea intellectiua, qua medio cognoscendi: q̃ antecedenter ad Verbum non potest Deus cognoscere, cum non sit potens cognoscere absq̃ medio cognoscendi. atq̃ hæc fuit ratio, cur citra inficiationem plerique Thomistæ aliter discurrant de munere verbi creati, et increati.

Alij vᵈ Thomistæ, inter quos Illustr. Godoy disp. 88 de trinit. §. 2. licet dicant Verbo diuino munus rationis obiectiuæ, seu medij inquo Pater intelligitur sua essentia, aut nihilominus Patrem primario in sua essentia se cognoscere, secundario, et quasi per abundantiam in Verbo, vt ita saluet non requiri Verbum diuinum ex indigentia, sed ex facunditate. Verum ex hac solutione liquet aperte munus differentiale Verbi diuini non fore vt in ipso represententur obiecta, cum id principaliter, et primario diuina essentia præstet. Quod peculiare munus Verbi personaliter sumpti alicuius petendum est, quod sit medium inquo. Necdum tamen negat Godoy distinguendum duplicem acceptum in Verbo diuino et quod sit terminus productionis paternæ, et quod sit terminus cognitionis. Prior acceptus, inquit, competit Filio notionaliter, et ratione personalitatis productæ: posterior competit essentialiter, et ratione essentiæ communicandæ. Nec Godoy, nec vllus Thomista, si Ferrariensem excipias, admittit in Verbo personaliter accepto munus representationis, seu medij inquo, sed præcise munus terminandi productionem. Restatque vt ratio Verbi præcise secundum quod superaddit ad essentiam, sit diuinitus accipere ex vi suæ processionis formalis ipsummet essentiale intelligere Patris loquentis.

Inquo optima elucet proportio inter Patrem loquentem, et Filium audientem: nam quemadmodum Pater in ratione principij loquentis constituitur per intellectum essentialem vt habitum ad se, et modificatum per relationem Paternitatis, quin paternitas sit ratio sui sapientia notionalis, vel intellectio actiua, sed pura modificatio de linea relatiua, ita Filius in ratione Verbi audientis, seu in ratione sapientiæ genitæ constituetur per intellectum essentialem vt habitum a Patre ex vi productæ filiationis, quin ipsa filiatio sit intellectio notionalis, vel passiua representatio, in qua obiecta denominentur intellecta.

Eluceat etiam proportio: nam quemadmodum intellectio essentialis prout in Patre est, et dicitur intellectio actiua, a notionali quasi denominatiue a Paternitate velut ab actiua, et notionali producente; ita eademet intellectio essentialis prout in Filio communicata ex vi processionis est, et dicetur Sapientia notionalis, et passiua intellectio denominatiue a filiatione tanquam a producente notionali passiua. et quemadmodum nec ratio nostra admittitur in Deo duplex essentia, seu ratio diuina licet in Patre sit diuina ratio a se, in Filio per generationem, quia ille duplex modus habendi nam non pertinet ad formalem rationem rationis, sed personæ, vt optime obseruat Suarez, ita nec ratione rationis debet distinguendum in Deo duplex intelligere alterum essentiale, notionale alterum, sed vnum, et idem formalissime vt diuersis diuersis modificationibus, eo quod modus diuersus habendi intellectum essentialem non pertineat ad intelligere formaliter sed ad relationes grauitans, et cognitas, quæ formaliter, et ratione sua, nec sunt representatio nouæ obiecti, nec noua expressio obiecti representati per intelligere essentiale, vt probatum est.

Hinc

Hinc rursus elucet, cur, cum sit eadem intellectio in 1ª, et 2ª persona, hæc pro illa sit Verbum, scilicet, quia in Patre, seu 1ª persona intellectio, nec est producta, nec communicata abalio ex vi paternitatis producta; at intellectio eadem prout in Filio, licet non sit ratione suæ productæ, est tamen communicata à Patre ratione filiationis producta. unde sicut eo ipso quod diuina intellectio fieret ad intra non intellectionis à Deo producta, eo ipso fieret Verbum; licet ex indigª, quæ fieret intellectio intellecta, idest ex intellectu facta, in quo ponit D. Thomas 4ª contra Gen. accepto formale creati verbi, ita eo ipso, quod à Patre intelligente sit eadem diuina intellectio communicata ex vi productionis termini, erit, pro ut subest tali productioni Verbum non ex indigª, sed ex fœunditate. Quæ fit, ut Verbum diuinum distincte includenti ab incluso virtualiter distinguatur ab intellectu essentiali, sugerat quæ duntaxat addit productæ ex vi processionis: Verbum enim, ut ait Suarez lib. 9. cap. 3. ex August. Anselmo, et Damasc. est ipsymet intelligere eius, à quo procedit.

Dices: intellectio prout in Spiritu sancto est communicata ex vi processionis, et nihilominus prout mille non est Verbum: ergo non sufficit, ut in Filio sit communicata ex vi processionis, ut pro ut in ipso potius, quæ prout in Patre sit Verbum. Nego maiorem formaliter loquendo: quia intellectio non est communicata Spiritui sancto formaliter ex vi processionis, sed realiter, et identice, vel si etiam formaliter non sub eadem ratione formali: licet enim res communicata sit eadem, sufficit diuersus modus communicandi vt 2ª persona prædicetur Verbum. Verum, quia in una hac solutione totus vertitur nostra conclusionis cardo, prætiterit difficultatem non nullis exemplis explanare.

Prius tamen obseruandum venit in diuinis processionibus id speciale esse procreatis, quod etsi una sit formaliter per intellectum, alia per voluntatem, atque in hoc sensu una possit dici actio intellectiua, etalia actio volitiua, nihilominus vtraque processio realiter est intellectiua, et volitiua, quia vtraque respicit pro termino formali communicato intellectum, et volitum realiter identificato. Quo fit, vt ratione rei communicatæ non possit distingui hæc duplex actio vel distinguatur in creatis, vbi volitio realiter distinguitur ab intellectu, atque adeo ostendimus debere distingui ex modo diuerso, quo tam intellectio, quam volitio vtrique persona communicatur.

Hoc obseruato, non nulla mihi sunt exempla, quibus apte difficultas explicari potest: etenim actio eucharistica transubstantiatiua panis in corpus Xpti Dñi, diuersa est ab actu transubstantiatiuo vini in sanguinem: et nihilominus non est diuersa ratione diuersi termini producti, vel adducti sub speciebus consecratis: verbi gratia enim est totus Xpus cum corpore, et sanguine, anima, et diuinitate: ergo est diuersa ratione diuersi modi communicandi. Alterum exempli sit, licet ratione vnionis hypostatice sit immediate realiter vnita nostræ diuinæ humanitati

Spū non minus quã personalitas Verbi, tamen, q̃ rão formalis sub qua unitur
rão est personalitas Verbi, talis unio et specie diuersa ab unione, qua respice-
rer nãq formaliter, et ratione sui: Itq duplex intuitio eiusdq diuina rão potest
esse diuersa, non ratione rão primario intuito, sed ex diuerso modo intuen-
di: Consimiliterq, licet totq, quod ꝺmunicat generatio activa 2ª persona, ꝺmu-
nicet etq spiratio activa 3ª, poterit nihilominus vtraq actio esse diuersa
ex diuerso modo ꝺmunicandi, scilicet quod generatio activa primario ter-
dat ad ꝺmunicandq intellectũ, spiratio activa amorq.

Et quia terminus formalis vt ꝺmunicatus debet correspondere princi-
pio vt se formaliter ꝺmunicanti, ideo in Patre principijq quo ꝺmunicatus
est intellectio, at in Patre, et Filio amor. Rursus, q̃ praeter terminũ ꝺmunica-
tq requiritur terminus productus, quod emq ꝺmunicatur, alicui ꝺmunicatur,
ideo generatio passiva seu Filiatio, qua est terminus productionis respectu
generationis activa, dicitur spectare ad intellectũ, et ꝺstituere Verbũ, quia
accipit nãq diuinq ꝺmunicatq sub ratione formali intellectionis, a qua pri-
mario petit perfici ex vi processionis, et secũdario per volitionẽ; et ẽ diuerso
spiratio passiva dicitur spectare vt terminus productus ad voluntatẽ, q̃ exi-
git primario perfici per volitã, quã ex vi processionis formalis accipit ab spiratore.

Atq in hanc explicatã tandq relabuntur Thomista cũ Ioñe, et Io doy-
nq cũ eis obiicitur Spũ sanctũ fore etq Verbũ respectu Patris, q̃ quidq in ipso vt
in medio se secundario cognoscit non minus quã in Filio, respondens non sufficere,
vt Spũs sanctus dr Verbũ quod sit medijq in quo Pater se secundario cognoscat, sed
insuper requiri quod procedat formaliter per intellectũ: q̃ tota rão cur 2ª perso-
na pra 3ª sit Verbũ reuocanda est ad id vt ex vi processionis 2ª pra 3ª formaliter
participet sapientiq essentialẽ.

Immo Recentiores, qui tanto pere amant notionalẽ sapientiq adhuc
recurrere debent ad nãq, et Ex. Suar. solutã: etemq actio magis specificatur a
termino formali ꝺmunicato, quã producto, q̃ specificatur formaliter ab eo,
in quo principijq intendit sibi assimilare terminũ: assignandaq est in ter-
mino formali vt ꝺmunicato rão, ob quã potius 2ª persona, quã 3ª formaliter
ꝺmunicetur sapientia: at talis rão assignari non potest ratione termini ꝺmunicati,
qui in vtraq persona est idẽ realiter: debet q̃ assignari disparitas ex diuersa ra-
tione formali ꝺmunicandi, seu ex eo quod ex vi processionis 2ª persona pra 3ª for-
maliter ꝺmunicetur sapientia essentialis.

Nec dicas ideo formaliter 2ª pra 3ª ꝺmunicari sapientiq essentialẽ, q̃
inã pra 3ª relucet sapientia notionalis rõe foducte filiationis: nq id admit-

de

deseruiret vt 2ª persona pro 3ª foret per intellectu notionale respondente formaliter sapientiæ notionali, non vt 2ª pro 3ª sit ab intellecte essentiali velut à principio formaliter communicante intellectu, cui intellectionis non sit intellectio, et multo minus intellectio relatiua, vel notionalis expressio ab intellecte essentiali: q ideo vna persona pro altera formaliter, et quasi à priori communicatur sapientiæ essentiali, q principium tendit sub diuersa ratione formali.

Explicatur: quin paternitas sit formaliter, et ratione sui intellectio relatiua, Pater principalius intendit communicare 2ª personæ sapientiæ, essentialq, quq amore: q quin filiatio sit formaliter, et ratione sui sapientia relatiua, vel notionalis expressio, poterit esse ratio, vt cuius Filius principalius intendat perfici à Patre per sapientiæ, quq per amore essentialq. Nec nos inficiamur requiri diuersos terminos productionis, vt 2ª persona pro 3ª communicetur sapientia essentialis, sed negamus eiusmodi terminorum diuersitatem fundare quasi à priori diuersitatem in modo communicandi, eo quod sint formaliter intellectio, et volitio relatiua, sed potius ex diuerso modo communicandi oriri quasi à priori, vt prior terminus productus spectet ad lineq intellectiuq, et 2ª ad volitiuq, vel vnio intellectionis cui subito dicitur spectare ad lineq intelligendi, et vnio amoris ad lineq volendi, quin neutra vnio sit intellectio, aut volitio.

Præterea suppetunt tria exempla, quibus ex Suar. suq, et multorum sententiq illustrat. Ill.mus tametsi in Deo iustitia, et misericordia realiter identificentur, sitq Deus vtraq hac virtus, nihilominus non dicitur per iustitiq misereri, nisi materialiter, et identice, sed per misericordiq, et hac non dicitur formaliter punire, sed misereri: q etsi in Deo idq realiter sit sapientia, et amor, poterit Pater formaliter generare per sapientiq, et tantq identice per amoreq. Econtra Pater, et Filius spirare formaliter per amoreq, et non per sapientiq.

2ª ex 3: licet idq sit obiecti cognitiq, et amatiq, nihilominus cognitio distinguitur ab amore, quod illa tendat sub ratione veri, et amor sub ratione boni: q licet idq sit terminus communicatus Filio, et Spiritui sancto, poterunt nihilominus communicatæ esse diuersæ, quod vna tendat formaliter sub ratione sapientiæ, et altera sub ratione amoris.

3ª, et vltimo Suar. ex 4ª ita habet: licet actio creatiua sit specie diuersa ab actu eductiua, necesse non est, vt diuersitas sit ratione principij, aut terminiq, cui Deus possit producere eadem met accidentia eucharistica modo per actum eductiuq, modo per creatiuq, sed ex diuerso modo tendendi, videlicet quod creatio tendat sub abstractissima ratione entis, et eductio sub ratione contracta talis entis. licet q indubium sit actio generatiua sit diuersa ab spiratione activa, poterit nasci ea diuersitas, non ratione termini communicati, sed ex diuerso modo communi-

mcandi. tria hæc exempla parum ponderis nihil Recent. visa sunt, sed mihi vel ex eo non leue pondus faciunt, quod non importuna oculatissimo Suarez visa fuere pro rei qualitate, quidquid obijcitur, disiicietur inferius.

Caput 4um

Argumenta contra 1m, et 2m nm soluuntur.

Vniuersaliter obra stramq; pro intellectæ notionali, sic non nulli opponunt: nulla cognitio falsa potest conuenire Patri æterno, aut Filio: sed notionalis aliqua cognitio vera conuenit Patri, quæ foret falsa, si conueniret Filio, et è conuerso aliqua in Filio vera, quæ falso conueniret Patri: q. cognitio aliqua notionalis debet esse in Patre impotens inesse Filio, et è conuerso. Sequela legitima est, maior euidens: minor probatur: Patri æterno vere conuenit hæc cognitio ego non sum Filius, hæc cognitio non potest conuenire Filio, qui vere Filius est, sed opposita, ego non sum Pater: q. aliqua cognitio vera, et notionalis conuenit Patri non conueniens Filio, et è conuerso. Propositio maior pr: si non conueniret Patri illa propositio, sequeretur 1o Patrem non se cognoscere, 2o nec conuenire illi Filius meus es tu, ego hodie genui te. at hæc conuenit Patri vt tali teste Dauide: q. et illa, ego non sum Filius.

Imprimis obiectio hæc prorsus est inutilis, vt Patri, et Filio conueniat cognitio notionalis pro Spiritu Sancto, qui etiam dicere deberet sua notionali cognitione: ego non sum Pater, nec Filius: defectuq; notionalis cognitionis non desineret Spiritus sanctus esse sapientia genita, Verbum Patris, et per intellectum.

Deinde negari non potest cognitione essentiali Deum cognoscere Patrem non esse Filium, nec Spiritum sanctum Patrem, aut Filium, cum Deus seipsum comprehendendo se, pentitus calleat distinctas personarum: cum q. illa cognitio vt pote essentialis sit in omnibus, et singulis personis, sufficiens erit pro seipsum comprehendente personarum, quin opus sit alia peculiari cognitione, vt vna quæq; persona cognoscat distinctam sui ab alia. immo proprie loquendo, non est in Deo cognitio negatiua eius quod non est, non enim dicit ego non sum leo, Hymæra, etc. sed simplex intuitio eius, quod est, per quam eminenter cognoscit quidquid non imperfectis cogitationibus de Deo affirmamus, aut negamus.

Hinc argumento respondeo in forma negando minorem; ad cuius probationem distinguo maiorem: Patri vere conuenit illa cognitio formaliter, et quo ad imperfectam diuisionem, et negationem, nego: conuenit eminenter, et quo ad perfectam simplicem intuitionem obiecti representati per illa, concedo maiorem, et subeadem distinctione concessa minori, nego consequentiam. etenim cognitio essentialis Dei non affirmat, ego non sum Pater, foret enim falsa, cum realiter sit talis cognitio Patris, et Filium: nec ita affirmat Pater non est Filius. q. licet reuera Pater Filius non sit; modus tamen tendendi componendo, aut di-

diuidendo est imperfectus; sed solumodo simplici intuitu comprehendit diuina cognitio quidditatiua differentias trium personarum: quae cognitio provt in Patre aequivalet illi imperfectae: ego non sum Filius, et provt in Filio aequivalet huic: ego non sum Pater, et provt in Spiritu sancto, ego non sum Pater, nec Filius. nec amplius explicatis desideret importuna et sophistica obiectio.

Aliter, et magis thaologicè contra 2ª conclusionem ita argumentatur Abarca: haec propositio, Verbum est sapientia et notitia genita, est vera, ab omnibus ad minus illa vero, Verbum est essentia et natura genita, est falsa, ab omnibus negata; sed vel utraque est vera, l. utraque falsa, ni filiatio ratione sui sit notionalis sapientia: ergo ita esse debet. Probat minor: nisi filiatio sit ratio sui notionalis sapientia, in tanta propositio prior erit vera, nempe, Verbum est sapientia genita, in quanta est persona genita: at in hoc sensu etiam erit vera posterior propositio, cuius natura sit etiam persona genita: ergo utraque erit vera. Nec valet dicere, ideo vere dici Verbum sapientiam genitam, quod procedat per intellectum: nam etiam Filius procedit formaliter per naturam, quin propterea dicatur natura genita.

Confirmat 1º: Spiritus sanctus nec est, nec unquam dicitur sapientia producta, aut genita; et nihilominus est sapientia, et persona producta: ergo si Filius specialiter est sapientia genita, non solum erit sapientia, et persona genita, sed etiam vera sapientia producta formaliter quatenus sapientia. 2º: quia si filiatio est ratio sui sapientia, et passiua spiratio amor, Deus per eiusmodi notionales actus viuet more nostrorum vita producta, et quasi physica: qui viuendi modi cum imperfectionis sit experes, Deo praeter intentionales, et improductos modos viuendi: petere debet. 3º: Deo, quod duo theologica aperta aliter inexplicabilia, facile ita explicantur. 3ª cur ad processus diuinas formaliter concurrant intellectio, et voluntas, quae omnipotentia, immensitas, etc, videlicet, quia specialius in 2ª persona reluceret intellectio, et in 3ª amor, quae reliqua attributa; id quod existere non posset, nisi gauderent aliqua sapientia notionali et amore. 2ª asserta esse Filium Dei vt talis audire a Patre quidquid est Pater loquitur: sed non audiret vt filius, nisi vt filius intelligat quidquid loquitur Pater: ergo vt Filius intelligit, vel saltem Filius quatenus Deus iterum per ~~filiationem~~ filiationem tanquam per sapientiam genitam, et notionalem intelliget.

Haec omnia argumenta, etsi subtiliter excogitata, minus mihi ponderant, quae vnus exemplis eximij Suarez: possunt enim eleuari hac instantia: eo sensu, quo Filius potius dicitur sapientia, quam non genita, Pater dicitur sapientia potius quam non generans: et nihilominus Pater certe non dicitur sapientia generans a paternitate tanquam a sapientia actiua, et notionali: ergo nec Filius a filiatione tanquam a sapientia passiua notionali. et hinc instatur 1ª confirmatio: 1ª

persona potius subratione Patris, quę sub ratione Spiratoris dicitur sapientia generans, et tamen non dicitur sapientia generans ab aliqua sapientia formaliter notionali superaddita conceptui Spiratoris: ꝯ nec Filius pręter Spm sancto dicetur sapientia genita ab aliqua sapientia formaliter notionali, quę careat Spu sancto.

Absolute ad argumꝰ, permissa maiori, nego mꝰ, ad cuius probatꝰ nego ma iorę sumptę in sensu formali: sed ideo dicitur sapientia genita potius quę natura, quod media filiatione tanquę passiua dictione recipiat Filius à Patre naturę secundy explicitę intellectionis essentialis, quę admody Pater dicitur actiue sapientia generans potius, quę nata, quod media paternitate tanquę actiua dictione primario intendat communicare Filio naturę secundy explicitę intellectionis essentialis. Dixi in sensu formali, qa absolute loquendo, sicut Filius (verba sunt D. Thomę qę 10. de potª art. 2 corpore) est Verbę, id est sapientia genita, ita posset dici natura, vel voluntas, vel pōa genita, id est per generatē accepta: ꝯ in phrasi D. Thomę, et in sensu reali posset dici Filius essentia genita, sicut dicitur Deus de Deo.

Et hinc pater adm confirmatē, quo explicari iterꝝ potest ex phrasi Augut. eternꝝ quod est respectu Filij generatio, est respectu Spus sancti processio, et tamen iuxta Augut. 15. de trin. cap. 7. Spus sanctus dicitur sapientia procedens saltę realiter, quin sit ab aliqua sapientia notionali: ꝯ et Filius dici posset realiter sapientia genita, quin sit ab aliqua sapientia notionali: si ergo Spus sanctus formaliter non dicitur sapientia genita, ideo est, quod ex vi processionis non accipiat formaliter essentialę sapientię, vti accipit Filius à Patre.

2a confirmatio minus vrget: qa sic viuere per sapientię producę non est perfectio, vt supponit simpliciter simplex, sed perfectio admixta imperfectę physicę potentialitati more nostro vita potentialis. et si dixeris potentialitę vitam eo quod per illę notionalę sapientię non viuat Pater vt Pater, sed Pater vt Deus, qui prout Deus non distinguitur realiter à sapientia genita: ꝯ ię non viuit vita physica, et producta ad instar nostri. Liquet consequª: ng perte Pater vt Pater non viuit sapientia genita, sed Pater vt Deus: atqui Pater vt Deus non generat, nec producit sapienię, sed Pater vt Pater: ꝯ Pater vt Deus non viuit per sapientię, et vitę producę, contra quę intendebas.

Ad vltimꝰ confirmatē respondeo vtrūq assertu satis exponi penes id, quod ex vi processionis primario intendat Pater cōmunicare Filio sapientię: ng eo ipso ex parte principij debet pro alijs attributis reluctare sapientia respectu processionis Filij, et amor respectu processionis Spus sancti. Similiter Filius vt talis dicitur audire à Patre, qa Filius vt talis non solū reduplicat filiatē, sed illę vt primario affectę, et perfectę per predicatu sapientię essentialis, quod primario intendit cōmunicare pa

ter

ter. vnde quo ad modu Pater vt Pater loquitur, et non paternitate tanquo sapientia actiua notionali, sed sapientia essentiali vt affecta paternitate; ita Filius vt tali audit, non per filiatu tanquo per sapientiu passiuu notionalu, sed per eandu essentialem sapientiu vt affectu filiatione, que vt producta primario perficiatur sapientia essentialis. Ut abstracta intellectu notionali potius implicentur illa duo asserta, tantu abest vt explicentur. 2m, nu si filiatio foret ratione sui sapientia, deberet procedere non a sapientia essentiali, sed ab intellectu notionali, immo et ab aliqua natura notionali, atu adeo restaret explicandu, cur Filio vt tali communicetur magis sapientia essentialis, quu voluntas, vel cur ex parte principij proximi intellectio pro volitu requiratur. 3m etiu implicatur, nu pertse Filius vt filius non intelligit per filiatu formaliter, ne sapientior sit Spiritu sancto, sed Filius vt Deus: at pertse Filius vt Filius audit: ergo non audit, nec intelligit sapientia notionali, sed essentiali communicata ex vi producte filiationis. vel si Filius vt Filius reduplicata tantu filiatione non audit formaliter, sed Filius vt Deus, non opus erit sapientia notionali, cu Deus sapientia essentiali satis apprehendat quidquid loquitur Pater.

Mitto casu quo hec argumenta forent alicuius momenti potius recurrendu esset ad rationu imaginis, et Verbi, quu ad intellectu notionalu, ex qua vel sequitur Filiu vt talu esse Patre vt Patre, et Spiritu sancto sapientiorem, vel saltu Deu provt in Filio esse magis sapientu, quu provt in Spiritu sancto, et Deu provt Patre fore sapientu sapientia genita. que propositiones apud Theologos male audiunt. nec Vasquez, nec Molina, nec Valentia, aliusue ex nostris, quos prosecutus hic author, reipsa fauent, in quory phrasi perinde est duplex intellectio, quu intellectio essentialis, cu duplici respectu, ita vt per respectu ad obiectu sit, et dicatur intellectio essentialis, et per respectu ad dictu, et terminu genitu sit, et dicatur intellectio notionalis, quin notio ipsa seu Patris, seu Filij sit ratione sui intellectio, vel differentia contractiua intellectionis, sicut non est ratione sui differentia contractiua essentie.

Alij Recentes, qui stant cu Pe Ant. Perez pro ratione imaginis, aut passiua expressionis formaliter consistentis in generatu passiua Filij, sic argumentantur: Per intellectu vt talu non producitur, nisi quod per se ipsu formaliter concernit potius intellectu, quu aliu pou, alioqui posset produci lapis, cuius albedo per intellectu vt talu, nec posset iure impugnari Scotus attribuens intellectui vt tali dictu, sicet dictio nec foret intellectio, nec terminus intellectionis. At 2a tertitatis persona secundu formalitatu productu, non concernit formaliter intellectu potius, quu aliu potentiu, si filiatio ratione sui non est, vt fatemur intellectio, nec imago, aut expressio: ergo non est per intellectu potius, quu 3a perso-

na, atq adeo nec Verbum. Concessa maiori, nego mīn quoad 2am partē, quæ
instatur aperte in productē intellectionis, et mione huius cū intellectu: nq nec
actio, nec vllo sunt formaliter, et ratione suī intellectio, imago, medij in-
quo, aut expressio: et mīlominus ratione suī formaliter concernunt intel-
lectu potius quē amor, albedo, aut lapis, vt nemo negabit: licet g filiatio ra-
tione suī nec sit formaliter intellectio, nec imago, aut expressio, poterit mī-
lominus formaliter concernere intellectu potius quē alig pōē, vt reuera con-
cernt tanquē terminus, et passiua productio, vi cuius primario cōmunicā-
tur filio essentialis intellectio; quē admodū ipsa paternitas formaliter con-
cernt intellectu, quin ratione suī sit intellectio, aut imago, sed duntaxat
actiua productio, simulq cōmunicatio intellectionis essentialis. Nec Scoty-
nquē impugnatur à Suarez, quod tribueret intellectui dictē, quē ratione
suī non erat intellectio, sed quod talis dictio, si non procedebat formali-
ter ab intellectu vt intelligente, non poterat esse actiua cōmunicatio inte-
llectionis, et consequenter nec dictio esse poterat, nec filiatio producta
poterat esse passiua cōmunicatio intellectionis, et formaliter constitutiua Verbi.

Hinc præoccupatur altera obiectio, in qua multū mīstit Nobis,
Ro, nempe: nos non adstruē Verbū adequate spectans ad intellectū, cū
præter intellectē essentialē non addamus mīs filiatē, quē ratione suī n
est magis de linea intellectiua, quē lapis, aut amor. ex quo inquit, fit, vt
quē admodū ex intellectē et lapide, aliaue re pure physica, nequeat con-
surgere mentale verbū, ita nec Verbū diuīnū ex intellectē essentiali, et
filiatē pure physica. præoccupatur inquam facile, nq sicuti ex unione et-
productē intellectionis creata magis, quē ex lapide, aliaue re pure physica
consurgit verbū creatū adequate spectans ad lineā intellectiuā; ita ex
filiatē, quē est passiua productio, et simul cōmunicatio intellectionis essentia-
lis magis, quē ex alio prædicato constituitur Verbū diuīnū adequate
spectans ad lineā intellectiuā modo explicato. quid enī aliud primā-
palius posset desiderari ad ratē Verbi quē passiua productio, vi cuius
ipsa essentialis, et improducta intellectio in concreto denominatur pro-
ducta, quando quidē Verbū supra intellectē essentialē non addat, nisi ra-
tionē producti, ita vt ex vi productionis formaliter habeat ipsū intelligere, à
quo procedit, vt supra explicaui. Nec determinate requiritur ad ratē Verbi,
vt intellectus ipsa in abstracto sit producta, sed sufficit alterutrū, scilicet vel quod sit
producta formaliter, ad vtrūlibet verbū exindigentia, quale est creatū, l. quod sit
denominatiue producta, et formaliter cōmunicata ex vi processionis tri intelligentis per ipsū,

9

q̃ spirant Verby ex fecunditate qualis est diuina.

Nec est quod mireter R^us Verby Dei distingui posse ab intellect^e essentiali praecise ex rõe producti: ng si Pater realiter distingitur à filio præcise ob rat̃ personæ improductæ, et p^a producta, quid mirũ vt filius qua Verby distinguatur distincte ãclaudentis ab incluso ab intellect^e essentiali præcise per conceptũ p^o producti, proinde q̃ iuxta Augustin. eo Verby quo filius, et eo Filius quo Verby. Et quidẽ q̃ indiuisim̃ ora sint idẽ, vbi non obstat relat^is oppositio, nullo aptius Verby notionaliter accepto secernũ debet à Patre, quã per relat̃ originis, i.q̃ p^o ducti passiuã.

Caput 5.

Soluitur prior argumentorum classis contra 3^am notitiã.

Doct. sing. et Eximij anẽquã sententiã, quã hactenus curati sumus, valide aggrediuntur Recent^es nr̃m argum^tum b^rũpit. scilicet diuersi illi modi tendendi ex vi processionis à nobis fingi, et adhuc admisso inexplicato relinqui, cur filio pra Spiritu sto ex vi processionis magis ẽmunicetur intellectio essentialis. 1^m porrõ non nullis exẽplis promouet Abarca. 1^m: qualitas, quæ simul esset intellectio, et volitio, simulq̃ denõaret subtẽ intelligens, et volens, nullatenus posset ẽmunicari magis, vt intellectio, quã vt volitio. Ita q̃ diuina nãa non potest ẽmunicari vni hĩtati sub rat̃ sanctitatis, et alteri sub rat̃ personalitatis, si vtraq̃ hæc hĩtas denõaretur persona, et sancta à diuina substantia: q̃ cũ Spiritus sanctus sit æque intelligens, et volens, ac filius, rat̃ intellectionis, et volitionis essentialis vtrique ẽmunicatæ, implicabit prorsus sub diuersa rat̃ formali ex vi processionis vni, quã alteri ẽmunicari.

Confirmat, et explicat 1°: nr̃a nãa nequit explicari magis vt intellectiua, quã vt volitiua, nisi intrõ producto magis reluceat intellectio, quã volitio saltẽ quoad vs denõandi: q̃ nec nãa diuina poterit magis ẽmunicari vt intellectiua, quã vt volitiua, quin in termino producto magis reluceat rõe intellectionis, quã volitionis vel intrẽ vel quoad denominatũ. 2°: tunc aliqua forma se habet pure materialiter, et identice in ordine ad ẽmunicatũ alicuius prædicati, q̃ tunc, cui ẽmunicatur, non acquirit denominatũ à tali prædicato: Sic nãa diuina qua sapientia est pure materialiter ẽmunicatur hĩtati Xpti Dñi, q̃ qua sapientia non denominat, sed qua sanctitas: at intellectio essentialis Spiritus sancti ẽmunicata denõat illã fõrmaliter intelligentẽ: q̃ non pure materialiter, et identice, sed æque fõrmaliter, ac filio ẽmunicabitur.

Et hinc tandẽ retorquet 1^m exemplũ Ex. Suarez: ng nisi externa gratiæ infusio, et peccati remissio magis saperent benignitatẽ, quã rigorẽ, et è conuerso nisi peccati punitio magis saperet iustitiã, quã benignitatẽ, sine fundam^to diceretur Deus non

puræ per misericordiã, sed per iustitiã, nec misereri per iustitiã, sed per misericordiã. at processio patris ad filium ex se licet in via Suarez plus sapiens intellectu, quam processio Spûs sancti, nec hic suscipit aliquid, quod re ipsa sit magis amor, quã sapientia: q̃ non poterit ex vi processionis magis communicari filio sapientia, quã amor.

Sed hoc non nouent â Suarez sententia. ad 1m̃, et 2um̃ ex dictis âm̃, non posset communicari magis vt intellectio, quã vt volitio, tanquã rão quã concedo, et aquã rão subquã nego âm̃, et seq̃. Etenim vt actus sint diuersa, sufficit, vt ratio, subquã tendunt, sit diuersa. id quod exemplo supra memorata actionis eucharisticæ, vnionisq̃ hypostaticæ non obscure illustrant, vlteriusq̃ illustrarentur casu quo, vt non nullis placet, rão partiales distinctæ actionibus partialibus influerent, 1o licet beata visio realiter indiuisibilis oriatur tota vt rão quo â lumine gloriæ, et tota ab intellectu, nihilominus actiones forent diuersæ, q̃ lumen tenderet sub diuersa ratione formali, scilicet supernaturali intellectiua, et intellectus sub ratione intellectiuæ vitalitatis: Consimiliter q̃ dictio, et actiua spiratio, licet vt rão quo idem omnino Verbo, et Spiritui sancto, nihilominus erunt actus diuersi, eo præcise quod dictio tendat sub ratione formali sub qua intellectionis, et spiratio sub ratione formali amoris. Vltro, adhuc permisso âm̃, non tenerentur seq̃, eo quod dictio, et spiratio actiua gaudeant tribus diuersis, scilicet gratiæ et spiritui passiuo, â quibus deberent diuersificari, esto actus respicerent eandem qualitatem, quo simul foret intellectio, et volitio, non possent tendere sub diuersa ratione formali; atq̃ adeo nec diuersificari defectu fundamenti â posteriori, et quoad nos.

Ad 3um̃ fratris abbatis, et realiter loq̃ nego âm̃: ng licet intellectio, et volitio essent una qualitas, adhuc nãa posset magis explicari vt intellectiua, quã vt volitiua, si actio productiua talis qualitatis magis tenderet sub ratione representatiuæ, quã sub ratione impulsiuæ, licet abstracto prædicato aliã denominaretur intelligens, et volens, quã modo, licet aliã denominetur â vi se viuens vita intellectiua, et supernaturali nihilominus rão formalis, sub qua tendit, non explicat nisi intellectuã vitalitatem, quæ vt dixi, sufficeret ad diuersificandas actus aliãs ab actu luminis, casu quo influerent per actus partiales. Similiter intellectio diuersa est â volitione, non ratione principii effectiui in via identificantis pões cy aliã, nec rationis obiecti realiter sumpti, sed rationis diuersæ rationis formalis sub qua veri, et boni, vt optime ponderauit Suarez.

Præterea per missio antecedens, dñoque consequens; nihil intro producto reluceat magis rão intellectui, et volitui per modos intellectionis, et volitionis notionales, per modos formalioris applicationis intellectionis essentialis respectu filij, et volitionis essentialis respectu Spûs sancti, concedo seq̃, explicaturq̃ ex vnionis intellectionis cy subiecto, inqua non formaliter, sed nexiue relucet ratio intellectiua

tio

tionis. Nec id potest esse nouus huic Recentiori, apud quę paternitas non fortiter, sed vnexiue magis spectat ad lineę intellectionis, quę voluntionis.

Ad 2um, frater, concessa maiori de rate sufficienti, et non vnita, concessa etię minori, nego vsq; quoad 2am partę. Ratio enim sufficiens est, vt forma pure materialiter se habeat secundy aliquod sui predicatu, quod secundy illud non denoter, vel ob predicati excellentię, vt probat ex3 adducty sapientia diuina, vel ob subiti incapacis, vt si bruto vnitur intellectio. Inde tn non sequitur: hoc predicatu denotat: ergo fortiter concatur: cy possit verisq; denotare, vt alteru primario, et alteru secundario, vt liquet in ipso ex nata diuina, que fortius concatur, et vnitur humanę sub rate subsistę, quę sub rate sanctitatis, tamen fortiter Xpus Dnus denotetur sanctus, et subsistens. Vnde quę ad modu humanę rate vnionis hypostatice dicuntur materialiter, et indentie respicere natę diuinę operatiue ad subsistę Verbi, quo res piciuntur vt ratio sub qua, licet operatiue ad subsistę Patris respiciatur fortiter, et vt ratio qua vnita, quin sic vnitur paternitas humanitati: ita licet intellectio essentialis dicatur concari fortiter Spiritui sancto operative facta ad potentię generandi, quę materialiter pure, et quin denoter, concatur Spiritui sancto, nihilominus ipsa metus intellectio essentialis comparatiue ad volitę dicitur concari materialiter, aqua licet denotetur Spiritus sanctus intelligens, non tamen primario ex vi processionis, sed secundario.

Demy ex3 Ex. Suarez minus recte retorquet: rectius retorio ipsa tor queri iterum potest in P. Abarca: etenim actio punitiua peccati, quin sit formaliter iustitia virtus sapit iustitię potius quę misericordię: licet generatio passiua Verbi non sit formaliter intellectio, sapiet ipsa magis, quę volitę. et reuera ita est cy rate sui petat filiatio primario perfici ab intellect. Quocirca concessa maiori, neganda est minor ob proxime dicta.

Caput vltimum

Posterior argumentorum classis contra 3am nostram conclusi.

Difficiliora sunt, fateor, huius classis argumenta, sed quę solui possunt: omnia eo tendunt, vt persuadeant ex vi processionis aque formaliter concari Spiritui sancto, ac Filio intellectę. 1ma ita habet: nil habet Spiritus sanctus fortius ex vi sua processionis, quę natę diuinę: sed nata diuina fortiter assistit intellectę: ergo nil fortius habet ex vi processionis, quę intellectę. Dseq est lepizima; minor non est cur probetur, cy debeat approbari in via Suarez pro infra dicendis. Maior pr ab Elualde: nil formalius habet Spiritus sanctus ex vi sua processionis, quę esse Spiritus sancti, 3am trinitatis personę. euidentius, inquit, idest

quę egeat probari: sed Spūs sanctus fortissime importat nāę diuinę: ꝯ̄ minꝰ fortius accipit, quę nāę diuinę; sed a negenda est maior sanctus faceret, si probaret. Probari tamen potest: Spūs sanctus ex vi sue processionis formalissime procedit vt est; sed est Spūs sanctus: ꝯ̄ formalissime procedit vt Spūs sanctus. 2° Spūs sanctus ex vi sue processionis formalissime procedit vt persona diuina, non vt persona Patris, aut Filij; ꝯ̄ vt persona Spūs sancti. Maior probatur. ng procedit formalissime vt subsistens in nāa diuina; sed subsistens in natura diuina est formalissime persona diuina: ꝯ̄ quid enī formalius est persona, quę rōalis natura indiuidua substantia: ꝯ̄ procedit formalissime vt persona diuina.

Ad 1um respondeo negando maiorē: nego inuper maiorē probationis: ad cuius 2m probatē distinguo maiorē; Spūs sanctus ex vi sue processionis formalissime procedit vt est sub omni formalitate qua est, nego; sub aliqua formalitate, concedo, et concessa minori, distinguo similiter consequens. Spūs sanctus, et est amor subsistens, et natura subsistens tali subsistentia: sed ex vi processionis subsistentia illa non terminat formaliter naturā, alias ne attributa, sed duntaxat amorē, quia solus amor est ratio, sub qua formaliter procedit, reliqua vero sunt ratio quę. Similiter ad 2m probatē nego maiorē, eiusq̄ probatē: ng licet Spūs sanctus ex vi sue processionis accipiat subsistentiā, quę formaliter constituit personā, non tamen accipit, qua formaliter constituit, qā non accipit subsistentiā vt terminantē naturā formaliter ex vi processionis, sed precise vt terminantē amorē: persona enī, vt bene probat obiectio, nonest subsistentia vtcūq̄, sed vt immediate terminans rationalē naturā.

Sed instat Recentior: Prescindendo per rationē ab omni alio predicato preter naturā diuinā, et subsistentiā Spūs sancti, intelligitur completa et adequata 3a persona trinitatis. quid clarius? ea persona 3a metaphisice supta nil aliud sit formaliter quę natura intellectualis, et 3a subsistentia trinitatis: ꝯ̄ licet non habeat amorē ex vi processionis, dūmodo haberet naturā, esset formaliter Spūs sanctus. Pariter posset contrahi inferre Recentior, ꝯ̄ licet 3a illa subsistentia non gauderet predicato amoris notionalis, nec 2o predicato imaginis, aut medij inquo, adhuc altera foret 2a, altera 3a persona trinitatis, eo precise quod ex vi processionis terminaret naturā intellectualē.

Igitur pro vtroq̄ absolute respondeo distinguendo antecedens: intelligitur adequate persona sub conceptu personę prescindentis a ratione producte, vel improducte, concedo; sub conceptu termini procedentis formaliter per voluntatē, nego antecedens, et consequentiā. Etenim ea iuxta omnes, si Durandū excipias, 3a trinitatis persona pro 2a sit per voluntatē, necesse est, vt quatenus terminus processionis assimilatur suo principio increcōmunicata: sic autē non assi-

mi

mitaretur, nisi primario ex vi processionis accipiat praedicatas amoris, quod primario constituit virtutes proxima, et principij quo Spus sancti. Quo circa facta eiusmodi prosecutione, sequitur per locum intrinsecum fore, et non fore Spum sanctum: foret, quia suppono esse subsistentiam 3ae naturae intellectualis. non foret, quia non posset esse subsistentia 3a, nisi spectaret ad voluntatem magis, quam ad intellectum ratione termini communicati ex vi processionis.

2o argumentatur P. Arriaga, et pene in idem recidit: Si Spus sanctus ex vi suae formalis processionis non procederet ut subsistens in natura divina, sequeretur nec procedere formaliter ut Deus: hoc est absurdum: g. Absurditas sequela probatur, quia, si non procederet formaliter ut Deus, non foret Spus sanctus aequalis Filio in Deitate ex vi suae formalis processionis: nec foret vnius ac eiusdem personae divinae, nec processio Spus sancti posset dici processio Dei. Probatur: ng processio talis formaliter denominatur ab eo, quod formaliter communicat, aut accipit: g. si Spus sanctus non accipit formaliter Deitatem ex vi processionis, non erit formaliter processio Dei, nec eiusdem perfectionis formalis cum processione Filij, quae omnia sunt absurda, ut quae maxime.

Respondeo tantum abesse ab absurditate, quin potius de medio tollerentur tenebrae, nisi asseratur ex vi processionis diuersimode communicari vni personae, quam alteri Deitatem, praesertim in via Pdmi mordicus negantis cum P. Suarez conceptus intellectionis, aut volitionis notionalis relationibus formaliter sumptis. Etenim si ratio quae, et ratio sub qua communicandi Deitatem vtriq; personae foret eadem, nullus posset assignari discrimen inter vtramq; personam in ratione formali terminandi processiones: nec posset reddi ratio, cur vna pro alia spectaret ad intellectum, vel cur non sufficiat vna processio, aut cur sint duae potius, quam mille, vt quaest. 2. contra Durandy obiiciebamus. Necessario g. concludit ex Suarez. lib. 11. de trinit. cap. 5. n. 10, et cum illo Bellar. Granado, Fasolus, pluresq; alij etiam ex Thomistis in communi opinione concedendum est aliquid habere vnam personam ex vi processionis sub, quod non habeat alia, non solum quantum ad relationes, sed etiam quantum ad ea, quae habent rationem essentiae; immo hinc prouenit, quod relationes ipsae diuersas rationes sint. Haec Suarez.

Nec ex hoc sequitur vnam personam esse magis, aut minus perfectam aliam, vel Spum sanctum esse minus Deum: siquidem quilibet earum (respondet Suarez n. 13 praeuidens obiectionem amicam) in re habet perse, et essentialiter perfectionem essentiae, et omnia attributa, quid interest ad illius perfectionem, quod secundum formalitatem huius, vel illius attributi illam habeat. Sane mihi, si velimus perfectionem esse Xpum Dum in eucharistia sub speciebus panis, quam vim, quod illic sit sub ratione corporis, et hic sub ratione sanguinis, vel perfectius vnitum Deo humanitati sub ratione naturae,

R. 4

quę sub ratione hypostasis. vel melius cõmunicari intentionaliter, et representatiue essentię diuinę huic, quę illi beato, etię si vterque ide ommino intueretur de obiecto primario, et secundario, eo precise, quod alter tenderet in Deum sub diuersa ratione formali

Et vt vtar exemplo Suarez non minus entitatiue cõmunicatur albedini creatę, quę eduae, licet creatio, et eductio sub diuersa tendant ratione fŏrli, hoc est (ne sit locus alterius interpretationi alicuius) licet eductio respiciat albedinę, et vt ratę quę, et vt ratę sub qua, creãtio vero soly respiciat albedinę vt ratę quę sub ratę entis, tantuq sub ratę sub qua. Et quidquid sit de hoc exẽplo sane in scholis vigebat, quę cãq ptendere in effectu sub diuersa ratę fŏrli, ac tendit cãa ĩã, quin propterea effectus, vtpote ignis dicatur plus debere causę ptę producenti sub ratę contractionis ignis, quę cãe ptę producenti sub ratę abstractissima entis.

Concludo ergo Spũs sancti ex vi processionis non esse minus vnicuce Deum, sed aque Deum cũ Filio, licet sub diuersa ratę formali: nq sicut Filius non est minus Deus, quę Pater, licet Pater habeat à se Deitatę, Filius vero cõmunicatę à Patre: ita Filius non est magis, aut melius Deus, quę Spũs sanctus licet hic ex vi processionis non habeat Deitatę vt ratę formalę subqua, sed soly vt ratę quę.

Dices: Non potest non habere formaliter ex vi processionis id quod formalissime includitur in ratę subqua Spũs sanctus terminat processum: sed ratio subtrahibilis diuinę, seu Deitatis formalissime includitur in ratione amoris diuini, subqua Spũs sanctus terminat processum: ergo procedit ex ratę Deitatis. Distinguo maiorem, non potest non habere ex vi processionis tanquam predicatum transcendens, et implicite inclusum in ratę amoris concedo: tanquam ratio explicita, et sub qua terminat, nego: et concessa minori de Deitate supra transcendenter, vel attributaliter, nego seq: non enim quid quid transcendenter includitur in aliquo tto est ratio sub qua ptuctionis, alioqui actio generatiua cuiuslibet entis, hominis v. g. tenderet sub ratę entis, eo quod ratio entis sit in hmõe transcendenter inclusa.

Obiices 3°: Non potest prius cõmunicari Spũi sancto amor ex vi processionis: ergo nec vt ratio sub qua. consequentia videtur legitima, cuius ratio sub qua sit id, quod prius, et primario intenditur à cõmicante. Antecedens pr. Non potest cõmunicari prius ex vi processionis, quod non est prius in termino, cui cõmunicatur: sed in Spũ sancto non prior est voluntas, quę intellectus, nec propietas, quę nãa: ergo non potest prius ex vi processionis in eo cõmunicari amor.

Impri

Imprimis riporre loquendo, concesso antecedenti, non tenet ꝛeq: etenim creatio tendit in terminum sub ratione subqua entis, quin prius amuniceur tria ratio entis, quę talis entis: nec prius cognoscitur verum, quam bonum, et ita cognitio tendat in bonum sub ratione veri. Deinde distinguo ãm. non potest amuniicari spiritui sancto amor ex vi processionis prius ordine intentionis, nego: ordine executionis, concedo. Ad cuius probam, concessa maiori in sensu, in quo est prius, distinguo min: non est prior amor, quam intellectio ordine intentionis, nego: ordine executionis, concedo min, et sub eadem distincte ꝛeq. Ordine intentionis id dicitur prius, in quo terminus assimilatur suo principio proximo, cuius primaria intentio est terminum sibi assimilare: cum autem spiritus sanctus magis ex vi processionis assimiletur in amore amuniicato, quam in intellecto principio formaliter spirandi per amorem; hinc est, ut ordine intentionis prius amuniceur spiritui sancto amori, quam intellectio, et proprietas, quam nãa: et in hoc sensu amuniicari prius reciprocatur cum ratione sub qua amuniicandi, et amuniicari posterius cum ratione quę amuniicata.

Obiicies 4o, et replicabis: Ergo ordine intentionis non debet prius amuniicari attributum quam nãa, sed e conuerso: ruit 2a solutio. Pr ãm: adhuc ordine intentionis debet prius primario, et ut ratio subqua illud amuniicari, quod est in intendente prius, et nobilius, et propter quod sunt cętera: sed in intendente semper prius, atq; nobilior est nãa, quam proprietas, cum hoc sit abilla, et propter illam, et non e conuerso: ergo ordine intentionis non prius debet amuniicari proprietas quam nãa, sed prius nãa quam proprietas.

Distinguo ãm: non debet prius amuniicari proprietas, quam nãa, per 1m actum amuniicatum, concedo; per 2m nego ãm. ad cuius pbam distinguo maiorem: debet illud prius amuniicari, quod in intendente est prius, si non presupponatur iam 1o amuniicatum, concedo: si supponatur, nego; et concessa minori, distinguendum est, ut in maiori consequens. Ubi enim non est, nisi una actio amuniicativa, ratio ipsa postulat, ut agentis intentio eo precipue tendat, ut in principaliori predicato sibi assimilet terminum. At cum eius modi assimilatio perfectissime iam facta supponitur, superflueret 2a actio amuniicativa, si tenderet ad idem formaliter amuniicandum et sub eadem ratione formali: Quo circa, si detur 2a amuniicatio idem amuniicans, debet esse sub diuersa ratione formali.

Id quod mire ~~obscure~~ explicat mysterium trinitatis, in quo 2a actio tendit, ut amuniicet quod principalius subsistat in Patre, dicitur amuniicata nãa, seu generatio, et tunc amuniicatum Filius: et cum talis amuniicatio sit summe, et infinite perfecta in sua linea, superfluerent 2a processio, et amuniicatio, si ex primaria intentione tenderet ad amuniicandam nãam: quare tanto abest, ut possit tendere sub ratione nãe,

quin si ita tenderet, euerteretur mysteriu, vt aiebat P. Suarez.

Hinc preterea obseruanda est paritas, et proportio inter 1m productu cuiusuis create nãe, et 1m processu, et ꝺmicatu diuine nãe: ng sicut semper ac 1o producitur nãa, nedum ordine executionis, very ordine intentionis primario producitur natura, quq proprietas, ita in 1o processu diuine nãe ordine intentionis primario debet ꝺmicari nãa, quq attributu. Et quq ad modu, ex ig 1o presupponitur creata nãa terminans productu, si detur 2a actio terminata ad eandu nãq, qualis est actio augmentatiua, hec primario non tendit ad nãq, sed ad quantitatẽ, que est proprietas nãe, ita 2a processio diuina, que essialiter presupponit 1m, non debet primario tendere ad iteratu ꝺmicatu nãe, sed primario ad ꝺmicandu attributu nãe.

Fatr etiq ad hoc paritas actionis transubstantiatiue, que q̃ est essialiter 2a relate ad actu creatiuu humanitatis Xpi Dñi, secundario ꝺmicat animã, et primario corpus, et sanguine, licet actio creatiua primario ꝺmicet ãq, et secundario corpus. Et sicut intentio vtriusq̃ actionis transubstantiatiue est proportera, tametsi primario respiciat id, quod non est prius, nec precipuu in tẽo transubstantiato, ita nec erit inuersio intentionis, quod diuina spiratio tendat sub ratẽ amoru, tametsi amor non sit primariu predicatu in persona diuina. Ex his potest Discipulus alia exempla inquirere, et parificare ratẽ veri, et bni, nec non vnionis hypostatice, primario respicientis subsistẽ diuinu, et secundario nãq, licet nãa sit in se prior subsistẽ diuina: non q̃ sequitur, est prior in essendo, q̃ et in causando, vel interminande.

Sed nil non tentant aduersarij, et postremo vires suas instaurat P. Abarca in hoc arguto. Spus sanctus ex vi processionis formalissime procedit vt amans: non enim precise procedit vt habeat amoꝝ: q̃ spus sanctus ex vi processionis prius procedit vt intelligens, quq vt amans. Patet ꝺseq̃, tq q̃ prius est cognoscere, quq amare, nil enim volitu, quin pracognitu. tq q̃ amare in suo sceptu importat cognoscere, cu sit prosecutio obiecti vt cogniti ab amante: q̃ si spui sancto ꝺmicatur formaliter amor, vt amet, prius debet ꝺmicari intellectio, vt intelligat quod amat.

Non nulli, inter quos Godoy, concesso antecedenti, distinguunt consequens: q̃ prius procedit vt intelligens ordine executionis, ꝺceditur, ordine intentionis, negatur. Idq̃ aiunt sufficere, vt amor pro intellect sit terminus, et ratio formalis perse intenta ab spiratore, non secus ac ratio perse intenta ab amante est finis, licet in execute sit hic posterior medijs. Sed ꝺ hac solutu potest sic obiici: q̃ prius ordine executionis spiratio passiua terminat inte

ue

llect^{is}, quę amorę: ꝙ prius in execut^{e} intelligit̃ur constituta persona ſpꝰ ſancti quę intelligatur amor. Patet ꝺ^{o} 1°, ꝙ^{a} in illo prior intelligeretur subsist^{a} 3ª trãs intellect^{is} ſeu nãę diuĩnę: ſed subſiſt^{a} 3^{a} vt trãs nãę diuĩnę eſt 3ª perſona: ꝙ^{o}. 2°, ꝙ in illo priori, in quo ſpiratio paſſiua terminaret proceſſ^{m} intelligeretur terminus relatiue oppoſitus ſpiratori, ſed non potest ita intelligi, nĩ intelligatur conſtituta in rat^{e} ſpꝰ ſancti: ꝙ.

Propter hoc deſerenda mihi videtur hec ſolutio: Nec admodũ ꝓbabilis eſt paritas medij, et finis, ꝙ ſicut prius in execut^{e} eſt actio trãſiens ad medium, quę actio trãſiens ad finem, ita prius in execut^{e} deberet eſſe actio reſpiciens ſpiratũ vt trãſiens intellectũ, quę actio ſpirationi vt trãſienti amorę. Igitur diſtinguo cãm argumenti: Procedit vt amans denominatiue à nãa diuĩna prius amãte, quę ex vi proceſſionis ꝺn̄icetur amor, concedo, non prius amante, quę ꝺn̄icetur amor, nego cãm, et ꝺ^{o}. Etenim cũ nãa diuĩna, ſeu Deus ſit formaliter, et immediate amans, tantũq mediate, et denõatiue ſit perſona amans, hinc eſt, vt ſolũ reſpectu nãę debeat intelligi illa prioritas [vi quã eſſe poteſt reſpectu amoris diuĩni eſſãliter ſubſiſtentis] intellectionis ad amorę: ſuppoſita ꝺ nãa prius cognoſcente, quę amante, neceſſe non eſt, vt ſi ꝺn̄icetur ſpũ ſancto, ꝺn̄icetur cũ illo ordine prioritatis, quę habet in ſe, ſed aliquã poterit tãquã ratio quę intellectio, et volitio ꝺn̄icari, reliquaq attributa, ſub ratione tamen amoris tãq ſub ratione ſub qua.

Nec nouũ, aut mirũ eſt, vt duo ſe habentia inter ſe velut prius, et poſterius inordinata ad 3^{a} ſe habeant ꝺcomitanter: ſic aĩa nãa prior eſt, quę põa voluntatis vel licet cũ illa ꝺcomitanter ſe habeat in ordine ad amorę: et gratia habitualis prior eſt habitibus, etſi cũ illis ꝺcomitanter influat iuxta plures in actus ſuper naturales: et demũ x^{o} omnes cãa 1ª prior eſt ĩ, licet relate ad huius act^{is} et effectus ꝺcomitanter influat, et cauſet. Conſimiliter ꝙ in ordine ad ꝺn̄icat^{m} ſe habebit ꝺcomitanter intellectio, et amor ordine executionis, licet prout in nãa, in qua exerceatur directio, intercedat aliqua prioritas rationis. et in hoc par ratio eſt de Filio, cui ordine executionis aque 1° ꝺn̄icatur intellectio, ac amor, licet intentio, et ratio ſub qua ꝺn̄icatur, ſit intellectio reſpectu Filij, et reſpectu ſpꝰ ſancti amor.

Sed replicabis: Quod eſt reſpectu nãę formaliter, eſt reſpectu perſonę ſaltę denõatiue; ſed nãa prius eſt formaliter intelligens, quã volens: ꝙ perſona ſpꝰ ſancti prius denõatur intelligens, quã volens à nãa: atqui ita denõatur ex vi proceſſionis: ꝙ prius procedit vt intelligens, quã volens. Diſtinguo maior, quoad denoat^{m} ipſũ, ſtedo, quoad ordinẽ denoandi, nego mãiorẽ,

et concessa minori, nego sequelam. Instaturq aperte argumentum: etenim licet nãa diuina prout inse prius accipiatur vt Deus, quq vt Filius, prout in hypothesi de vnitatiuitate non prius denotat Xptm Deum, quq Filium, sed aliquem eorum, quod prout in humanitate non exerceatur origo, et principium, sed supponatur exercita à nãa diuina prout Patre. Consimiliter, q prout in spiritu scto non exerceatur directio intellectus ad amorem, sed supponatur exercita prout in nãa, non debet prius denotari Filius, vel spiritus sanctus ordine executionis intelligens, quq amans, licet detur hic ordo prout in nãa: et quq admodum intentio viuentis, et ratio sub qua viuitur Deus humanitate, est filiatio, licet sit virtualiter posterior nãa ita intentio, et ratio sub qua micatur nãa diuina per identitatem spiritus scti est amor, licet sit ratio nõa posterior cognita.

Atq hac sufficiant pro decisione quastionis sat difficilis, quam tamen allaturo visuro acceptaturo à quastione sequenti, quo sua breuitate preterita prolixitatem dispensabit

Quastio 5ta

Cur 1a Verbi processio sit pro Spiritus sancti processione generatio.

Caput 1m

Ideo est generatio, et 2a persona pro 3a Filius, quod ex vi processionis accipiat intellectionem tanquam practicam primariam, et differentiale naturq diuinq.

Ita Exmus Suarez lib. de trin. cap. 5. explicat doctrinam D. Tha, Bonau. Alensis, plurimiq antiquorum in eo spirantium, vt ideo processio Verbi sit generatio, q est formaliter per intellectum. Hanc exm Suarez explicatam multi deinceps Theologi probauerunt, vt Arriaga disp. 47. sect. 6. Martinon disp. 22. sect. 3. Caspensis, Caputinus disput. 1. sect. 2. Zumel quast. 27. art. 4. multiq Thomistq, sed procerens solida Patrum eruditione nr Fauobus quast. 27. art. 2. dub. 13.

Pro nõe: Vt aliqua processio sit generatio, non late sumpta pro productione rei ex presupposito subiecto, inquo differt à creatione, sed prisce sumpta, et pro vera distinctiua à non viuentium generatione, vt inquam, sit in hoc sensu generatio debet esse origo viuentis à viuente à principio coniuncto in similitudine nãe: atqui hac definitio duraxat quemt processionem Verbi diuini accipientis formaliter intellectq tanquam practicum differentiale nãe diuinq: g sola Verbi processio est generatio.

Dices: tradita definitio etiq spectat spiritum sanctum accipientem nãm diuinam per processum. etsi respondeas non accipere formaliter ex vi processionis, reponit aduersarius ex P. Vasq. eiusmodi particulam ex vi processionis non inueniri in definitione generationis, sed à nobis prolibito affingi: quo circa, si ea particula dempta, tota, et integra definitio quemt spiritum sanctum, alia reddenda est ratio, cur non sit Filius. Verum non prolibito confingi clare demonstrat sic exponisse definitos Theologie principes D. Th. Scotus, Caiet. Magn. Albert. fereque

oes

ōes Theologos, vt late probat Ruiz disp. 6. sect. 7. Fasolus vbi supra n. 148. Godoy disp. 74. n. 50. Conet. disp. 2. de trin. art. 4. §. 4. Ratio autē, cur sic exponerit, non obscura est, nē cy definitio sit formalis, et depurata quidditas rei, ejus verba debent accipi in sensu formali; sic autē non acciperetur definitio generationis, si tres vt tales acciperet similitudē nāe, et non formaliter ex vi processionis.

Ad, quod optime exponit Doct. Ang. 4 contrag. cap. 23: Sires aliqua, inquit, nāg alterius ab eo acciperet non per genitura, sed per aliq̄ quē talē modū rationē filiationis careret: vt si aliquis homo virtute sibi diuinitus ad hoc data homine faceret ex aliqua sui corporis parte, vel etiā exteriori modo, sicut fācit artificiata, productus homo, producenti filius non diceretur, q̄ non procederet ab eo vt natus. Hactenus: q̄ vt processio sit generatio, debet attendi ad modū procedendi, et ōmicandi, et non solū ad nāg ōmicatā: q̄ licet processio Spūs sancti nāg ei cōmicet, non tamen erit generatio, q̄ ex ratione modi procedendi non dicit conformitatē naturę, quā dicit generatio, vt loquitur D. Th. 1ª ad Arnbaldy dist. 13. q. vnica. art. 3. 2ª particula ex vi processionis, non ēg est noua additio, quā definitionis veteris genuina explicatio: nec adstruit ad eludendā 3as vias argūtory vij, vt opponit Vasq̄, sed vt eory vanitas appareat, et fidei veritas sit illustrior, prout reponit Fasolus.

Item cy ex Scriptura, et concilijs indubitata fide credamus 2ā trinitatis personā pro 3ª esse, et vocari Filiū, arguente Ioan. cap. 3. sic Deus dilexit mundy vt Filiū suū vnigenitū daret. (non em̄ foret vnigenitus, si Spūs sanctus foret etiā genitus, de quo habetur in symbolo non genitus, sed procedens) cy q̄ alīūde non potuit reddi theologica ratio ex re ōmicata, qua simplicissima nāa est cur vna processio pra alia sit generatio, oportet, verba sunt D. Thomę hīc quæst. 27. art. 4. ad 3ū, quod propria ratio huius, vel illius processionis accipiatur secūdū rationē voluntatis, et intellectus.

Dices, quod vna processio sit per intellectū, et altera per voluntatē, nec Augustinus, Dam. asc. nec Mag. Sent. latuit, quod vna pra alia sit generatio adeo discretę superat, vt Doctory Aquitę Augustinus prorsus latuerit: lib. em̄ 3º 9º Maximinus cap. 13. hoc scio, inquit, scilicet de fide, distinguere autē inter illā generatā, et hanc processionē, nescio, non valeo, non sufficio. et Magist. Sent. in 1ª dist. 13, Hactenus, inquit, viuimus discrimen illud nos cognoscere non posse: q̄ quod vna processio pra alia sit per intellectū, non arguit quod sit generatio. Respondeo non arguī euidenter, arguī tamen valde probabiliter. Distinguere autē inter illas processiones euidenter, nec scit Augustinus, nec Magist. nec nos pollicemur, distinguere vō ꝓbabiliter

rationesq congruentes inquirere, non superbe ad ingenij ostentat, sed modeste ad mysterij explicat, tanq abest à vetery Patry censura, quin Theologu non ageret, qui fide contentus, rationes in fide comprobat omitteret, quas nec impresentiarum omisit Augut, vt refert, et reuocat P. Suarez nº 19 ad rug explicationg.

Quag itaq hoc syllogismo illustro: illa processio diuina est generatio, qua visua, et ex primaria intentione imitat naturg diuing terminо: sed processio Verbi diuini pro Sptu sancto processione visua formaliter, et ex primaria intentione imitat intellect, quo est primarium, et differentiale constitutiuum nãa diuina: processio g Verbi diuini pro Sptus sancti processione est generatio. Conseq est legitima. Maior liquet ex definitione generationis proxime explicata. Minor quoad 3am partg ex dictis quæst præcedenti satis probatur: et rursus ex eo liquet, quod iuxta omnes processio Verbi est formaliter per intellectg, processio vero Sptus sancti per voluntatg: at qua processio, quæ est formaliter per voluntatg, non potest visua, et ex primaria intent imitare intellect, sed amorg; nec processio, quæ est formaliter per intellectg imitare ex primaria intent amorg, sed intellect, vt velimus terminum formalg intellectus provt talis esse amorg, et voluntati provt talis intellect, quo nil dissonantius: g processio Verbi ex primaria intent imitat intellect pro processione Sptus sancti.

Quod vº intellectio sit prædicatg primariug, et differentiale diuinæ nãa, quæ est 2 pars minoris, satius erit cu meliorii nota Theologi nunc supponere, quã disputare: ne tamen desideretur aliquo suppositionis ratio, eg profert Exim. Suarez: illud est prædicatg primariug, et quasi differentiale nãa diuina, quod ipg constituit in perfectissimo, et determinato gradu vitæ excludenti ogg potentialitatg: est enim diuina natura formalissime natura viuens, non vita potentiali ad instar nostri, sed vita purissima, et actuali: atqui intellectio est per essentiã est perfectissima, et actualissima, nec non 1 gradus vitæ, ad quæ tanquã rationalis nãa appetitus debet consequi amor velut gradus 2 vitæ ad 1um: g prædicatg primariug nãa diuina est intellectio.

Nec obstat identitas diuinæ intellectionis cu volitione: ng licet ea non obstante (inquit Optime Exim. Doct. nº 17.) sufficit prioritas rationis cu fundamto in re, vt processio per intellectg prioritate originis, quæ processio per voluntatg sufficiet eadg prioritas, vt concipiatur intellectio tanquã 1 nãa formaliter constitutiua nãa, amor vero vt quid consequens, et vt attributiua nãa vt verificetur hoc causalis, qa Deus intellectualis est, ideo amat: g qa soli

Verbo

Verbo ex vi processionis vindicatur intellectio, solu Verbu erit Filius. Ad quod respexit D. Th. hic q. 27. art. 2. ibi: ideo Verbu est Filius, q. intelligere est esse Dei: quasi diceret ideo est Filius, q. vindicatur nãa secundu praedicatu primariu constituens essentiã Dei, quod est intelligere, non v. spes, cui vindicatur nãa sub ratione amoris non v. constituentis essentiã Dei, vt late explicant tanquã communiter Doct. cum Patres Salmantic. tract. 6. de trin. disput. 2. et 3.

Caput 23

Soluuntur argumenta, et vindicatur ânota inconsequentiæ Doctor eximius Suarez.

Quæ infertur ab illustr. Godoy, eo quod P. Suar. disp. 30. Met. sect. 16. docuerit essentiã diuinã formaliter constitui non ex aliqua peculiari perfectione, sed ex collectione omnium perfectionum simpliciter simplicium: etenim cum perfectio simpliciter simplex sit melior ipsa, quam ipsa in vno quoq; nec potest vllum eminenter in alio praedicato, nec alio modo melius haberi, quã formaliter; atqui voluntas diuina, qua Deus se necessario amat non est minus perfectio simpliciter simplex, quã intellectio essentialis: q. formalissime iuxta P. Suar. deberet constituere nãm diuinã: atq. adeo vel spes sancta ex vi processionis habens amorem erit formalissime filius, vel Verbum non ideo erit filius quod ex vi processionis accipiat intellectum constituentem naturã.

Idq. potest amplius vrgeri: Nam iuxta P. Suar. non ideo 2a persona est filius quod procedat per intellectum quatenus nãa assimilativa, prout volunt Thomista, sed q. formaliter procedit per intellectum constituentem naturã diuinã: nam si procederet per intellectum, qua non esset formaliter nãa, procederet 2a persona vt Verbum intentionaliter simile, non vero vt filius physice similis: et è conuerso, si voluntas foret formaliter nãa, eius processio faceret Filium, et non Verbum: q. si voluntas constituit nãm diuinam, non restat caput vnde possit 3a persona excludi à ratione Filij; quid quid sit, an excludatur à ratione Verbi ob defectum intentionalis similitudinis.

Verum in conseq. hæc est mere apparens defectu penetrationis terminorum. Dupliciter potest considerari voluntas necessaria, etquidem aliud attributum Dei, vel signate, et sub conceptu transcendentali perfectionis simpliciter simplicis, vel exercite sub conceptu determinato voluntatis, omnipotentiæ, etc. Quando Suarez dixit nãm diuinam formaliter constitui ex collectione omnium perfectionum simpliciter simplicium, perfectiones illæ debent sumi signate; q. v. dixit voluntatem, vel omnipotentiam non constituere formaliter nãm, sed supponere constituendam, debent sumi exercite, et sub conceptu determinato talium perfectionum, in quo nulla est inconsequentia.

Etenim licet natura diuina non constet genere, et differentia,

vt pote expers compositionis etiã metaphisica, debet tamen in illa intelligi aliquid predicatu transcendens, et quasi ẽne, et aliud peculiare, et quasi differentiale. Predicatu cõe, et transcendens est ois perfectio absoluta deo sub aspectu signato perfectionis simpr simplicis; predicatu vo differentiale, et vltimo constituens formaliter nãm, debet esse illa perfectio exercite, et determinate sumpta, quo vt talis sit quasi radix caeterarum secundu aspectu explicatu earum: cumq tale predicatu reluceat in intellectu exercite supta, et provt differt à volitu, merito, et consequenter processio, vi cuius formaliter cõmunicatur intellectio vt talis dicitur generatio, seu formalis cõmunicatio nãe diuine.

Quod vo eadem formalitas considerari potest, ig vt ratio transcendens, et ois, ig vt rão differentialis, vel vt attributu, liquet in homine: Ng quemadmodu iuxta veriorẽ sententiã, inqua ens transcendit formaliter, vltimas differentias, rationale, admiratiuu, et risibile sunt formalissime ens, et quatalia predicata conueniunt cu animali in ratione entis, constituuntq ratõ ois, et transcendentis, licet eadem met predicata exercite supta forlit inter se diferant, et rationale sit 1a differentia constitua hmi, risibile 2a, et admiratiuu sint proprietates sequute ad rationale; ita intellectio diuina, volitio, et oipõa sub aspectu cõi perfectionis simpr simplicis, formalissime inter se conueniunt, ac constituunt predicatu transcendens, et quasi genericu nãe diuine, licet secundu explicitu aspectu intellectio diuina sit 1a, et quasi differentiale predicatu nãe diuine, vtpote id, quod primario exercetur in deo perfecto simpr simplr, et ex quo velut à ratione à priori volitio, oipõa, reliquaq predicata deo attribuimus.

Vnde cu Spus sanctus nec intellectio vt talis cõmunicetur ex primaria intentione, nec volitio secundu cõceptu cõem perfectionis simpr simplicis, sed secundu peculiarem volitionem, hinc fit, vt ex primaria intentione non cõmunicetur Spui sancto natura, nec secundu differentiale, nec secundu predicatu ẽne, immo hoc posteriori modo cõmunicari pariq, aut mlto referret, cu non dicatur formaliter cõmunicari nãe ei, cui tantu cõmunicatur rão ois, sed cui cõmunicatur predicatu differentiale, vi cuius absolute dicetur similis cõmunicanti in nãa.

Diuecta ig inconcussa umbra, alia argumentoru nebula dissipienda sunt. Alijs diffusu hoc unu, vt sibi efficacissimu argumentu, obiicit P. Albarus: Quod Spui sancto non cõmunicetur formaliter, et ex primaria intentione nãe diuine, probat quidq non esse formaliter, et ex primaria intentione Filij, non vo non esse realiter, et absolute: sed de fide est Spum sanctu nec realiter esse Filij, licet habeat realiter per processu diuinq naturq: go habere formaliter, vel realiter per processu nãq, non conducit ad ratõ Filij. Probat maiorq, q extra casum

inquo versamur, non inueniretur exemplu, inquo si ꝺn̄icabo formalis obiectiua definitionis sufficit ad imputatꝫ formale definiti, ꝺn̄icabo realis obiectiua definitionis non sufficiat ad realẽ imputatꝫ definiti. et rão est, ng cuicunque ꝺuenit definitio cu addito, debet cu addito conuenire definitu; definitio enim, et definitu non differunt penes ratꝫ obiectiuꝫ, sed penes minus, et magis clare explicatꝫ eiusdemmet rationis obiectiue: 2° 3ª persona erit realiter Filius acipiens realiter per processu naturę diuinę, si 2ª est Filius, q formaliter accipit vi processionis eandẽ naturę.

Vrget, et confirmat. Spūs sanctus est vere, et realiter persona procedens, ite est vere, et realiter Deus, tamen non formaliter, et ex vi processionis (vt nos tuemur) sed dūtaxat realiter, et identice accipiat personalitatẽ, et Deitatẽ: consimiliter q erit vere, et realiter Filius, tamen non formaliter, et ex vi processionis accipiat naturę diuinę, sed dumtaxat realiter, et identice.

Pary timenda obiectio, vtpote laborans in equiuoco falsi suppositionis, etiã nos non requirimus, vt 2ª persona sit formaliter Filius, quod ei ꝺn̄icetur nãa ex vi processionis, sed vt sit simpliciter, et absolute Filius, q definitio Filij realis, et absolute talis est, vt formaliter, et ex vi processionis accipiat similitudinẽ in nãa; vnde cu Spūs sanctus ita non accipiat, nullo modo ei ꝺuenit ratio Filij, cu non conueniat definitio generationis realis, nec simpliciter, nec cu addito conseruante definitu, sed cu addito destruente definitu Filij, scilet quod sit similis materialiter, et identice in natura. Quare absolute neganda est maior, ad cuius pbationẽ dico supponere etiã falsu: Ng nec in casu questionis definitio obiectiua, et realis rationis conuenit Spūi sancto, cu talis definitio non sit, vt accipiat identice nãa, sed formaliter, et ex vi processionis: deficiente autẽ in 3ª persona aliquo predicato constituente definitu obiectiuꝫ Filij, scilicet, vt deficiat realiter definitu, et ratio Filij.

Ad confirmationẽ rẽo, in definitione Dei, et persone diuine non claudi quod habeatur hoc, vel illo modo nãa, aut personalitas, sed quod simpliciter habeatur. Ng si est rationalis, et increate nãe incommunicabilis substantię, erit vere, et realiter persona diuina, siue hac nãa non sit ab alio ꝺn̄icata, vt in Patre, siue sit ꝺn̄icata vt in Filio; videlicet, q modus habendi se habet de materiali ad ratẽ Dei, et persone diuine vt sic. Vnde quemadmodu male ita argumentaremur: vt sit Deus, vel persona diuina de materiali est, quod nãa, et personalitas habeatur per processu realẽ, vel ab q illa: q vt sit talis persona scilicet Pater, de materiali erit quod habeatur nãa diuina abq reali processione: Non enim foret Pater, si ẽse non haberet nãm diuinam; ita mala est hac ar-

gumentatio: vt sit Deus, et persona diuina de materiali est quod habeatur realiter, vel formaliter ex vi processionis nãe diuinæ: q. vt sit Deus Filius de materiali exit, vt habeatur formaliter ex vi processionis nãe diuinæ, q. non foret Filius, si ita non haberet.

Dices: Discrimen esse, q. habere per realẽ processũ, vel non habere, est quid reale, quare nil mirũ vt 2a persona in quantũ 2a realiter differat ab alia præcise ex eo, quod non sit per processũ realẽ, at si vtrobiq. eadẽ nãa habeatur realiter per processũ, quod ab vna persona habeatur formaliter per processũ, ab alia solũ realiter, non est quid reale diuersũ, sed quid rationis, quod in causa esse non poterit, vt per id 2a persona differat realiter ab alia in ratẽ Filij, sed præcise formaliter. Bona replica, ex cuius enodatione fiet illustrior solutio tradita. Fateor caput esse sufficiens distinguendi realiter inter se duas res, vel personas, quod altera sit realiter talis per processũ, secus altera, caterũ nego esse caput vnicũ, cũ non solũ res habita, sed modus diuersus formaliter habendi sufficiat ad distinguendũ realiter. Nec noiũ est, vt defectu alicuius rationis formalis impediri valeat denominatio realis.

Sit in exemplũ, ne longius diuagemur, ipsũ Verbũ Dei, quod definitur diuina mentis promanatio iuxta Athanas. vel iuxta D. Thom cũ ôi sententia intellẽto habita per realẽ emanatũ ab intelligente: et nihilominus spũs sanctus, licet habeat intellectũ per realẽ emanatũ ab spiratore intelligente, non est, nec formaliter, nec realiter Verbũ, q. non habet ab spiratore formaliter vt intelligente, sed vt volente: q. nec erit Filius formaliter, aut realiter, licet habeat per processũ realẽ naturã, eo quod non habeat fõliter, et ex vi processionis. Nec debet hic admitti recursus ad singularẽ opinionẽ intellectionis notionalis, cũ certũ sit spũs sanctus nec realiter esse Verbũ, quã pro ratẽ Verbi requiri filiatũ esse formaliter intellectũ, quod apud plerosq. male audit.

Nec deest alia inscusa instantia in vnione hypostatica, qua, q. non formaliter, et ratẽ sui, sed realiter, et ratẽ Verbi vnit diuinã nãm finita ti, non denoat spũs sanctus, nec Pater realiter incarnatus, aut vnitus finitati denominatiua, si formaliter, et ratẽ sui vniret diuinã nãm finitati: q. si spũs sanctus nec realiter denoatur incarnatus, eo quod nãa diuina non sit tão formalis trãndi vnionẽ, nec 3a persona realiter denoabitur Filius, eo quod ex vi processionis spiratio passiua non terminat formaliter nãm, sed amorẽ.

Hue etiã reuocari possunt non semel repetita instantia actũ partialiũ realiter distinctorũ, eo præcise, quod tendant sub diuersa ratẽ formali, nec

non

non cognitionis creata realiter distincta ab amore eiusdē obiectū quod illa tendat sub ratē veri, hic autē sub ratē boni: Plurimū ḡ refert diuersa denominatio formalis ad diuersā denominatū realē, proferēq; quando datur fundamentū immediatū ad eiusmodi diuersitatē, quod in diuinis negari non potest, nisi negentur duæ processiones reales, quarū altera sit prior altera.

Replicabis 2°: Cū diuina in se non cognoscantur à nobis, petendū est fundamentū à creatis: sed in creatis non desineret esse realiter Filius quis quis haberet ab alio per vitalē originē similitudinē in nāa, licet non haberet formaliter ex primaria intentione et ex vi processionis; alioquī posset quis ambigere, esset ne ne Filius eius, aquo vitali originē processit, defectu primarię intentionis dūmodo similitudinē in nāa ex vi processionis: ḡ nec in diuinis desinet 3ª persona esse realiter Filius, si duntaxat ea deest similitudo in nāa ex primaria intentione et ex vi processionis. Rēo, fundamtū ad discurrendū de æterna generatē Verbi, non debere sumi ex generatē corporea creata, sed ex intellectuali, et spirituali pro vt quæst. 2ª constituit aduersus Durandū: cuius respectu generationis corporeæ, non nisi vnica sit vitalis origo, si semel hoc detur, debet formaliter, et ex primaria intentē vnicare nāq. ex quo implicat minor propositio absolute sumpta: nec ex affectu generantis pendet, vt origo tendat ex primaria, vel secundaria intentē ad vnicandū nāq; atq; adeo vana, et inutilis foret dubitatio, esset ne ne Filius defectu intentionis in generante.

Si vº quæras, quid dicendū in hypotesi, vbi ex primaria intentione originis creatæ non vnicaretur nāa, sed proprietas, rēo tunc non fore Filiū, qª non quemlibet definitio generationis vitalis eiusmodi actionis; vel si mauis dico sequi vtrūq; ex hypotesi impossibile, nempe non fore Filiū, qª supponis ex vi generationis non vnicari formaliter nāq; simulq; fore, qª cui sit vnica actio non poterat non vnicare primario id, quod præcipuū est in principio intendente sibi assimilare terminū in primario prædicato. At cū processio vitalis substantiæ intellectiuæ sit duplex, est locus, vt quæ prior est tendat primario ad assimilandū in prædicato 1° intellectionis, et quæ posterior in prædicato volitionis secundario: cuius alibunde probatū maneat volitū in diuinis oportuisse ad intellectū instar proprietatis ad nāq; nil minus, vt prior processio vnicatiua intellectionis sit absolute, et simpl generatio; posterior vero nullatenus sit generatio.

Vltimo replicabis: in hypotesi 3ª persona non procedentis realiter à 2ª, sed tantūmodo à 1º, foret 3ª realiter, et identice Filius: et nihilominus non haberet tunc formaliter ex vi processionis nāq, sed solū realiter, et identice: ḡ si nunc habet realiter saltē nāq, erit realiter Filius: habere ḡ for-

maliter, vel realiter tanty nãg per processũ, requirit obesse, ne 3ª persona sit saltẽ identice Filius. Concessa maiori in via D. Thomæ, concessa etiã minori, nego cons. Rão est, quod in predicta hypotesi non ideo 3ª persona foret identice, et realiter Filius, quod haberet per processũ realiter, et identice nãg, sed qª tunc identificaretur adequate realiter cũ persona 2ª habente eam processionis formaliter nag: at cũ modo ratione processionis 3ª persone â 2ª non sit identitas realis cũ Filio, hinc est, vt nec identice sit Filius. Quin retorqueatur argumentũ: Ng si adhuc negata reali processione 3ª persone â 2ª realiter distinguerentur ab illa, vt arendit Scotus, 3ª haberet realiter, et identice nãg per processũ â 1ª, et nihilominus tunc nec identice foret Filius, si vt debet supponi, procederet formaliter per voluntatẽ vt ex nostra ratõe cõcipitur: q ratio cur in via D. Thomæ foret tunc identice Filius, non esset, eo quod haberet realiter nãg per processũ; sed quod realiter identificaretur cũ Filio.

Caput vltimum

Reliqua argumenta soluuntur. P. Zuñiga disp. 2. de trin. folio 132. sententiã ex Suarez, quæ prius admodũ placuerat deserere coactus est hi fundamẽ. 1º. Homo generans hominẽ sibi assimilat primario filiũ non solũ in forma, sed etiã in nãa, et nihilominus virtus agendi non est nãa, sed forma: falsũ q est principiũ, quod pro certo supponit Suarez, nempe virtutẽ vnuoq assimilare sibi tũ primario, et per se inea perfectẽ quæ sibi est rão, et virtus producendi. 2º. ng esto principiũ illud teneret in creaturis, ideo esset, quod eiusmodi perfectiones sunt primariæ, et essẽtiales, quædã secundariæ, et accidentales; at in Deo oẽs perfectiones sunt quiddẽtatiuæ, et æque primariæ: q æque primario cõcabuntur: licet g, inquit, in Deo virtus gignendi sit intellectio, virtusq spirandi amor, incredibile est, vt genitor solũ intendat primario cõcipere intellectũ, vel spirator solũ amorẽ, sed vterq æque cõcipiet vtrãq perfectũ, et omne aliud, quo dat persona producta, vt sic prodeat perfecte similis producentẽ.

Rẽo gratis deseri P. Suarez, et principiũ illud recte vt verũ supponi, quippe receptũ â Theologis, et expresse traditũ à Theologorũ Principe D. Th. 1. par. quæst. 41. art. 5. in corpore, ibi: omne producens aliquid per suam actionẽ, producit sibi simile quantũ ad formã, quia agit, sicut homo genitus est similis generanti in nãa hãa, cuius virtute Pater potest generare. quid clarius?

Ad argumentũ nego maiẽ: licet enim ea forma, quæ nãa requirantur ad specificã hominis distinctã, inspiciari non possumus non ut nãam, sed ut for-

forma esse formaliter hūg: cy q̄ sīmilitudo primario intendatur in eo, per quod differt, et specificatur à non hīne, primario debet intendi ab agente similitudo in forma. sic equus Vō dicitur sīmilis in nāa equo generanti, licet ex vi generatiōis non ītendatur nāa, sed forma, q̄ ratē huius fit sīmilitudo, et speciēi propagatio, ad quā per se intrīnsece est generatio.

Ad 2m permissa maiori, distinguo mīm: in Deo sēs perfectē sunt q̄ditatiue, et æque primario in actu signato, et sub ratē transcendentī perfectiōis simpl simplicis, concedo; in actu exercito, et sub ratē peculiarī earū; nego mīorē, et distinguo similiter cōsequens: æquē ītendentur sub cōceptu transcendentī, transeat; sub cōceptu differentiali, nego. Huius distinctiōis explicatio tradita est cap. 2: etenī ītendi sub ratē transcendenti non sufficit, vt ītendatur nāa, nisi velis ītendi similitudinē in nāa rationali non ītendo anīma, sed duntaxat nāa: atq̄ adeo licet spūs sanctus ītendatur volitio ex vi processiōis, in qua formalissime imbibitur perfectio simp simp intrīnseca prædicati sīmi nāe diuinæ, non propter dicetur ītendi nāa diuina ex vi processiōis, immo nec generice stricte loquendo, q̄ sub ea cōsiderate dicit respectū ad prædicatū differentiale, et primario constituens nāg diuinā, quale non est volitio, sed intellectio: vnde è conuerso ītendo intellectū ex vi processiōis, nedum ītendatur nāa diuina secundū prædicatū primariū, et differentiale, quod sufficeret ad ītendi nāe ex vi processiōis; sed etiā adæquate intensiue ratē perfectiōis simp simplicis transcendenter imbibita intellectiōne cy respectu ad intellectū vt ad prædicatū differentiale, et primario exercens perfectē Deitatis.

In eo autē, quod incredibile iudicat falsitur egregie Ruiniga: nā potūt incredibile est Filiū procedere formaliter per intellectū, et spūm sanctum per voluntatē, vt supponit cy communi Ruiniga, et quod æque primario ītendatur ab intellectu amor, et à voluntate intellectio: etenī vbi non est differentia in ratē fōrli, sub qua trīus ītendatur, nec debet esse in principio formali, et proximo ītendi, cy à ratē sub qua tendunt, principia fōrliter distinguantur: 2o incredibile est, vt æque primario ex vi processiōis ītendatur 2a, et 3a persona intellectio, et amor, et quod principiū fōrle ītendi, sit respectu 2ae tantū intelligere, et respectu 3ae tantū amor: q̄ vel debet negare cy Durando 2am personā procedere formaliter per intelligere, vel debet cēdere non æque primario ītendi 3am intellectū, ac ītendatur ex vi processiōis amor.

3o obiicit: trīus formalis formaliter non debet assimilari principio proximo, sed remoto: at nāa diuina cōparatur vt principiū remotū respectu processiōis spūs sancti: q̄licet spūs sanctus procedat formaliter per voluntatē tanquā per

principij proximj, erit, mihi aliud obstet, similis in nãa diuina ex vi processionis. Maior probatur, ng iuxta sententiã, quæ distinguit pôas ab anima, principium proximum generandi est accidens, et nihilominus generans non primario intendit assimilare sibi genitum in accidenti, sed in substantia. q.

Distinguo maiorem, tum formalis non debet primario assimilari principio proximo, sed remoto, si proximum operetur nomine alieno, et veluti instrumenti remoti, concedo; si nomine proprio, et vt cãa principalis nego maiorem, et permissa minori, nego sequelam: Admissa distincte adequata, mihi prorsus falsa, pôam ab anima, tunc pôa non poterunt operari adequate tum substantialem nomine proprio, sed alieno, et vt instrumenta substantiæ: quidem mirum, vt tendant ad assimilandum tum substantialem principio remoto, incuius virtute agunt: at cum diuina voluntas vt pote perfectissima substantia nomine proprio ex vi processionis amicet amorem, non debet terminus assimilari formaliter principio remoto, et radicali, sed proximo, et formali. Sic calor relatus ad calorem productum ~~comparatur~~ comparatur, vt virtus proxima, et principalis, sibi, et non cãe remote assimilat tum; relatus ad substantiam ignis, quæ comparatur vt virtus instrumentalis, non assimilat sibi tum, sed substantiæ, in cuius virtute, vt vulgo loquuntur Thomistæ, dicitur agere.

Dem. Displicet P. Lugo e suppositio Suaren. astruens esse diuinam in intellectu, tum quia intellectio diuina, inquit, non magis præcedit volitum, esse esse radix, qua dirigit, quæ volitio intellecti, quia est obiectum intuitiue cognitum, cum est præcedere intuitum. tum quia esto cognitio sit absolute prior volitione, non propterea hæc, quæ posterior est, debet excludi à constitutiua essentiæ, vt patet in forma, quæ est absolute posterior materia, et nihilominus constituit cum ipsa, et quidem præcipue essentiam compositi. Rêo suppositum minime obiecti, labefactari; non tum, quod sit absolute falsum: immo nanq volitio esse debet de obiecto pro cognito: nullaq intellectio est de obiecto pro volito, in quo consistit prioritas intellectionis ad volitum; hæc autem non ideo debet esse prior, quod terminet intuitum, nisi velis relativa esse priora intellectu diuina essentiali, quæ terminant. Quando autem dicitur in essentia diuina tanquam in motiuo cognosci à Deo attributa, et relationes, nolumus explicare prioritatem, aut distinctam essentiæ diuinæ à sua cognitione essentiali, sed duntaxat perfectam increatæ cognitionis: ng sicut cognitio dicitur intellectus, et principium sui, quatenus non eget alio à se ad summum actualis essendi, ita dicitur motiuum sui quatenus ipsa increata cognitio sibi sufficiat et à se habeat summum actualis representandi.

Non postremo, ad quod respondeo non ideo volitum diuinum excludi à constitutione essentiæ, quod vt cui sit prædicatum posterius, sed quod cum fundamento

in

in re concipiatur vt posterior ad intellect[m] increatq, que vltimo constituit diuinq essentiq: quę admodu visibile non ideo excluditur à constitut[e] metaphisica hominis, quod sit posterius animali, sed quod sit posterius rationali, quod est predicatq determinans animal ad quiddit[atem] hominis.

Et quidq, licet cętera deessent, sufficeret pro constitut[e] diuine essentię ex intellect[u] tanquq ex predicato differentiali, si optime intelligi cautiones Parq, cur scilicet processio Verbi pro proces[u] Spus sancti sit generatio, et aliter agerrime. nq D. Th. hic quest. 27 art. 2: intelligere diuinq, inquit, est ipsa substantia intelligentis: vnde Verbq procedens, procedit vt eiusdq nąe subsistens, et propter hoc proprie dicitur genitq, et Filius: q[o] à contrario Spus sanctq ideo non est Filius, nec genitq, q[a] non procedit, vt eiusdq nąe subsistens ex vi sua formalis processionis per voluntatq: q[o] hoc non spectat formaliter ad diuine nąe constitutą. Clarius in 1[m] distinct. 13. quest. vnica art. 3. ad 4[m]: nąa non est principiq processionis Spus sancti sub rat[e] nąe, sed sub rat[e] voluntatis, et ideo sua processio non dicitur natiuitas, cq natiuitas à natura dicatur: sed si voluntas aque, ac intellectio constitueret nąq, non posset subsistere D. Thome ratio: q[o] non aque constituit.

Omnq clarissime quest. 4. de veritate art. 3. ad 3[m]: notitia, inquit, est de rat[e] Verbi quasi importans essentiq Verbi: sed amor est de rat[e] Verbi, non quasi importans ad essentiq eius, sed quasi concomitans ipsum, et ideo non potest concludi, quod Spus sanctus sit Verbq, sed quod procedat ex Verbo. tunc sic: essentia Verbi diuini est ipsissima essentia Dei; sed notitia, et non amor iuxta D. Thomq pertinet ad essentiq Verbi: q[o] notitia, et non amor pertinet ad essentiq Dei.

Ex his locis solide eruitur à Fasolo hoc theologica demonstratio: illa processio est generatio Filij, que propria sua vi, et rat[e] sui termini formalis terminatur ad simicandq nąq, et essentiq principij producentis, vt est lumine nature notq: atqui fide diuina compertq est processu Verbi, et non processu Spus sancti esse generatu Filij: q[o] processio Verbi, et non processio Spus sancti propria sua vi, et rat[e] sui termini formalis terminatur ad simicandq nąq, et essentiq: tum sic: sed processio Verbi propria suą vi terminatur ad simicandq diuinq intelligere, vel processio Spus sancti ad diuinq velle: q[o] diuinq intelligere, et non diuinq velle est gerse, et formaliter essentia Dei.

Hinc tandq eruitur breuis, et efficax reliquarq opinionq impugnatio: nq vel consentiunt nobiscq in supposite constitutionis diuine essentię per intelligere essentiale, vel dissident: si consentiunt in supposite, ea sola ratio-

cit, vt congrua reddatur ratio, cur vna processio pro alia sit generatio, quin ad peregrinas causales diuertant, si dicident, vtro se grauissimis difficultatibus se implicant, à quibus se possent expedire, si sententia Theologorum omnium cum D. Thoma (quæ in re dogmatica proferri debet) adstipularentur. Atq; hæc sufficiant pro difficili questione, quæ simul cum proxime præcedenti potest applicari littera Magistri in 1m dist. 13. ad illa verba, inter generatum Filij, et processum Spiritus sancti, dum hic viuimus, distinguere non valemus.

Questio 6a

Vtrum processiones diuinæ consistant formaliter in absoluto, vel in relatiuo?

Caput 1m

Præfertur sententia adæquate constituens in relatiuo. Quæ est exi. Suarez lib. 6. de trin. cap. 1. nº. 4. vbi ait esse communem Theologorum, pro qua citat Bonau. Durand. Ægid. Gabr. Scot. Argent. Ferr. Caiet. et Torrez, nec non D. Thom. qui 1a par. qº. 41. art. 1. ad 1m refert, et approbat sententiam Magistri in 1m dist. 26. ita asserens, generationem, et nostras aliis nominibus sunt Paternitas, et Filiatio. Suffragantur præt. Molina, et Valenc. apud Zuñiga quæst. 27. dub. 7. accedunt Arriaga Aduersus, Smisingius Scotista, et Quiroz disput. 41. sect. 2. Aduersus Ioan. a Sto Thoma quæst. 27. art. 4. nº. 3. vbi ait esse communem Thomistarum asserendo processiones actiuas formaliter, et adæquate consistere in intelligere et velle, connotatis relationibus. Consentiunt exnostris, Arrubal, Granados, Maracius, Tannerus, et acceritimus Vasquez disput. 112. cap. 3. et pro viribus Fasolus quæst. 41. art. 1. dubit. 1. necnon Illustr. Godoy disp. 71. §. 4. licet vterq; videantur loqui cum modificatione.

Pro nº. inter ex Durando, et Soto hoc Syllogismo: intellectio diuina (idem dic de volite) est communis omnibus personis: sed generatio Verbi non est communis omnibus personis, alias omnes generarent: ergo generatio Verbi non est diuina intellectio. Vero hac arguendi forma instantiam in pia generatiua (siue hæc consistat in intellecte iuxta mea, siue in intellectu iuxta Scotum, siue in nda iuxta Durandum) ng intellectio est communis omnibus personis: sed pia generatiua non est communis omnibus personis, alioquin omnes generarent: ergo pia generatiua non est intellectio.

Si asseramus in qualibet persona esse pias generatiua, quin qualibet possit generare defectu paternitatis connotata ad denominandum potentialiter ge-

ne

nerare, dicens similiter aduertendum, in qualibet persona diuina dari generat. quin qualibet generet defectu paternitatis, mouetur ad denominat. generantis: ng si est separabilis potentia à subiecto potente, cur non erit separabilis generatio à subiecto generante.

Disparitas ome nrum est, q essentia pōa non est posse, sicut essentia actionis est agere. Vere si id intelligatur in concreto, falsum est: ng sicut essentia potentie, non est posse vt quod, et in concreto, sed esse id quo aliud potest, ita essentia actionis non est agere vt quod, sed esse id quo agens agit. Si vo intelligatur in abstracto, redit instantia: ng quemadmodum de essentia actionis est reddere subiectum actualiter agens, ita de essentia pōe est reddere subiectum actualiter potens agere: q si nihilominus potest esse pōa generatiua in subiecto incapaci denominationis actualiter potentis generare, cur non potest esse generatio actualis in subiecto incapaci denominationis actualiter generantis.

Pro solutione disparitatis supponenda est passim recepta doctrina a Philosophis, pōm scilicet diuidi in proximam, et remotam, quam vnaquaq actio in proximam, et remotam diuidatur. Cuius ratio est, q nomine pōe et potest intelligi virtus intrinseca vtumq continens tria, vel vt continens tria cum omnibus conditionibus vt producat: sic voluntas dicitur pōa amandi qua intrinsece continet amorem, quin dicatur proxime expedita, donec intelligatur cognitio, et omnipōe applicatio, licet defectus cognitionis, aut applicationis omnipotentie non auferant à voluntate virtutem intrinsecam, sed duntaxat expeditionem, seu approximatam ad amandum: at si ab actione, vnione, alijsue modis auferas expeditam proximam actualis denominationis, illico auferes quidditatem illorum, quesita est in vltima actualitate, et determinata.

Hoc supposito, ig elucet disparitas: ng cum de essentia potentie generatiue non sit expeditio proxima ad generandum potest desiderari aliquid ratione nra posterius, vt sit eiusmodi expeditio, et subiectum denominetur proxime potens generare, cuius defectu, remoti filium quidem intellectum, seu tota intrinseca virtute generatiua, nequit denominari simpliciter potens generare; at cum essentia generationis sit vltima actualitas generandi terminum, nonsecus ac vnionis relatae ad extrema: sicut nequit expectari aliquid posterius vnione, vt actu vniantur extrema, ita nec aliquid posterius generatione vt actu detur denominatio generantis: atqui paternitas, sicut et reliqua relatiua, sunt quid rationis nostra posterius ad intellectum comprehensiuum Dei: q si in

ea consisteret generatio adaquate, existeret pro priori denominatio generantis, quin posset desiderari paternitas, quæ est pro posteriori ad intellectionem essentialem.

Et hinc formatur argum.m: Generatio est vltª determinatio, et actualitas, qua generat Pater: sed intellectio essentialis non est hæc vltima actualitas, et determinatio, qua Pater generans generat: g.ª non est generatio. Pr. minor: vltima actualitas, et determinatio, qua generans generat, nequit esse pro priori ad principium generans, nisi velit vt sit pro priori vnio ad extrema, vel actio ad agens: at intellectio essentialis est aliquis prioritatis virtualis ad paternitatem, prius natura concipitur Deus intelligens, quam Pater. g.ª intellectio essentialis non est vltª determinatio, et actualitas, per quam generat Pater.

Sed adhuc contra hanc rationem insurges: Licet generatio sit vltª actualitas, et determinatio alicuius, inquo est; non tamen est de ceptu generationis, vt sit vltª determinatio, et actualitas omnis, inquo est: g.ª licet intellectio essentialis provt in Filio non sit vltª determinatio generandi, non propterea desinet esse generatio: vt provt in Patre sit vltª determinatio. Pr. am 1.ª, q.m in sententia adstruente duas vnionis pro composito, licet quælibet sit vltª actualitas, vt extrema denominentur vnita, non quælibet vltra extremo probet denominatum vniti, sed vnio materiæ denominat ipsam vnitam formæ, et vnio formæ hanc vnitam materiæ. Melius 2.º potest probari in nostra generatiua forma, quæ licet recipiatur in mea 1.ª non denominat magis generantem obsui incapacitatem: g.ª licet intellectio essentialis sit generatio, non denominabit Filium ratione incapacitatis grauis.

Reo ex vi huius argumenti dixi me non contendere, vt generatio sit vltª actualitas denominationis generantis omnis, inquo est, vt probatur proxime ex generationis recepta in mea, sed dixi debere esse vltimam actualitatem simul ac est, id est non posse expectare aliquid posterius generatum, vt præbeat denominatum generantis; q.m ex ista generationis sit denominare, sicut nequit expectari aliquod notatum posterius generatum, vt hoc sit ex essentia, ita nec vt denominet. Id quod liquet in exemplis obiecti: Nam esto permittatur duplex vnio ad positionem hominis, nihilominus simul, ac sunt, non possunt non probere denominatum vniti subiecto, cui insunt: nec actio generatiua forma potest esse, quin simul, ac est, denominet agens. Confirmatur instando ex familiare aduersarijs: dicunt enim sic se habere paternitatem ad intellectionem,

vt

vt sit generatio, sicut se habet cognitio ad actū voluntatis, vt productio amoris: ng sicut hec non constituitur intrinsece per cognitū: sed duntaxat eg cognoscat, vt vitaliter producatur amor, ita intellectio non constituit intrinsece per paternitatē, vt sit generatio actiua, sed duntaxat notat vt Verbū producatur: atqui si per possibile, vel impossibile intelligeretur actio amoris egrediens à voluntate pro priori ad cognitū, non posset non dari vitaliter productus amor, vt per se liquet: g̃ si semel tota essentia generationis Verbi consistit in intellectu, et hoc est pro priori ad paternitatē, non potuit non dari productū Verbū pro priori ad paternitatē. Dicere autē paternitatē requiri, vt intercedat realis distinctio inter producentem, et productū inde probatur paternitatē non esse connotatū productionis, seu generationis Verbi, sed generati; prq, et id quo formalissime constituitur generans.

Replicabis adhuc; non magis est de conceptu generationis tribuere in signo, in quo est, denominatū generanti, quā vnionis denominatū vniti: sed potest dari vnio, quin tribuat denominatū vniti pro signo, in quo est: g̃. Patet minor: In probabili, et mihi probabiliori, opinione identificante eductū formæ cū vnione, datur eductio, et vnio pro priori ad formā, et nihilominus pro priori ad formā nequit dari denominatio formæ vnitæ: g̃ in aliquo priori datur tota entitas vnionis sine denominatione vniti. Si dixeris id accidere in eductē, q̃a vbi concurrunt duo munera, sufficit ad ultimū actualitatis, vt exerceatur alterutrū pro signo, in quo est, quin necesse sit exerceri vtrūq. Contra est, q̃ sic aperitur euasio aduersarijs, qui pariter dicent exerceri pro priori ad paternitatē munus, et denominatio intelligentis, licet non exerceatur denominatio generantis, donec pro posteriori aduenerit paternitas.

Propterea ad argumentū respondeo, concessa maiori, negando minorē, ad cuius probatē nego suppositū maioris, videlicet dari eductū, et vnionē pro priori ad terminū: vt enim dixi in Physicis pma, nec eductio potest concipi prior termino prioritate in quo rationis, cui nullum aliud rationis possit competere actū sine termino, nec potest esse prior prioritate à quo reali, cui terminus non sit ab actū, sed à causa: nec hæc prius se determinat ad actionē, et postea ad terminū, sed una, et simplicissima determinatē simul pomit vtrūq.

Scio à non nullis dari priora, sed accipienda sunt de prioritate in subsistendi sequentia, quatenus valet: ideo tanquā ratione sufficienti, existit hic terminus, q̃ existit hæc actio, quin valeat, ideo existit hæc actio, quia existit hic terminus. Quæ prioritas cū compatibilis sit cū simultate naturæ, et causalitatis, non obest tradita doctrinæ. Sic dicimus Petrū non ideo

esse homine, quod sit animal, sed ideo esse animal, q̃ est homo: sic dicitur non ideo concurrere arbitriu, q̃ concurrit habitu, sed ẽ contrario ideo concurrere habitu, q̃ concurrit arbitriu, licet in nullo signo sit prior concursus arbitrij, quã habitus; consimiliter pro eodẽ signo, inquo datur eductio simul principij denominatur producens, et terminus productus, et materia recipiens formã, et extrema unita. Quare si paritas vnionis tenet, potius contra aduersariũ probat pro eodẽ signo, quo Deus est intelligens, et amans debere concipi generans, et spirans.

Dices: in sententia asserente Patrem non esse virtualiter à nãa diuina, sed esse ãle, prorsus ruit hactenus facta argumenta, cũ in nullo signo concipiatur Deus, inquo non sit Pater, qui ab intellect^{o} aque 1° denominabitur intelligens, et generans. Verũ cũ sententia ẽmi adstruat posterioritatẽ, et egressũ virtualẽ in predicatis relatiuis respectu essentiæ, semper in sua vierit argumenta. Preterquã quod negari non potest prius dici Deũ volentẽ, quã spirantẽ: q̃ saltẽ spiratio actiua non poterit cũ volitate diuina identificari adequate.

Preterea, vt amplius tradita doctrina solidetur, contendo generatẽ actiuũ Verbi ne dũ esse vltimũ actualitatẽ pro signo, inquo est, vt probatũ manet, sed etiã non posse non esse vltã actualitatẽ eius, inquo est, atque adeo non posse consistere in intellect^{e} essentiali, quo est in Filio, et Spiritu sancto, sed duntaxat in Paternitate. Et probo retorquendo paritatẽ nãe 1^{æ}: ng ideo hoc non denominatur generans à generat^{e} viuenti, quã recipit, quia non eã habet vitali modo, sed mere passiue se habet: at si generatio Verbi consisteret adequate in intellect^{e} Verbũ haberet vitali modo generat^{e}, cũ habeat vitali modo intellect^{e}, per quã viuit: q̃ generatio Verbi nequit consistere in intellect^{e}, sed in paternitate.

Atq; hinc sese aperit non contemnenda ratio, cur in Verbo diuino detur capacitas, vt habeat totã entitatẽ põa generatiuo cũ incapacitate, vt denominetur potens generare, et non possit esse capacitas habendi totã entitatẽ generationis cũ incapacitate ad denominat^{e} generantis: q̃ vt subiectũ capax entitatis põa sit incapax effectus formalis põa vitalis, sufficit ne possit habere vitali modo actũ põa vitalis: ng ~~fus~~ posse sit propter agere, cui repugnat agere modo vitali, necesse est, vt repugnet posse vitaliter: cũ ergo repugnet Filio viuere per paternitatẽ, non poterit denominari potens generare, tametsi habeat in se totã entitatẽ põa generatiua; atq; Filius viuat per intellectũ, si semel in hac consisteret generatio, deberet denominari formaliter generans, et ex sequenti posse generare.

Ex-

Explicatur: si humanitas Xpi Dñi denominaretur intelligens per intellectū increatū, denominaretur etiā potens intelligere per intellectū diuinū: et ideo non denominatur potentē intelligere per intellectū diuinū sibi vnitū, q̄ repugnat hūitatē habere vitalē modo intellectūs increatū. Similiter si mānitas posset habere actiue generatiuū ignis, posset denominari potens generare à forma ignis sibi vnita. q̄ semel constituta adequate actione generatiua per intellectū, vitalē non potenit in filio denominatiō generandi, et potentiā generare; seuꝰ si generatio actiua consistat in paternitate, quantūcūq̄ in intellectu consistat pōa generandi.

Argumentor 3° theologice: intellectio diuina de obliquo notans paternitatē non distinguitur realiter à filio: sed origo actiua seu generatio distinguitur realiter à filio: g̃ origo actiua non est diuina intellectio de obliquo notans paternitatē. Cons̄q̄ est legitima, minor passim concedituꝛ ab aduersarijs. maior probo: si hec propositio maior foret falsa, foret ergo falsa hec illi aquualens: intellectio Patris non distinguitur realiter à filio; ergo intellectio notans paternitatē formalissime est intellectio Patris; atqui hec propositio aquualens est omnino vera, de quinq̄ enūs pars, nempe, intellectio Patris distinguitur realiter à filio, vel filiatione, est erronea, non minus quā hec; Deitas Patris distinguitur realiter à filio, vel filiatione: g̃ si maior propositio, scilicet, intellectio diuina connotans de obliquo paternitatē non distinguitur realiter à filio, est vera: Huius rāo à priori est, q̄ siue dicatur intellectio Patris, siue intellectio notans paternitatē, dumtaxat importatur in recto intellectio diuina, que vt potē identificata cū filio non potest fundare veritatē negatiue propositionis: g̃ si generatio existat adequate in intellectu, non poterit generatio actiua distinguī realiter à filio, contra quā propugnant plerīq̄ ex aduersarijs.

Atq̄ hinc argumentor 4° ad hominē: sicut solus filij est generari, ita solius Patris generare: sed hoc non obstante, per vos generatio actiua adequate existit in intellectu notata tantū paternitate: g̃ et generatio passiua, contra quā assentis, deberet adequate consistere in intellectu filiatione dūtaxat notata. Hēc cons̄q̄, cū paritate rationis; cuiꝰq̄ per vos satis explicatur, quatenus origo actiua posit esse essentialiter notionalis, tametsi tantū de obliquo notet notionē paternitatis: pariter q̄ posset explicari, quatenus origo passiua foret essentialiter notionalis, tametsi tantū de obliquo notaret notionē filiationis, vel aliter q̄ origo passiua est formalissime id, per quod filius constituitur vt procedens à Patre, non consistit per vos in intellectu, sed in filiatione, qua ratione filius est formalissime producta: sed etiā origo actiua est id formalissime, per quod principium constituitur vt producens aliud à se, et nihilominus, consistit per vos in intellectu, dūtaxat notata paternitate: g̃ et origo passiua.

Caput 2m

Illustratur nostra conclusio ex impugnatione sententiæ medicæ constituentis generationem ex intellectione, et paternitate.

Siue paternitas se habeat magis, vel minus primo modo, dumodo essentialiter consurgat generatio ex vtroq, vt velle videtur Godoy post Fasoly, qua sententia ad id potissimu videtur inuenta, vt argumta proxima eludat, ng ex præter intellectu essentialq intrinsece desideretur paternitas pro generatæ adequata, nec intellectio prout in Deo, nec prout in Filio erit vltra actualitas defectu predicati constituentis intrinsece essentiq generationi: quæ admodu nec animal prout in equo constituit adhuc partialiter hominq defectu rationalis, nec rationale prout in angelo defectu animalis.

Rão à priori huius sententiæ hæc esse potest: ng generatio activa non est minus essentialiter notionalis, quæ intellectualis: sed q est essentialiter notionalis, non potest adequate consistere in intellectu essentiali solq notata paternitate, vt nos contendimus contra Thomistas: ergo q essentialiter est intellectualis non poterit adequate sistere in nuda paternitatis solq notata intellectu essentiali, vt aduersus nos contendunt Thomistæ: debetq adequate surgere ex utroq, vt liquet ex hijs intrinsece constituti ex animali, et rationali, q et est essentialiter sensitiuus, et discursiuus. Hac opinio, vt sic explicata expeditior videtur ad soluenda argumta, præsertq si, vt exponit Fasoly loco citato, origo activa adequate in recto consurgat ex intellectu, et paternitate, licet ex hac minus principaliter: ita enim quadrat exemplu hominis, quo vti nequit Godoy dum tarat de obliquo includens paternitatem, cu homo adequate in recto claudat rationale, et animal. Prata, vt sicq teneat hac opinio, pariter debet asserere passiuq generatis intrinsece constitui ex intellecte, et filiate, atq adeo inadequate tantu distingui generatis activa à passiua.

Verum reattentius inspecta, nec ab obiectis difficultatibus penitus se expedit hac opinio, et alijs prata implicat, et quod deterius est, nec sicq seruat. Sic argumentor: Pater æternus nonaliter Filiu respicit quam gignendo: ergo ratio gignendi est ratio referendi: atqui ratio referendi, seu relatio Patris adequate sistit in paternitate: ergo ratio generandi, seu activa generatio. P. Fasoly vbi supra nº 8. respondet ratem generandi non esse formaliter, sed tantu præsupponitur ratio referendi: q sive in creatis inquit, sive in diuinis relatio vnius ad aliud, debet supponere actu tanquam ratem proximu fundandi relatu

quæ

Quę solutio sibi non constat: ng aliquod supponit aliud tanquą proximą rationę fundandi, nec partialiter debet illud constituere, præsertim in reło: sed per te relatio paternitatis sine in creatis, sine in diuinis supponit generationę tanquą rationę proximą fundandi: ꝙ relatio paternitatis nec partialiter debet constituere generatę. Nec dici potest, supponere duntaxat partialiter generatę cum generatio partialis seu pars generationis, non sit simpliciter generatio, nec simpliciter ratio fundandi relatę paternitatis, sicut nec pars hominis est simpliciter homo, nec ratio fundandi relationę similitudinis cum alio tñe. Rursus: per vos hæc causalis est vera, ꝙ generat refertur: ꝙ prius est supponi tę generare quą referri: ꝙ prius quą intelligatur relatio ad filiu, debet per vos intelligi totus actus ꝛ generandi: ꝙ nec partialiter poterit generatio poni ut paternitate.

Deinde solutio est falsa: Ng apud meliores Theologos relatio realis producentis ad productu est formalissime productio ipsa, seu influxus principij ad tę cum motu: remoto enim motu loquitur D. Th. hic quæst. 41. art. 1. ad 1um actio nil aliud importat, quą ordinę, seu relatę originis, undecunq; indiuisis non sit motu, actio personalis producentis personą nil aliud est quą habitudo principij ad personą, quæ est ad principiu. Quæ quidem habitudines (concludit istę Doct.) sunt ipsæ relationes, vel notiones. ꝙ in via D. Thomæ illa causalis, ꝙ generat refertur, nequit esse vera in rigore, et per resultantię rei distinctæ, nec aliter sensu habere potest, quą in tota definitione, et definiri: Ng quę admodu dicitur, ꝙ est homo, est animal rationale citra resultantię, vel distinctę, ita dici potest, ꝙ generat Pater refertur ad filiu, seu intercedit ordo producentis ad productu citra vllą resultantię, nisi per intellectu fingentę.

Rão à priori est: ng cui relatio principij ad personą, quæ fluit à principio, non sit quædą ratio superior relationis, utpote tribus personis communis aut etię indifferens contrahi ad relatę vbicationis, unionis, etc. vt est peruię, sed relatio talis, et vt tracta ad specię actionis, non poterit magis distingui ab actę, vel ad actę subiequi, quą actio prout tracta ad differentię creationis, distingui, vel subiequi ad creatę, aut animal prout contractu ad differentię hominis, distingui, vel subiequi ad hominę.

Præterea hæc optimo media argumenta non vitat, quæ potius instaurantur: ng ꝙ duo ita inter se comparantur, vt altero posito adhuc sit indifferentia, et posito altero sit determinatio, in hoc, et non in illo debet statui adæquata ratio determinationis, licet vt determinet

R. 5

præsupponat illud aliud: atqui posita intellectᵉ datur indifferentia, et posita relatᵉ paternitatis, datur ultima determinatio ad generandy: ḡ non in intellectᵉ, sed in paternitate debet adequate consistere rāo ultimæ determinationis ad generandy. Maior liquet inductᵉ ex omnibus quæ in ratᵉ ultimæ determinationis nec partialiter consurgunt ex principijs à quibus fluunt, licet illa præsupponant. Patet ergo ad hominē: ng licet præ requirat paternitas intellectᵉ essentialē, vt sit relatio, nihilominus in ratione relationis nec partialiter constituitur ex intellectᵉ essentiali, sed adequate consistit relatio in paternitate: Consimiliterq licet in ratᵉ generationis præ requirat intellectᵉ essiale, nec partialiter surget ex illa, sed adequate consistet generatio in paternitate. Nec video qua ratiōe possent impugnari qui paternitatē formaliter ex absoluto, et relatiuo constituat, sicut mel licet actiuē generatē ex vtroq̄ conflare, arente D. Thoma vbi supra art. 1. ad 1ᵐ actiones notionales secundū modū significandi tantū differre à relationibus personarū, in re autē esse omnino idem.

Demū rāe dubitandi non carēmus: Rogo ēm, an paternitas prout virtualiter distincta ab intellectᵉ sit essentialiter intellectualis, vel non? Si est: ḡ licet rāo actiua sit essentialiter intellectualis potent adequate consistere in paternitate. Si non est: ḡ nec esse poterit partialis generatio Verbi diuini adequate intellectualis. Patet ꝺsq̄: Ng paternitas non est partialis generatio qua vtiq̄ est notio, nec qua est notio improducta, ng etiā spiratio actiua prout in Patre et est notio, et improducta: ḡ si paternitas non est generatio partialis qua talis est notio intellectualis, non plus spectabit ad generatē Verbi, quā actiua spiratio.

Rursus: vel paternitas prout est partialis generatio oritur à principio intellectiuo vt tali, vel non? Si non oritur: ḡ Verbum diuinum non est adequate à nāa diuina vt perfectissime intellectiua, sed ab alio principio, quod nāa diuina non sit, quod quā sit falsum, satis manet probatum. Si oritur à principio intellectiuo vt tali: ḡ est formaliter, et ratᵉ sui paternitas intellectiua: ḡ in ipsa prout distincta virtualiter ab intellectᵉ invenitur aliquod sit formaliter intellectiua, et notionalis. hoc quidē discrimine, quod dicat notio, vt nomen aliud prædicatum formaliter participatæ notionis, quæ paternitas, at vero ita est intellectualis, vt magis participet intellectualitatem intellectio essentialis. Quare negandā est propositio maior posita in ratione dubitandi initio capitis, si velit omnino ḡ æqualitatem; vel si mauis, potest distingui: generatio actiua non minus ēsaliter

est

est intellectuali, quę notionali, supra intellectualitate stricte pro formali representante obiecti: nego: supra late prove conuenit actioni vnicatiue intellectioni speciei impresse, et habitui intellectuali, concedo maiorę, et concessa minori, nego sequentię.

Caput 3.m

Soluuntur argumenta Thomistarum.

Principium taliter formari potest: Verbum diuinum non procedit, nisi vt terminus illius actionis, perquę procedit: sed Verbum diuinum per se, et essentialiter procedit vt terminus cognitionis: ḡ per se, et essentialiter procedit per cognitū. Concessa maiori, distinguo minorę: procedit vt trius cognitionis, se habentis per modum vię, seu vltimę determinationis ad terminum, nego; se habentis per modum principij quo, seu virtutis vltimo determinate per actū paterminalis, concedo minorę, et sub eadę distinctę conseq.

2° obiicies, et replicabis: Verbum diuinum per se, et essentialiter procedit vt trius dictionis, dicte se habente instar vię, et actionis: sed dictio formalissime est intellectio: ḡ procedit per se, et essentialiter vt trius intellectionis, intellecte se habentes instar actionis. P. minor: dictio Verbi interni formalissime est interna locutio: sed locutio interna est formalissime intellectio: ḡ et dictio. P. 2° eadę minor: Dictio, et locutio interna est formalissime attentio, cogitatio, seu apprehensio obiecti; at attentio, et apprehensio obiecti est formalissime intellectio, seu representatio obiecti: ḡ et locutio. P. 3° ex Godoy: Dictio, seu locutio interna est actus pōa intellectiua vt talis: ḡ est formaliter intellectio. P. 2 seq. Nisi forte fortiter intellēo, ponere talis actus specificare pōg adequate distinctę ab intellectiua vt tali, non secus ac volitio, ḡ non est formaliter intellectio, specificat pōg adequate distinctę ab intellectu vt tali: ḡ vel dictio est formaliter intellēo, vel non est actus pōa intellectiua fortiter vt talis.

Ad argum.ty concedo maiori, nego minorę: ad huius probat., distinguo minorę, locutio interna sui ad se est formaliter cogitatio, et apprehensio transeat, sui ad aliud, subdistinguo; est cogitatio, et apprehensio presuppositiue, et infieri, concedo, formaliter, et in facto esse, nego. Ad 2° probat., distinguo añs est actus intellectus infieri per modum vię, et actiue vnicationis, concedo, in facto esse, et per modum termini vnicationis, nego, et sub eadę distincte conseq. ad huius probat. nego añs; non enim volitio ideo specificat aliq pōg ab intellectu, quod non sit formaliter intellectio, sed ḡ nec est formaliter, nec vialiter intellectio, idest, ḡ nec est intellectio in facto esse, nec intellectionis vnicatio formalis: actio enim, et trius, tametsi distincta ad eandę formalissime pōg spectant: sic calefactio, et

calor, frigefactio, et figus, reliquæ productiones distincti spectant ad eandem pœnam actiui, quorum determinationes sunt, licet aliquando vocum inopia confundatur actio cum termino, et vocetur intellectio intellectionis productio, quo potius intelligefactio dici debebat.

Predicta dimicatis facili explicatione donantur exempli dicti, nempe diuini Verbi productio, vt pote orta ex fœcunditate Patris intelligentis, magis assimilari externæ locutioni, qua quis alteri loquitur, quæ interna, qua quis, et si improprie, sibi loqui dicitur: atque adeo quæ admodum dictio, et locutio externa non est formaliter intellectio, sed presupponitiue, ita locutio, et dictio Verbi diuini, non debet esse formaliter intellectio, sed vialiter, et presupponitiue: quidquid sit, an dictio Verbi mentalis sit formaliter intellectio, quod falsum existimo.

Et quidem argumentum Godoy patitur instantiam in ipso Verbo diuino, quod iuxta ipsum est operatio paternæ intellectus prout talis, et nihilominus Verbum diuinum non est pure intellectio sed imago expressa, et tui intellectionis: quamuis generatio actiua non sit formaliter intellectio, sed via, et medium intellectionis, erit operatio intellectus paternæ prout talis.

Melius 3° obiicies, et replicabis 2°: Saltem pernos Verbum diuinum per se procedit vt tui cognitionis habentis instar virtutis generatiuæ: quamuis et instar generationis. Probo 2ª, tum quia virtus quo actualior, et magis determinata, eo perfectior: tum, quia sic debet comparari virtus intellectiua ad intellectum, sicut virtus generatiua ad generatum: sed quia virtus intellectiua est diuina, sic comparatur ad intellectum, vt sit formalissime ipsa intellectio: quamuis et virtus generatiua, quia diuina sic debet comparari ad generatum, vt sit ipsamet generatio.

Ad argumentum, concesso antecedenti, nego 2ª, ad cuius 1ª probat. distinguo: si virtus ratione sui sit proxima, et expedita, concedo, si inexpedita ratione sui, seu remota, nego. Ad 2ª probat. distinguo maiorem, sicut virtus generatiua vt proxime expedita, transeat, vt remota nego maiorem, et concessa minori, distinguo 2ª sequelam, vt sit ipsamet generatio pœnæ generatiua prout proxime expedita, concedo; prout remota, nego 2ª sequelam. Etenim licet virtus generatiua concurrat in intellectum nihilominus iuxta omnes in ratione proxime expedita debet importare paternitatem: cumque paternitas sit vltima actualitas, et determinatio ad filium, atque adeo generatio, hinc est, vt virtus generatiua in ratione proxime expedita importet generatum, in quo conuenit cum potentia Dei intellectiua, quæ vt pote expeditissima ratione sui debet importare intellectum: Cur autem virtus Dei intellectiua ratione sui sit proxime expedita, secus virtus generatiua incausa est, quod vt intellectiua sit omnis, et eminentialiter absoluta; vt vero generatiua sit notionalis, et soli Patri, atque adeo

nil

nil mirũ, vt virtus intellectiua pro generatiua rat̃ nũ habeat suũ actu
alitatẽ. Et quidẽ paritas intellectiua virtutis nimiũ probat: Nã iuxta dẽ
virtus Dei intellectiua sic est sua intellectio actiua, seu intellectio intelli-
gens, vt etiã sit quaedam intellectio passiua essentialis, seu intellectio intellecta:
at virtus generatiua non sic est iuxta aduersarios sua actiua generatio, vt
etiã sit generatio passiua, seu rerũ genitũ: ꝯ licet virtus intellectiua sit sua
intellectio, non propterea virtus generatiua debet esse sua actiua generatio,
vel ex eo quod simulac est intellectiua virtus, nullũ prędicatũ diuinũ se posteriũ
desiderat ad suã actualitatẽ, vñ potentia generatiua desiderat patermitatẽ
se posteriorem.

Replicabis: quod virtus generatiua in rat̃ proxime expedita import
tet pro intellectiua patermitatẽ, ergo conuincit vnã pro alia de obliquo
importare patermitatẽ, non vñ quod in recto non sit eadẽmet virtus intelle-
ctiua, et generatiua: ꝯ quod in rat̃ actu generanti virtus generatiua non stet
patermitatẽ, secus in rat̃ intelligenti, tanto euincit generatũ actualẽ pro
intellect̃ importare de obliquo patermitatẽ, non vñ quod in recto non sit
formalissime idẽ intellectio, et generatio. Nego cons̃. Disparitas est, q̃ nemo non
capit, nil in philosophia hospes sit, vltra existentiã sufficientis virtutis ad agendũ
quandoq; requiri conditũ aliquã vt virtus agat; Caterũ quod praeter actũ, quo est
vltima determinatio agendi requiratur conditio, vt ipsũ agere agat, non secus
ac bona Physiosophia, ac si deceres requiri conditũ aliquã, vt ipsũ vrere vrat, ipsũq;
comburere comburat: atq; adeo licet ipsa patermitas se habeat tanquã conditio
ad denominatũ pũa generatiua, respectu vñ denominationis actu generanti
se debet habere in recto, et vt ratio formalis generandi.

Prot. 4o arguit Godoy: Respectus ad obiectũ vt cognitũ est formalissime
idẽ in recto cũ respectu, seu actione ad Verbũ vt terminũ producti: sed res-
pectus ad obiectũ vt cognitũ est formalissime cognitio, et respectus ad Verbũ vt
productũ est dictio, seu generatio: ꝯ cognitio, et generatio sunt in recto idẽ
formalissime. Caetera constant; maiorẽ probat: eatenus non forent in recto
idẽ, quatenus vna, eadẽq; actio non posset respicere terminos distinctos; sed
quando tri ordinate se habent, vti se habet obiectũ vt cognitũ, et Verbũ vt pro-
ductũ, possunt respici ab eadẽ act̃: sic eadẽ intentionalis actio, nempe Dei visio
terminatur primario ad Deũ, et secundario ad creaturas: sic eadẽmet actio
physica generatiua essentiã terminatur secundario ad proprietates, minimum
quod creaturæ cũ omni pũa, et passiones cũ essentia se habeant vt tri ordinati:
ꝯ licet intellectio, et generatio respiciant tres distinctos virtualiter, nihilomi-

nus in recto ponerunt virtualiter identificari.

Distinguo maiorg, si vterq respectu aqualiter, et ratione sui sit vltra determinatio ad distinctos tros, transeat; si non sit, nego maiorg, aduersus probatg nego causalg maioris: etenim optime potest vnica actio esse respectu ad terminos distinctos, si semel, ac existit entitas talis actionis, existeret vltima determinatio, seu denominatio producti, quin ad id desideretur aliud; Cetera siue termini ordinate, siue disparate se habeant, nunqug poterit eadg actio esse determinatio ad vtrumg, si praeter entitatg actionis predicta vlterius desideretur aliquid posterius ad existendum alterutrius termini, idg manifeste liquet in exemplis obiectis: Ng ideo eadgmet visio beata est intentionalis actio ad Deum, et creaturam, qa simul ac est visionis entitas, et denominatur Deus videri, et in ipso creatura visa, quin prius sit visio prout terminata ad Deum, qug ad creaturam, non enim est idg (vt falso supponebatur) Deus esse obiectum primarium, et creaturae secundarium, ac Deum prius videri, qug creaturam, sed dumtaxat Deus esse obiectum motivum, et creaturae terminativum, idest has videri propter Deum, quod in eodg rationis signo per agitur.

E contrario, qa prius prioritate nāe, et causalitatis producitur nāa aqua Vgi qug proprietas frigiditatis, impossibile est, vt eadg actu producatur essentia, et proprietas, alioquin se haberent concomitanter, nec dimanaret proprietas ab essentia, nec substantia aqua posset conseruari exvi actionis productiuae, destructa frigiditate, quae omnia repugnant. Et quidg apprehensio, et iudicium, amor, et cognitio sunt tres inter se subordinatae, quin hactenus vllus dixerit eadg actu reali produci: tantumg abest subordinatio terminorum ab identitate actionis, quin potius identitatem debet: hinc g in Verbo diuino vt tro producto, et vt obiecto cognito quodg sit subordinatio, quatenus ideo producitur, qa cognoscitur, non ideo debet dari formalis identitas, sed e contrario, qa prius est Verbum a Deo cognosci, quam a Patre produci, actio terminata ad obiectum vt cognitum, seu cognitio, virtualiter debet distingui a dictione terminata ad Verbum; id, quod de productae passiua, seu filiatione non negant aduersarij, et si paritas intellectionum euinceret, vtrumg probaret.

Quando autem ecclesiae Patres docent, Patrem intelligendo producere Verbum, et producendo intelligere, nolunt per id insinuare intellectum esse productum ipsum, alioquin Deus, et quilibet persona diuina intelligendo produceret, sed solum intellectum prout in Patre esse virtutem vltimo determinatam, vt media paternitate velut vltima determinatae producendo terminum sincer intellectum ipsam per quam Pater intelligit. Similiter in eodem sensu debet accipi, quod diuus Iolet,

Scili-

scilicet Patrę se ipsę, et omnia in Verbo cognoscere non quod productio ipsa sit cognitio, vt credidit Vasquez, sed quod ex vi productionis Pater simul intellectę essentialę, vi cuius se, et omnia cognoscit; Cy autę vt Spirator non simul est ex vi productionis intellectę, sed amorę, non dicuntur Patres, et filius saltę eadę proprietate, se cognoscere in Spu sancto, sed duntaxat se amare.

Sandę insurgit Lodoy: Si formaliter, et in recto dictio non foret intellectio, sequeretur dictę adequate identificari Verbo producto, contra quę sentit sńe plures Theologos. Pr seq: qª Deus non creat ad extra per intellectę, sed per actę ab intellectę distinctę, talis actio non identificatur cy Deo creante, sed cy termino creato: ꝙ si dictio, per quę Verbum producitur, non est intellectio, non identificabitur cy Patre generante, sed cy Verbo genito. Si dixeris productę Verbi vtpote immanentę, debere manere in principio, secus creatę quę est actio transiens, opponit Lodoy, agere immanenter, vel transeunter solų probat actę debere esse intrinsecę termino immanenti, vel transeunti; atqª adeo si semel actio dicitur transiens, qª recipitur in rto transeunti, cur non erit actio immanens, si sit in rto immanenti: Cy ꝙ Verbum rationis diuinę sit immanens Patri, non obstabit ad immanentię quod dictio identificetur cy Verbo producto. Hoc argumentų videtur sumere ex capite vitalitatis, et immanentię non impugnari identitatę dictionis, seu generationis actiuę cy Verbo. An ad admittenda sit seq quæstę decidetur.

Quæstio 7ª

Vtrum generatio actiua, et passiua realiter identificentur?

Caput 1m

Affirmantis sententię fundamenta referuntur.

Quæstio hęc poterat videri alicui satis ex precedenti decisa: ngs si semel generatio actiua non consistit in absoluto, sed in relatiuo, necessario seq videtur inferri realis distinctio a rto producto; nihilominus est quæstionis locus: sunt enim qui asserant consistere in relatiuo, et adhuc opinantur generatę actiuę, non cy paternitate, sed cy filiatę adequatę identificari, vi cuius est Filius intrinsece genitus, et Pater extrinsece generans denominatur, quę admodų et angelus vtpote intrinsece creatus ab actę in ipso recepta, et Deus extrinsece creans per ipsą denominatur.

Atqª hinc enim potest 1m huius sententię fundamentų, quod ita propono: Implicat in diuinis aliquid essentialiter superfluum: Sed generatio actiua realiter distincta a passiua est essentialiter superflua. ꝙ. Pr minor: Prescindendo a predicato generationis consistentis in Patrem-

tate, et sola concepta in Filio generatione passiua, intelligeretur Filius productus et procedens à Patre: sed implicat intelligi Filius productus, seu genitus à Patre, quin Pater intelligatur generans, et producens: g° tanta ꝫ cepta generatæ passiua non potest non concipi Pater actiue producens; atq° adeo præmunere producendi, esset aliter superfluit distincta generatio actiua.

Confirmatur: implicat capi Filius genitus, quin capiatur ultima, et formalis ratio, per quã Filius egreditur ex substantia Patris: sed ratio formalis, et ultima, per quã Filius egreditur è substantia à Patre est formalissime ultima determinatio, per quã Filius est egrediens ex substantia Patris: g° per eandemet ratem ultimã formalẽ, per quã Filius egreditur passiue à Patre, est etiã actiue egrediens, seu Pater actiue generans Filium.

Si dixeris à generatæ passiua solũ extrinsece denominari Patrem actiue generantem, non v°, vt opuserat, intrinsece. Contra est, ng generatio actiua solũ requiritur, vt Pater vere denominetur actiue generans; sed licet denominetur extrinsece generans à generatæ passiua, vere nihilominus denominatur generans, quin possit verius denominari generans per generatam sibi intrinsecã: g° otiosa est illa denominatio intrinseca generantis actiue.

Confirmatur ꝫ, et urgetur à pari: quia per vnionem receptã intrinsece in nãa, forma vere, licet quodãmodo extrinsece, denominatur vnita, passiua habetur vt essentialiter superflua alia vnio ex parte formæ ad id præcise muneris, vt forma intrinsece denominetur vnita ita ꝫ à creatæ recepta in angelo non potest non denominari Deus vere, licet extrinsece, creans, omnino superfluit alia creatio actiua ad id præcise vt Deus denominetur creans intrinsece: g° si Pater non potest non denominari vere, etsi extrinsece, generans à filiatæ veluti à generatæ passiua, omnino superfluet alia generatio actiua ita in paternitate ad id præcise vt Pater denominetur generans intrinsece.

2° argumentor: si semel Pater vere est actiue generans à filiatæ non potest paternitas esse generatio actiua: g° nedũ superflua, very etiã impossibile est generatio actiua distincta realiter à passiua. Prañ: in tali euenta Paternitas esse non potest determinatio ultima, per quã Pater denominetur vere generans, cũ à Filiatione, qua est paternitate posterior; sed generatio actiua debet esse vltima determinatio, vi cuius primo pio denominetur vere generans, vt constitit dispute precedenti: g° paternitas nequit esse actiua generatio.

Denominetur Pater vere generans;

3°

3°, q^a q^o nulla attribuitur Deo imperfectio, congruy est, vt ex creaturis diuina concipiamus; at increatis eadem est realis actio respectiue ad Filiy in quę tendit dicitur passio, seu passiuy fieri tu, et respectiue ad principiy, à quo egreditur, dicitur actio, seu effectio actiua: g° indubium eadę via, vt tendit ad Filiy tanquę ad tiy, erit natiuitas, seu passio, et vt est à Patre tanquą à principio erit actio, seu generatio.

4°: Non solę tius gentus, veny etię actiua ipsa generatio egreditur realiter à persona generante, seu à Patre: at non paternitas, sed sola filiatio egreditur realiter à Patre: g° non paternitas, sed sola filiatio est actiua generatio. Cetera constat. Maior pr: Nisi generatio actiua egrediatur realiter à Patre, non erit in ipso realis pōa generandi: Pr: non est realis pōa generandi, ubi non est realis egressio à generante: g° si generatio actiua non egredit realiter à Patre, non erit in ipso realis pōa generandi; atq adeo non erit realiter Pater, sed duntaxat per ratē. 2° pr eadę maior: actio, quo supponit persong Patris constituty in rat^e persone, egreditur realiter à Patre: sed generatio actiua est actio, quo supponit persong Patris iq constituty: Pr: generatio actiua est actio, seu respectus principij ad tiy: sed prius est principiy esse constituty in se, quę referri ad tiy: sola g° filiatio, quo supponit persong Patris paternitate constituty in rat^e persone erit actiua generatio.

Postremo arguumentor: Sic comparatur relatio Spiratoris ad Spiy sancty, vti relatio paternitatis ad Filiy: sed non à relat^e Spiratoris, sed à relatione Spiy sancti denominatur Spirator actiue Spirans: g° non à relat^e paternitatis, sed à filiat^e denominabitur Pater actiue generans. Pr minor: si relatio Spiratoris foret Spiratio actiua, foret etię ultima determinatio non expectans aliud se posteriy, vt denominaret actiue Spirans; atqui relatio spiratoris est in Patre pro priori ad Filiy, quippe qui accipit omnia à Patre praeter esse Patrę, et nihilominus donec existat Filius non denominatur Pater Spirans: nong est relatio spiratoris spiratio actiua.

Hec sunt fundam^ta à rate, ob quory aliqua reputauit probabilę hanc sententiąq, et satis omodę ad mtiy modum concipiendi Exim. Suarez, cuius iudicio magis acquiesco, quę seuere censura P. Ruiz disput. 84. de trinit. sect. 2. quillę temeritatis damnat, vtpote contrariq Ecclesię Patribus, et Theologis. Veny nec Patribus contradicere, nec Scholasticory suffragio destitui probat recenter P. Ortega disput. 3. de trin. quest. 5. num. 6. metri opposita tandę acquiescat. plurę etię citat, et sequitur P. Albertinus, Colorario 2. ad predicamenta ad aliquid, nec non P. Prapositus quest. 41. art. 1.

dubio. Puente Hurtado in manuscriptis, et non semel solet in publicis certaminibus defendi, irrito impugnantij conatu, vt loquitur doctus Recentior. Nihilominus longe mihi probabilior semper mihi visa est opposita sententia, vt ig ostendo.

Caput 2da

Proferetur sententia reahter distinguens generationem actiuam à passiua.

Ita praeter proxime citatos reliqui Theologi cy D. Th. quæst. 41. art. 2. ad 1m approbante, vt vidimus, sententig Magistri his verbis: actiones notionales secundy mody significandi, tantg differunt à relationibus personarij, et in re sunt omnino idē; provt Magister dicit, etc. et cy Exim. Suar. lib. 8. cap. 2. vbi ait non esse recedendy à sñ Theologorij sententia, q non est verisimile eos inepte concepisse, aut declarasse hoc mysterij; Cuius ratio disparitatis, haec est, ng actio creata reuera mediet inter principij, et termin, bene potest cum sup sub duplici habitudine ad vtrūq; in diuinis vō nil reipsa mediat inter personā producentē, et productā, atq adeo nequit sup dupler habitudo vtq uemens alicui notioni media, sed soly vtq uemens ipsis personis secundy diuersas relationes. Sed ratio hac eget explicat: licet enim filiatio non mediet inter Patrē, et Filij, sed sit vnica constitutiua Filij, est nihilominus vltima determinatio, vi cuius Filius est productus à Patre: ē ea qua Pater producit Filij.

Insistendo tamen huic rationi sic argumentor: Ideo in creatis reperit vna actio cy duplici respectu, q mediat tanquā vltā determinatio, qua provt auferens indifferentig principij, dicitur actio, et provt auferens indifferentig termini, dicitur passio: at in diuinis processionibus non est indifferentia, sed vltima, et omnimoda determinatio in Patre, vt existat Filij, et in Filio, vt procedat à Patre: ē in diuinis non potest sup vna actio cy duplici habitudine, sed nec debet identificari cy Patre respectu, et vltā determinatio ad Filij, qua sit generatio, et cy Filio respectu, et vltā determinatio ad Patrē, qua sit nativitas.

Argumentor 2o, amplius retorquendo paritatē: si Deus ex necessitate nāe foret vltimo determinatus ad producendy angelij, et hac ratione sui foret vltā determinatus, vtā solo Deo produceretur, frustra tunc desideraretur intermedia actio, vi cuius angelus existeret, sed ipse foret passiua productio sui, et Deus actiua productio angeli. Similiter si daretur aliqua forma, qua non posset existere, quin inexisteret huic mātē, et aliqua mātē, quā non posset existere, quin subesset huic formā, vtrāq pars foret essentialit

vnio

vnio sui ad alterg, vtraq denoûaretur intrinsece, et extrinsece vnita, quin superfluerer alterutra denominatio: g̃ si Pater essentialiter, et ratione sui est vltimo determinatus, vt necessario producat Filiy, et hi ratione sui vltio determinatus vt producatur â Patre, non erit superflua vtraq denominatio, nec poterit inueniri specialis ratio, cur denominatio geniti sit Filio intrinseca, et generatiõis denominatio non sit intrinseca Patri. et per hoc fit ad 3m, et 1m argumenty cy duplici confirmate, quia si aliquid, non magis probant vtrãq generatã actiuã, et passiuã identificari cy Patre, et neutrg cy Filio, quã vtrãq identificari cy Filio, et neutrg cy Patre.

Id, quod non obscure persuaderur aduersus Recentiorg identificantg cy Filio generatã passiuã tit perfectionis, qualis est habere â se necessariã essendi â Patre tunc sic: deficiente â Filio Dei ratione formali vltima, per quam intrinsece generetur a Patre, non foret perfecta Filiy: g̃ deficiente â Patre ratione formali vltima, perquã intrinsece generet Filiy, non erit perfectus Pater. liquet 3eq̃, q̃ ex genere suo certius est producere, importare perfectã, quã produci, cy semper producere sit perfectio, et non semper produci sit perfectio, vt liquet increatis: et in diuinis, ratg debet esse æque perfectus producere, ac produci. Rursus: per se potest concipi perfectus Pater, tametsi non generet per se ipsy ratẽ paternitatis, qua sit actualis generatio, modo intrinsece, et a se habeat denominatã potentis generare: Pariter g̃ poterit concipi perfectus Filiy, tametsi â se non habeat rationem filiationis actu generari, modo intrinsece, et â se habeat posse generari. Sane non video discrimen. Et quidg reuera neuter foret perfectus, si intrinsece, et â se non haberet vltimã determinatã. quod ita probo, et argumenter 3o: ng ideo increatis generatio actiua, et passiua identificantur, et vel interminio, vel in principio recipiuntur, q̃ tuis vt pote imperfectus non petit necessario produci, atg eadem hoc quod est actu produci, et actu producere potest esse extra essentiã producentis, et producti specificatiue: atqui in diuinis negatur esse extra essentiã Patris specificatiue supra producere Filiy, nec extra essentiã huius produci â Patre: g̃ ex parte Patris debet dari essentialiter producere, et ex parte Filij essentialiter produci. Pr minor: negatur esse extra essentiã Patris actu referri ad Filiy: paternitas enim, ~~est actualissima relatio~~ est actualissima relatio: sed vt probaui quoties proxima, negatur Pater referri ad Filiy, quin actu generet Filiy: g̃ negatur esse extra essentiã Patris actu generare Filiy.

Vrgetur: Pater vt relatus ad Filiy, seu vt actu generans Filium

tq̃ est essentialiter improductus, quę Filius in ratę geniti est essentialiter productus: sed si in ratę actu generantis constitueretur formaliter per filiatę Pater vt generans non foret essentialiter improductus, importaret enim filiatę essentialiter productę: g° Pater vt generans debet importare duntaxat paternitatę essentialiter ab alio improductę.

Et hinc 4° argumentor, et contendo propriè loquendo Patrę non denominari, nec poss̃e vere producentę Filium per filiatę, nec Filium vere produci per paternitatę: Nq̃ proprie loquendo, illa debet esse generatio activa, cuius essentia sit producere, et non produci, illa v° generatio passiva, quę essentialiter tota sit produci, et non producere: sic enim perfectè distinguimus generatę à genito: at ex parte Patris datur formalitas ipsius propria, nempe paternitas, cuius tota essentia sit producere personą à se distinctą, et à nulla produci: et ex parte Filij datur formalitas ipsius propria, cuius tota essentia sit produci, et nõ producere: datur q̃ in Patre generatio pure activa, quę passiva non sit, et in Filio generatio pure passiva, quę activa non sit: g° nec Pater à filiatę potest denominari activè prãny, nec Filius à paternitate passivè gentus.

Confirmatur: Ideo increatus actio media inter principiy, et terminy, essentialiter simul est actio, et passio; q̃ essentialiter habet produci à principio, et esse ratę producendi tij, si enim ex parte principij daretur vltã determinatio, seu actio essentialiter improducta, et producens; et ex parte tij vltã determinatio, seu passio essentialiter producta, et improducens, actio, et passio distinguerentur realiter, ita vt vna foret pura actio, et altera pura passio: atqui in diuinis paternitas est actio essentialiter improducta, et producens, et filiatio essentialiter producta, et improducens: g° in diuinis nec generatio proprie potest esse natiuitas, nec natiuitas generatio.

Hinc facile occurritur ad tria prioria argumenta, negando Patrę vere denominari activè generantę à filiatę: Vt enim ita denominaretur, satis nõ est, quod sit vltã determinatio, sed quod ita sit vlta, vt eius essentia sit agere, et non agi. Ad 4m similiter nego maiorę: à principio enim ratę sui essentialis determinato ad agendy non potest egredi realiter activa determinatio, atque adeo duntaxat egreditur realiter à Patre generatio passiva, seu filiatio. Nec obstat caret Pater põa reali generandi, q̃ hac vt potest essentialiter, et vltã determinata ad generandy Filium, non debet separari cum generatę activa, vt virtus realis, sed duntaxat cum generatę passiua se tenente ex parte tij: Ad põm enim realę generandi sufficit realis egressio termini, siue hac sit activa simul, et passiua generatio, siue passiua duntaxat.

Ad 2m probatę maioris, nego minorę, ad cuius probatę distinguo minorę;

q̃

quando principiy est indifferens ratę suę, priwest ostitui in se, quę referri ad aliud, concedo; dę ratę suę est essentialiter, et vltimo detrahy, nego mina, et sequę: esem hiet Pater aternus possit ratę nra accipi prius vt persona diuina, quę vt Pater, qa in non grat tąquę persona vt sic, sed vt est hac persona Patris, sub qua reduplicatę est essentialiter, et vltę detrahy ad Filiy, mltmiry, quod non possit accipi prius ostitutus in ratę Patris, quę in ratę relati, et gratis Filiy: aty adeo ipsamet paternitas relate ad nam, quę ostituit in esse Patris, est personalitasq; relate vę ad Filiy vt ty genity, est actiua generatio.

Ad posteriy argumty, imprimis nego sic apparari, si supponatur relatę spiratoris non esse vltę detrahę, et ratę referendi ad Spty sancty, quę admody paternitas est vltę detrio, et actualis relatio ad Filiy: quo ruit argumty. Deinde permissa maiori, nego mina, ad cuius probam fateor spiratę actiuę adequate sumpto tam esse vltę detrahę: sic autę non procedere in Patre plurimoy sententia est cy D. Th. reluto, et sequuto a P. Aldrete disput. 6. de trin. Et merito: Ng cy Pater non possit referri tanquę spirator ad Spty sancty pro priori ad Filiy (ex vtroq enim indiuisibiliter fit vnus spirator) nec poterit esse pro priori relatio spiratoris, cuius essia est actu referri, et ex sequenti, nec spiratio actiua.

Nec obstat Filiy ota recipere a Patre: ng quę admody recipit ab ipso filiatę, non formaliter precentenq, sed virtualiter in Patre, ita potest recipere spiratę actiuę tanty virtualiter stentq in Patre: Et quę admody dicitur Filius accipere a Patre decreta libera, qa accipit nam prout in tribus personis libere decernente, ita dicetur accipere a Patre ~~filio~~ spiratę actiuę, qa accipit nam, ad quę prout in Filio sequitur actiua spiratio. fatur nag ii esse coaui filio nec futura ni fr[illegible]

Hac questio potest adaptari, vti proxima adeadę verba Magistri in 1m dist. 26. etiq a Ripalda excitatur ad lib. 1m distinct. 6a.

Ante ortibilitatem dei ista spiratę actiuę non resultare a na ut personata paternitate et Filiate: ng sunt Filiatio est a na ut exercita et personata per Paternitatę ista spiratę actiua sed ut ista est gradus q. Filiatio. Verum est quod Spirator et spiratę actiua

Pater Guxmunt in 1d. id p ordinem est ty eternitatis, id q constat ut Spiritus importat spiratę actiuę et coaeternę. ut cy quem sequitur Italy nihil hic loquuntę.

Questio 8a

An principium quo, potentia, seu virtus generandi consistat in absoluto, vel relatiuo? Qa semper, ac disputatur, quid est, supponitur esse, supponenda, et non disputanda videbatur in Patre vera grandi pea; sed q visy fuit Recentioribus pars Aureoly in controu adducere breuiter eorq argumta enodabimus

Caput 1m

In Patre est vera potentia generandi Filium, et in vtroq spirandi.

Hac sententia

si p̃edat, vt debet, de vera p̃oa generatiua relate ad Filiũ vere genitũ, et nõ relate ad generatũ actiuũ, quo iuxta p̃xime dicta ingenia est, videtur de fide, et signate, vel exercite definita, vt pluribus Theologis placet, in conc. Florentino ita habenti. in nõe ſſ̃me trinitatis definimus, quod sp̃us sanctus à Patre, et Filio tanquã ab vno principio, et vnica spiratõe procedit. sig in vtrõ vere est vnus principiũ. gã vere est principiũ. sed qã ly ab vno principio accipitur à non nullis de principio quod, abstineo à censuris hæreſis, vel erroris, quo pauꝫ opposita sententia inuoluitur; Non tamen eã eximam à temeritate, vt pote in re dogmatica, et grauiſſima ab vniuersali Theologorũ placito dissidentẽ. Pro 2o retorquendo argumtũ. si Pater æternus non est perfectior Filio, quod pro illo vere generet, nec erit perfect, quod pro Filio sit vere potens generare: sed certe non est perfect, licet pro Filio vere generet. gã nec erit perfectior, licet pro Filio vere sit potens generare. Dicet exẽplũ, quod vere gñet, nõ sequitur esse Filio perfectiorẽ, qã negata vera p̃oa, nõ sequitur esse potentiorẽ: At si vere esset potens pro Filio, vere foret Filio potentior, et ex 3tia perfectior. Contra: Pater pro Filio vere generans per se, vel est fœcundior, et actualior Filio, vel non. si non est: gã licet in vere potens gñare pro Filio, non erit potentior. Patet 3tia: ng quẽ admodũ aliquis est vere potens à vera p̃oa, ita est vera actualitas, et fœcunditas ab actu vere fœcundo: gã si saluatur vera generatio, et actualis fœcunditas, qn Pater sit Filio fœcundior, saluabitur etiã vera, et expedita p̃oa gñandi in Patre, qn sit Filio potentior.

Si propterea eligas Patrẽ esse Filio fœcundiorẽ, sic argumentor: quod Pater sit Filio fœcundior, non facit vt sit Filio perfectior: gã quod sit potentior, non faciet, vt sit Filio perfectior. Pro 3tia 1i, qã perfectio p̃oa regulatur ex suo actu adequato: gã si positio actus adequati, seu fœcunditas actualis in Patre pro Filio non facit, vt Pater sit Filio perfectior, nec faciet positio vera, et expedita p̃oa in Patre pro Filio, vt sit Filio perfectior. 2i: si perfect Pater, qã vere potest dare esse Filio, perfectior etiã esse deberet, qã de facto dat esse Filio: illud enim beatius est dare, quã accipere, aptius debet intelligi de exercitio, quã de p̃oa dandi. 3o: ideo maior fœcunditas Patris pro Filio non est maioris perfectionis argumtũ, qã non nascitur ex defectu nãe fœcundæ, quippe quæ eadẽ est in Patre, et Filio, sed defectu proprietatis personalis, atq adeo non est Pater simp fœcundior, sed tantũ secũdũ quid: at non defectu p̃oa, et virtutis, sed proprietatis paternæ, nondicitur Filius potens gñare, vti dicitur Pater: gã licet Pater dicatur potens pro Filio, non erit simp potentior, sed secũdũ quid. vel

si

si permittit quod Pater dicatur simp fœundior, licet non dicatur simp perfectior, permitte etiã, quod dicatur simp potentior ad intra, licet non dicatur simpliciter perfectior.

Sed hinc insurgit aduersarius: si Pater pro Filio posset ad extra producere, foret, ne dũ potentior Filio, sed et simp perfectior: ẽ si Pater pro Filio vere posset ad intra generare, ne dũ potentior, sed et simp foret perfectior. Pr 3eq. implicat vt ex maiori põa arguatur maior perfectio in principio respectu tri minus perfecti, et non arguatur respectu trium infinitarũ perfectionũ: sed trius ad extra respectu põa paterna est infinite minus perfectus, quã trius ad intra põa generatiue, vt liquet: ẽ implicat, vt Pater sit perfectior Filio, si pro illo posset producere ad extra, et quod non sit perfectior, si pro illo posset generare ad intra.

Patitur aperte instantiã obiectio. Nã si Pater foret fœundus ad extra pro filio, vel actu crearet, Filio non creante, foret sane illo perfectior: exerceret enĩ actualitatẽ, cuius incapax foret Filius: et nihilominus non est perte perfectior Pater actu generans ad intra pro Filio, licet trius geniti pro creato sit infinite perfectior: ab hoc ergo Theologo, et Catholico assignanda est disparitas, qua quidẽ in aperto est; nã cũ relate ad operatũ ad extra nulla sit inter personas oppositio, si semel vna produceret, aut posset ad extra pro alia, non nasceretur ex defectu proprietatis relatiue, sed ex defectu virtutis, qua ratẽ sui in ordine ad operatũ ad extra expeditissima est, prasciendo à relationibus, vel saltẽ ab hac, vel illa determinate: at cũ eadẽ sit in õibꝫ personis nãa diuina, si nihilominus Pater pro Filio generat, non poterit nasci ex defectu perfectionis in Filio, sed solius proprietatis.

Aliter: Põa ad extra tamentitatiue, quã denõatiue est essentialis; põa vero ad intra saltem denõatiue est notionalis. Quocirca si Filius non posset creare, careret aliquo predicato essentiali, et sic foret minor Patre, cũ illa inqualitas non posset in Filio ꝺpensari: At defectus paternitatis in Filio ꝺpensatur filiatẽ, et carentia denominationis potentis generare, ꝺpensatur denominõe potentis generari, sicut carentia denominationis generantis vt quod ꝺpensatur denominõe geniti vt quod.

Replicabis: si in Filio non esset põa notionalis generandi saltẽ entitatiue sumpta, foret iuxta nos aque imperfectus, ac si in eo non esset põa essentialis creandi: atqui si Filius à põa generandi entitatiue sũpta non denõatur potens gignere, perinde est in ordine ad perficiendũ, ac si non esset in Filio entitatiue: ẽ. Pr minor: põa non aliter perficit in ratẽ põa, quã de-

nominando: q̃ pôa essentialiter impotens, denôaret, ac si non esset entitative in ordine ad perficiendum, in quo est. Pro 1ª: Licet omnipôa, nec non ipamet pôa generativa Verbi entitative sumatur himitari Xpi Dñi, nihilominus, q̃ ab eis non denôatur omnipotens, nec potens generare, per inde se habent in ordine ad perficiendum subrata pôa himitata, ac si entitative non forent vnita. Consimiliter, etc.

per inde est.

Reo distinguendo maiorem, vt tollatur equivocatio: concedendo ipsum, si supponatur, pôm grandi entitative sumptum consistere in absoluto, vt supponi debet pro argumto: aliter vt neganda est maior. Deinde nego minorem: ad cuius pbam, distinguo añm; quod denôando active, vel passive potens, concedo; precise active, nego añm, et seq̃. etenim in Filio eadem est pôa, quæ in Patre, carent abilla Pater denôatur vere potens generare, et Filius vere potens, seu capax generari à Patre: atq̃ adeo in linea pôe non minus perficitur abilla Filius, quã Pater. Ad 2m probat, concesso añti, nego seq̃m: ty q̃ humanitas nec passive omnipotens, nec potens generari, denôatur ab omnipôa, et pôa generativa sibi physice vniti, quã admodum denôatur Filius potens gñari vtpote pôa gñativa sibi per identitatem uncata: quod specialissime in diuina generate est. Quocirca, licet relate ad himitatem se habeat per inde, ac si non esset pôa gñativa ei vnita; secus relate ad Filium adhuc in vtpote pôa. Præterea quasi à priori argumentor. Ab actu ad pôm semper bene valet seq̃la; atqui Pater æternus vere, et physice gñat Filium, vt fides certum est: g̃ vere, et physice est potens gñare Filium. Recte Recensior, valere quidem seq̃m semper ab actu ad pôm logica, quatenus bene valet; est, g̃ potest esse, secus relate ad pôm physicam. Sed alioquin valere, negari non potest: Esse, interrogo, in presentiarum non valeat; si recurras ad inuentum, nempe Patrem fore potentiorem; præterquam quod id præoccupatum est, nondum vitatur in pôa logica: nam saltem logice foret potentior. Si rursus dixeris, tunc non valere de actu physico ad pôm physicam, quando producti actiue existita non sunt: Contra est, nam hactenus nemo negauit pôm physicam creandi in Deo, nec ex hoc capite vnquam impugnauit Thomas, quod creatus actus cum Deo identificetur; minus, q̃ quod pôa sit vere physica, non ran est metiendi ex actu producta, quã ex termino vere producto, ad quem actio ordinatur. vnde iterum,

Sic instauro argumtum: implicat actum vere physice productum duntaxat contineri in pôa logica; g̃ Filius vere genitus à Patre debet contineri in pôa physica. Pro añm: si non implicaret, possibile esset actus physicus sui ad se, seu aliquem produci à se ipso: nam in quolibet est pôa logica ad suum esse, quatenus bene valet, est, g̃ potest esse: atq̃ adeo non minori proprietate daretur in Deo pôa gñandi Dei essentialiter sumptum, quã in Patre pôa gñandi Filium: quo quid

re

repugnantiũs? Demy argumentor: vera, et phĩca capacitas producendi tĩũ realiter â producente distincti non potest negari in Patre respectu Filij: sed vera, et physica capacitas hac est formalissime vera, et physica pôa, et virtus in Patre respectu Filij, nĩl de voce tenuis sit, aut Phĩry dictionaria sint adversario diuersa à nrîs: g̃ si vera capacitas physice producendi Filiũ concediturr Patri, immerito, vel voce tenuis potest ipi negari vera virtus.

Sed nobĩs Recentior Augustinus obiicit lib. 3° contra Maximinum, ita discurrentẽ: abiit, vt quomodo putas, ideo sit potentior Pater Filio, q̃ creatorẽ genuit Pater, Filius autẽ non genuit creatorẽ: nec enĩ non potuit, sed non oportuit. g̃, infert, in via Augustĩ Filius equalis est pôa cũ Patre: id autẽ esse non potest, nĩ vel Patri negetur pôa grandi, provt extendit Aureolus, vel Filio concedatur pôa grandi, quod dictu nefas est. Very nec Patri neganda est pôa, nec propterea erit Filio potentior: non enĩ esse potest magis, aut minus simpliciter in ratẽ pôæ, vbi datur tadẽ met virtus generatiua vtrobiq̃: ad quod duntaxat respexit Augustin. in illis verbis, non enĩ non potuit, sed non opportuit: quasi diceret (vt explicat ex D. Th. quæst. 41. art. 4. nr Fasolus) non genuit, non ex defectu pôæ, quã habeat Pater, sed solũ ex eo, quod illã pôã non habeat Filius eo modo, quo oportet, vt actu generet, nempe vt non accepta ab alio per generatẽ

Sed subinfers: g̃ Filius potuit, quod non oportuit: g̃ si Filius generare potuit, potuit esse Pater, quo quid absurdius. Very nescio, quo iure inferas ex abstracto pôæ potentis decretũ: Concedimus Filio pôã, negamus posse, q̃ non hẽrilly expeditã, et vt oportet ad denominandã potentẽ generare: non enĩ non potuit, sed non oportuit, hoc est, vt exponit Magister dist. 7. non ex impôa sua fuit, quod Filiũ non genuit, sed ei non conueniebat inspecta proprietate naturalis. Alia præcido, quæ lato calamo subtilius, quã fructuosius per duas supra viginti sectes disseruit in manuscriptis de trinitate Primarius nr Salmanticensis. eũ adeat, quisquis plura de hac re volet.

Caput 1m

Refertur sententia constituentiũ principiũ quo, seu potentiam generandi in relatiuo.

Si Patri Ruiz fides, paucorũ obiũ hæc sententia fuit, nempe Bonau. Durandi, et Carthusiani, Very. Card. de lugo, et P. Herice huic opinioni suffragantes, Rubionẽ, Aimimenẽ, alios q̃ antiquiores enumerant: subscribunt præs Arriaga disput. 23. et 25. Martinon disput. 29. sect. 4. Velasquez disput.

31. cap. 5. ẏtg Tranꝯ de Lugo, Derkems, Ant. Peren. Quiros, et prolixe Alderete disput. 5. detrin. accedunt Valencia, Meranus, Arrubal, Zuniga et Alarcon disput. 6. cap. 2. Sanz Magny Alberty, Rychardy, necnon, vt Cajetano placet, D. Thg ex absoluto, et relatiuo aque ꝯ ẏflantes principiy quo processiꝰ diuinary.

Precipuꝫ huius sententiæ fundamentꝫ sumitur à ratᵉ principij, et sic formo argumentꝫ ex proposit. D. Th. quæst. 41. art. 4. ad 3.ᵐ pôa significat ratᵉ principij, principiy autꝫ distinctᵉ importat abeo, cuius est principiy: sed pôa generandi in Patre est vera, et realis pôa, veruꝫque principiy: ꝰ distinguitur realiter à Filio, cuius est pôa, et principiy: atqui sola paternitas est distincta realiter à Filio: solaꝰ paternitas est principiy quo, seu pôa spiratiua Filij. Si negetur minor, et asseratur in mâri D. Thg non dixisse pôa significare principiy, sed ratᵉ, seu formꝫ principij, atꝫ hanc non esse simᵉ principiy, sed ẏ addito, nempe principiy quo, decimus scepticè est realiter distinguj à trⁱ producto.

Si hoc, inquam, dicatur, contra inuergitur, et pr minor: forma, seu id, ratᵉ cuius aliquid est vere principiy terminj producti, est à fortiori vere, et simᵉ principiy: sed principiy quo é forma, seu id, vi cuius Pater é vere, et simᵉ principiy producendy Filij. ꝰ principiy quo est vere, et simᵉ principiy. Maior, quæ sola eget probatᵉ liquetꝫ ex vulgari axiomate propter quod vnumquodꝫ tale, et illud magis: ẏ inductᵉ, ng forma, seu id, ratᵉ cuius aliquid dicitur albyꝫ, est vera albedo, et id, ratᵉ cuius Pater refertur ad Filiy est vera relatio: ꝰ si principiy quo est forma, seu id, vi cuius principiy quod realiter producit, erit à fortiori vere, et simᵉ principiy.

Vrgetur, et confirmatur ꝛ: Illud vere, et realiter é principiy, à quo magis ẽ, et perse pendet actio: sed à principio quo magis perse pendet actio, quꝫ à principio quod: ꝰ principiy quo est vere, et realiter principiy. Pr minor: ab illo principio magis perse pendet actio, quod immediatum ratᵉ sui dicit totam perfectᵉ actionis, et trⁱ producti: sed tota perfectio actionis, et trⁱ dicitur immediatum in principio quo tanquꝫ in adæquata virtute, quꝫ in principio quod: ꝰ à principio quo magis perse pendet actio.

Confirmatur ꝛ à pari: In creatis principiy quo magis vere, et simᵉ est principiy, quꝫ principiy quod, vt liquet in calore producente albyꝫ calorꝫ vt quo, qui simᵉ, et abic é magis principiy, quꝫ subtilis ignis dicatur producens vt quod: ꝰ etiꝫ in diuinis. Pr sequelꝫ ng differentia creati principij pre differentia increati, à potest facere, vt in ratᵉ principij sit simᵉ, atꝫ adeo per-

fe-

fectius principij quo, m̃ velimus diminuĩ perfectõ principij quo ĩnrat̃ principij per differentã perfectã: g̃ si tão principij quo vt tracta ad differentã imperfectã creatã principij, n̄ tollit, vt principij quo sit magis simp̃ principij, quã quod, nec tollet, etiã si trahatur ad differentã perfectissimã principij ĩncreati quo.

Confirmatur 3ª: essẽa diuina vt omnipotens, et ad extra producens ẽ principij quõ ĩncreati, et m̃hilominus non ẽ minus simp̃ principij, imo magis, quã Pater, vel tota trinitas ad extra producens vt quod: g̃ si essẽa diuina vt intelligens ẽ principij quo generationis Verbi, non minus erit simp̃ principij, imo magis quã Pater, seu principij quod. Si dixeris ideo esse vt ad extra operantes esse simp̃ principij, q̃ realiter distinguũtur à tão producto, si ruly agis: ng ideo, repenens aduersarij, distinguũtur essẽa diuina realiter à tão ad extra producto, q̃ est vere, et simp̃ principij quo illius: etenim distinctio prasertim indiuiduũ debet ĩn opponi et fundari, oppositõq; ĩn relatõe principij, et principiati, et non ẽ conuerso, nisi circulus admittatur.

Confirmatur 4ª: Vel principij quo ex gẽre suo deponit distinctẽ realẽ à tão producto, vel non: si 1m, habetur intentum, nempe duntaxat paternitatẽ esse principij quo Filij. Si 2m. g̃ nec principij quod ex gẽre suo petit realẽ distinctẽ à tão producto. Pr hac seq̃: ng principij quod ñ potest pre quo petere distinctẽ realẽ à tão extrat̃ principij, q̃ adẽ tão principij est vnitiua quo, et quod: nec extrat̃ talis, ng tão quod n̄ẽ differentia sũmi participatã principij, quã differentia quo, q̃ adẽ denominatiue à quo ẽ quod, et ñ econuerso: g̃ si principij quo ex tis ñ petit realẽ distinctẽ à tão producto, nec petet principij quod.

Confirmatur 5ª: si ex tis principij quod nasceretur distinctio realis producentis à producto, vbicũq; intercederet dupl̃ principij quod vera daretur distinctio fundata in relatõe producentis, et producti, tametsi vnicus foret principij quo; sed hoc est falsum: g̃ distinctio ñ nascitur ex principio quod. Pr minor: Si humanitas assumeretur à Patre, et Filio, tunc daretur dupl̃ suppositi, et principium quod, et m̃hilominus ñ poset ibi intercedere relatio ꝑducentis, et producti, nec habitus prout in Patre posset semetipsum ꝑducere, aut seruare ꝑut in Filio: g̃ distinctio non nascitur ex munere principij quod.

Et hinc à strurio Dfatur 6ª: si vna persona diuina duas assumeret humanitates posset inter vtrãq; intercedere ꝑducentis, et ꝑducta relatio: posset enim vna realiter reproducere, aut seruare alterã: et m̃hilominus vnicus duntaxat ibi daretur ꝑnis quod, vnicq; suppositi ex duplici principio quo: g̃ ad

relatã producentis, et ꝑducti magis perse ꝺucit distinctio realis inter ꝓmũ quo, et tũ producens, quã inter primũ quod.

Caput 3m

Refertur, et refellitur duplex sententia media.

Propter hec argumta excogitata est quadã sententia distinguens inter principiũ quo pure ꝺmcatiuũ, et quo productiuũ, asserens hoc ꝺistere adaquate in Patre nitate, vt videtur ꝺuincere memorata argumta, et illud duntaxat in absoluto. Rão autẽ sic distinguendi hec est: Nã relatio producentis, et producti, vt pote spectans ad genus cãa efficientis, semper et realis, semperq; debet fundare realẽ distinctã ãcta; relatio vo ꝺmcantis, et ꝺmcati, vt pote spectans ad genus cãa formalis, duntaxat est relatio rationis, et perficitur, si perfectissima est, vti diuina, per inãtũ ꝺmcatũ sui adse, inquo nõ distinctio, sed identitas importatur. Idq; frãs P. Aldrete post P. Arnay huic sententie adsipulans, paritate ãta rationalis, quo est principiũ ꝺmcatiuũ sui ad nouas mãas partes per nutritũ acquisitas, qn inter principiũ se ꝺmcans, et tũ ꝺmcatũ realis intercedat distinctio.

Very hec principiorũ discretio plerisq; intelligibilis visa est, et mihi plane inefficax ꝓ difficultatis enodatõe: idq; suadeo eodemet exẽplo rationalis aiãe, quo esse non posset prima ꝓpria ꝺmcatiua sui, seq; ipsa actiue ꝺmcare ad nouas mãas partes, nisi ipsa produceret vnionẽ sui ad illas: si enim vno n ab aiãa, sed vel ãb solo Deo, vel ãgenerante produceretur, vti accidit in 1a ãta infusi, tunc ãta diceretur ꝺmcari tanquã ꝺstitutiuũ formale, nõ vt se ꝺmcare tanquã principiũ actiue ꝺmcatiuũ, eo quod tunc nil ageret: q; intellectus diuinus sit principiũ quo, nõ pure ꝺstitutiuũ Verbi, sed vere actiue ꝺmcatiuũ, sic se debet ꝺmcare, vt simul sit vt quo ꝺductiuũ filiationis, qua sit passiua ꝺmcatio sui ad diuinũ intellectũ.

Quod autẽ nãa diuina esse nequeat principiũ quo pure formaliter ꝺmcatiuũ, nec negant hi authores, nec possunt, q; manifesty sit, quod si diuina intellectio precise diceretur principiũ quo Filij quatenus ingre cãa formalis ipsi ꝺmcatur ꝺstituendo Filiũ, ergo filiatio ipsa foret principiũ quo Filij, q; aque intrinsece, et essialiter ꝺstituat Filiũ, ac ipsamet intellectio diuina. Itq; nãa diuina posset ergo dici principiũ quo Patris, q; in gre cãa formalis, et intrinseci ꝺstitutiuũ, nõ minus se Patri ꝺmcet, quã Filio: q; vt verificetur intellectũ diuinũ esse principiũ quo ꝺmcatiuũ Filij prae filiatõe, et potius quã principiũ quo Patris, opus ũnio ẽ, vt preter ꝺmcatũ sui formaliter sit virtus, et principiũ quo filiationis.

et

Et tunc instauratur ad hūc argumtū, quod fuit in cāa, vt effugerent ad sententiā mediā. Per vos principiū quo actiue spīrātiuū potest realiter identificari cū Filio, tametsi Pater, seu principiū quod actiue spīrātiuū eiusdē nāe realiter distinguatur à Filio: q̄ quātūs principiū quo, non solū sit spīrātiuū, sed etiā productiuū vt quo Filius, potest realiter identificari cū Filio, etsi principiū quod productiuū Filij realiter distinguatur à Filio. Aliter: Principiū quod spīrātiuū Filij debet per vos realiter distinguī à Filio, q̄ nequit vt quod spīrātiuū, quīn simul sit vt quod realiter productiuū: q̄ et principiū quo spīrātiuū deberet etiā realiter distinguī à Filio, q̄ nequit esse vt quo actiue spīrātiuū, quīn sit formaliter vt quo productiuū. Vel aliter: actiue spīrātiuū vt quo potest per vos ratē suā proscindere à productiuo vt quo, licet actiue spīrātiuū vt quod nō possit proscindere à productiuo vt quod, et ex vtrq; nec à distinctē reali à tōe producto: q̄ etiā si actiue productiuū vt quod nequeat ratē suā proscindere à principio simp̄ productiuo; actiue vō ~~productiuū spīrātiuū~~ + productiuū, vt quo potest ratē suā proscindere à simpliciter productiuo, nec n̄ à distinctē reali suī à tōe producto, quo fiet, vt citra distinctā principij spīrātiui à productiuo, possit, et debeat solui argum̄tū extremā sententiā.

Et vt verū fatear, eiusmodi ego distinctā n̄ capio: etenim etiā ex tribus productio sit distincta à spīrātē formali, seu vnione, nihilominus nequit distinguī spīrātio actiua à reali productē, nec tūc formalis spīrātionis actiuae à tōe formali productionis: spīrātio enim pro vt actiua est realis actio, atq̄ adeo res pleni filiatē tanquā id, quod producitur, et respuit nāg diuinā, tanquā id, quod media filiatē producta Filio spīrātur.

Igit̄ si aliqua sententia media deberet eligi, placeret quā retuli initio capitis proximi, et quae Caietano visa est D. Thō, et n̄ nullis visus est suffragari P. Aldrete, et reipsa suffragantur Valencia, et Alarcon cū ibidē pluribus, quae statuit principiū quo ex relatiuo, et absoluto vt à relatiuo promanet distinctio realis, et ab absoluto stinentia tri. Ratio est, nā q̄ in tōe adequato relucet duplex formalitas, vtrāq; debet in principio quo adequato stineri. Sic aduersus Baconū praeter intellectū requiritur lumen gloriae, et praeter lumen requiritur aduersus Thoam intellectus, tanquā duo principia quo, et virtutes partiales agendi Dei visionē, q̄ in hac relucet vitalitas, et supernaturalitas, quo nec adequate in lumine, nec adequate in intellectu, sed in vtrōq; simul, vt in principio totali, et virtute proxima debent stineri: Ita in Filio et relucet formalitas eius, et fecunditas

relationem, seu distinctionem realis à Patre: q. in principio quo totali debet utraq. sisteneri: sic autem non sisteneretur, nisi principij quo partialiter subsistat ex relatiuo: q. subsistit.

Confirmatur. Non posset oriri ab intellectu supernalis actio, si ut pura entitas, aut soly de enotato se haberet lumen; nec alumine posset oriri vitalis actio, si ut pura entitas, et de enotato se haberet intellectus, nimirum, q. ad q. formitas relucet in illo debet haberi per influxu realis principij proximi sistentis illi: q. nequit oriri Filius ab intellectu paterno, si ut pura entitas, vel de enotato se habet paternitas.

Confirmatur 2. Principij quo proximi tam adequate in sua linea debet sistere tri, quã principij quod: sed Pater aternus, q. adequate ut quod sistit tri sflaty ex relatiuo, et absoluto, debet intrate principij quod ex relatiuo, et absoluto formaliter subsistere: q. q. idem Pater intrate virtutis adequate ut quo sistet eandem tri, debet intrate virtutis gratiue, et principij quo ex relatiuo, et absoluto formaliter subsistere. Et si opponas, sic confundi principij quo, et quod, si semel eisdem subsistentis sistens, posset repeti ratio inter se distingui ex modo subsistendi penes rectum, et obliquum, ita ut principij quod dicat in recto utrumq., et principij quo absolutum in recto, et relatiuum de obliquo.

Sed qui ita sentirent haud difficile trahi possent ad extremam sententiam, quo ita substitut principij quo grandi in absoluto, ut velit de obliquo imparari paternitati, taliter ut hac non augeat virtutem, aliquin aque in recto deberet accipi, sed expediat, et approximet, ni secus ac cognitio expedit, et approximat virtutem amandi. Quo circa, ut sisteat hac opinio intra tres sententias medias, debet dicere aque in recto principij quo ex utroq. sflari, id q. paritas luminis, et intellectus, nec non proportio inter quod, et quo probare debent, aut nihil probant, ut per pendentia liquebit. Nec sic opinantibus obstat quo et quod sfundi, esse quo admodum substituendi, diuersimine duntaxat penes diuersum respectum, ita ut paternitas relata ad natam, quã substituit in esse personali, faciat ut illa principij quod, et relata ad eandem, quã simul splet in ratione virtutis, faciat principij quo, ni secus ac paternitas iuxta superius à nobis dicta, est formale personalitatis, et simul actiua gratiae.

Nihilominus nec sic opinantibus assentior, quod se à tam sententia sine solido fundamento segregent. Cuius fallacia in eo sita est, quod in Filio uiderent duas formalitates, quarum altera sit nata, et altera distin-

ctio

cio realis, q̃ hæc pro tali, et rarè suis, nec fortiter, et multo minus perfecto est, sed negatio identitatis: nec virtus fortiter, et rarè suis intendit distinguere, sed omnia perfecta, quæ attinet, si vo omnia negat, qn distinguat vti euenit in creatis, id quidq̃ è præter intentu, et attinentiã virtutis, quæ admodu, cu intellectus rei nãalis intellectu producit, vi intendit illa producere, qua nãalis, sed qua vitalis representata, soly q̃ defectu principij eleuantis euenit, vt intellectio euadat naturalis, et careat perfecta supernaturalitas, q̃ nãalitas proformali nõ è perfecto, sed positiua negatio perfectionis maioris, atq̃ huius generis est distinctio realis tri à principio.

Hinc fit, vt cu principij quo sit tota virtus, et attinentia, tanq̃ abeat, vt sit tota eius perfecta identitas cu tro, quin potius, si virtus sit in se perfectissima, et alibunde adæquate se explicat, nõ debeat realiter distingui à tro. atq̃ adeo distinctio requisita inter producens, et productu nõ se debet tenere ex parte virtutis, vel principij quo, sed ex parte attionis.

Hinc facile occurritur fundamto, et 2æ affirmationi potius in Authore retorquendo: etenim si in intellectu reluceret supernaturalitas, vel in lumine vitalitas, sufficeret alterutra tanquã totale principij quo vitalis: q̃ si in nãa diuina relucet quidquid perfectionis è in Filio, superfluet ad attinentiã fortitudinis paternitas instar virtutis, et partialis principij quo, sed se habebit tanquã additio et approximatio relata ad principij quo, licet se habeat tanquã constitutiua formæ relata ad principium quod. Nec insolitu videri id debet, q̃ increatis subsit nec è virtus nec partiale complementu intrat virtutis, et nihilominus è additio essentialis, aut saltu ex nãa rei requisita ex parte virtutis, simulq̃ est constitutiua essentialis principij quod.

Hinc rursus soluitur 2a affirmatio: Cuius disparitas inter principium quo, et quod debet ab omnibus asseri: licet enim utrũq̃ sit insua linea adæquatu, tractior è linea principij quo: cu quod sit toty suppositu, et quo solu sit virtus supponi. Quare principium quod præter virtutem debet in se claudere quidquid requiritur, vt virtus sit expedita ad agendu, et alibunde cu præter attinentiã perfectionis adæquata tri, opus sit distincta reali, vt detur realis actio, et relatio producentis, et producti, eiusmodi realis distinctio se debet habere, vti se habet personalitas ex parte principij quod simpr producenti, duntaxat se habente attinentia perfectionis ex parte virtutis, et principij quo.

Atq̃ inde euincitur falsitatis cãalis posita in 2a affirmatæ huius sententiæ media: nõ enim q̃ in tro reperitur relatiuu, et absolutu, debet principium quod ex relatiuo, et absoluto ~~constare~~ fortiter constitui: sed q̃ principium quod nihil ex

relativo ꝺsurgeret, ñ posset realiter distinguí â tro, prout requiritur ad verg relatꝰ producentis, et producti. Vnde sicut ñ ideo requiritur increatis subsiª ex parte principij quod Paris Vgº, qª in Filio reperitur subsiª; sed qª ma ex conditionibꝫ requisitis ad agendy est subsiª et alibunde ꝺ̃a requisita debeant se tenere ex parte principij quod, ideo Pater creatus ñ potest extra se agere, quin sit in se subsistens, perfectus, ac completus: ita similiter.

Et sicut male quis argumentaretur: tg perfectꝰ in sua linea est principiꝫ quo, qg quod: sed amans in ratª principij quod amantis intrinsece consurgit ex intellectª: gº principiꝫ quo in ratª virtutis amandi ꝺsurget etiã intrinsece ex intellectª. Male, inquam, argueret, ex eo quod qꝫ in amore producto nulla reluceat forma, qua sufficienter ñ ꝺtineatur in pôa voluntatis, ñ debet exigi cognitio tanqg partialis virtus producendi amorꝫ: sed ducaxat vt ꝺdicto ad virtutꝫ, licet se habeat tanqg formale vltimum principij vt quod amantis. gº similiter, qª nulla forma relucet in Filio, qua sufficienter ñ ꝺtineatur in nãa diuina, tanqg in virtute, et principio quo, ñ debet exigi paternitas, vt partialis virtus agendi, sed vt ꝺdicto ad virtutꝫ, licet exigatur tanqg principiꝫ Patris in ratª principij quod simpr generantis: id, quod liquidius fiet, explicata vera sententia.

Caput 4m

Refertur, et præfertur extrema sententia Constituens principium quo adæquate in absoluto.

Ita scholares Principes D. Thas, scotus, Okam, et Exi. Suarez. lib. 6. cap. 5, quibꝰ reliqui Theologi præter supra citatos subscribere videndi apud Favoly. quæst. 41. art. 5.

Pr ma: solꝰ principiꝫ simpr, et absolute producens debet realiter distinguí â tro realiter producto: sed principiꝫ tantꝫ producens vt quo, nec pñs simpr producens: gº ñ debet realiter distinguí â tro producto: gº licet diuina nãa sit realiter indistincta â Filio potuerit esse adæquate pñs quo Filij. vtraq ꝺ̃ꝫ est legitima. Maior in aperto est: distinctio enim simpr, qualis est realis, solꝰ potest fundari in relatª producentis simpr: ng ad producendy qꝫ additio, et secundy quid, sufficiet distinctio virtualis, et secundy quid. Minor, quæ probari eget, pr ex D. Th. quæst. 41. art. 5. ad 2m, inquit, dicendy, quod pœa ñ significat ꝺpꝫ relatª principij, sicut agens dicitur principiꝫ, sed sicut id, quo agens agit: agens autem distinguitur â facto, et grãa â grãto, sed id, quo grãa grãt est ꝺme genito, et grãto, et idem ñ, ñ solꝰ specie sicut in rebus creatis. Per hoc gº quod dicimus, quod essª diuina est pñs quo grãa grãt, ñ sequitur, quod essª diuina distinguatur, sicut sequeretur, si

di-

dicerentur quod essentia diuina generat. q̃ in phrasi D. Tho, licet essia diuina sit gẽrans vt quo n̄ debet realiter distingui à tio genito, prauisse, q̃ n̄ ẽ simp⁹ generans.

Ipissima cy D. Tha fuit mens, et locutio Concilij Florentini sessione 48. ore Ioan: Theologi, qui post quã dixerat, Pater est principium gẽrans, essia vo principium, per quod gẽrat, vt clarius exponeret, sic prosequutus est: ita tamen, vt persona sit producens, et gẽrans, principium autẽ quo ipsa persona gẽrat, sit id, quod soly conuenit est: q̃ iuxta mentẽ Florentinã id, quo gẽrans gẽrat ẽ diuina essentia. sed hac n̄ ẽ simp⁹ gẽrans: q̃ principium quo n̄ ẽ simp⁹ gẽrans.

Explicatur: Hec propositio essia gẽrat, damnatur in Conc. Lateran. Cap. damnamus. de sũma trinitate. Hec vo essia ẽ gratium principium quo Pater Filiũ gẽrat, ẽ approbata tg à grecis, quã à latinis Patribus concilij Florent. vbi supra: q̃ ne hac concilia sibi inuicẽ aduersentur, fatendũ ẽ principium quo gẽrans gẽrat, n̄ esse in diuinis principium simp⁹ gẽrans. Qua assertio adeo conspicua visa ẽ Fassolo, vt n°. 20 ex mente Patris sic concludat: Principium quo agens agit ex tribus ipsis manifesty ẽ n̄ agere, sed esse ratẽ formalẽ, qua aliud, nempe agens agit.

2° pr eadẽ minor, et simul à ratẽ 1°: sic comparatur forma, seu ratio assimilandi ad simile, sicut forma, seu rão producendi ad producens: sed in diuinis forma assimilandi vny alteri, n̄ ẽ simp⁹ similis alteri: q̃ nec forma producendi in diuinis debet esse simp⁹ producens. Maior liquet: ng quemadmody ratio producendi ẽ id, quo producens producit, ita ratio assimilandi ẽ id, quo simile assimilatur: et sicut requiritur distinctio realis inter simila, q̃ nemo sibi similis est. Minor pr: fra in diuinis realiter assimilandi Patrẽ Filio ẽt ipsa nãa diuina, in qua tanẽ Pater Filio similis est: sed diuina nãa, que est in Patre n̄ est similis nãe Filij, sed omnino eadẽ: q̃ forma assimilandi in diuinis n̄ debet esse similis, et cõsequenter nec forma producendi.

Confirat̃r ideo in diuinis id, inquo vny alteri assimilatur, excludit distinctã realẽ, q̃ debet esse similitudo perfectissima, et sũma oĩũ predicatorũ conuenientia, que possit cõpati cy distinctẽ quasi numerica, et individuali inter vtrũq; simile: sed etiã inter perfectissimũ producens, et productũ debet esse perfectissima predicatorũ communio, que possit cõpati cy distinctẽ quasi numerica, et mãali producentis, et producti: q̃ rão, seu virtus producendi in diuinis debet excludere distinctã realẽ à ratẽ formali Verbi producti, sicut ratio assimilandi in diuinis debet excludere distinctã realẽ à ratẽ formali persone similis.

Atq; huc reuocanda est ratio à priori D. Thome, nempe in oĩ generatẽ principium quo illud esse debere, inquo generans assimilatur genito: eterq; si finis grauis

est gignere sibi simle, virtus, et rão gignendi requirit in esse fra, seu ratio assimilandi: arguit in diuinis sola nãa é rão assimilandi Patrę Filio: ę in diuinis sola nãa é ratio grandi, seu id quo Pater grat Filij.

Confirmatur ex eodę diuo Thoma: Virtus, seu principium quo grandi tenere debet perfectę in regno trium generi, si principalis, et in pure instrumentaria virtus sit: at in Patre sola diuina nãa tenet quidquid perfectionis est in tribus generibus: ę sola diuina nãa est vnica, ac principalis virtus, seu principium quo grandi. Confirmatur 2°: si in est necessaria relatio realis inter principium quo, et trę producta poterit illud in diuinis adequate sistere penes absolutę: sed in est necessaria realis relatio inter principium quo producendi, et trę diuina producta: debet ę adequate sistere in absoluto. Maior é certa: et ę in diuinis ita sunt idę, vbi in obest relationis realis oppositio: et ę nostra ratę collocant aduersarij principium quo adequate, vel partialiter in relatiuo, nisi ę existimant nemo esse relatę realę inter principium quo producendi, et trę producta. Pro minor: Non est necessaria in diuinis realis relatio inter ratę formę assimilandi, et trę similę, vt proxime probauimus: alioquin, vt ex D. Thoma etiam proxime scripsit, ratio formalis assimilandi in diuinis debet esse principium quo grandi: ę in nulla inditinis relatio realis inter trę genitę, et principium quo grandi.

Vrgetur. id quod é relatio virtualis in tribus aparatiue ad ratem formalem assimilandi, est realis relatio similitudinis in tribus aparatiue ad fundamentum seu personam similę: ę id quod é virtualis productio passiua in tribus producta aparatiue ad principium quo, seu ratem formalem producendi esse poterit realis productio passiua aparatiue ad personam, seu principium quod producens: atqui si semel saluatur Patrę realiter producere Filium, intercedente dumtaxat virtuali producte inter principium quo, et Filium, superfluit omnino realis distinctio, et ex vtroque est impossibile: ę

Demum argumentor: Quia aduersarium fundamentum cap. 2: vel nil probant, vel ex equo probare debent in diuinis principium quo nec in adequate realiter identificari cum tribus productis, quę admodum in creatis principium quo realiter adequate distinguitur a tribus productis: idcirco probari nequit, cur paternitas non distinguatur realiter adequate a Filio producto: ę licet in creatis principium quo grandi distinguatur realiter a tribus genitis, poterit nihilominus in diuinis dumtaxat virtualiter distingui.

Rursus in creatis re dum principium quo, sed etiam principium quod et quidquid se tenet vt prouia additio ex parte virtutis realiter adequate distinguitur a tribus productis: at in diuinis nãa Patris, etiam aduersariorum sententia, requiritur saltem vt prouia additio ad gratam Filij, licet tantum

vir

virtualiter distinguatur â Filio, vt t̃ro producto: q. potent virtualiter tantũ distingui in diuinis principiũ quo â t̃ro vt formaliter producto, etsi in creatis sit realiter distinctũ. Et quidẽ, si semel concedat aduersarius principiũ creatũ quod inadequate tantũ distinctũ realiter â t̃ro producto, facile concederem in creatis principiũ quo realiter indistinctũ â t̃ro producto. Verũ, q. ex tali indistinctione fingeretur mysteriũ trinitatis, dareturq̃ in creatis distinctio realis duorũ cũ reali identitate in 3o, propterea â distinctione reali principij quo creati inefficaciter arguitur distinctio realis inter principiũ quo generandi diuinũ, et genitũ.

Deinde quia manifeste a creatis partatur deuenient: liquet q. in creatis nullũ est principiũ quo realiter adequate distinctũ a t̃ro realiter producto, et nihilominus paternitas est principiũ realiter adequate distinctũ a filiatione cum vtraque sit realiter identificata cum natura. Ergo. Sed licet ... aduersarius ... aliquid conuincerent de ... probare ... principiũ quo ... quo realiter distinctũ ab eo in quo nos ... nam solum laborare in eo q. ... realitate ... aut virtualiter distincta non est res de quam tamen clarent ... quo et ... relatis realem cum quo identificatur realiter cum alio, non ... quod ... realiter dicit ... realem ... filiationis:

Caput 5m.

Soluuntur argumenta capitis secundi.

Quae praeter proximas instantias funditus euertes, facta distinctione inter principiũ pure, et essentialiter quo, atq̃ inter principiũ tantũ per accidens quo. In creatis fere nullũ inuenitur principiũ quo, seu adequata virtus, in quem non possit recidere ratio principij quod, vt clare liquet, si separetur â suo subiecto: verbi gratia calor separatus â substantia ignis, nec non accidentia eucharistica, sic sunt principiũ quo suorũ effectuũ, vt simul sint quod, seu simpliciter producentia: ex quo infertur, vt simpliciter, et formalius sint principiũ producens adhuc cũ insunt subiectis, quam subiecta ipsa, quae duntaxat denominatiue dicuntur principiũ quod quatenus substentant in se principiũ, quod producit.

At in diuina generatione principiũ quo ita essentialiter est quo, vt nec de persona absoluta sortiri possit denominationem quod, et ex consequenti nec denominationem simpliciter producentis. Et hoc licet paternitas, vt placet aduersarijs, foret principiũ quo, nam adhuc essentialiter exposcit naturam, cũ qua principiũ quod constituat, et sit simpliciter producens, paternitas enim non simpliciter generat iuxta ipsos, licet sit id, quo Pater generat. Quid ergo mirũ, vt diuina natura, licet sit principiũ quo, non sit simpliciter generans, sed id, quo Pater generat. Atq̃ hinc etiam fit, vt Pater non sit principium quod tantũ denominatiue generans, vti est substantia ignis â calore simpliciter, et adequate producente aliquẽ calorem vt quo, et vt quod.

Atq̃ hinc dissolues argumenta oppositae sententiae. Ad 1m neganda est minor. explicatio autẽ ibi tradita est optima, et de mente D. Thomae, vt satis constat ex ijs, quae retulimus in nostra sententia confirmatione. Nec sibi contradicit D. Angelicus opusc. 72. vbi post multa, sic concludit: vnde essentia est quasi principiũ 1m, paternitas vero proximũ: nam perinde est, ac si diceret, essentia est 1m, et quo relate ad Patrem, paternitas vero est approximatio huius primi principij: quae explicatio nemini in D. Thoma versato videbitur violenta, saepius repetente paternitatem vtpote formaliter indiuiduantem personam Patris, principiũ quo esse non posse, cũ

n̄ ē indiuiduare, sed se dn̄care: forma autē indiuiduali, inquit Arg. Doct. art. 5° quæst. 11. 9ª. in rebus creatis constituit personā grātis, n̄ autē ē quo generatis grāt, alioqui sortes grāter sortis. Vnde nec paternitas potest intelligi vtquo Pater grāt, sed vt attribuens personā grātis, alioqui Pater grāter Patrē. Quid illustrius?

Ad mīoris negata probat̄ distinguo mai̇̄: si forma sit realiter distincta â principio, quod denōatur producens, dicedo; si realiter indistincta, nego mai̇̄, et dicta mīori, nego cōq. ad 1m maioris probat̄ admitto axioma, dō q dumtaxat denōatiue aliquid dicitur tale ab alio habense i̇ inse totq denomīnat̄, quq refundit: ira autē n̄ aut dicit respectu Patris, cū nāa diuina n̄ sit per prius simp̄ producens, quq Pater, sed dumtaxat producens vtquo: atq adeo Pater n̄ denōatiue, sed simp̄ ē i̇ recipiens denōat̄ producentē. Nāa diuina deferente attinentiq tri, paternitate vō distinct̄ â tio, et exconseq̄ti expedit̄ eiusmodi attinentiæ.

2ª probatio maioris potius retorquetur: nq quq adnodq id, rat̄ cuius aliquid dicitur alby, n̄ ē simp̄ alby, sed ratio de albandi, ita id, rat̄ cuius tanquq per formā principiū principiat, n̄ ē principiū simp̄, sed ratio principiandi; sicut id, rat̄ cuius Pater est similis filio, n̄ ē simile, sed ratio assimilandi. et hac postrema instantia explicatur distinctio tradita ad mai̇̄ syllogis-mī: Nq sicut vbi forma assimilandi est realiter indistincta â simili, vti ē nāa diuina, nequit cadere denomīnatio similis supra solq nāq, sed supra hanc vt attinentiq Patrq; vbi vō forma assimilandi est realiter distincta â simili, supra ipsq primario, et per se cadit denomīnatio similis, ertanq secundario, et denōatiue supra subiectq formæ, vt liquet in pariete albo dumtaxat denōatiue simile alteri pariete, albedine se habente in vtroq subiecto, et vt forma similitudinis, et vt simp̄, et primario similitudo do principiū quo n̄ distinguūtur realiter â quod, supra hoc cadit denō producentis simp̄, qn cadere possit supra principiū pure quo, vti cadit supra calorq Vō producerq alterq, et tanq denōatiue supra subiectq calidi.

Ad 1m oppiat̄, dicta maioris distinguo mīnr: â principio quo pure tali magis depet actio, quq â prio quod nego; a prio quo attingente tale, et simp̄ quod, dicedo mīnr, et sub eadq distinct̄ dicq. ad probat̄ mīnoris distinguo mai̇̄; quod immediatius rat̄ sui attinet totq perfect̄ actionis, expedite dicedo, cū impedimto, nego: et distinguo mīnr: tota perfectio actionis attinetur expedite in principio quo pure tali, nego; in principio quo simul habente rat̄ quod, vti habent principia creata, dicedo mīnr, et

sub

sub eadē distinctē ꝛ seqꝫ.

Ad 2m ꝓ frātꝫ, distinguo similiter ām; quꝫ primū pīy quod pure denōatiuy, et realiter distincty â quo, vtī est calor respectu subtī, ꝛcedo; quꝫ pīy quod simp̄r tale, et per identitatē ꝛtinens quo, nego ām, et simul ꝛeqꝫ, qꝛ in diuinis pīy quod in ordine ad intra nō ē denōatiue producens, sed primario, et per se. Nec propter pīy quo creaty esit pro instanti perfectiuy, sed expeditiuy, quatenus simul potest esse quod: nꝫ perfectio in pīo quo nō debet sumi ab expeditate quo fundet distinctū realē sui â tio, sed à ꝛtinentia tī perfectionis, vtī est Verby diuiny infinite excedens reliquos effectus creatos.

Ad 3m ꝓ frātꝫ distinguo maiꝫ: essentia diuina vt adextra producens est pīy quo pure tale, nego: pīy quo simul et quod, ꝛcedo, et ꝛcessa minori, nego ꝛeqꝫ. nꝫ essentia diuina vt pīy quo ad intra est pure quo, atꝫ adeo nō simp̄r producens, vtpō ad extra operans ē simp̄r quo, et quod, et forlitꝫ quꝫ Pater, vel trinitas: sicdē essentia vt forliter Deus est simp̄r pīy creandi, et per se petiy â tio creato: at Pater, vel trinitas relate ad extra solꝫ identice ē pīy quod ob identitatē cꝫ Deo: atꝫ adeo trinitas vt ad extra operans est pīy quod nec pure denōatiue, vtī est subiecty respectu caloris producentis, nec propie forliter, vtī est Deus relate ad extra, vel Pater ad intra, sed est mediꝫ inter vtrunꝫ, seu identice quod. Ad 4m ꝓ frātꝫ ꝛcedo pīy quo ex gre suo prescindere â distincte realꝫ, et saltꝫ de adequata distinctē, nemo infitiabitur, cꝫ iuxta ōes, siue in relatiuo, siue in absoluto dicitat pīy quo primū eterno, nequit adequate distinguī â tio gento, vtī accidit increatis. Et nego pīy quod ex gre suo prescindere â distincte realī cꝫ tio producto. Disparitas tradita ꝛg est cap. 3. circa fine. et si sermo sit de principio quod proprie talī forliter participat ratē pīy quꝫ pure quo, cꝫ includat ipsꝫ quo, et insuper addat quidquid opus est ad relatē realē producentis, et producti.

Ad 5m ꝓ frātꝫ ꝛcedo sufficere distinctē realē inter pīy quod proprie tale, et tīy vere vt quod producty, licet sit idē realiter quo ꝛg ex parte pīy, quꝫ ex parte tī: id enī euenire ostendimus in grā creata. Nec paritas limitatis assumpta â duplici supposito doctrinꝫ eneruat, siquidē limitas respectiua suaꝫ operatiꝫ est principiꝫ quo simul et quod, denōatiue duntaxat se habente vt quod personalitate Verbi, vel ergꝫ Patris, si vterꝫ eandē limitatē assumeret. Quofit, vt de mōdi se hēat realis distinctio inter vtrunꝫ per sonꝫ diuinū adhoc vt humanitas posset producere semetipsꝫ, qꝛ sequeretur idē esse simp̄r producens, et producty.

Hinc ad postremū ꝓ frātꝫ à ꝛtrario colligitur posse limitatē realit

Eternum Patrem gradual
vt distinguat se et
personaliter sibi filium
assimilet. hoc assi-
lare non ei nisi se
verbo exist personi-
ficia unico Patris
ne recedat ab intra
Patrem. Falsissima
patet est intellectio
faciendus. seu ea
tius intelligens, q
ex Filium dicit
intelligo dicit procedere
aloquendo ut tali se-
ad actu intelligenti.
d. q. negandum sane
intelligi. i. ostia pater
intus ut prius quo
ex ista quod prat
ng Patrem ita nec
sic intellecto seu intelli
nec se. est intellecta
relatiua relata ad
filium est ex filium-
ntate. ng ex intu-
q. a Patrem. vt
n nda. Prot. n est
personaliter. nisi sicut
personaliter. nec ipsa
intelligeret se. vt nique
get. Atlanta. i q in
ster aut. filius proce-
dere a nda ut intel-
gente se ipsum
intelligit quia quod
q. in patrem ute
quasi. nada. ut
at ad patrem se
quasi. a mal. et
Deitas. q. Deitas
grandis.

producere, et seruare alterq, quantycunq vtraq traretur eadq Verbi subsist: tunc enq intercederet dupl principij proprie, et simpl producens seu quod cy vnico licet supposito diuino gerente munus principij quod pure denotatiue.

Caput vltm.

Relqua argumenta Soluuntur.

Adhuc obiicies: si rao formalis producendi sumpta pro virtute posset identificari cy tuo producto, dummodo producens sit distincty, erq rao formalis referendi posset identificari cy tuo relatiuo, dummodo fundamtm relaty sit distincty a tuo: q vel vraq rao formalis, vel neutra deberet in relatiuo existere. Nego anq ng cy individuum penes absoluta esse nequeat realis distinctio, si alibunde non sit penes relatiua, in nullo distingueretur. Praterquq quod datur discrimen, ng ratio formalis referendi proferq transcendentaliter, cy sit ipsa relatio, cuius esse est ad aliud, n soly ipsa paternitas est rao formalis, perquq Pater refertur ad Filium, sed erq ipsamet paternitas refertur, quo ad modum vno et est rao formalis vniendi, et simul per se vnita. Nec non passiua productio est rao formalis producendi, et simul producta; at q rao formalis producendi n dicit relatm realq, vt est. virtus, sed prescindit esse: ng si est

viii.

virtus perfectiue assimilans, vt in diuina gratia, erit relatio duntaxat rationis; si imperfecte assimilet, seu defectu virtutis, seu ob tri imperfectis intercedet tunc realis relatio ad tria, non procise qua virtus, sed qua simpl produces. Ig ostra ꝫ directe sic insurges: actus proprius alicuius persona non potest euenire rate forma, et principij cois: sed actus grandi est proprius persona Patris, et essa est cois tribus personis: g° non potest Patri euenire actu grandi rate essa cois. Maior pr i°: non potest homini euenire actus ratiocinandi rate forma seruitiua cois illi, et bruto: g° similiter, etc. 2°, q pota nequit extendi vltra ambitu sui actus adequati, alioqui non foret adequatus: sed generare in diuinis est actus adequatus pota gratiua, et solius Patris: g° pota grandi nequit Patri euenire rate essa cois. 3°: actus adequate cois, vte intellectio non potest otineri etiq vt quo in pota vt notionali, et propria alicuius persona: g° actus notionalis, et proprius Patris nec vt quo poterit otineri in pota essali, et cois tribus personis. Postremo pr eadem maior: nq si posset actus notionalis, et proprius rate essa cois euenire, daretur in Filio gemito 1a pota essialiter impotens denoare Filiu, quę exigit essialiter: sed pota essialiter impotens denoare personam, quę essialiter exigit, potius est impota essialiter, quam pota: g° non potest Patri euenire pota grandi rate essa cois.

Distinguo maiem: non potest illi euenire rate forma cois, vt cois, concedo. rate forma cois vt appropriate, nego, et eadem minori, distinguendo est eadem, vt in maiori. Ad 1m probatem concesso antecedenti, nego consequentiam; etenim nq forma seruitiua est cois, ideo nequit illi euenire actus ratiocinandi, sed q hic est perfector, quę forma vt seruitiua, et exercitiu perfectiuus nequit otineri in pota minus perfecta. at cq essa diuina sit perfector relatiambus, non obest quominus possint otineri in ipsa. et ex hoc patet disparitas ad 3m probatem: cq enim actus cois sit absolutus, et absolutq nec formaliter, nec emin otineatur in relatiuo, vti hoc otineatur in absoluto, nil miru, vt conseq non teneat. Ad 1m probatem distinguo maiem: non potest extendi vltra ambitu sui actus adequati, in esse entis nego; in esse virtutis expedite, concedo maiem, et eadem minori, distinguo similiter consequens: pota gratiua entitatiue, et remote sumpta, nego, vt proxime expedita concedo. Ad 4m. distinguo maiem: daretur in Filio pota essialiter impotens ipsu denoare, o denoate concedo; aliqua denoate, nego; idest impotens denoare Filiu grante, non vero impotens denoare Filiu gemitu, cognoscente, et potente spirare. et distinguo minem: potius est impota, si sit essialiter impotens ad oc denoatem, quę in se continet, concedo; si ad aliquę, nego minem, et consequentiam.

Qua distinctio a oĩbꝫ debet admitti, nemo enꝫ posset inficiari diuinꝫ
essiꝫ essialiter exigere esse in tribus personis, nec non essialit exigere oĩbꝫ personis
n posse tribuere oꝰ denoatꝫ, quꝫ tribuit singulis: ng provt in Patre et princi-
pio vel remoto, vel proxime omcariuꝫ iuxta varias sententias, vel saltem
odis essialiter requisitꝫ, vt Pater possit gnare, et pret, qn has denoatꝫ
tribuere valeat Filio, aut spũi sancto. Itꝫ diuina essia provt in Patre
est rão forlis, qua Patrem Pater cognoscit relte, et non Filium ꝯꝯꝯꝯꝯ quin possit in filio deseruire adeus nu di.
denoatꝫ, sed adoppositꝫ: gtprovt in Patre prabeat denoatꝫ grantis, pote-
rit essialit exigere filij ad oppositꝫ denoatꝫ genti.

Si autꝫ increatis nequeat inuenri forma, vel virtus essialiter exi-
gens subtꝫ imporens ab ipsa denoari, inviꝫ ne, ꝫ nec possit creata essia
essialiter exigere inesse tribus personis relative oppositis, vti exigit essia
increata. Non tamen omittam instꝫ ng actus audiendi in homine, et actus
discurrendi Vꝰ sunt peculiares in aure, et in capite, et nullus nascuntur
ab eadꝫ essia aia cũi omnibus corporis partibus, videlicet, qꝫ licet secundꝫ
se sit pta ad ões actus, n tamen est expedita ad singulos, nisi provt resident
in ois, vel illis organis: ꝫ defectu alicuius odiois, vel prarequisiti pote-
rit diuina essia n esse expedita in oi persona ad actus grandi, et spi-
randi, quos vt virtus, et frꝫ quo ornet.

Ad questionis calcꝫ potest inquiri, an diuina nãa provt in filio
dici valeat genita vt quo, quꝫ admodꝫ provt in Patre est grans vt
quo. Cui questioni breuiter ng distincte reo, vere dici genitꝫ vt quo, si
per id intelligatur rão formaliter intenta, seu propter quꝫ fit gnão: rão
est, qꝫ diuina nãa est rão formlis, ob quꝫ Pater intendit Filij gnatꝫ, suiꝫ per-
fectissimꝫ in filio similitudinꝫ; secus si per genitꝫ vt quo intelligatur
trius, qui immediate, et rate sui tret actꝫ patris: hic enꝫ n potest n esse vel
realiter, vel saltꝫ virtualiter productus, quod repugnat diuina essia essi-
alit ingenita; atꝫ adeo requirit rate sui esse trius qui gnãonis, sed quo,
et formalis rão, vi cuius filius gnatur. Nec est idem esse trij formlꝫ quo pro-
ductionis, et esse ttij, qui producitur: sic premissa obiectiua sunt trij for-
lis, quo scientifice cognoscitur ab, quin premissa scientifice cognoscant,
sic diuina bonitas est rão formlis, ob quꝫ odio habetur peccatꝫ, qn ipso
sit quo odio habetur: sic demꝫ rãalis alius est trij formlis quo resur-
rectꝰ, licet n sit trij productus in ressurectꝫ, sed duntaxat corpori omi ca-
tus. Plura in hanc rꝫ erudite ꝯgerit Fasolus videndus quæst. 41. art.
6. dub. vnico.

Sed dyan gratia diuina gratiam creatam ex natura sua debet ei gignere
cui: vt lignum in hac gratia Dei. Sed gratia quod generandi gratiam creatam subiec-
to ex alio quo cui: ꝫ debet esse cui intus genitus, sicut ex hoc est gratia quod
Petrus habet debitum cui si simul subiectus ex gratia habitu. Dyan. Non
aut vage ex gratia habitu. vt negatur Deus gratia. Vnde omin. [illegible]
Vt qꝫ subiectus creatus ex gratia vt. Sicum. a. quo in generando ut quo ex [illegible]
Vt obligans gratiam creatam ut genitam ni e cui. Vt meritum sit cui [illegible]
simplicis simplex in esse et in generando cui si ipse Deus ut sub diuinꝫ. vide. n.

Liber Secundus
De diuinis relationibus.

Duplex relatꝰ genus Deo ꝛpetit, ad intra scilicet, et ad extra; sedq̃ relationes ad extra sunt Deo extrinseco, et ipsi nõ vt trino conueniunt, nec̃ institui non sunt, atq̃ adeo duntaxat de relationibus ad intra agemus.

Questio 9ª
De quidditate, ꝛtitutione, et numero diuinarum relationꝫ.
Caput 1m
Diuine relationes sunt reales etiam secundum conceptum ad.

Conceptus in, et ad potest ꝛupi: Patermitas v.g. diuina secundꝫ ꝛceptꝫ in respicit nãq quasi subꝫ, cꝫ quo identificatur; secundꝫ ꝛceptꝫ ad respicit Filiꝫ à qua distinguitur: secundꝫ in conuenit Patermitas cꝫ oi relatᵒ; secundꝫ ad differt: secundꝫ in nreferetur, q̃ de ceptu in nõ est referre, sed fundare respectꝫ ad tiꝫ; sed secundꝫ ad; nihilominus, licet nreferatur realiter secundꝫ ꝛceptꝫ in, est tn iuxta oēs entitatiue, et inse relatio realis, q̃ proscindendo à fict nri intellectus sortitur aliquod esse reale, ratē cuius identificatur cꝫ diuina natura.

Solꝫ q° excitatur ꝛtroversia circa ꝛceptꝫ ad, negantibus nõ nullis ꝛtoꝝ post Cajet. Ferr. et Capreo. Verꝫ si sermo sit de ceptu ad provt tracto ad relatᵉ diuinas nequit negari esse reale, nisi aseratur mysterꝫ trinitatis magna ex parte esse per ratē ficti, etenꝫ trinitatis distinctio nascitur ex relatᵉ producentis, et producti: q° si distinctio est realis, relatio producentis nequit esse rationis. Ite citra vllꝫ intellectus nri fictꝰ Pater producit realiter Filiꝫ: sed producere realiter Filiꝫ est realiter ad illꝫ referri tanquꝫ ad tiꝫ suæ productionis: q° Pater realiter refertur secundꝫ ꝛceptꝫ ad.

Oppones: Deus nõ minus est realiter Dñus, et creator, quꝫ Pater: et nihilominus relatio creatoris, et dñi nõ est relatio realis: q° nec relatio Patris ad Filiꝫ erit realis. Præt Xptꝫ Dñus est realiter Filius B. Virginis: et tn relatio Filij Virginis est relatio rationis: q° et Verbꝫ poterit esse realiter Filiꝫ Patris sola relatᵉ rationis.

Magister Conet ex Ledesꝫ ꝛcessa maiori, et minori, negat vtranꝫ ꝛsequꝫ q̃ vt denotatio creatoris, et Filij Virginis sit realis, ꝛsufficit vt fundamtꝫ relationis creatoris, et Filij sit aliquid reale, nempe realis creatio, et generatio, tametsi relatio inde ꝛurgens sit rationis; at nisi paterm̃tas, inquit, foret relatio realis, nõ daretur fundamtꝫ reale, cꝫ relatio illa nõ posset

* Filiꝫ gignari, et cꝫ natura ꝛgressus est a persona simplici simplicis naturæ a se volente et gignente, quum in Deo nõ sit locus fictis. Videtur ita videtꝫ nam tunc est in Deo posse esse, et posse non esse. Sed tamen ꝛsentia et esse huius ꝛgressus simplicis simplicissimi non inferre aliquam ꝛfectionem, et perfectionem, si in Deo non esset ꝛsentia et esse huius ꝛgressus simplicis simplicissimi, non esset perfectissima ens. Nec enim ꝛsentia et esse huius ꝛgressus ꝛstituit aliquam ꝛfectionem, et perfectionem, si in Deo non esset ꝛsentia et esse huius ꝛgressus simplicis simplicissimi, non esset perfectissima ens.

fundari in essa. Caietg ex hac solute habetur, patetq; sub aspectu expresso relationis ad n esse realg formaliter, sed identice, et solg sub aspectu forma hypostatica utruentis persong, qui aspectus iuxta Thoam est prior gratg et relatg, in quo videntur hi authores moderni assentire Caietano, licetg n negarit sub aspectu ad vt abstracto ad diuina esse relationes reales, cg prius implicet n esse saltg identice ens reale quidquid identificatur cg ente reali.

Restat q° vt solg sit locus quastionis de aspectu ad generice sumpto, et prout abstracto à suis inferioribus, de quo recentes Thoe cg Caietano arbitrantur nec esse reale, nec rationis, sed ab vtroq; prascindere, eo quod relatio secundg aspectg ad sit finis realis, et rationis. Sed preter qug quod fallantur ea repetie, aeq; desidero: etenim intellectus noster non solg fingit respectg ad, vbi nulla est realis relatio, sicut inter predicatg, et subiectg formalis propositionis; verg etiam afingit respectg in quando apprehendit denotat extrinseca, ac si intrinsece in essent, vt inter cognita, et obtg: q° vel secundg vtrumq; aspectg in, et ad deberet relatio prascindere ab ente reali, et rationis, vel secundg neutg.

Nec faueat illis D. Th. quest 28. art. 1. vbi ait, solg in predicamento relationis inuenirj aliquid secundg rationis: licet enim D. Th. n inuenit discrimen in ad pro in, sed tantummodo attendit in relatg secundg vtrumq; aspectg quidpiq; speciale inuenirj pro catenis predicamentis substantiæ, quantitatis, etc. vi cuius spectet ad rationis, hoc est ad actg intellectus, qui rao dicitur: licet enim intellectus apprehendat rg aliquam esse quantg, aut substantiam, n propter facit rg quantg, aut substantg, at si referat vnam rg cg alia, sicut cognoscendo denotat in actu exercito cognitg, ita referendo facit in actu exercito relatg. Ea q propter in Dialect. docuit relationis similitudinis vnius obedinis vg. ad aliquando attribuis, et perfici per actg intellectus referentis vnam cg alia, et in actu exercito attribuentis recte, et obliquy, seu fundamentg, et tertg. Quo paratae, cg ratione n sit pro aliis predicamentis, merito docuit Arag. Doct. in relatg aliquid rationis inuenirj.

Ig ad argumenta supra proposita, cessa maiori, nego minorem, q° relatio creatoris non est distincta ab ipsa creatg temporali, nec relatio Filij B. Virginis ab ipsa gratg: vnde cg vtrumq; actio sit realis, etiam relatio creatoris, vel generis est realis, n quidem intrinseca Deo, et Filio, sed extrinseca: ad aspectg nang relationis realis, n opus est, vt sit intrinseca, sed quod citra fictum intellectus arguat, vt liquet in similitudine; q° cg citra fictum vllg Pater qua talis opponatur Filio, qua Pater debet referri ad Filium,

aten-

dicente Bern. epis. 190: non quod a se, sed quod ad Filij et Patris nõe designatur.

Caput 2m

De formali constitutione diuinarum relationum.

Ng de ostitute reali procul dubio diuina nãa per relatẽ et ha per nãg ab reale identitatẽ saltẽ extensiue ostituuntur. Dixi extensiue, q nãa diuina intensiue sumpta nclaudit relatẽ, alioqui nesset intensiue inqualibet persona diuina, cũ una persona n sit per identitatẽ in alia.

Igitur ctroversia est, num diuina relatẽ sumpta inabstracto claudant insuo predicato fali diuing nãg. Negant Vasq, et Molina post Scotũ. Affirmat Suar. cũ Thom. Negantiũ rão est, q nãa diuina fõliter, et intensiue sumpta n includit relatẽ: q nec isto fõliter illg includent. Very cũ necesse n sit, vt oĩs fõlis inclusio sit mutua, poterat negari seq, quẽadmody ex eo quod animalitas fõliter n includat hnc, n infertur in hne fõliter n includi animalitatẽ. 2o melius promouetur negantiũ pars ex eo quod Pater pro paternitate aliquid fõliter includit: atqui Pater fõliter includit nãg diuing, et paternitatẽ: q paternitas n debet fõliter includere nãg diuing. Etem cũ ostitutũ oponatur ex ostitutiuis velut ex partibus essãliter se respicientibus, distinctio aliqua inter partes debet versari, alioqui vnũ ostitutiuũ foret integrũ ostitutũ: q si paternitas cũ nãa diuina ostituit fõliter Patrẽ, n poterit secundũ se fõliter ostituere ex nãa.

Partis affirmatiue fundamtũ eo precipue nititur, quod nãa diuina sit de ocepto essãli Patris: q et paternitatis. Pr seq 1o, q Pater, et paternitas n plus differunt, quã Deus, et Deitas: q sicut quid quidé de ocepto essãli Dei, est etiã Deitatis, ita quidquid est de ocepto essẽtiali Patris, debet esse paternitatis. 2o, q Paternitas, etiã nõe abstracto ocepta, est ratẽ sui subsistẽs, et per se stans: q fõliter importat quid quid ocreẽ Patris.

2m fundamtũ pro parte affirmatiua, ita habet. Paternitas diuina in suo proprio ocepto est ens reale, increatũ: q increatũ. q diuinũ. q Deus: q insuo ocepto fõliter importat diuing nãg, seu deitatẽ.

Mentẽ nrã triplici assertõe exponam. Sit 1a assertio: ex eo quod relatio diuina, vg. Paternitas n ponit fõliter ocepti n ocepta diuina nãa, non ideirco hac debet esse de ostitutiuo fõli paternitatis. In hac assertione neutrã ex tria videor aduersari, quin vtrũq ponere cibari, si negatiua

duntaxat negat distinctū essentialē, et affirmat, solū distendat inseparabilitatē accepti formalis. Vt vt sit, 3ª assertio ex ipsa nāa diuina, de cuius accepto formali est facunditas, et comunicabilitas ad intra, qua nequit accipi sine relationibus, et nihilominus iuxta virtusq; partes Authores relatē tres sunt de attributo essentiali nāa diuina vt fecunda. Ita Pater aeternus nequit formaliter accipi Filio n accepto, et nihilominus nemo dicet Patrem aeternū vt talē formaliter attribui per Filium: nq; est idē vnū n posse explicari sine alio, ac debere attribui per illud metaphisice, et obiectiue, n velimus actē attribui per ly, vnionē per extrema, cognitū per obiectū, et sic de reliquis relationibus transendentaliter.

Et rāo ē: nq quēadmodū realis, ac mutua inseparabilitas rerū nē realis identitatis argumtū, vt liquet in Patre aeterno distincto realiter, et tamen inseparabili à Filio; ita inseparabilitas formalis accepti, nē attributionis formalis argumtū; atq adeo licet in acceptibus nōn separari nequeat ordo essentialis rei à tro, adeq est ordo, n propter ly erit de attributo formali ipsius ordinis, seu respectus: licetq paternitas diuina, siue vt est actiua productio Filij, siue vt plenitudo diuina nāe, n possit formaliter accipi sine nāa, n propter hoc erit de attributo essentiali paternitatis.

Atq hinc obiter obserua discrimen inter tres relationes pure predicamentales, et transcendentalis, quod hic obtinet. Vq respectus cognitionis se habet pure connotatiue; illeū albedo vq sehēt etiā attributiue in ratione similis cū alia albedine, q una albedo n hēt essentialiter, et ratione sui respicere aliq, vel cognitio essentialiter, et ratione sui respicit obiectū, et paternitas essentialiter, et ratione sui nāq diuinā, et Filiū.

2ª assertio: Nāa diuina supta transcendenter pro ente diuino est de accepto, et attributo formali relationis, licet relationes n sint de accepto formali diuinae nāe: quēadmodū ens est de attributo formali differentiarum, aseitas enim formaliter ē ens exercite, licet ens n sit formaliter aseitas. Rāo eadē est. Nq accepta entis diuini sūnt ē ente relatiuo, et absoluto, seclusis acceptis nāe diuinae, aliōquī sicut in veriori sēta exi stentiam sunt in Deo tria entia relatiua, et tres veritates relatiuae realiter distinctae, ponent pariter dici tres nāas relatiuas: latius q patet acceptus entis diuini, quā nāa diuina: et per hoc soluitur 2m argumtū sententiae affirmatiuae. Scio alios aliter sēere, videlicet paternitatē, et relationes diuinas in esse rei, et abq reduplicatiue esse entis increati, prout virtualiter tamen distinctas à nāa, nec esse entis creati, nec increati: quēadmodū hō realiter ē albus, vel n albus, quin possit esse medius, essentialiterq; seu

pro-

provt ho, nec ẽ albus, nec n albus, sed subtia intellectualis. Very si hoc solutio ꝺcedat relatꝰ provt virtualiter distinctꝰ à nãa ꝺuina esse ens reale n̄ potest vẽr negare esse ens increatꝰ; qꝺ reduplicão n̄ obest verificatiõi ꝺuini, nec potest obesse verificatiõi alicuius ex membris adaquate ꝺuidentibus. Vq; si de aliquo affirmatur ens, et negatur rão increati, necessº debet affirmari rão creati: q; si de paternitate provt tali affirmetr ens, et negetur rão creati, debet neũo affirmari ratiõ increati. et similiter (vt occurram paritati) si de hne provt tali affirmaretur rão coloreati, et negarentur reliqui coleres ꝺuidentes coloratꝰ vt sic praeter albedinꝫ, neũo deberet de hne provt tali predicari, quod sit albus; si autꝫ provt ho presindit, ideo est, qꝺ provt ho presindit à coloreato; relão autꝫ ꝺuina nequit provt tali, presindere ab ente reale.

Postrema assertio. Nãa ꝺuina forliter sumpta proradice virtualiter improducta, et vt quo producente n̄ est ꝺcepta forli relatꝰ in abstracto sumptary. Pr, nãa ꝺuina provt talis est fꝛãs quo, et virtus eminenter alios respectu filiatiõis; q; filiatio sumpta in abstracto nequit in suo ꝺcepto quidditativo includere forliter nãg ꝺuinꝫ. Aña probata manet cꝫ Do ct ang. et cõm. quæ proxima. Pr ꝺcq; filiatio nequit in suo ꝺcepto quidditativo forliter, et ꝺstitutive includere id, quod forliter, et ꝺstitutive est filiatꝰ ipsa perfectius, vt est certꝫ: at nãa ꝺuina provt est virtus eminenter ꝺtinens filiatꝰ est forliter, et ꝺstitutive ipsa filiatꝰ perfeor, virtus enꝫ eminenter ali, est virtus equivoca per excessy perfeõis, vt est etiã certꝫ. q; filiatio provt talis nequit forliter, et ꝺstitutive includere nãg ꝺuinꝫ.

Hinc ad 1m argũtꝫ, ꝺcesso ãnt, negatur ꝺcq; ejus q; probatio: quia quid enꝫ ꝺstitutive ꝺuenit Deo, ꝺuenit ei ꝺ Deitati, n̄ secus ac quidquid ꝺuenit enti, ꝺuenit entitati: atnon quidquid ꝺuenit Patri, ꝺuenit ꝺstitutive paternitati, ty qꝺ Pater vt talis forliter grat, n̄ Paternitas; Pater secundꝫ aliquod sus ꝺstitutivum forliter redũcat filio, secus paternitas, quæ se tota refertur ad filiu. Itq Pater forliter, et ꝺstitutive est Deus, sapiens ompotens, etc, quin eius modi predicata forliter ꝺgruant paternitati. Denuꝫ Pater forliter, et ꝺstitutive ẽ persona ꝺuina, quæ et talis est nãa cꝫ personalitate, vel personalitas, et nãa; paternitas autꝫ sumpta in abstracto n̄ ꝺstitutive personalitas, et nãa, sed proprietas, et tiu nãe: q; ꝺstitutive n̄ includit nãg, sed tantꝫ notat vt subꝫ, velut radicꝫ aqua emanat.

Ad 2m ꝺcq; probatꝰ ꝺcesso ãnt, nego ꝺcq; licet enꝫ paternitas sit per se stans, n̄ propr forliter, et ꝺstitutive est Pater, sicut licet ꝺ persona

sit fŏliter ex vi processionis amor subsistens, ꝛ propr exvi processionis est fŏliter spūs sanctus prout docuimus cū Exim. Sucr. Et rāc in presenti est: q vt paternitas dicatur subsist subsistens, et per se stans ꝛ stitiue, sat est vt sit fŏliter, et ꝛ stitiue ens diuinū; vtꝝ sit pater, et persona diuina vl terius requirit, quod fŏliter, et ꝛ stitiue claudat in se rāc diuinū prout talē, quod n sequitur ex prior inclusione, vt ꝛ stitit asserē n.

Caput 3m

De numero diuinarum relationum.

In Deo sunt quatuor tantū relatꝰ reales, videlicet paternitas, filiatio, spirāc activa, et passiua. Hoc dꝝ est inter Theologos omnes cū D. Aug. lib quæst. 28, et Exim. lib. 5. cap. 2. Quod sint quatuor probat D. Thom. art. 1. q. distinctio realis nequit fieri per entia rationis: sed Pater, et Filius realiter distinguuntur per relatꝰ paternitatis, et filiationis, et spiratiuꝰ ac spirus sūt per relatꝰ spirationis activa, et passiua: quatuorq; ha relatꝰ sunt reales.

Quod vꝝ duntaxat sint quatuor pr: Numerus relatꝰ diuinarū ad intra duntaxat debemus metiri ex productionibus, seu originibus tū activis quū passiuis sumptis: at origines, et productꝰ activa sunt duo duntaxat, totidē q passiua: relatꝰ q diuina duntaxat sunt quatuor: ꝝ seq ꝰ ē legitima maior hquet, q indiuisis oīa sunt idē, vbi n obstat relationis producentis, et producti oppositio. Minor ostenditur etiā pr: In deo enī sunt tū duo processꝰ, nempe per intellectū, et voluntatē: at in processe per intellectū includitur origo activa gnantis, et origo passiua geniti: similiter in processe per voluntatē origo activa spirantis, et passiua spirati: tantūmodo q sunt duo origines activa, totidē q passiua.

Sed contra 1m par. ex Gabriele, et 3 reg. obicies: si in deo forent quatuor relatꝰ reales, forent etiā quatuor res, seu quatuor entia realia: relatio enī realis est quid inferius ad ens: multiplicato autē inferiori, nequit n multiplicari superius, sicut multiplicata substia, nequit n multiplicari ens: atq; in deo n sunt quatuor entia realia, alias deus non foret trinitas, sed quaternitas entiū, ꝛ traquq definit Lateran.: n q sunt quatuor, sed tres duntaxat relationes reales. Confirmatur: personalitates diuinæ multiplicantur in deo pro multiplicitate relatꝰ realiū: sed sunt tres tantū personalitates reales in deo, damnante Lateran. quaternitatē personarū: q sunt tres tantū relatꝰ reales.

Ad argum negō mā, et diuinquo imbibitq probatq; multiplicato inferiori, nequit n multiplicari superiū, si numerus multipli-

cans

cans inferiu, appellet foliter supra rat superiorq, ꝺcedo: si nappellet, nego. Clariu: si multiplicata cadat supra eandeq, nego, si supra distincq ꝺcedo: etenq licet relatio spiratiu sit relatio realis, non cadit supraq distincq realiter à relatᵉ Patris, et Filij, sed supra vtrūq simul sumptq: quocirca etiᵃ Pater, et Filius ꝛmeant tres relatᵉ reales, nō tinent tria entia realia: quēadmodū licet homo includat realiter mām, formq, et substantiq ex vtraq ꝺparte, nō propᵃ ineludit tres reales, et absolutas substiaq.

Et vt tollatur equiuocatio: sicut in proximo exemplo hominis, nō bene arguitur, in hīne māa est substᵃ realis, forma ē substᵃ realis, ꝺ ergo ē substᵃ realis, etquidē omnes absolutæ: q̄ sunt in hīne substantiæ absolutæ realiter tres; sed hoc: in hīne q̄ substᵃ absoluta, qua per rationq sunt tres, in se sunt reales; ita nō valet: in Patre, et Filio est realis relatio paternitatis, et realis relatio filiationis, et realis relatio spiraōnis activæ: q̄ sit in Patre, et Filio relatᵉ realiter tres: sed hoc: relatᵉ q̄, qua in Patre, et Filio sunt tres per rationē, sunt in se reales: q̄ ly realis in ānte appellat supra relatᵉ, et in 1° ꝺ seq̄ti supra numeriq, atq adeo variatur appellatio.

Ad ꝺ rat distinguo maiorē, pro numᵒ relatᵘᵐ, ita vt requiratur numerus relatᵘᵐ ad numᵘᵐ personariq, ꝺcedo: ita vt debeat esse equalis numeriq personariq cū numᵒ relatᵘᵐ nego mai, et ꝺ cetera minori, nego ꝺ seq̄ti: licetenq nō possit esse persona diuina, quin sit producens, vel producta, atq adeo relata, potest nihilominus eadq persona gaudere duplici relatione, etsi non possit gaudere duplici personalitate: rāo est, quia eadq persona nequit esse bis persona; eadq vō persona potest esse bis producens, et ex ꝺ seq̄ti bis relata. Itq eadq personalitas nequit esse in duplici persona eo quod à personalitate reddatur foliter incōmunicabilis; at eadq relatio potest esse in duplici persona, q̄ potest duplex persona esse eiusdq rei productiua, vide facto q̄ persona est simul gēans, et spirans, seu Pater, et Spirator: optime q̄ ꝺ ponitur triplex personalitas diuina cū quatuor relationibus.

Prat contra eandq partē obiꝯ ꝺ: Spiratio activa est essialiter sine est realiter ꝺ distincta à Patre, et Filio
superflua: q̄ nō stituit 4ᵐ relatᵒᵐ. In cōtrarium: imprimis superfluit pro distinctᵉ realiter inter spiratorq, et spiratq: paternitas enq, et spiratio sē ipis realiter distinguuntur ab Spū sancto: q̄ proscindendo ab spiratᵉ activa Pater, et Filius erunt spirator. Deinde superfluit ad vnitatē spiratoriu, pro qua sufficit eadq pōa spirandi, nempe voluntas in Patre, et Filio. Demq superfluit pro vltᵃ detratᵉ: nq hæc detratio sufficienter proueniret ab spiratᵉ passiua, et insufficienter proueniret à relatᵉ distincta spiraōnis activæ,

quo si existeret prius foret in Patre, quq in Filio, et nihilominus pro priore ad Filiu ñ vltᵉ detrat Patrq ad spirandy. ꝙ.

Nihilominus pro certo tenendu est contra Durandy spiratᵃ actiuq, licet realę ñ distinguí realiter â Patre, et Filio, sed virtualiter, alioquí foret in diuinitate trery quaternitas contra Lateran. Nec audiendus est Durandus, dy asserit â Lateranensi tanty damnari quaternitatę personary, ñ trery; ty qꝙ, vt bene notat Suar, Lateran. in cap. damnamus. de fide essiq diuinq cy tribus relationibus ñesse quatuor res: ꝙ vel indefinite (adeo q̃ forliter, vtpote in mãa doctrinali) damnat ôq realę quaternitatę, vel diminute, et falso deducit ñesse quaternitatę personary, ex eo videlicet, quod essia, et tres relationes ñsint quatuor res: ng etiq si essent quatuor res, ñ foret quatuor persona, cy essia procul̃s relationibus ñ sit persona.

Ty qꝙ si semel spirão actiua distingueretur realiter â tribus personis, esset quarta personalitas ꝛ actiua quarte persone: foret enq relatio subsistialis, vt est certy, alibunde, si realiter â tribus distincta, foret incomunicabilis tribus personis: Patri enq, et Filio ñ foret tunc cõis, nisi per identitatę in essia, quę cõitas minime aufert ꝛ cepty personalitatis, ñ vellit Durandus nullq esse personq diuinq, cy reliqua relationes sint incomunicabiles in essia: ꝙ si spiratio actiua foret realiter distincta â tribus relationibus, ꝛ sequeretur 4ª persona. Igitur negandy ê añs, ad 1ᵐ probatᵃ ꝛ edo ratᵉ sui distinguí, qª ratᵉ sui exiguntᵘ identificari cy actiua spiratę, per quq vt spirator forliter referrantur ad spitu sanctu: qª tamen denão spirantis forliter cadit supra Patrq et Filiu, propᵗᵃ spitu sanctus dicitur procedere â Patre, et Filio, licet subratᵉ spiratiuis. Ad 2ᵐ probatᵃ ꝛ edo sufficere vnq põq pro vnitate principij quę: vt autę proxime, et per modu vnius principij quod referatur, requiritur vnitas relatiua spirationis. Ad 3ᵐ nego sufficienter prouenire â patrua spiratę, sicut detrão Patris ñ prouenit sufficienter â filiatę, vt quest. 7. cap. 2. ostendi. Nego pratᵃ insufficienter prouenire ab spiratę actiua, qª hoc ñ prius forliter est in Patre, quq in Filio, prout ostensu est dict. cap. 2. circa finq.

Caput vltimu

Alia argumenta contra exclusᵃ plurium relationum, vbi de notionibus.

Hactenus contra Gabrielę propugnatu est reales relatᵒˢ ad intra ñ esse pauciores, quq quatuor, nunc contra Scotu propugnamus non esse plures, qui sic argumentatur: Tres diuine persone sunt interse realiter similes, in mãa, ꝛ equales, in ętemitate iuxta illud Symboli coetene ibi sunt, et eo adqua

quales: ꝯ datur inter illas similitudinis, atq; aqualitatis relatio. Negatur hac
seq; â Thom; cy Caietano, q; cy similitudo diuinary personary fundetur pro-
xime in essia, et hac nequeat referri relate realis ad personas, alioqui distingue-
retur realiter ab illis, hinc est, vt nec inter personas diuinas ponit dari realis re-
latio similitudinis. et si ex Scoto intens ponta eadq; albedine in duplici pa-
riete dari relata realq; similitudinis inter vtrūq; parietq;, tamet si rão proxi-
ma fundandi in referatur realiter, negat Caietanus ans propter eandq; ratq;
q; vbi rão proxima fundandi non est relata ad alq;, nec subiecty talis rationis
proxime poterit accipere deñoate realiter relati.

Displicet hac euasio, facile ehidenda eodq; ex: etem Filius ex vi pro-
cessionis est vere similis, et equalis Patri in nãa, quo equalitas, et similitudo
definita est ab Ecclesia contra Arianos; et nihil minus nãa diuina, quo est
in Filio, nec est, nec dici potest similis, aut equalis nãe diuine, quo est in Patre
cy nãa non id quod, sed quo Pater est similis: ꝯ licet nãa non sit vt quod re-
lata, poterit dari relatio similitudinis realis inter Patrq; et Filiy. Vrge-
tur; licet rão proxima, erforlis producendi vt quo non referatur ad tiy iux-
ta Thoas, refertur tamen relate realiter producentis persona producens: ꝯ li-
cet rão forlis assimilandi vt quo in referatur, poterit tamen referri relate
realis similitudinis persona similis.

Scio â Thomistis inuenīri discrimen in eo quod relatio producentis
proxime fundetur in actq; et passione; relatio vero similitudinis, et equalitatis
fundatur in quementia nãe, quo cy sit eadq; in diuinis, et actio realiter
distincta â passione, nil mirq, vt relatio producentis sit realis; relatio vero
similitudinis solius rationis. Very hoc discrimen ad rūmy probat in relate
producentis in soly Patrq referri realiter ad Filiy, sed etiq ipsas pro du-
ctiones inter se referri: at in probat personas ipsas inter se in referri realiter
relate similitudinis, licet ipsa relatio similitudinis ob identitatq; forme
assimilandi non referatur. Et sane licet in diuinis actio spiratiua differet
in absoluto, adhuc foret relatio realis producentis, et producti, et si tunc
actiua productio ob identitatq; cy passiua non referretur realiter ad illa ꝯ.

Prete licet data disparitas teneret pro relate similitudinis, et
equalitatis fundata proxime in nãa, minime tamen pro relate simili-
tudinis proxime fundata in ipsis personalitatibus tres emq; personalita-
tes diuina forliter assimilantur inter se in rate forme hypostatica, suntq;
equalis perfectionis prout virtualiter distincte â nãa, aliunde sunt inter
se distincte realiter: nil ꝯ obesse poterit, vt inter illas sit relatio simi-

ſimilitudinis realis; et propter eandē rationē relatio oppositionis, et distinctionis erit etiā realis, quippe qua proxime fundatur in ipsis relationibus. Demy memorato discrimen non obest, ne Filius sit realiter similis Patri: q nec poterit obesse, ne sit relatio similitudinis realis inter utrunq.

Propter hoc, et alia argumenta, qua breuitatis cāa prætereo, loquendy in hac recy distinctē arbitror. Ng si Scotus, et asecla contendant præter quatuor relationes reales enumeratas, reperiri etiā alias, qua augeant numerum in eodē sensu, in quo faciunt numerum priores, falso, et sine conuincenti argumento ostendunt; si vero tantum velint relationes has esse quidem reales, quatenus ante operationē intellectus fingentis Filius vere est similis, oppositus, et æqualis Patri, non contradicam.

Atq adeo asero prædictas relationes præsertim, qua proxime fundantur in paternitate, esse reales. Caterum, q relatio, qua Pater vt similis, æqualis, oppositus, distinctus, inexistens, etc refertur additiuy nec inadæquate distinguitur ab ipsa paternitate (vel distinguitur spiratio activa inadæquate realiter a paternitate ob identitatē cum filiatione) minime possunt augere numerum, ita vt tredecim dicantur plures relationes reales, qua quatuor. Idq q dicendum de relatione, qua Filius vt potens produci refertur ad Patrem, qua formalissime in ipsa filiatione fundatur. quare recte intellecta vera est doctrina eximij Suar. 5. de trin. cap. 2. n°. 2. licet, q habitudinem positiuam inter duas personas vel reduci ad distinctionem seu oppositionem, et sic est relatio rationis, vel reduci ad unitatem, et sic est relatio rationis, hoc est solum rationis facientis numerum ob diuersa æparata. et per hoc fit satis argumentis Scoti.

Postremo arguitur: In Deo sunt plures notiones, qua quatuor: q plures relationes. añs negatur a Theologis cum diuo Thom. quæst 32. art. 3. corpore. vbi ita concludit: sunt q quinq notiones in divinis, scilicet innascibilitas, paternitas, filiatio, amis spiratio, et spiratio activa, et processio. Neq pr q relatio, et notio nō distinguuntur, nisi penes diuersa æparata: relatio enim dicitur secundum respectum realem, qui in se habet: notio vō ea est eadem relatio secundum qd nobis notificat personam: q si sunt quinq notiones, erunt etiam quinque relationes. Contra añm, nego neq: ad cuius probationē nego similiter neq. Eorum notio, teste Bañez, est cognoscibile signum, seu discretiuum vnius vnius personæ ab alijs discernimus: hæc discretio personarum vel potest fieri per affirmationes, vel per negationes. Hinc fit, vt præter positiuas notiones quatuor relationum addatur quinta notio negatiua innascibilitatis, qua

ne

nequit esse relão, cy ñ ponat realg habitudinę, sed potius neget originę ab alio: ng, vt ait Hug. S.o de trin. cap. 3. cy ingenitus dicitur Pater nonquid sit, sed quid ñ sit, dicitur.

Sed dices: si notio aliqua ñ ex relate, sed ex negate augetur, sicut Pater est ĩnnascibilis, ita Filius est ĩnspirabilis: g.ª ĩnspirabilitas erit sexta notio Filij. Seq.r propugnat Scotus, sed in vñ negat septimg notã ĩngenitabilitatis respectu spũs sancti, qui genitus ñ est, sed procedens, et octaug ĩproductiuã ad intra, cy sit procedens, et ñ producens, et sic alias, qua finem possunt. Quare tenendy est cy ôm duntaxat esse quing, g.ª ĩnnascibilitas significat excell.m quandg Patris, per quã ñ soly negatur aliqua productio in particulari, vbi negat ĩnspirabilitas in Filio, sed oĩ oĩno ĩproductio ad intra, ĩnquo præstet excell.ª singularis Patris, qui propt.ª dicitur totius trĩnitatis origo.

Nec dicas in hoc sensu ñ esse notã peculiarẽ Patris, cy etiã hic Deus sit ĩnnascibilis, et ĩngenitus per negatã oĩs productionis suæ. Non ĩnquã: ng licet Deus vt Deus sit ĩproducibilis, est tamen per productã ĩncabilis alicui persone iuxta illud Deus de Deo; at Pater vt Pater nec producibilis, nec ĩncabilis est alteri persone, et hoc toty per notã ĩnnascibilis negatur. Habetur g.ª in Deo esse quing notiones, tres personales, scilicet Paternitas, filiatio, et processio, et duas personarij, et ñ personales, ng innascibilitas, et actiua spiratio ñ sunt distincta personarij.

Quæstio 10.ª

Vtrum relationes distinguantur penes prædicatum relatiuj, et penes id, quod superaddunt essentiæ importent perfectũ formalem?

Caput 1m

Relatis sententijs, eligitur affirmatiua, et probatur.

Negant cy Capreolo antiquiores Thom. in 1m dist.e 7. q.ª 1. et Scotistæ cy Scoto in 3m dist.e 1. q.e 1. et 4. Durand. ibidg, necnon Illustr. Godoy disput. 78. §. 4. cy assecla Fonet. et ex ñris Molina quæst. 42. art. 6. Cardin. Bellar. Becanus, Cyrus disput. 43. Sforcia lib. 8. cap. 51. doctig Recentiores.

Affirmãt religiosi Societatis Theologi cy exim. Suarez. lib. 3. de trin. cap. 9. et 10 post Nomn. quos citat, et sequitur Arriaga disput. 19. sect. 8. suffragantur ex Thomj Barrez, Sumel, Ledesma, Albelda, et fere consentit Ioan. a S.to Thoma.

Pro ñ.ª 1.ª q.ª vt ait exim. Doct. incredibile est mysterig trĩnitatis

vt tale nullg perfectꝭ ponere in deo: q̃ relatꝭ dīuina penes pdicata relatiua aliqua perfectꝭ fōle superaddunt essentiæ. Seq̃ vīdetur legitima: ng mysteriy Trīnitatis supra Deitatē tantꝫ superaddit subsistentias, seu relatꝭ: q̃ si in illis vt superadditis nulla est fōlis perfectio, trīnitas vt talis nō superaddet perfectꝭ essentiæ. Dr aūs ex decreto xexta synodi grālis, act. 16. ibi, credimus vnā substā in tribus subsistentijs, vnitatē propter nātale vnionis, et dominatū, trīnitatē vō propter subsistentiarū perfectꝭ: q̃ si trīnitas est fōlior à tribus subsistentijs personalibus, in quibus iuxta concilij relucet perfectio, nō potest nō ponere perfectꝭ in deo.

Rēet Rector Concilij loquꝰ de perfectæ denōante, ita vt gerinde sit perfectio subsistentiarū, ac perfectio essentiæ in subsistentijs, vt dici solet albedo, quæ est in pariete, est albedo parietis, quin pariens constituatur ex albedine. Retorqueo ex. ꝫ si posset vere dici paries non solū qua albus, sed etiā qua paries importat albedinē, vere, et fōliter paries constitueretur ex albedine; at Cyrillus lib. 1. Thesaurī cap. 6. loquens de Patre æterno, perfectus, inquit, est non solū qua Deus, sed etiā qua Pater: q̃ perfectio non solū quæmt vtutiue Deitatis, sed etiā paternitatis. similia habent reliqui Patres, præsertim Basilius, de quo D. Thom. opusc. contra errores Græcorū, ait non de dignitate nātali, sed de personali accipiendus.

Thōa alij q̃ ex mīs explicant ām, scilicet mysterij Trīnitatis vt tale ponere quid in deo magna perfectio, non fōliter, sed arguitive, quatenus, si non esset trīnitas, nō foret Deus fœcundus, et radix relatꝭ, quæ fœcunditas est magna perfectio in essentia, non in relationibus: quæ admodū (vt illustrat nr Rector) si creaturæ nō forent possibiles, deficeret deo perfectio omnipotentiæ, non qua fōliter proueniat à creaturis, sed arguitive defectu omnipotentiæ, iuxta sentiā, quæ nectit ipsig cū creaturis.

Sed ctra nulla pōtia potest in radice proxtali perfectio, si trīnitas eiusmodi radicis, et exigentia nullius sit perfectionis participes: quæ em perfectio, aut destinabilitas esse posset, exigere id, quod nullius est perfectionis? vel quæ perfectio oīpotentiæ dici virtute trīnitatis omnis perfectionis fōlis expertis? nonꝰ posset argui defectus perfectionis in essentia dīuina ex defectu radicis, et exigentia trīnitatis, si hæc proxtalis foret oīno fōlis perfectionis expers, quæ admodū nec arguitive deficeret perfectio in oīpotentia ex defectu pōtiæ, si in his nō reluceret aliqua fōlis perfectio pōtiæ.

Dices: licet pōtia vtralia nō sint fōlis perfectio, sed mālius, id est subtꝫ capax perfici ab exista, nihilominus defectu pōtiæ vtralis deficeret fōlis perfectio oīpotentiæ: q̃ licet relationes dīuinæ vtrales nō sint fōliter sed mālius perfectio, id est instar subtī capacis perfici ab essentia tanquã tota forma perfectiua, nihilominus defectu relatꝭ deficeret fōlis perfectio essentiæ. In his trīs mouetur tota doctrina sentiæ opposita, præsertim

vt

vt defenditur à nris Recentiby passim diquẽtibꝫ inter perfoꝫ mãalẽ, et fõle, seu inter perfeos vt quod, et per modu subtis, et perfeos vt quo, et per modu forme; atq; adeo asserunt relões diuinas prout virtualiter distinctas ab essia esse subtm infinite perfectibile â nãa diuina, n̄ vt fõle perfoꝫ, seu forme perficientis se, sicut cu dicitur aliqd subtm esse perfectius albu, n̄ significatur esse albedine, sed hẽre in se perfectiꝫ forme dealbandi. Hinc sĩ cogeretur rẽere relões diuinas, vt paternitatẽ prout virtualiter distinctã ab essia n̄ esse fõrt̄er entitatẽ, aut bonitatẽ vt quo, sed mãaliter, et vt quod; nec fõrt̄er agtẽ existere, repugnante ue chymere, aut meliore paternitate creata, sed duntaxat mãaliter, et vt quod.

Et si instes haud posse n̄ esse fõrtiꝫ, et vt quo perfectꝰ exigere perfici vt quod, et instar subtis ab infinita perfecte, quo em maior perfeo, quã exigã identitatis cu suma perfectã, ab oĩ subtã, qua exigeret vnionẽ cu Deo, n̄ foret perfeor subtã n̄ exigente, nec vnio hnãtis cu persona diuina foret perfeor vnione cu persona hna. Si inquꝫ ita instes, rẽet exigã identitatis cu suma perfectã virtualiter distincta extrin̄, n̄ esse fõrtiꝫ perfectꝰ, sed q̄ q̄ mãalẽ, sicut exigã identitatis cu essia diuina extrin̄ n̄ est essia fõrtis, ab oĩ tres in Deo forent essiã. Melius posset instari in trãte naturaleca libera, qua est exigã identitatis cu suma perfectã essia diuina, quin iuxta plures sit fõrtis perfeo. sed de hac instantia inferius.

Si vo, inquiunt aduersarij, possibilis foret subtã creata ratẽ sui exigens vnionẽ cu persona diuina, foret quidẽ fortiter perfeo, n̄ ratẽ sui exactã, sed ratẽ entitatis exigentis, qua cu in se foret fõrt̄er subtã, et ens, nil mirꝫ, vt foret etiã fõrt̄er perfecta; at relões vti n̄ sunt â se fortiter ens, nec â se esse poterunt fortiter perfeo. His tñ aduersarij se expedient, et quidẽ n̄ difficile, nisi amplius vrgeantur. et in primis, licet relões diuine sint perfeo vt quod relate ad essiã fõrt̄er, et quo perficientes ipsas, n̄ tollit quominꝰ etiã sint in se fõrt̄er, et vt quo relatiua perfeo: q̄ ita sunt. Pz ãy ab ipso ex̄o pollẽ: ng licet essiã creata relate ad existẽs se habeant vt quod, et instar subtis perfectibilis, imbiby essia sibere, sine rãone distincta ab existã sunt fõrt̄er, et vt quo perfeo, n̄ valeant essiay inter se n̄ differre fõrt̄er in perfõe, nec hnꝫ essialiter esse perfectꝫ, aut imperfectꝫ, quod plane sequitur, si tota perfeo fõrtis sit penes existẽs. Ita attributa diuina in sentã distinguente ea ab essia, licet sit perfeo vt quod, seu perfectibilia relate ad essiã, sunt mĩtus in se fõrt̄er perfeo: similiter q̄, licet relões diuine sparatiue ad essiã sint veluti subtꝫ perfectibile, erunt mĩ-

bonitas formaliter, et vtquo perfectio.

Pr hac 3req, et simul exponitur cõ rão à priori: Ideo essẽa creata, diuina attributa, et reliqua perfectibilia, sunt in se formaliter, et vtquo perfecta, q sunt in se constitutiue formaliter, et vtquo realia entia: at relaões diuinae pene id, quod important supra entg sunt constitutiue formaliter, et vtquo realia entia: g sunt formaliter, et vtquo perfecta. Maior propositio, cuius cãalis nititur prio à plerisq certo, nmry eo modo, quo aliquid ẽ ens debere esse very, bony, et vny, eo quod attributa ota entis quoad transcendentg sunt inter se aqualia, methaphice g inseparabilia, vt posit̃ profert vox barbara REUBAU. g vel relaões diuinae n sunt formaliter, et constitutiue entia realia, vel sunt formaliter, et constitutiue bonitas, et perfeõ. Ig minor pr: qualibet relão diuina est ma, vera, realis, et aliquid formaliter, et vtquo; non eng est formaliter ml, nec ficta, nec falsa, nec multiplex, nec est medium inter ml, et aliquid, ficty, et reale. g qualibet relão diuina est formaliter, et constitutiue bonitas, et perfeõ.

Duplex est aduersariory responsio. Prior negat entitatg de relaõibg, et ex 3req reliqua attributa; ng sicut differentiã entis, inquiunt, in sentª probabili n sunt formaliter ens, quin propter sint formaliter ml, sed proscindunt ab alteutro; ita relaões diuinae, licet sint quadg differentiã entis realis, tamen secundy se, et formaliter nec sunt vera, nec ficta, nec entia, nec ml. Sed mry est, quod tres relaões reales n sint tres realitates, n velimus reale n dici a realitate rei. Pretª licet teneret sentª de non transcendentia entis mlbr omino falsa, impraesentiary minime fauet aduersariis: ex illa eng datur in minori propietate relaões diuinae importare formaliter, et ratem suã entitatg, et perfeõg, ac formaliter, et ratem suã important asseitas, perseitas, immo oipõa, immensitas, etc. quae sunt differentiã mediate, vel immediate constitutiue entis: g vel relaões diuinae, quae sint formaliter, et ratem suã entitas, et bonitas, erunt formaliter, et ratem suã perfeõ, vel asseitas, et oipõa n erunt formaliter, et ratem suã perfeõ, si semel non sunt formaliter, et ratem suã entitas. atq adeo id ratem cuius formaliter constituit Deus in ratem infinitã perfeõis oi ente creato, n erit formaliter, et constitutiue perfeõ.

Posterior solutio reddit discrimen inter ens, et attributa entis, ng licet sint aqualia quoad transcendentg reale, negatur aqualitas quoad transcendentg formalg, atq adeo licet diuina relaões debeant dici formaliter, et vtquo tres realitates, vmtates, et veritates, non debent dici tres formaliter, et vtquo entitates, et bontates, q cy Pater vg nonqua Deus, sed qua Pater sit realiter distinctus à Filio, et propter verificier propositõ, qug non verificatur

Fi-

Filius, non potest realitas, et obiectiua veritas Patris vt talis prouenire â forma absoluta duntaxat, sed etiã à relatiua; ê contrario, cũ Pater nonâ forma relatiua, sed ab absoluta habeat essẽ, scilẽt vt ab eadẽ debeat accipere entitatẽ, et bonitatẽ. Et hinc datur disparitas ad differentias entis, q̃ cũ persona vt̃ fortiter, et ratẽ sui afferat diuersũ essẽ â differentia constitutiua accidentis, seu inalienate, nihil non est, vt pariter afferat diuersũ perfectũ, et bonitatẽ. &

Very nondy allata est disparitas pro attributis, qua prout distincta ab essẽtia nõ sunt fortiter essentia, et nihilominus sunt fortiter entitas, bonitas, et perfectio: hinc q̃ relationes prout tales non sint fortiter essentia, poterunt esse fortiter entitates, bonitas, et perfectio. et sane subsistentia, modi, accidentia, et proprietates essentiales creatæ non sunt ipsa essentialia stricte sumpta pro nõa, et tamen sunt fortiter, et ratẽ sui entitas, et perfectio: q̃ latius patet perfectio, et entitas, quã nõa, et essentia.

Probatur argumentantes nri: Diuina paternitas vt̃ est fortiter, et vt quo forma hypostatica, actiua productio, et personalitas: sed personalitas, et actiua productio est fortiter, et ratẽ sui perfectio, et quidẽ à fortiori quã productio, et personalitas creata: q̃ paternitas est fortiter, et ratẽ sui perfectio. Ob hoc argumentã plures Thomistæ limitant suã sententiã, ita vt paternitas vt̃ solũ sit perfectio expers secundi sceptri ad, non vt secundi sceptri in personalitatis, et forma hypostatica. Sed prudenter obseruat Godoy præcipua suorũ argtorũ pondera instari, si semel superaddatur aliqua perfectio relatiua essentiæ, siue sub hoc, siue sub illo sceptro. Præterquã quod paternitas vt actiua productio dicit respectũ ad tres, et tamen sub illo sceptro nequit non esse perfectio infinita, si productio trium infinitorũ est finita perfectio.

Propatur Godoy distinguit minorẽ: personalitas est fortiter perfectio ratẽ essentiæ implicite inclusa, concedit; ratẽ personalitatis vt talis, negat. sed reuera non est locus distinctionis, nã argumentũ ostendit eo in sensu, quo paternitas est personalitas, esse perfectũ: at paternitas diuina non est fortiter personalitas ratẽ essentiæ, sed ratẽ relationis: q̃ fortiter non est perfectio ratẽ essentiæ, sed relationis. Hoc sequatur hîquet inductio, nã si Deus qua sapiens est fortiter perfectus, sapientia qua talis non potest non esse fortiter perfectio, idẽ q̃ de cæteris reduplicationibus: q̃ si Deus qua persona diuina est fortiter perfectus, personalitas qua talis non potest non esse fortis perfectio: atqui personalitas qua talis non constituitur vltr̃ ex fortiter ex prædicato absoluto, sed relatiuo: q̃ non est fortiter perfectio ratẽ prædicati tantũ absoluti, sed relatiui. et um-

uerij à quo quis fortiter habet esse, debet habere perfectè talis esse, si eiusmodi esse fortiter sit perfèo. aliquis poset quis habere fortiter ab intellect esse intelligentis, et abalio, quia ab intellect habere perfectionem intelligentis, quod repugnat.

Fortasis erit, qui dicat Deus qua persona non importare fortiter, et vt quo perfectè, reduplicata tanta personalitate; sed in contrarium vrget Recèor: personalitas creata non est fortiter, ergo perfèo qua creata, et ex nihilo, ng secundu eu sceptu potius est imperfecta, et defectibilis, quia perfèo: q precise est perfèo qua personalitas: q rate tractionis ad diuina personalitatis nequit deperdere perfèo fortis, quia in sceptu abstracto importat personalitas.

Veru, qui deuorant deperdere entitatis rate tractionis ad diuina personalitatis, pariter deuorabunt deperdere perfectè: nec sine argto, et instantia tractionis libere Dei, qua iuxta plures, tametsi Deo intrica, nec est entitas, nec fortis, perfèo rationis sui, et nihilus trao libera creata est entitas, et perfèo, videlicet, q etsi trao creati n sit ex se forma perficiendi, potest esse ordinio, vt terminum libere concretur sua entitas, et perfèo admixta imperfect: q similiter depersonalitate. atq hac instantia pene omnia hactenus facta debilitantur argta, siqdē trao libera Deo intrica est fortiter, et rate sui realitas, et exig identitatis cu summa Dei perfectè, quia fortiter, et rate sui sit entitas, et perfèo: q idq de relationibus poterit affirmari.

Facor n pauy debilitari argta hac instantia. Veru qua mihi nulla est admittenti tractatu de iustificat sua perfectè extensiua, sua entitate interminationibus liberis, si Deo intrica sunt, non realiter, sed virtualiter defectibilis, prout ibi exposui; iuxta quia sententia potius retorquetur instantia, et in suo robore perseuerant argta.

Ne tamen videamur sententia apud nra Societatis doctores certa alligare principio minus trito de perfect traonis libera Dei, permittendo n dicere perfectè, esto identificata sit cu Deo, adhuc stendo personalitates diuinas debere dicere perfectè, et pro disparitate instauro, et vrgeo fundam Exim. Suar. cui tandē acquiesco.

Essia diuina nerio appetit, et exigit tres personalitates vt tales tanquā plem nae in rate persona: q personalitates diuina sunt fortiter, et rate sui perfèo. ans est certu. Probo seq: quidquid est tius appetitus nerij, nequit non esse appetibile, et bonu nerij apparenti: sed quid quid est bonu, et appetibile nequit non esse bonu in se, et perfèo; malu enim

vel

vel non bonꝫ nequit vt tale esse appetibile, seu trũ appetitus ordinas, cꝫ appetitus fundetur in quiẽtia, et bonitate. Ꝺ fatur: quidquid est trũ appetitus nẽrij nequit nõ êe nẽrij, et debitꝫ appetenti: sed quidquid ê nẽrij, et debitꝫ appetentꝫ nequit nõ êe bonitas, et perfẽo. Pr: quidquid ita ê debitꝫ, et nerij proponderat suo Ꝺtradictorio ratẽ suæ realitatis: quidquid enꝫ nõ proponderat suo Ꝺtradictorio nequit ratẽ suã esse magis nẽrijꝫ, quꝫ suꝫ Ꝺtradictꝫ, sicut nec ratẽ suã vtilius ad finꝫ quod ratẽ suã esse nõ plus Ꝺducit ad finis affectus, quꝫ suã nõ êe: sed quidquid ita proponderat suo Ꝺtradictorio nõ potest nõ êe ratẽ suã aliqua bonitas, et æstimabilitas supra suꝫ non esse; in quo enꝫ proponderabit, si nõ est æstimabilius supra suꝫ non esse: at æstimabilitas supra suꝫ non esse est forlis aliqua perfẽo inse: ꝙ.

Confatur 2: ideoq; negatur trãombꝫ liberis entitas, et perfẽo, qꝫ Deo æstimabilius nõ êe libere velle, quꝫ nolle mundꝫ: at Deo æstimabilius ê esse, quꝫ non esse personꝫ diuinꝫ: etenꝫ si æstimabilius non foret, quꝫ admodꝫ Deus posset non se ɔmicare cuilibet trãoni liberæ, posset non se ɔmicare cuilibet personalitati diuinæ. aut ê conuerso, quꝫ admodꝫ nẽrio, et debite appetit Deus paternitatẽ Vg. diuinꝫ, nerio, et debite deberet appetere trãnꝫ mundi: habetur ꝙ personalitates diuinæ non ideo præcise fore ratẽ suæ entitatꝫ, et perfectꝫ, quod sint realitates exigentes identificari cꝫ essẽa diuina, in quo conueniunt cꝫ trãonibꝫ liberis, sed quod insuper exigant cꝫ Deo identificari tanquꝫ trũ nẽrio appetibilis, et pro suo Ꝺtradictorio æstimabilis pro statu personæ diuinæ.

Caput 2m

Amouetur quædam obiectio contra nram hanc vltimam rationem.

Quæ sic ponderari potest: quidquid exigitur vt pure perfectibile non est forliter, et vt quo perfẽo, sed pure mãaliter: at relões diuinæ exiguntur ã diuina essẽa vt trũ pure perfectibilis: ꝙ non sunt forliter, et vt quo perfẽo. Pr minor: exiguntur citra vllã indigentiã diuinæ essẽæ: ꝙ vt trũ pure perfectibilis. Pr seq: trũ exactus, et non vt pure perfectibilis exigitur vt perfectiuus: non enꝫ est medij inter exigi vel vt perficiat, vel vt perficiatur: sed si relões diuinæ nẽrio exiguntur citra vllã indigentiã nãe, non possunt exigi tanquꝫ trũ perfectiuus nãe: quidquid enꝫ perficit aliud, supponit in illo defectꝫ perfẽonis, quꝫ tribuit: atq; adeo non exfœunditate, et sufficientia perfẽonis diuinæ nãe, sed ex indigentia experentur diuinæ relões, si forent trũ perfectiuus essẽæ, vt inducit omnis subiecti perfectibilis liquido Ꝺprobari potest.

Distinguo maiꝰ: non est forliter, et vt quo perfẽo denõatiua, et respe-

cu exigentia transeat. constitua, et respectu ipsumet tri exacti, nego mai, et
de illa minori, disquendy est vt in maiori sequens: Ng quę admody essia diuina
exigit relaões, non vt ipsa referatur, sed vt ipsa relaões, et persona ex eis
constituta inter se referantur, ita exigit perfeões relatony, non vt ipsa diuina
essia formaliter, et in se perficiatur, sed vt relaões ipsa, et persona ex eis constituta
sint in se perfecta. Et quę admody relaões diuina, vt pote in se subsistentes, sunt
relaões relata, ita sunt perfeões in se perfecta; et si relão dicitur perfeo vt quę
debet intelligi intransitiue, et in ordine ad se, vel constitutiue, et in ordine ad per-
sonę diuinę in rat talis: quo fit, vt essia in rat essia non perficiatur formaliter ra
relationibus. atq in hoc sensu verissimy est, n ex indiga perfeom, sed ex abundan-
tia exigere relaões, vt pote exactas ab eminentia simp infinita diuina perfeo-
nis; At si pro indiga intelligatur necessitas relatis, vt eis illis exerceat Deus sua
infinita bonitatis profusis, seq ad intra perfectissime emicet, non est dubium, quin
Deus egeat relationibus, vt sume inducentibus hunc fim, atq adeo vt sume in se esti-
mabilibus, et perfectis.

Est hinc rursus oriturus discrimen inter tiones liberas, et relaões, quod
illa, licet nesia, vt Deus sea ad extra emicet, tamen qa eiusmodi emicão ad extra
oritur ex infinita Dei liberalitate, nec Deus formaliter vt Deus, nec vt trinus inde
emolumenty, aut perfectis accipit, sed eque bene scitet cy carentia, ac cy exi-
stentia mundi, ideo tião libera mundi nec estimabilior, nec proponderanty
est non tiom. seq adeo saltq ex hoc capite potuerit esse tião perfectibilis,
ob identitatę cy diuina essia, quin sit in se perfeo; at relaões diuinę sunt
nesia ne dy vt Deus se ad intra emicet, sed eq ipsamet emicão ad intra
est in se simp nesia, quę necessitas non potest non afferre bonitatę, et pro-
ponderantię in relaombus pro tradictorio.

Replicabis: sicut tião libera mundi non proponderat suo tractorio,
ita nec filiatio proponderat suo tractorio, nempe non filiationi: paternitas
enim est non filiatio, respectu cuius n proponderat filiatio: g non erit filião ex
hoc capite perfeo. Distinguo ans: filião non proponderat suo tractorio, in
existendo, nego; in predicando, concedo ans, et nego seq: Filião non habet pro
torio in existendo paternitatę, vt lux tradicit tenebris, cy simul existant
in Deo, sed in predicando, quatenus paternitas est non filião tribuae: Hac autq
non proponderantia respectu illius in predicando deseruiet ad sumy,
ne paternitas sit perfeo infinita simp simplex, vti sunt attributa, et essia; n
vo ne sit perfeo infinita; at tiones liberę, nec proponderant suo tiorio
in predicando, nec in existendo; Quare poterunt carere omni perfect. sed

de

de hoc alias sermo.

Interij obseruandy est, vt penitus eo dedeatur difficultas, speciale esse in rãa diuina nẽcio exigere perfectũ, quin ab ipsa fõliter perficiatur: Caeterij hac specialitas nascitur ex exigẽa perfectionis inse subsistentis: ng quando tũc exactus est inse perfectio non subsistens, sed inhaerens, nẽcio debet ordinari per modum formae ad perfectũ subtũ; idquod probat inductio omnis subtĩ creati, atq adeo implicat accidens, quod sit inse perfectio, quin perficiat subtũ, aquo exigitur. Relationes diuinae nõ ita parantur cũ essentia, vt certum est: et quidẽ cõfiteri debemus esse speciale in essentia diuina exigere relationes, quin ipsa per modum subti referatur, et producta ad intra, quin ipsa simpr producat: q et perfectiones, quae ipsa simpr perficiatur.

Hinc ex hac ratione citra negotium soluitur antiquus, et praecipuus Thomistarum argumentum, quod ita instaurat Lonet: Perfectio existit in mensuratione formae cum subto vt perfectibili: sed relationes vt tales non mensurantur cum subto, sed cum tto, quod vtpote extrinsecum non potest perficere à relatione: q vt tales non sunt perfectiones. soluitur inquam, ng esto sit vera maior de perfectione inhaerente; est prorsus falsa de perfectione subsistente, nõ velint Deum vt talem non esse fortiter perfectum, q vt Deus non mensuratur tanquam forma cum subiecto, sed perfectissime inse subsistit. Deinde minor est falsa loquendo de relationibus transcendentalibus, nõ dicant vnionem non esse fortiter perfectam, q vt vnio non respicit subtum, sed extrema, et creatio vt talis non respicit subtum, sed tum: q si nihilominus sunt perfectiones, q actualiter respiciunt et tum, et extrema vt existentia, a fortiori patebit nitas non poterit non esse perfectio vt talis, qua actualiter respicit filiationem: tantum abest, ne ratione sui (vt clamant Thomistae) dicat paternitas ordinem ad existentiam, cum sit ratione sui actualissimus respectus ad tum. Praeterquam quod si de ratione perfectionis foret concipi instar formae respectu subiecti perfectibilis, id non deceret relationibus diuinis, ng paternitas diuina vigore eo modo, quo Patrem refert ad Filium, debet concipi instar formae denominantis non natam, sed Patrem actualiter producentem, relatum, et oppositum Filio.

Caput 3m

Conuelluntur praecipua Thomistarum argumenta, vbi de triplici perfectione, et existentia relatiua.

Praecipuum argumentum ita propemodum potest: si relationes diuinae forent perfectiones fortiter, et ratione sui, vel forent fortiter vna perfectio relatiua, vel multiplex: sed nec vna, nec multiplex perfectio relatiua esse possunt; q nec fortiter, et ratione sui perfectio relatiua. Maior videtur perspicua, nemo enim hactenus dixit fore perfectionem, qn ea sit vna, vel multiplex. Probatur minor quoad 1m partem: perfectio vt relatiua ne-

quit esse realiter vna, et cõi tribus personis, quin predicata vt relatiua sit in re vna, et cõe tribus personis: sed implicat predicata vt relatiua realiter sine in re tribus personis, quæ realiter distinguuntur penes predicata relatiua, et duntaxat dicuntur in re penes prata abra: g° perfectio vt relatiua nequit reipsa esse cõi duabus relationibus. Vrgetur: si Paternitas vt talis est formaliter et ratione sui perfectio est hæc perfectio: sed paternitas vt talis non est filiatio: g° hæc perfectio paternitatis non est hæc perfectio filiationis. Aut aliter: omnis diuina relatio prout formaliter distincta ab essentia, non est in re vna, sed realiter triplex: at vt sic distincta ab essentia est perfectio relatiua: g° perfectio relatiua non est in re vna, sed realiter triplex. qui syllogismi videntur demonstratiui.

Quoad 2m partem Pr eadem minor: si in Deo foret triplex realiter perfectio relatiua, foret etiã triplex realiter bonitas, triplex existentia, triplex æternitas relatiua, et sic de cæteris prædicatis: sed nihil horum est triplex in Deo: g° nec triplex perfectio relatiua. Maior liquet, tum à pari, q° nulla data disparitas assignari potest, cur perfectio sit multiplicitati obnoxia potius, quã bonitas, et æternitas relatiua. tum à priori: nã perfectio, sicut et distinctio est predicata secundaria, et innominata nisi innixa in aliquo primario, et nominato: g° quemadmodum nequit defendi triplex distinctio realis, non assignato triplici prius primario, ex quo resultet ea distinctio realis, ita nec triplex realiter perfectio, non assignetur triplex pratum primarium, et nominatum, in quo fundetur predicta perfectio. Minor syllogismi pr: si in Deo triplicarentur dicta predicata, forent in diuinis tres boni, tres æterni, et tres existentes, nec dum adiectiue, very etiam substantiue, idest non soli tres habentes bonitatem, æternitatem et existentiam very etiã tres cum ternario bonitatum, æternitatum, et existentiarum: id autem expresse est contra symboli Athanasij, et reliquos Patres. q°. Præterquam quod, addit Tonet, si foret triplex bonitas relatiua, cum hæc non sit bonitas medij, deberet esse bonitas finis, et quidem vltimi vtpote infiniti; forent g° tres vltimi fines.

Ab hoc argto, quod cæterorum caput est, et pluribus quam vberrimas segetes, posset quisq° facile se expedire, concedendo esse perfectiones, et quoad præsens attinet prorsus concedendo ab eo, quod sit vna, vel multiplex determinate. etenim licet in esse rei non possit non esse alterutrum determinate, potest tamen in esse affirmationis prorsus dari: q° cum certum sit relationes diuinas importare perfectiones, quæ importare vnicæ, vt vult Ruiz post P. Vasq. Canariense, et alios, vel triplices vt malunt reliqui cum Fran. Suar.; affirmatio conclusionis certioris, æquum non est, vt pendeat à parte aliqua detrahente minus certa, vti qui defenderet fieri in operando de libertate prodire, non teneretur asserere, id detrahente fieri libertate essentiali,

vel

vel detrate libertate stringentr operom, sed alterutra. atq hac solut, ne se simili difficultate implicent, possent expediri Scotista quod exist relatiuq, vel erq Thos quod realitate, entitate, aut perfect secundy dictu in.

Nihilominus, ne difficultas videatur magis declinari quq solui, attero cq Exim. Suar. non esse rng, sed triplicq detrate bontate, et perfect relatiuq, id, quod sumit tão proxime facta aduersq Vasq, in qua non omittatur fallacia, vt opponit Canariensis, variate appellatom, sicut omitti alibi dixi in hac ratiocinate relões reales in diuinis sunt quatuor: q sunt quatuor realiter relões; ng ideo ualet, q bene ponuntur relões esse reales, et in eade realitate gemina relata cõre; cateru non ponuntur relões esse tres realiter, et prout realiter alteri oppositq, singulas esse entitate, et perfect, quin sint tres realiter perfões, quq admodu ni coharet quamlibet relat ut oppositq alteri esse realiter personalitate, et esse tres relões realiter oppositas, quin sint tres realiter personalitates. Consulatur Suar. 3e lib. cap. 9. â nũ. 5. solide precludens alterq euasq Vasq, quq referre, et refellere modo non vacat.

Concesso q ternario perfect realiter distinctaru, sequitur insuper tres bontates, tres entitates, tres existias, treq durões eternas, et ex sequenti tres perfectos, tres bonos, tres existentes, et eterny durantes substantiue, non quidq absolute, et simp, quod solu exclusit Athanasius, sed relatiue, et secundy quid, in quo sensu pleriq Theologi, et Patry antehac stantes, Fasolo teste quæst. 30. art. 5. sit in specimen unus, vel alter; Nazianzen. ex tribus perfectis, inquit, trinitas perfecta. Damasc. lib. de fide. cap. 11. in solis, inquit, proprietatibus secundy personale perfect, differentiq agnoscimus. differentia autq sine multiplicitate nequit existere, sicut non est differentia secundy perfect pões, aut sapientia, q in ijs predicatis nulla est multiplicitas.

Sed si licet ita inter pretari Athanasij (oppont Lonet) licebit pariter, salua fide, dicere tres personas diuinas esse tres Deos, non absolute, et simpliciter, sed relatiue, et secundy quid. Negofacile sequelq, negandaq est ab ipso aduersario: ng iuxta õs dicere fas est, tres omnipotentes, et tres aternos cq addito adiectiue, quin dicere liceat tres Deos adiectiue, et si eisdq verbis neget Athanasius ternarij eternoq, ac Deorq; nimirq, q nomen Deus vt pote detrate substantiuq, indifferens non est ad instar tri notatiui omnipotentis, et eterni, vt adiectiue, vel substantiue acupiatur. Consimiliterq licebit dicere, tres perfectos, et existentes, non simp, sed cq addito relatiue, et si non liceat dicere tres Deos, aut tres omnipotentes relatiue, eo qd bontas, entitas, et exist vt pote tri transcendentes indifferenter possint enunciari de alio,

et relatiuo, licet sine addito supponant semper pro absoluto; at deitas, sapientia, et cõpoa vt pote tri iuxta oẽs absolutũ omnino, non sunt indifferentes ad absolutũ, et relatiuũ.

Ad obiectũ Gonet distinguo sequens: essent tres vltimi fines secundy quid, transeat: simp, nego seq: ng quẽ admody tres personæ diuinæ passim à Theologis cũ P. Suar. dicuntur tria entia infinita, non simp, sed secundy qd scilicet respectiua, q nõ obtinent infinitatẽ in oi gẽre, sed in proprio relatiuo, ita sunt tres fines vltimi secundy quid, q non obtinent sũmã in oi gẽre bonitatis, sed duntaxat in gẽre relatiuo. et si velis finẽ vltimũ debere accipi pro perfecte infinita in oi gẽre, per me licet, sed tunc licebit dicere bonitatẽ relatã nec esse mediã, q non solũ propter essẽ, sed etiã propter se relãoes amabiles, et appetibiles sunt, nec esse forsan bonitatẽ vltimi finis, q in illis perfecte non quiescimus, sed mediã inter vtrãq, sicut debent dicere aduersarij de realitate, et entitate, imo de perfecte secundy dictis in: nec mirũ quod relãoes vt precise ab essẽ nec sint bonitas finis vltimi, nec mediã, cũ nec sint perfẽ infinita simp simplex, nec perfẽ finita, sed perfẽ inter vtrũq mediã, scilicet infinita simplex.

Adhuc contra eandẽ partẽ obiiciũt, et replicant aduersarij: si semel admittantur in Deo tres existẽa relatiua, negari non poterunt tres essẽa relatiua: 1º, q existẽa vt pote intima actualitas rei cuiusq, et adequari debet cũ essẽa proxima apud nostrates non distinguentes existẽ ab essẽ: 2º si in deo non sunt tres essẽa relatiua, nec esse possunt tres relatiua existẽa. 3º: tres existẽ relatiuæ diuinæ sunt tria entia ãse; sed dicitur primarius essentia diuina existit in ente ãse. q. d: exista subtã nequit esse accidens, nec accidentis subtã, videlicet quod inter essẽ, et existẽ sua debeat esse proportio: 4º si in deo vnica est essẽa, eaq absoluta, non triplex, sed vnica esse debet existẽ eaq absoluta. 4º, q ideo est vnica diuinitas vna essẽa, et sapientia, licet sint tres personæ diuinæ sapientes, q personæ diuinæ non indigent formis relatiuis ad denõationes, quas sufficienter recipiunt ã forma absoluta: atqui exista absoluta diuina essentia non est ex se minus sufficiens ad denõandũ existentes personas diuinas, quæ sit ipsa diuinitas, et essentia: q vel duntaxat ã forma absoluta mutuantur personæ diuinæ existẽ, vel etiã ã formis relatiuis mutuari poterunt diuinitatẽ, et essentiã. 5º: non ab æternitate, et immensitate relatiua, sed absoluta sunt personæ diuinæ æternæ, et immensæ: q et existentes. Pro seq, q vbi, et duratiõ sunt modi intimi existẽ: q debent proportionari cũ exista. 6º Gonet: exista, quæ non dicunt relãem secundy quod re-

la-

latio est, non est relatiua: sed relationem vt est ad tm, n̄ venit existe, alio-
qui deo aret tm existentz, sed solu vt est ad subm; q̄ non est existe relatiua.

ffis non obstantibus tenendu est cu exim. Suar. et omnibus, qui Deo attri-
buunt tres perfectes relatiuas, necnon cu Scoto, et asseclis apud Fasoly quæst 30.
art. dubit 2. quanlibet personu diuinu gaudere sua existe relatiua, q̄ quelibet
gaudet sua entitate actuali: paternitas enim provt talis non est relatio pōalis,
sed actualis, actu q̄ referens Patrem ad Filiu. Preter quu quod si relationes existe-
rent per existm essentiæ, pro priori signa, quo essia præcedit relationes, existerēt
relationes ipsæ, q̄ existeret existe relationu, de cuius sceptu est, vtrū sit vte de trāo exi-
tendi: pro priori q̄ ad relationes intelligerentur relationes existere, quod non est mi-
nus absurdu, quu pro priori ad relationes intelligi vltō ratō referendi. Vide antur
alia fundamta huius assertionis, multiplex q̄ Patrum authoritas, et genuinus D. Thomæ
sensus apud procitatu Fasoly.

Ad 1m probatm argti concedo existm debere adequari cu essia sumpta pro
quidditate, seu ratē essentiali rei, cuius existe est; secus cu essia sumpta pro nāa,
et existe radice operatiu, in quo sensu Theologi, et Patres propugnant aduersus Hereti-
cos non esse in Deo nisi vnicu essiu, et existm; loq̄do de essia in priori sensu
sicut paternitas vq̄ gaudet sua quidditiua, et essiali ratē vi cuius actu distin-
guitur â filiatē, ita debet gaudere sua actualitate, et existe proportionata,
per quu sit extra esse pōale, et actu constituat Patrem, referaturq̄ ad Filiu.

Et hinc ad 2m reo tres relationes nondū absolute tria entia âse, sed
cu addito tria entia relatiua: ens vō âse abte, et simp̄ acceptu duntaxat supponit
pro diuina nāa, quæ indifferens non est, vt dicatur relatiue; sicut nec indifferens Deus
vt relatiue, vel absolute dicatur. Et quidē sicut in hme vq̄ est quidditas subsistens,
quidditas accidentalis, et proprietas, quæ stricte loq̄do sit in homine multiplex essia, aut nāa, licet singulis quidditatibus sua existe reat
videlicet, quod essia, et nāa abte prolata supponat pro radice, cui subsistēa
actualis, actualia accidentia, et proprietates debentur; ita Deus, vel nāa diuina
supponit pro radice virtualiter inproducta, cui relatiua subsistentia, et relatæ
quidditates actuales debeantur.

Ad 3m, concesso ām, distinguo sequens: vnica debet esse existe absoluta,
essentiæ, concedo; relatm, nego; imo, q̄ essia, et relationes sunt in gre relatiue, et abto
æque diuerso ac subsistēa, et accidens, quæ admodu existe accidentali nequit proportionari cu essia subsistēa, et ē diverso, ita nec existe abta essiæ valet proportionari cu quidditate relationis.

Ad 4um concessa maiori, nego minorē: nq quæ admodu entitas, et realitas

essia non sufficit exse, vt sit formalis entitas, et realitas relatiua licet sufficiat sapientia, et essia, ita non sufficit vt sit existentia, quia realitas, et entitas nec essia vti sunt relationes diuinæ, non possunt rationes sui non existere, cum rationes sui sint extra statum possibilitatis. Vel si dicas entitatem, et realitatem essiæ diuinæ exse sufficere, non tamen proportionari relationibus, idem dicendum habeas de essia in ordine ad existentiam: nam licet exse sufficeret, vt relationes existerent per illam, quæ tamen non proportionatur existentiæ absolutæ cum quidditate relatiua, ideo opus est peculiari existentia relatiua pro singulis relationibus.

Occurrunt hîc existentiam debere proportionari cum id subiectiue, quale est essia, non cum id, quales sunt relationes diuinæ. Sed cur non idem dicunt de realitate, et entitate relationis cui relationi creatæ attribuunt existentiam distinctam ab existentia fundamenti? Cur accidenti existentia distincta à substantia? 2° quia sola substantia, vel fundamentum est id susceptiuum. Sane prescindendo à proportione, quæ etiam militat in diuinis relationibus nulla ratio assignari valet.

Ad 5m imprimis permitto antecedens, nego sequelam. Disparitas affertur a Patre Arrubal, scilicet durationem, et vbicationem non esse modos adeo intimos rei, ac est existentia, atque adeo non debetur illis ea grauis proportio, et dependentia cum re durante, quæ debetur existentiæ. Sic increatis accidens iuxta plures durat, et vbicatur durationem, et vbicationem subiectiue, quin existat existentia subiectiue. Licet relationes diuinæ possint durare per durationem essiæ, non vero existere. Deinde nego antecedens, quoniam etiam relationibus triplex duratio (et vbicatio) æterna relatiua, quin inde sequatur triplex sapientia, aut omnipotentia, quia hæc prædicata sunt proprie absoluta, illa vero suapte natura transcendentia quamlibet realem entitatem.

Nunc vero dicendo sint tres æternitates relatiuæ, sicut dicuntur tres durationes æternæ, quæstio videtur vocalis. Ita dirimenda: si significatio grammaticalis attendatur, vtique dici posset, cum perinde sit duratio æterna, ac æternitas, quo respexere Arriaga disp. 4. 6. sect. 2. Derkems, Platel, Fasolus, Hemelman, Aueria, et alij ita loquentes; et posse ita loqui concedit Suar. tom. 1. in 3m par. disput. 11. sect. 2. Vnde liquet Conet temere protulisse temeritate non vacare concedere tres æternitates relatiuas.

Nihilominus, si frequens Theologorum vsus inspiciatur restringens æternitatem vt dignior 1m, et quasi à priori ratio, a qua velut à potissimum sumi debet in Deo necessitas essendi per essiam, præsentiam, potiam in omni tempore, non debent dici tres æternitates relatiuæ, vt prudenter obseruat ibidem Suarez, cum relationes diuinæ eiusmodi à forma non sint.

Ad vltimum, cum maiori, nego minorem: quia relatio diuina, vt est ad tres est

ac-

actualissima relão, atq; adeo per ordinę ad tertij ēi quęmt existę, non per quę tertius denōetur existens, sed per quę denōetur actualiter relatus. Et miror Thōas tanto opere īnsistere in hoc argto, q̄ illius Princeps, et īnuentor Caiet. et Banez adstruant in Deo tres subsistēas relatiuas, cu facilius dicipiatur relatiuę existere, quę subsistere, seu existere in se: subsistę enī facit per se existere, et dixit ordinę ad substā; existę vō solę facit existere, et dicit ordinę ad ens vt tale: q̄ si ens facilius dicipitur diuidi in absolutę, et respectiuę quę substę, facilius etiq dicipientur relatōes existere, quę subsistere.

Ex proxime dictis colligitur ea predicata, quę expresse, et formaliter sunt pure absoluta, non multiplicari in Deo nec cu addito relatiue, vti est omnipotia, Maiestas, Natura, voluntas, etc; ea vō quę formaliter, et expresse sunt relatiua sine addito multiplicari, vt personalitas, hypostasis, in dīna cabilitas, producibilitas, et id genus alia. Demu ea, quę ab absoluto, et relatiuo dicepto abstrahunt, posse cu addito multiplicari: et huiusmodi sunt preter predicata pure transcendentia fere omnia attributa negatiua, quę eo tendunt, vt negent imperfectū, Vg. increabilitas, simplicitas, immutabilitas, spūalitas, quę imperfectę corporis, dispositiōis, mutatiōis, et creabilitatis sicut excludunt à nāa, debent etiq excludere abijs illis diuinis relatiōibus.

Ad cuius nota non possę dici quatuor existēas, aut bonitates, sicut dicuntur quatuor relatōes, non obstante identitate spīratiōis activę cu Patre, et Filio, q̄ cu ea identitate stat spīratiua activa explicite referri ad tertiū realiter distincta à Patre, et Filio: at existę absoluta non disparatur cu aliqua ex existentijs relatiuis tanquę cu tio realiter distincto. Quare si faceret numerū cu illis arguerentur intrinsece, et secundū se ab illis realiter distinguī.

Caput vltimum.

Illationes.

Per quas occurremus reliquis argumtis, quę non vacat singula expendere. 1° sit. nullę argtę fieri posse contra perfectā diuinam relatā, quod non aperte īnitetur in entitate, et realitate relatā, prout necessario exacta à Deo: q̄ vt dixi cap. 1. entitas nēa ditissimabilior esse debet nullo statorio in existendo, argā adeo melior, quę sui non esse. Hinc 2° illatio sit: sicut non est contra dicepta entitatis, et realitatis nēa, vt una sit alteri opposita in predicando, scilicet paternitas filiatiōi, licet quauis sit entitas infinita sine imperfectę, ita non est contra dicepta perfectiōis nēa, vt una sit alteri opposita in predicando, licet quę libet sit perfectio infinita sine imperfectę: nq tunc est imperfectio oppon entitati, vel perfectiōi infinitę, q̄ illa oppositio prouenit ex limitatę entitatiua, vti acci-

dit increatum, non vq̃ prouenit ex opposite relatiua, vti euenit in paternitate diuina, quin potius de essia perfeom relatiua infinita, vti est habere correlatiuq perfectq cui opponatur, ita est non posse exhaurire per immediatq identitatq, oq perfectq relatiuq.

Hinc sit 3a illão: Perfeo relatiua, licet in sua linea infinita, non potest esse perfeo simp simp. Rão est, ng eo pro quo dsit perfeo relatiua, habet sibi oppositq perfectq aeque bonq in aliquo ente singulariter sumpto, nempe Filiy hẽt sibi oppositq Patrq sibi aeque bonq: at de sceptu perfeom simp simplicã, est in nullo ente singulariter sumpto oppom alteri perfectiõi aeque bonæ, aut meliori, vt liquet inducte perfectq simp simplicq apud oes, vt subsit licet vtrlc opponatur accidenti, nequit oppoi viuenti, aut intelligenti. Et hoc est rão, cur si Patri deesset aliqua perfeo absoluta, eo intensu quo deest ipsi filiatio, foret imperfectus.

Dixi eo intensu propter nonnullos ex mis stendentes in relatiombus inuemiri perfectq simp simplicq, q̃ qualibet earq est inaltera, licet non astitiue, et denoatiue, saltq perfectiue, et per strictissimq circumincessionq, vi cuius tantq persicitur paternitas à filiatq, quantq filião a se ipsa. Verq id imprimis non capio de relatiombus prescindendo à perfectq, quq oes mutuantur ab essia, vi cuius sunt oes perfectissime aquales, et una relão in altera propter identitatq immediatq cõq eq essentia. Deinde ad presens instituty est importuna explicão: ng illa, qua sine strouersia sunt perfeoes simp simplices in Deo, vt ipsa sapientia, voluntas, etc. petunt ex suo sceptu perficere denoando, et instituendo; q̃ melius est in uno quoq intelligere, quq non intelligere; at non est melius in uno quoq esse Patrq, quq non esse Patrq, vt liquet in Filio: q̃ relatiões diuinæ non sunt perfeoes simp simplices. Nec dici potest predicata absoluta Dei habere plus quq requiratur ad sceptq perfeom simp simplicis, ni velimus vocibus abuti, et introducere alterius generis inferioris perfeoes simp simplices, quod nos intelligimus cq cõi Theugony per perfectq infinitq, sine imperfectq, sed tantq simplicq propter relatiuq oppositã.

Rão à priori desumitur ex Anselmo in Monolop. cap. 14. ibi, perfeo simp simplex illa dicitur, quæ est melior ipsa, quq non ipsa in quolibet ente, idest non in uno, vel altero (sicem quamuis res foret perfeo simp simplex, vq̃ aurq, q̃ prestat argento, et plumbo) sed in quolibet ente singulari spectato iuxta ratã entis, aut subsistentis. at in persona Patris melior non est filiatio, quq non filiatio, alias foret Filius melior Patre, q̃ filiatio non est perfeo simp simplex, et sic de reliquis.

Hinc sit 4a illão. Relatões diuinæ, sicut in realitate, et entitate, ita

ita et ĩperfect relatiua debent esse oĩno equales, q̃ si alterutra ratio
foret perfect, foret melior quauis relatõe sibi opposita, cũq̃ alĩunde sit me-
lior quouis ente creato, sequeretur fore perfectũ simp̃ si implicet, q̃ foret me-
lior ipsa quq̃ non ipsa ĩ uno quoq̃ singulari. Rursus si paternitas foret perfect
filiatis, sequeretur filiatis fore imperfectq̃, cũ ratio sua foret exclusiua maioris per-
fectõis, inquo nequit non inuolui ĩperfectio: Vtq̃ relatiões secundũ se nec sint per-
fectões simp̃ simplices, nec admixta imperfectõe necesse est, ut nulla sit maior,
aut minor sibi opposita, sed oes oĩno equales.

Alterationes desumũtur ex August. et Boetio citatis à D. Th. 1ª par. q. 42. art.
3. nempe estimabilitas, et perfectio intensiua desumi debent penes propinquitatẽ,
et indistantiã à summo bono: at oes relatiões diuina pari propinquitate, et
indistantia gaudent, nulla enĩ est magis, aut minus identificabilis, cũ una-
quaq̃ facilter, et ratio sui sit nexio identitatis cũ deitate: oes q̃ relatiões
diuinq̃ sunt intensiue perfect equales. Quq̃ ratio non solũ probat equalitatẽ cu-
iusq̃ cũ quolibet, sed etiã cũ oĩbus: nq̃ si est summus accessus ĩ singulis cũ sũ-
mo bono, nequit fieri intensiue maior, quq̃ admodũ si forent tres paternita-
tes diuinq̃, esset quidẽ ĩ illis maior numerus perfectionũ, non maior perfectio, et
multiplex propinquitas, non maior, quq̃ ĩ una: Nec poterat dici maior ex-
tensiue perfectio, sed maior extensio perfectionũ. Diuersitas autẽ quasi specifica pa-
ternitatis à filiat non potest facere ~~perfectõ~~ intentã perfectionũ, nisi faciat in-
tensiorẽ accessũ ad sũmũ bonũ.

Et hoc est optima explicandq̃ iteriũ circumincessionis ratio: etenim
cũ relatiões equaliter circumincedant, plenissimeq̃ accedant sũmo bono, id
est deitati emĩnenti q̃q̃ perfectionis est in omnibus relationibus, nil mirũ
ut singulq̃ pro ut in essa mutuo, et equaliter se perficiant ab oĩbus, et sic
accipienda est Xpi Dñi locutio, ego in Patre, et Pater in me est. scilicet q̃
ego, et Pater vnũ sumus.

Finiendi, vel deserendi non nulli Reũ post Fasolũ, et Mar-
tinon tribuentes paternitati perfectionis inequalitatẽ non simp̃, sed secũdũ q̃d:
Nq̃ si per ly secũdũ q̃d significent aliquid metaphorice eo sensu, quo dicuntur
prataridere secũdũ quid, vel secũdũ nũũ modũ decipiendi pedro extricẽ fundant
à patribus creatis, nonaliter ac pictores instar Semi Patrẽ, et instar Iunioris
Filiũ depingunt, transeat Patrẽ dici secũdũ q̃d maiorẽ, dũmodo non surrepat
scandali ocasio. Siv per ly secũdũ q̃d particulq̃ aliquq̃ vera maioritatis agnoscat,
ut dicitur Arrius secundũ quid albus, tunc omnino sunt reiiciendi cũ August. 15
de Trin. Cap. 3. ibi, clarũ est in substia veritatis non solũ Patrẽ Filio nonesse,

maiorq, sed nec ōes simul tres maiores aliquid esse, quq singulos.

At (oppont Fassolus) Hilarius exponens Xpm Dm dicty Patrem maiorme est, sic loquitur ꝛ. de trin. Donantis authoritate Pater maior meest, sed minor non est, cui verus esse donatur. Verus ꝺn probat nisi metaphorice, tū quia, alioquin non posset n esse minor Filius, si in propria signicōe foret maior Pater; sunt em correlatiua. Sed quares cur nec metaphorice, vt potuit dixit Filius minorq? Rēo diuina prouidentia ita factu vt staret tanty improprie Hilariu dixisse maiorq. etem q Pater propie dicitur origine prior Filio, Filius etiq propie dicitur origine posterior, videlicet, q sunt correlatiua. At prioritas originis non derogat ommimoda equalitati perfēōis, q do non est minor necessitas in accipiente recipiendi, quq in dante conferendi suu esse, tunc non est beatus dare, quq accipere.

Vltima sit. Diuina essia nequit foliter ārelatiōnby perfici; q quod sic perficit, reples aliqua perfeōis vacuitatq: at in diuina essia propriori ad relatiōes nulla est perfeōis vacuitas. non abte, vt liquet. nonitq relatiue, nq per modu actus purissim adequate emin stinet quidquid est relatiue perfēōis: q do autq perfeo non est simp simplex melius habetur eminenter, quq foliter. et hac est rao, cur perfeōes simp simplices attributory n possint eminenter, sed foliter in diuina essia stineri.

Rāo ô priori est, q vt vidimus in proxima illatione perfeo desumitur ex maiori propinquitate ad sūmu bonu; at essia diuina nequit fieri per relatiōes propinquior sūmo bono, cu per se ipsq sit summu bonu, et relatiōes sint virtualiter ab ipsa distincte: nequitq abillis foliter perfici, etsi sint in se foliis perfeo, quq admodu ab vnita sibi hmitate non perficit Verbu. Et hac aptari possunt littera Magistri in 1m dist. 19. vbi agit de equalitate personaru. et dist. 25. vbi de multiplicitate existearu.

Liber Tertius
De personis Diuinis.
Questio IIa.
De personis in commun.

Caput 1m, an, et quid sit persona? Et iuxta Boetiu rationalis nāe indiuidua subsita, id est intellectualis nāe singulariter ꝺ discursiu insmcabilis subsiita, prout cōiter exponunt Theologi. Hinc fit persona debere ꝺcipi admodu ꝺcreti subsitalis ex nāa tanquq ex forma, et subsita tanquq ex subiecto ꝺstantis. Fit ꝛ subsitq nāa non intellectualis non stituere personq, sed suppositq, quod latius patet, atq adeo

sicut

sicut ẽ ait est viuens, non ẽ viuens est aĩal, ita oĩs persona est suppositu, non ẽ suppositu persona, nec oĩs substantia personalit̃as. Fit 3° personę debere esse subsis̃ ꝺpletas; ng si foret inꝺpleta exigeret ꝺmcam alteri tanquꝫ sui ꝺplem̃to. Fit 4° non esse contra ꝺceptu persona alteri ꝺmcari ut ꝺpleat, sed ut ꝺpleatur. Quo ĩrea Verbu diuinu non potuit uni subsistẽ create, sed hũitati, q̃ hũitatis est ꝺpleri, subsistẽ & ꝺplere, et trare: dicitur enĩ subsistẽ, quali id, in quo sistit nãa.

Hinc colligitur rão ꝺclusionis de fide, videlicet in Deo proprie esse personas diuinas, et tres duntaxat, q̃ tantu sunt trẽs subsistẽ incomunicabiles, videlicet Pater, Filius, et Spũs sanctus: Spirão actiua, cu sit Patri, et Filio cõi, non est proprietas personalis. Sed oppones: non potest esse persona realis, nisi sit realiter constituta sed in diuinis non est realis ꝺstitutio, sed rationis, alias foret ꝺpositio: g̃ non sunt personę reales, sed per rationẽ. Rẽo cu Suarez constituẽ ex modo nro concipiendi posse diu rationis, quatenus ni intellectus natus subiri, et formaliter distincte, cogitat nãq, et subsistẽ identificata, nihilominus, q̃ intendimus significare id, quod vere, et citra fictẽ existit à parte rei, nempe personę diuinę, in qua est realis proprietas, et nãa, ideo personę sunt reales. Vnde minori illa potest distingui, non est realis ꝺstitutio, id est non est distinctio realis inter constituta, ꝺcedo; id est ꝺstitutiua non sunt realia, nego.

Caput 2m

Proprietas constituens personam diuinam illam distinguit & ab aliis. & Pr ab ex° Doct. lib. 1. cap. 4. ex fundam̃to Scoti: In gẽre quid quid constituit rẽ, illa distinguit ab alia omnia: g̃ ens quidquid ꝺstituit personę diuinę, ea distinguit ab oĩ alia. Pr añs, nq̃ quidq̃ rẽ ꝺstituit in sua entitate, debet enĩ ꝺstituere in sua vnitate; res enĩ, et vna sunt idẽ: sed q̃q̃ constituit rẽ in sua vnitate facit indistincta in se, et distincta ab oĩ alia: g̃ quid quid constituit entitatẽ, illa distinguit ab oĩ alia.

Antiquiores Thoã, nec non Vasq, concedunt añs de ꝺstitute reali, seu compositę, vt in creatis, sed negant ꝺseq̃. Sed contra: non obstat ꝺstitutio rãonis, quominus vere det entitatẽ, et vnitatẽ realẽ persona Patris Vg. g̃ nec obstabit, vt vere det distinctẽ realẽ ab oĩ alio: sic vna species realiter differt ab alia in vi differentiæ solu per rationis ꝺstituentis speciẽ. Contra 2°, quod paternitas non sit ex nãa rei distincta ab essia, non tollit per vos aque perfecte, et ꝺplete exilla ꝺstitui personę Patris, ac si esset distincta: sed quod non tollit perfectę ꝺstitutẽ, nequit tollere perfectę vnitatẽ, et indistinctẽ in se. g̃ nec perfectę distinctẽ ab oĩ alio.

Iuniores Thoæ reẽnt non distinguere absolute, et ab oĩ alio, sed re-

latiue, seu â suo correlatiuo quid quid non constituitur abte, sed relatiue, atq; adeo licet Filius perfecte constituatur per filiatõ, non per illã distinguet ab spũ sancto, sed duntaxat â Patre correlatiuo. Contra. quod filiãõ sit proprietas relatiua non obest, ne plene, ac perfecte constituat personã Filij in esse personæ, et ũmũ personæ: q̃ constituet in esse ĩmũnicabilis ꝺ alterĩ personæ, nec non in rate indiuisæ in se, et diuisæ â qualibet alia persona etiã creata, licet non in Filio correlatiua. Contra 2ũ. Esto proprietas relatiua vt talis soluz distinguat ab opposito, potest distinguere ab opposito vt tio, vel ab opposito vt correlatiuo: q̃ licet filiãõ duntaxat ꝺstituat Filiũ distincty â Patre vt correlatiuo, debebitq; ꝺstituere Filiũ distincty ab spũ sancto per modũ tri oppositi: Vt eñ optime Suarez lib. 7. cap. 4. relãõ ꝺparatur ad suũ tiũ, siue in tio sit relãõ opposita, seu correlãõ, vt in Patre æterno respectu Filij, siue non, vt in relatæ creaturæ ad creatoꝛ, in quo non est relãõ creatoris ad creaturã: q̃ semper Filius erit tius oppositus spũi sancto, licet sola spiratõ activa sit tius correlatiuus.

Caput 3ũ

Num proprietates personales sint abtæ, vel relatiuæ, et secundum quem conceptum.

Reõ esse relatiuas contra Ripã in 1ũ dist. 28. constituentes personas diuinas proprietatibus absolutis, quæ nec sint origines, nec relatæ, sed quid anterius illis: ad id q̃ asserendũ hoc argto ꝺducens est: Pater ideo refertur ad Filiũ, q̃ generat, et ideo generat, q̃ est persona 1ª: q̃ prius est esse, quã generare, et referri: q̃ pro illo priori debet constitui in suo esse per aliquid absolutũ, quod nec sit generare, nec relatio.

Nihilominus ego reliquis Theologis procerto hẽnda est ꝺ, quid quid sit, an opposita sit censura digna. Pr: pro quocũq; signo ꝺcipiatur 1ª persona exercite ꝺstituta, debet ꝺcipi vt distincta â qualibet alia, vel saltẽ â correlatiua iuxta dicta proximo Capite: sed nequit ꝺcipi vt distincta per prædicata absoluta: q̃ nec ꝺstituta. Pr ũnor: Non potest ꝺcipi vt distincta, nisi ꝺcipiatur vt ĩmũnicabilis, sed nullo prædicato absoluto potest ꝺcipi ĩmũnicabilis: in ĩmũnicabilitas eñ nequit oriri in diuinis ex limitate, vt dictũ est, sed ex opposite. At nil absoluty vt tale opponitur in diuinis, vt definit Florentinũ ses. 18: ibi, sola relãõ personas multiplicat: q̃ Pater non foret in ĩmũnicabilis Filio, si constitueretur ex prædicato absoluto in rate 1ª personæ, sicut Deus n̄ est ĩmũnicabilis, q̃ in rate talis ꝺstructus subsistæ absoluta. Et si dicas non constituũ Patrẽ prædicato abto, sed proprietate absoluta, dicis repugnantia, q̃ proprietas

non

non est ꝺ̃nitas; absolutꝫ vꝰ̃ indiuiꝺ̃ est ꝺ̃ne, sin ̃nnꝫ appellabo diuina attꝫ-
buta proprietates notionales.

Prat̃ argumentor: Si relac̃oes diuine resultarent ex personis ꝟg constitutis, et distinctis, non forent relac̃oes magis perse requisita ad distat̃ realẽ personarꝫ, quã sint perse requisite ad indistinctat̃ essẽ: id autẽ est contra concilia, et Patres, in Lateran. em̃ cap. firmiter, dicitur trinitatꝫ esse discretã per proprietates personales; essẽ vꝰ̃ non est una per relatẽ, sed ratẽ sui: qꝯ relac̃oes non resultant, sed potius ꝯstituunt personas.

Ad arꝝ Ripa distinguo añ, si ly quia sig̃nificet prioritatẽ ꝺceptꝫ, nego: si ꝺnex̃ forte, vt ꝺatur in definito, et definite, vel in explicito, et implicito, ꝺcedo añ, et nego 1m̃ ꝺseq̃, et 2ã suppositꝫ. Paritas autẽ excreatis, cui inmittitur Ripa, nulla est: Nã licet ꝺcipiamus relac̃oes diuinas ad instar relatꝫ creatarꝫ resultantꝫ, non ideo debent ꝺcipi vt resultantes, quã admodꝫ non debent ꝺcipi vt accidentia, licet ꝺcipiantur ad instar relatꝫ accidentalꝫ: qã relac̃oes personales Dei sunt perse subsistentes, nec egent proxima ratẽ fundandi, cui inmittantur, nec supponunt extrema, quã referant, nec eorꝫ distinctat̃, vt resultent, nec habent pro tto alicꝫ absolutꝫ, vt increati, sed sicut perse sunt subsistentes, ita sese 1o referunt, ac mutuo respiciunt, vt respiciendo ꝺstituant personas, et ꝺstituendo respiciant.

Restatꝫ, vt personꝫ diuine formaliter constituantur relac̃ombꝫ, sed an sub ꝺceptu in, vel ad ꝺtentione quaritur inter Thoas. Verꝫ vel non est locus quæstionis, vel reipsa coincidunt Ripe: Etem̃ si ꝺceptus in paternitatis non est predicatꝫ formaliter relativꝫ, erit formaliter absolutꝫ, et ꝺne, prout ꝺcendit Ripa, qui non grauatur vocare fundaliter relativꝫ. Si est predicatꝫ formaliter relativꝫ, non prius ꝺstituet, quã referat, nec actiue generatiua (vt plures Thoe ꝺtendunt) potent esse posterior paternitate secundꝫ in, et prior secundꝫ ad: Prorsus em̃ implicat realis actio medians inter vnã, et simplicissimã formalitatẽ duntaxat penes explicitꝫ, et implicitꝫ differentẽ: quæ differentia nequit esse respectu formalis obtinue sumptꝫ, cꝫ sit vna, et simplicissima, etiã virtualiter, sed duntaxat penes ꝺceptꝫ clarꝫ, et obscurꝫ, vt respectu definiti, et definiti, inter quæ implicat mediare actꝰ.

Igitur Paternitas est formalissime prima hipostasis, seu prima personalitas prout comparatur ad nãm diuinã, quã ꝺstituit in ratione huius personæ, et est formalis generatiõ ratione vltimæ detractionis ad illꝫ, et est formalis relatio, quæ refertur ad filiũ vt correlativꝫ, quæ ꝺparatiõ minime variant intrã con-

rituꝫ ejusdꝫ recti. Quocirca eadꝫ paternitas et ꝺistituit Patrꝫ, et distinguit, et facit gentrꝫ, et refert, eadem̃ inquam paternitas, non abstracte considerata sub aspectu ꝺ̃fuso personalitatis: sic enim magis est abstractiꝫ quꝫ ꝺistinctiꝫ, est in singulari sumpta, sub qua videratꝫ pater aequꝫ constituitur ex rõne ꝺiuina, origine actiua, et relatꝫ paternitatis. Et ꝺ̃fatur, qꝺ vera est hac cãali, Pater excercite, et positiue est hac persona, qꝺ Pater; cujꝫ paternitas sit forsitꝫ juxta ꝺicta subsistẽs personalis, relõ, et origo actiua, his omnibus debet constitui in ratꝫ talis persona positiue ꝺiuerata. Idꝫ proportionate ꝺicendy de reliquis personis. Nec in hac assertꝫ re, ipsa ꝺiuersꝫ Suarez, etsi in modo loqꝺi, vt explicet S. Thomꝫ non mꝫ variet.

Dixi proportionate: Nꝫ Pater non constituitur spiratꝫ actiua, tametsi per illꝫ expressiuy ꝺistinguatur ab spu sancto: licet enim õe ꝺistinctiuy sit ꝺistinctiuy, non õe ꝺistinctiuy debet esse forte ꝺistituy; visibilitas enim ꝺistinguit hñꝫ ab equo, quin ꝺistituat: Quare Pater nec non Filius duplici ratꝫ licet inexo differunt ab spu sancto; etꝫ exigunt spirare ratem paternitatis, et Filiationis, etꝫ ratꝫ actiue spirationis spirat vterꝫ.

Circa personas in cõi nea aliquid ꝺesideretur, inquires quid sit personarum missio: Rõeꝫ Suarez esse temporaleꝫ apparitꝫ propriꝫ personꝫ procedentis; hinc fit, vt Pater non possit mitti, qꝺ a nullo procedit; nec Filius mitti ab Spu sancto, sed a Patre, a quo procedit: Fit etiꝫ personꝫ missꝫ ꝺebere apparere in aliquo munere, vel temporali, inuisibiliqꝺe, si missio inuisibilis sit per spus sancti ꝺona, vel visibili per columbꝫ, linguas igneas, et hmtꝫ.

Quæstio 12ª

De personis in particulari.

Singularis vnius cujusꝫ constitutio satis colligitur ex proxima ꝺistitute ejus in cõi, hic soly obseruanda peculiaria nomina, quibus singula persona insigniuntur, Pater ꝺicitur fons, origo, et ꝺuthor Trinitatis, quod ꝺiuinꝫ nãꝫ animine acceptꝫ alijs personis ꝺ̃nicet: Filius ꝺicitur Verbꝫ, quod ex vi sua processionis patris intellectꝫ exprimat, prout ꝺistitꝫ q. 6. Demy Spus ꝺicitur ꝺonꝫ, quod ex vi processionis acceptat voluntatẽ, cui specialiꝫ tribuitur ꝺonare

Caput 1m

Verbum diuinum perse procedit ex cognitione omnium necessariorum, et contingentium.

Conclusio quoad necessaria (sub quibus ꝺplector essiꝫ, attributa, relaões, et possibilia) est cõis inter grauissimos Doctores Pꝺ Dominicanorꝫ, et Societatis cꝫ Doct. Ang. 1. par. q. 34. art. 1. cꝫ Doct. Seraph. et etiam exim. Suarez lib. 9. de

trin.

trinit. cap. 4. et 5. post August. 15. de trin. cap. 14. Itẽ Molina, Valen. Ruiz
alijq̃ apud Amicy disp. 76. n. 86. Quoad futura contingentia non est ade-
quatus, propugnatur tamen nerui⁹ a D. Zuniga disp. 9. de trin. Aldrete. disp.
12. de trin. sect. 3. sequitur Molinq.

1ª pars oclusionis ita cõiter pr̃: Verbum diuinum perse procedit ex perfec-
tissima, seu ꝑprehensiua Dei cognitõe: sed hæc est cognitio oĩum necessariorum. q̃.
Maior est manifesta, ty q̃a est Verbum perfectissime adequatum loquenti; ty q̃a
nisi ita procederet, vel minus audiret Filius, quã loqueretur Pater; vel foret
multiꝑx Verbum, alterum essẽa, alterum relat⁹, et alterum ꝑsonale. Pr autẽ minor; si
hæc cognitio non foret oĩum nẽrorum ideo esset, vel q̃a Pater pro illo priori non
oĩa nẽria nouit, vel si nouit non oĩa sunt nẽria perse ad Verbi grãtã; 1m dici
non potest, alioqui produceret Pater Verbum ex indigentia, et vt per illud cog-
nosceret, non ex facunditate, et q̃a procognouit. Nec itẽ 2m, nq ad grãtã Verbi
adequatæ ꝑprehensiui perse necessum est quid quid Pater pro illo priori nouit ex
necessitate ꝑprehendendi; sed non se ꝑprehenderet perfecte pro illo priori,
nisi attingeret oĩa, quæ tunc sunt cognoscibilia, vti est facunditas diuina essentia
adintra per relatiões, et ad extra per creaturas: q̃o si hæc oĩa sunt nẽria ad per-
fectã ꝑprehensiõẽ essẽa, debent etiã requiri ad grãtã Verbi.

Posterior 2ª pars potest 1º probari ex priori, nq si cognitio vt perfecte
ꝑprehensiua Dei non se extendit ad futura, posset facile negare aduersarius q̃
se debere extendi ad possibilia, vel relatiões, nq ideo non soly ex cognitõe intensi-
ua ꝑprehensiua essẽa procedit Verbum, sed etiã prout se extendit ad relat⁹, et
ꝑsonas, q̃a Filius non soly audit a Patre essẽa, sed etiã relatiões, et ꝑsonas: at etiã au-
dit futura a Patre: q̃o procedit ex cognitõe futurorum. Sed q̃a ex veritate huius
minoris pendet probatio oclusionis, in ea est.

Sic arguitur: Filius est Verbum futurorum, qua fõrliter audit a Patre lo-
quente ipsi fõrliter futura: sed Filius nec audire fõrliter a Patre, nec Pater
ipsi loqui posset fõrliter futura, quin cognosceret futura: q̃o cognitio futurorum
prior est in Patre, quã in Filio: q̃o ex illorum cognitõe procedit. Ho duæ ꝑseq̃ę ne-
queunt negari, præsertim ab illis, qui concedunt procedere ex cognitõe ꝑsonali, et tri-
nitatis. Pr maior ty ex ipso Xpto testante apud Ioan. cap. 8. se audiuisse a Patre
ea oĩa, nempe existentia, et futura, quæ discipulis prædicabat, seu prædicebat.
ty ex Aug. 15. de trin. Pater genuit Verbum sibi æquale per oĩa, non em̃ seipsum
perfecte, integre q̃ diuisset, si aliquid minus, vel amplius esset in Verbo, quã in
seipso. ty ratẽ: Pater non debet esse impotens loqui ad intra, quæ ipse nouit, sed
nouit fõrliter futura: q̃o ea loquitur fõrliter Filio, et ex ꝑseq̃ Filius ea fõrliter
audit.

R. S.

Prīg mīnor ad hñg: Non posset Pater fōrliter loquī possibilia Filiō nec hic ea audire forliter à Patre, nīsi propriori Pater cognosceret fōlia ḡ nec futura, nīsi pro priori ad generatē cognosceret futura. Prōseq̄: ideo arg̃ē verg, q̄ forliter loquens alterī debet non ĩn cognīta, aut post cognīta, sed procognīta loquī: Sed Pater tg forliter loquitur futura, quę fōlia, aiente Ansel. in monologio cap. 23. Patrę vno, eodęq̄ Verbo dicere seipsū, et quę cūq̄ fecit: ḡ tg forliter debet procognoscere futura, quę fōlia, vt vtraque forliter loquatur Filiō.

Confīatur 1° argūtg procludendo dīsparitatē ñg, nempe non propterea Patrę procognouisse fōlia, quod ea forliter loquatur Filiō, vt contendit mīa rāo: sed quod fōlia sint obīa nerā. Sed contra: possibilia non sunt magīs nerā, quę Verbī grīa: ḡ tit° necessitatīs non deberet procedere notītia fōliū ad Verbī gratē, sed ad tūmū comītarī: Si ḡ procedīt fōliū notītia ad gratē, ideo est, quod ea fōrliter Filiō loquatur. 2°: Adhuc negata ñnexē cōpōō cū fōlibus, defendunt plerīq̄ aduersariorū contra Vasquez, Verbū procedere ex eorū notītia: at tunc non procederet tīt° equalis necessitatīs, aut maiorīs, quīn potīus tunc magīs nerā est Deo grīa Verbī, quę creaturarū fōlītas, vt liquet: ḡ tit° loquendī ea forliter Filiō. 3°, negata ñnexē fōliū notītia non plus perfēōnī importat ĩn denōando, quę notītia futurorū: et alīunde attenta exīg̃ā Deī, aeque defectībilis est notītia fōliū, ac notītia contingentū: ḡ si nihilominus tunc procedīt cognītio fōliū, deberetq̄ procedere cognītio futurorū simili tīt° loquendī fōrliter vtrūq̄ Filiō.

Confīatur 2°, et procludītur altera magīs cohærens euasio, scilicet negata ñnexē Patrę loquī fōrliter fōlia Filiō, etsi non procedat fōliū notītia, sed comītetur, non secus ac scientia futurorū; q̄ ad loquendū fōrliter (inquiunt hī Authores) sat est, vt Pater ex ĩntentē loquendī cōicet exercī processiōnīs formā adequatā sciendī fōlia, et futura, tametsi denōāo scientīs fōlia, et futura non prīus sit ĩn Patre, quā ĩn Filiō. Procludītur inquam: ḡ sīmīliter poterit Pater seipsū, et trīnitatē forliter loquī Filiō, hancq̄ audire fōrliter trīnitatē, tametsi notītia trīnitatīs, imo et attributorū non prīus quoad denōatē procederet forliter ĩn Patre, dūmodo procederet notītia dīuina essīa, quę est forma emīnēter ñtinens ḡ ḡ perfēōnīs reducēt ĩn denōatē scientīs trīnitatē.

Forīq̄ dīcet aliquīs sreḡ vrgere, et precīse ĩnspecta exīg̃ā Patris vt loquentīs debere sredī; Coterū oīno negandā esse, ĩnspecta exīg̃ā Patrīs

vt

vt se ꝓhendentis: et disparitas est, q̃a Pater vt Deus exigit se perfecte ꝓhendere pro priori ad grãtã Verbi: sic autẽ non se ꝓhenderet, nisi pro priori ad grãtã cognosceret id ẽe, cui quo sua essẽa ꝓnectitur, adeo q̃ cognosceret trinitatẽ, et p̃lia supposita mex. Contra: ng esto Pater vt Deus debeat pro priori ad grãtã cognoscere trinitatẽ, id non probat, quod in quanty grãny filij debeat pro illo priori esse notitia trinitatis, quẽ admody licet in ẽty Deus nẽcio se amet, non propt in quanty grãny debet pro priori adgrãtã intelligi fŏbiliter amany: Velº non prerequiritur ad grãtã notitia trinitatis tit° grãndi, vt ostendit Scotus, aut prerequiritr notitia p̃lij, adhuc negata ꝓnex, nec non futurory.

Vrgetur: Trinitatis notitia non requiritur per vos pro priori tit° loquendi fŏbiliter: sed nec requiritur tit° ꝓhensionis intensiue, cui solũ essẽt ꝓhensiua notitia sufficeret ad intensiuũ ꝓhensi. vtpote omnem ꝓtinens quidquid perfectionis est in notitia relatã: tit° vº ꝓhensionis extensiue etiã requiruntur p̃lia, tametsi cui illis non ꝓnectatur ipsa, vt ꝓcedit: q̃. si notitia p̃lij, et futurory non prerequiritur ad Verbi grãtã tit° loquendi fŏbiliter, nec prerequiretur notitia trinitatis.

Vrgetur vº. di pro ngre, quo Pater. grãt Verby, forent infinita habere cognoscibilia, non posset Verby non procedere fŏbiliter ex eory notitia: sed sunt pro illo priori cognoscibilia: g̃. Maior liquet. q̃ si sunt pro illo priori cognoscibilia, non minus spectabunt ad ꝓhensũ Dei extensiuũ, quẽ p̃lia, et trinitas, alioqui faulle Scotus defendet Verby non procedere ex notitia trinitatis, licet pro illo priori Pater nouerit trinitatẽ, q̃ non nouit vt Pater, sed vt Deus, adeo q̃ de mãali inordine ad generatã. Minor p̃z: Pro illo priori sunt cognoscibilia decreta libera, licet permittamus pro illo priori non esse decreta, quẽ admody licet pro illo priori non sit spũs sanctus, est nihilominus pro priori ad generatã notitia spũs sancti. Dices: ideo pro illo priori est notitia spũs sancti, q̃ pro illo priori est essentia, inqua velut in medio ꝓnexionis attingit spũs sanctus. Contra: q̃ licet essẽa non sit medium ꝓnexionis cui decretis liberis, est saltẽ medium representãtionis: sed esse medium representãtionis sufficit, vt cognoscantur decreta pro illo priori, siquidẽ respectu p̃lij, negata ꝓnex, non est essẽa medium ꝓnexionis, et nihilominus in essẽa tanquã in medio representãtionis cognoscuntur p̃lia pro illo priori, vt non negant hi authores: g̃ et decreta. Tandẽ p̃z vº, q̃ si nulla repugnantia ostenditur in processu Verbi ex scientia futurory, debet procedere, ty q̃ forma est locutionis xp̃i Dñi, Ioan. 8. et 12. ibi, ego qua audiui à Patre, hec loquor in mundo, ty

locutionẽ Patry proserẽ Augustinꝰ vbi supra, et D. Thomas 1. par. q. 34. art. 1. ad 3ᵐ indiscrimiñ natã arguẽs, Patrẽ intelligendo se, et filiũ, et spũ sanctũ, et oĩa alia, quæ eius sũt attingẽtur, dicere Verbũ. quis autẽ dubitet deuera libera subsũta Deo attineri? ty nãq Verbũ ex fœcunditate producti: de cuius æcptu est, vt secundũ eã rationẽ, sub qua Verbũ est, sit ab actualiter cognoscente: sed Verbũ diuinũ est Verbũ futurorũ, vt nemo negat, et quidẽ ex fœcunditate Patris: q° sub ea ratõe est à Patre cognoscente non procluse polsa: q° futura. Denũ conformius est proximæ dictis: si enĩ Verbũ diuinũ (vt vult exim. Suar. lib. 9. de trinit. cap. 6. et 7. Conink, Aldrete, et Thoarꝰ plerique) adhuc negata ñexæ procederet ex sũta põlibus, prorsus instantur præcipua eorũ argumta contra processũ Verbi ex sũta futurorũ, vt clarius infra constabit.

Caput 2ᵐ

Soluuntur argumenta contra 1ᵐ partem nostræ conclusionis.

Scotus 1ᵐ distinctõe 10. sic argumentatur: Verbũ diuinũ nec procedit à relationibus, nec à põlibus: q° nec à notia relatis, et põlibus assũptis approbo; sicq° probat, q̃ cũ notitia sit à re obti, si Verbũ procedit à relatis et põlibus notitia, saltẽ mediãte deberet procedere ab illis. Negatur sicq°, cuius q̃ probatio præmissa falsa respectu obti pure tractati, qualia sunt põlia et relationes relatæ ad cognitũ diuinũ. q° vt falsa debet haberi ab scoto non inficiante Verbũ procedere formaliter ex cognitõe attributũ, vg° voluntatis diuinæ, et tamen iuxta scotũ ñ procedit Verbũ formaliter ex voluntate diuina, alio ue attributo, quã intellectu. Similiter obs creatura à deo producta perse procedit à cognitõe diuina, et tamen non procedit ab obiecto cognitionis, nã velis oẽ creatũ procedere à seipsa. q° sequutio non tenet respectu obiectũ tractatũ, sed solũ motiui perse, vel per suã speciẽ producentis cognitis; cũ autẽ nec possibilia, nec trinitas, sed sola essentia motiue se habeat, sequitur non procedere Verbũ abillis, licet procedat ab eorũ cognitõe.

2° arguit à priori Scotus, vt ait Smising disput. 3. de trin. nempe ens finitũ non potest esse prius ente infinito; sed possibiles creaturæ sunt entia finita, et Verbũ infinitũ. q° hoc non potest procedere exillis. Facile integer syllogismus negatur, quin obstet assertionẽ, nonenĩ diuinum Verbũ procedere ex põlibus subtue, sed obtue sumptis, id est ex eorũ notitia, quacũ habeatur ex penetratõe diuina essentia, nil miri vt sit ineo dã signo, ac est cognitio diuina essentiæ. Nec hoc dicitur, vt male non nulli accipiunt

obiũ

obtz primariy respectu Dei, quod prius mouetur ad suã cognitz, quã pôlis, sed quã mouet ad sui, et aliorũ cognitz, pôlibus se hẽntibus vt pure tractiue.

3° Scotista cũ Vasq, et Arrubal. Negãt trũs esse magis neriũ, quã pñs a quo procedit: sed pôlis cognitio minus est neria, quã Verbi. ꝙ. Permissa maiori inferiũ explanãda, nego mĩ; ng si motiuũ cognoscendi nẽrio pôlia sit diuina essia, eque neria erit cognitio polis, ac Verbi; ng vt pôlia dicantur minus nẽria, quã Verbi sat est, vt sint pra Verbo stimpentia in existendo; ab exista enĩ neria, vel contingenti dicitur ens simp neriũ, vel stingens. Vt vo polis notitia sit aque nẽria, ac Verbi, sufficit vt attingantur pôlia sub ratz, qua nẽria sunt, nempe in denoãndo.

Sed replicat Vasquer. Adhuc in denoãndo sunt minus neria Verbo, per impossibile enĩ deficientibus pôlibus, non deficeret Verbi processio, et tn deficeret pôlis notitia: ꝙ per se Verbi non procedit exilla. Huic replica in via nrecentiy facile occurritur, tunc defectuũ Verbi per locũ intrĩc, qa ex defectu pôlis in denoãndo per locũ intrĩc deberet argui defectus formæ denoãntis, cuiꝰ hæc forma vnice sit oĩpoa, ex defectu huius per locũ intrĩc deberet argui Verbi defectus. Permissa vo in mex, non facile se expediunt, qui 2ã parti nro assertioni aduersantur. Etenĩ si idẽ manet Verbi, deficiente pôlis notitia, ãqua per vos modo procedit, cur etiã non manebit idẽ Verbi, deficiente notitia futuriy, licet nunc abhiy notitia procedat. Sane ad id pariy refert pôlia non posse deficere nisi ex hypotesi impossibili, scilis futura; si semel verobiꝰ creditur per se non perdere Verbi â notitia detrata pôlis, vel futuriy.

Igitur ꝺ ser ad infra dicenda distinguo maiorẽ: Non deficeret simp, et enĩtative Verbi, ꝺ cedo; non deficeret secundy quid, et qua Verbi pôlis: nego Ntg quã admodũ iuxta Vasq, et tres Theologos Verbi diuiny modo est Verbi polis, (quidquid sit de processu Verbi ex notitia possibili) et nihilominus repugnantibus polibus non foret Verbi illoiy, quin simp deficeret Verbi diuiny, sicut nec simp deficeret hic Deus, licet non sciret pôlia, ita licet Verbi procedat ex notitia polis, non deficiet simp, sed secundy quid, et quoad denotatz Verbi pôlis.

4° Arguitur P. Vasq. disput. 143. contra processu Verbi ex cognitu Spus sancti, et â fortiori polis. Generão Verbi quatenus productio precise tractur ad Filiũ; quatenus cognitio precise tractur ad correlatiuũ Filij, nempe Patrẽ: ꝙ cuiꝰ Spus sanctus non sit correlatiuũ Filij vt talis, nullatenus generatio Verbi per se procedet ex notitia Spus sancti. Confirat: ꝙ si per se procederet ex notitia Spus sancti, foret Verbi Spus sancti, quidem aliud desiderari posset vt imago picta Cæsaris Vgã sit vera eius imago, qua quod per se procedat ex la-

saris notitia existente in mente artificis: g.

Ad argum nego, facta precisione à notitia Spus sancti, intelligi notitiq apprehensiuq Patris, qua vt talis debet per se attingere trinitatq. Nego etq generatq vt talq esse fortiter cognitq: sed esto foret, Verbq non deberet procedere per gratq tanquq per cognitq amoris diuini, aut attributorq, vel deberet etq procedere per gratq tanquq per notitiq Spus sancti: Nq sicut filius vt talis nrespicit pro correlatiuo Spus sancti, ita nec respicit fortiter pro principio amorq, sed cognitq: g. si nihilominus amor, non subtiue, sed obtiue supra perse requiritur iuxta Vasq ad Verbi gratq, non est cur restringatur perse notitia Spus sancti. Ad 2dam distinguo am: si perse procederet ex notitia Spus sancti, mobiue, transeat; tractiue, nego: Sicut enq Vasquez nocedet Verbq esse suu met imaginq, licet perse manet à notitia sui ipsius, videlicet quod requiratur distinctio inter imaginq et exemplar, ita nos vltra processu perse à notitia obtq, desideramus cq reliquis Theologis influxq mediatq, vel immediatq ipsius obtq, quo si carerent imagines depictq, non magis proprie dicerentur Cesaris imago, pure tantq Cesare cognitq, quq Verbq imago Spus sancti, ac polij pure tantq cognitq, ex qua Verbq procedit.

Instat: cognite angelicæ sunt imagines verq rerq sublunarq, etsi sublunaria sint obta pure tractiua, vtpote quæ nec perse influunt in cognitu angeli, nec mediate per species acquisitas à Deo infusas. Nego minorq quoad 1m partq, nq species à Deo inditæ sunt vice obtorq, vt primario ordinata ad eorq representatu, quod arguto est, eiusmodi species non influere, donec existant eorq obta; at diuina essia, etsi gerat munus speciei respectu relatq, et polij, non tamen eorq nomine, sed sicuti est à se, ita perse, et primario destinatur ad sui cognitu, ex cuius apprehensu nascitur notitia polij, et relatq. Caterq, q essia vtpote quæ agit nõe Patris producentis vt quod, ideo Verbq est vera imago Patris prointellecti permodq principij, licet paternitas obtiue sumpta pure tret sui cognitu.

Caput vltimum

Soluuntur argumenta contra processionem Verbi ex notitia contingentium.

1°. Processio realis Verbi diuini est simp necia; scia v° futurorq est libera, aut saltq contingens: sed processio simp necia nequit dependere à contingenti: g. Instio. scia polij, negata 2nex, non est eque necia, ac processio Verbi: g. si nihilominus procedit abilla, poterit à scia contingenti. Vrgeo, et soluo argum: ideo magis necia processio est, acminus necia scia polij; q qua est

ade-

adequata visio loquentis ꝓprehensiue, loqui debet quid quid sit; siue æque siue minus nerij sit, q° etiã si non nerij, seu stingens sit. id quod vt amplius explicetur. Arguitur 1°: si Pater forliter loquitur Filio obta stingentia, dicto, seu processio esset deberet stingere: sed processio Verbi simp nerij nequit esse stingens: g° nequit Pater loqui forliter obta stingentia. sed si minus instatur, si loquitur obta minus nerij, locutio foret minus nerij: g° nequiret identificari cũ locute ei no nerij, nempe essio. et si non est idẽ loqui obta minus nẽia, ac locutẽ esse minus nerij, nec idẽ erit loqui stingentia, et locutẽ esse stingentẽ. Pro cuius distinguo maiẽ. locutio deberet esse stingens specificatiue, forliter, et inse, nego; tratiue, et provt est locutio obti stingentis, cedo. et distinguo minẽ: nequit esse stingens tratiue, seu denoatiue â tro, nego; forlit, et inse, cedo, et nego ꝺeq. locutio actiua, seu dictio, quo apud nos est paternitas, est quidẽ simp nerij forliter, et inse: sed qa Verbij qua audit â Patre futura hac secundij quid est stingens, ideo locutio denoatiue â tro potest dici tratiue stingens.

Replicabis, et arguitis 3°: implicat actẽ esse simp nerij, et eius tij esse secundij quid stingentis: sed paternitas, seu actio gratiua est simp nẽia. g° Verbij provt est tij illius, nequit esse secundij quid stingens, et ex ꝺeq nec procedere â scia stingentij. Pariter inferre poteras nec â scia poliz, negata ꝺnex. Pariter etiã nec Verbij diuinij audire forliter â Patre hac futura, cũ ea audiat, nisi ex vi gratiõis. Absolute distinguo maiẽ: si pnij talis actiõis sit etiã secundij quid stingens, nego; si sit simpliciter nerij, cedo, et cessa minori, nego ꝺeq. Pater autẽ vt sciens, et loquens mundij Vg°, non est nerio sciens, et loquens iuxta ões: quid g° mirij vt Verbij provt est tij locutiõis mundi nerio non audiat â Patre mundij. Posterea scire velim ab aduersarijs, an filiãõ sit producta â Patre vt sciente mundij, vel non? si non est: g° nec Filius audit â Patre mundij magis, quã mundi carentia, nec Pater loquitur Verbo mundij pra carentia mundi, quod reste Fasolo quæst. 34. n°. 64. bonus Theologus dicere non poterit. si est filiatio producta â Patre vt sciente mundij: g° sicut generatio passiua omnino necessaria est vltã detrãõ ex parte Filij, vt audiat mundij pra carentia, poterit etiã generatio actiua esse ultima determinatio, vt Pater loquatur mundij, non absolute, sed sub conditione quod sit in Patre scientia mundi pra carẽ.

Ratio est, quia tunc actio est ultima detrãõ abta huius detrati prij, q° per influxu derivat abillo perfectẽ, quã tro cõcat: cũ autẽ

Verbi generõ siue actiua, siue passiua non deriuet perfectõ a sciã mundi magis, quã â sciã carentia mundi, hinc é, vt abire, et detrase non petat hanc scĩam pro illa, nisi subdite, quod hoc pro illa vera sit.

Quod potest confirmari in creatis: Nã mutata cognite eiusdem obti denãali in supernãale, vel de remissa in intensã, adhuc perseuerat idẽ amor, nimiru quod amor non petat cognitõ formaliter rationis, sed ratõ obti amandi: at Verbum diuinum non petit cognitõ stringentiã qua est sciã huius, vel illius futuri, sed qua est sciã vera: gº perseuerabit idẽ Verbum quoad substantiale sumptu, et quoad ẽ suũ perfectõ, siue hoc, siue oppositum esset futurum produceret in Patre, licet integraliter, et secundu quid diuinum posset aliud Verbum, si nascereture ex opposita sciẽtia.

Obiciunt 4º Recentes: Verbum diuinum non procedit â sciã stringentiu quatenus est Verbum nãaliter, nec ita quatenus est Verbum stringentiu: gº nullomodo procedit. Distinguo añs, si hu quatenus tantu reduplicet supra obliquu sciã stringenti, vel nãliter, ꝛcedo: sicẽ nec sciã nẽãlia procedit â sciã nẽãlia, nec stringens â stringenti; si reduplicet supra rectu Verbi, subdistinguo, non procedit subilla precisione, transeat; non procedit realiter, et specificatiue sumptu, nego añs, et ꝛeq. Nã quã admodu Verbum adequate sumptu est Verbum stringentiu, et nẽãliter, ita adequate, et realiter sumptu procedit â Patre sciente nẽãliter, et libere. Et quã admodu ratõ mã non distinguimus multiplex Verbum, aliud essã, aliud relatõ, aliud põliu, qª hoc totu fit subtuna, et virtualiter indistincta gratã ponitur: ob eandẽ ratõ non debet distinguiu una processio Verbi contingens, seu potius multiplex stringens, et aliã nẽãlia, qª Verbum secundu rectu semper est nẽãliu, licet omissio huius sciã pro alia sit absolute contingens, qª subdite, quod sit hoc in Patre, Verbum huius mundi nẽãlio est Verbum huius mundi.

Quando autẽ instas cu Arriaga adstruenti nescio quas subtilitates contingentes: sciã possibiliu est prior sciã media, et visionis: prius gº erit Verbum vt põliu, quã vt futurum, concesso añti, negº ꝛa est ꝛeq: etenim ea, quã inter se gaudent ordine prioris, et posterioris, possunt se hẽre ꝛcomitanter in ordine ad 3m: sic cognitio esse iuxta plures prior est, quã põliu in se, et nihilominus non prius loquitur Pater Verbo essu, quã põlia: sicalia est prior põli, et ri ꝛcomitanter cu illis influat: cu autẽ Pater non sit proxime potens loquiu comprehensiue donec cognoscat se scibile, non prius debet loquiu Verbo, quã intelligatur omnis sciẽtia explicita illa seruanti ordinẽ prioris, et posterioris relate ade.

5º arguuntur alij Recentes cu Aldrete: Spũs sanctus nequit pro-

ce

cedere ex amore libero creaturarum: g° nec Verbum ex scia liberae: am̃ p̃
tum q̃ nãlia sunt priora liberis, vt fert axioma: tum q̃ Spus sanctus libere amat
per amorem Dei libery: sed non libere amat per amorem, quę presupponit, et â
quo per se procedit: g° Spus sanctus n̄ procedit ex amore libero. Si rẽa li-
bere amare ratę nãae liberę amantis, sicut amat ratę nãae amantis; redit
discrimen Aldrete, et urget: q̃ amare nẽrio, et amare ex supponit̃ alterius
amantis sunt tres cohærentes; amare v° libere, et amare ex supponit̃, quod prius
alter amet, sunt tres æque repugnantes, ac se detrãre, et ab alio detrãi.

Imprimis permisso ãnti, non teneret 3eq̃, q̃ amare quidquid amabile
est, non est perfẽo 3prehensiuũ amoris, quę admodũ est perfẽo cognitionis cõ-
prehensiuæ scire quidquid est scibile, provt fatentur quotquot cy D. Aug.
1. par. q. 19. art. 3. et Ex. Suarez lib. 11. de trin. cap. 2. defendunt Spum
sanctum non procedere ex amore prio, quę admodũ procedit Verbum ex eius cognite

Sed q̃ argti probationes pariter militant contra scia futurorum, ex
qua Verbum procedere tuemur, nego ãm; ad 1m probat̃ distinguo nãlia
sunt priora liberis ~~lib~~, 3cedo; nãlia respectiua, subdistinguo, sunt priora
liberis, prioritate in quo, nec non dignitatis, et independentiæ 3cedo; pri-
oritate â quo originis, seu emanationis, nego quin potius de hac prioritate debet
cy propriẽ intelligi altery axioma, videlicet abã esse priora relatiuis.
nec deest ad id argtum: ng sicut Deus ad extra non per se operatur, q̃ Pater,
vel Filius, sed q̃ Deus, ita nec per se libere vult operari, q̃ Pater, sed q̃
Deus: quo circa intellecto Deo perfectissime completo formaliter in esse Dei,
debet etiã intelligi perfectissime 3pletum in esse creatoris, et ex 3seq̃ in esse
volentis creare, quin personalitates ingrediantur ob formale 3plementy,
sed quasi entitatiue, et nãale

Nec dici potest Deum præter nãam diuinam importare saltem vage
aliquam personalitatem: q̃ esse Deum est perfẽo simpr̃ simplr̃, atq̃ adeo melius in vno
quoq̃ esse Deum, quam non esse Deum, vt est euidens: at diuina nãa, vt alibi pro-
batum est, includit formalissime, et ratione sui ẽm perfectam simpr̃ simplicem: g° diui-
na nãa formaliter, et ratione sui, est Deus, hoc est per se subsistens, abã, quin ad
id desideretur aliquod predicatum relatiuum. Quando autem opera ad extra
dicuntur cõia trinitati, sic operatio ad opera ad intra, q̃ gignere, et spirare
non competunt Deo, vt Deus est, sed vt Pater, et Spirator; creare v° competit
Deo vt tali, et q̃ sic competit, opera ad extra sunt cõia trinitati.

Hinc ad 1m probat̃, 3cessa maiori, nego mam: ad Replicam Aldrete
distinguo: sunt tres repugnantes amare libere ex supponit̃, quod alter

amet, eadē met libera volitē, nego, dīuersa, sed. Cū autē tres dīuine persone eadē volitē et detūr libera nāa decernant, non potest non esse ēs liberū, quod nāa dīuine liberū est. Quidē ēm ſpūi sancto magis liberū, qz quod ēsūy libera voluntate decreuerū est?

Replicat Aldrete: Vt persona denōetur libere amans, non sufficit zgd ēius nāa libere amet, nisi insuper amor subsequatur ad personā: g° ſpūs sanctus non libere amabit per amorē nāa priorē; pro. Pr ānt: si Verbū assumpsisset hūitatē propriā potentē peccare, aut de zgruo merentē, non denoaretur persona Verbi peccare potens, aut de zgruo merens, non ob aliq ratē, nisi q° his denōationibus erat posteriūs Verbū. g°. Distinguo maiē, ānt inquami non sufficit quod nāa ipsius libere amet, si prout talis amat, nego; si non amat prout nāa ipsius sed, et nego zseq: etēm dīuina nāa priori ad ſpūm sanctū amat prout dīuina nāa est: prout autē est dīuina nāa fortissime est nāa ſpūs sancti, et hūitatis, nō mirū, vt ſpūs sanctus libere amet, quatenus amat libere nāa dīuina prout nāa ſpūs sancti; at nāa hūna prout illo priori non foret potens peccare, aut mereri, quatenus nāa Verbi, sed duntaxat quatenus nāa hūna, quo vt sic non exigit Verbū.

Et sane si Verbū ponet denōari vitaliter, et voluntarie operans abillomerito de zgruo hūitatis, nemo neget posse etiā Verbū denōari libere operans: eo ēm modo, quo aliquid ab intrīco cognoscens est voluntariū, debet esse liberū à principio cognoscenti, et indifferenti: at Verbū et ſpūs sanctus vitaliter, et voluntarie amant per amorē à nāa dīuina vt ab intrīco cognoscente: g° et libere amabunt per amorē à nāa dīuina ab intrīco cognoscenti, et indifferenti. Quā instantia non vitatur ab Aldrete, nq si non sunt tres repugnantes esse aque ab intrīco, et voluntariū huic supposito, quod propriori est ab intrīnseco, et voluntariū alteri supposito; cur repugnabit esse liberū huic, quod propriori est liberū alteri? Priuez repugnantiq excludit identitas nāa ab intrīnseco cognoscentis: g° et posteriorē excludet identitas nāa indifferenter cognoscentis.

Postremo Argumentatur Aldrete: Verbū dīuinū est verbum omnis scīa libera, et nihilominus non procedit ab aliqua scīa libera: g° vt sit Verbū oīs scīa libera non debet procedere ab vlla scīa libera. Seq° est legitima Maiōr ab omnibus conceditur. Minor pr: Verbū dīuinū ~~non procedit~~ non procedit a scīa posteriori se: sed scīa visionis remunerandi merita Xpti dñi est posterior Verbo: Pr, nq est posterior meritis Xpti, et merita sunt posteriora vnione hypothatica, itq vnio est poste-

rior

rior Verbo: g° de 1° ad vltū scia remunerandi merita xpti est posterior Verbo.

Nego mīnorē, ad cuius probatē nego etiā mīnorē: nā aliud est, quod merita Omnī Dni sint posteriora Verbo, aliud quod scia eiusmodi meritoy sit Verbo posterior: sicut Pater est prior Filio, et Spu sancto, quin Patris scia sit prior scia Filij, aut Spus sancti: non enī necesse est, vt scientia seruent eundē ordinē, quē inter se seruant obiecta: quocirca Pater procedem signo, quo grātā scit Verbū incarnandū iri, et in humanitate assumpta meriturū, simulq; ād eo remunerandā eius merita, licet in exercitio prior sit incarnatio meritis, et hac priora praemio.

Dices: Verbū diuinū non potest impedire scia, āqua perse procedit: sed potest impedire scia remunerandi hac merita detrāta nolendo elicere talia merita: g° non procedit perse ex scia remunerandi hac merita. Sed huic replico oēs debitores sumus: nā neque implicat posse impediri per operatē aliquid, a quo perse pendet operans, ac per operatē posse impediri secundū aliquid existentia operantis: sed Verbū diuinū pro priori ad minimē est iuxta oēs Verba futurorū, et ex hac exprimit scia praemiandi hac detrāta merita: g° potest impedire existentia rū secundū quod est Verbū huius detrāti meriti.

Pro omnibus distinguo maiorē, aqua perse procedit absolute, et detrāte, a cedo: indetrāte, et ex supposite, quod sit, nego maiorē, et a cessa minore subeadē distinctē, nego a cēq;. Distinctio insimili superius explicata est, et vltērius progredi per tempus non licet, etsi restet quaestio non ignobilis describenda; scripta cedant etc.

Index librorum, capitum et sectionum quæ in hoc tractatu continentur

L. 1. Ne divinæ processiones sint. p. 3.

Q. 1. Utrum in Deo sit realis processio et quotuplex? 3

C. p. 1. Infertur esse duas processiones reales probatur ex scriptura et theologice. 3

C. 1. Primum per naturalem ratiocinium potissimum extorquere ab infidelibus assensum mysterio trinitatis 4.

C. 2. Stabilitur vera sententia 1ii. 6 pti conclusione

C. 4. Solvuntur argumenta contra primam conclusionem 7

C. 9. Argumenta contra 1m et 3m conclusionem solvuntur 9

Q. 2. A quo proprie sint processiones Divinæ? 12

C. 1. Processiones divinæ sunt proprie per intellectum et voluntatem 12

C. 2. Roboratur conclusio relata quadam differentia 13.

C. 3. Præcipua Durandi fundamenta convelluntur. 14.

Q. 3. An per actum intelligendi et amandi sint processiones divinæ?

C. 1. Propria ratione dubitandi referitur et refellitur negativa sententia 16

C. 2. Refertur affirmativa sententia et probatur. 17.

C. 3. Solvuntur argumenta pro secta 18.

Q. 4. Per quos actus intelligendi et volendi sint Divinæ processiones, seu cur una pro alia sit per intellectum. 19.

C. 1. Id quod ad intelligere essentiale superaddit in Patre et prædicatur, quod ratione sui sit intellectio, vel differentia intellectionis. 19.

C. 2. Nec in filio id quod superaddatur ad intelligere essentiale importat formaliter intellectionem, aut ex processione obiecti 20

C. 3. Ideo 2a persona prædicatur verbum, et per intellectionem, quia formaliter ex vi processionis accipit talem essentialem aqua- [illegible] procedit 22

C. 4. Argumenta contra 1m et 2m conclusionem solvuntur. 29.

C. 9. Solvitur prima argumentorum classis contra 3m nostræ conclusionem 33.

C. 6 Posterior argumentorum classis contra 3m nostræ conclusionem 29

Q. 9. Cur 2a. verbi processio sit proprius spiritus sancti processione generatio 37.

C. 1. Ideo est generatio et 2a persona pro tertia filius quod exigit processionis accipiat intellectionem tanquam prius primarij et differentiale naturæ divinæ. 37.

C 2. Solvuntur argumenta et vindicatur a nota inconsequentiæ Dr. eximius Suarez. 34.

C 3. Cætera argumenta solvuntur. 36.

Q. 6. Utrum processiones divinæ constituant formaliter in in absoluto vel in relativo? 38.

C. 1. Præfertur sententia adæquate constituens in relativo. 38

C 2. Illustratur nostra conclusio ex impugnatione sententiæ mediæ constituentis generationem ex intellectione et paternitate 41

C 3. Solvuntur argumenta Thomistarum 43.

Q. 7. Utrum generatio activa et passiva realiter identificentur? 49

C. 1. Affirmantis sententia fundamenta referuntur 49.

C 2. Præfertur sententia realiter distinguens generationem activam a passiva 46

Q. 8. In principijs quo potentia seu virtus generandi constituat in absoluto vel relativo? 48.

C. 1. In Patre est vera potentia generandi filij, et in utroque spirandi. 48.

C 2. Refertur sententia constituentium principium quo seu potentiam generandi in relativo 50

C 3 Refertur et refellitur duplex sententia media 51

C 4. Refertur et præfertur extrema sententia constituens principium quo adæquate in absoluto. 53.

C 5 Solvuntur argumenta capitis secundi 55.

C 6. Reliqua argumenta solvuntur 56

Liber Secundus de divinis relationibus. 58

Q. 9. De quidditate constitutione et numero divinarum relationum ib.

C. 1. Divinæ relationes sunt reales etiam secundum conceptum ad ib.

C. 2. De formali constitutione divinarum relationum 59

C 3 De numero divinarum relationum 60

C 4 Alia argumenta contra exclusionem pluriū relationū, ubi de notionibus 61.

Q 10. Vtrum relationes diuinæ
pones prædicatum relatiuũ
et pones id quod superaddit
essentiæ importent perfectio
nem formalem. 63.
C 1. Relatiũ sententia eligitur
affirmatiua et probatur. ib.
C 2. Mouetur quædam obiectio
contra nostram hãc vltimã
rationem. 66
C 3. Concluduntur præcipua tho
mistarum argumenta vbi
de triplici perfectione et
existentia relatiua 67
C 4 Mationes 70

Liber 3.

De personis diuinis. 71
Q 11a. De Personis in communi ib.
C 1 An et quid sit persona ib.
C 2 Proprietas constituens per
sonam diuinã illam distin
guit ab alijs 72
C 3. Num proprietates persona
rum sint absolutæ vel relati
uæ, et secundum quem concep
tum? 72
Q 12. De Personis in particulari 73
C 1 Verbum diuinũ per se proce
dit ex cognitione omnium necessa
riorum et contingentium. ib.
C 2. Soluuntur argumenta contra
primam partem assertionis. 75
C 3. Soluuntur argumenta contra
processionem verbi ex notiti
a contingentium 76,